प्रदेश वस्तुगत विवरण
कर्णाली प्रदेश
२०८२

Province Profile
Karnali Province

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत

प्रदेश वस्तुगत विवरण

कर्णाली प्रदेश

२०८२

(Provience Profile of Karnali Provience)

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

कर्णाली प्रदेशको राजनैतिक नक्सा

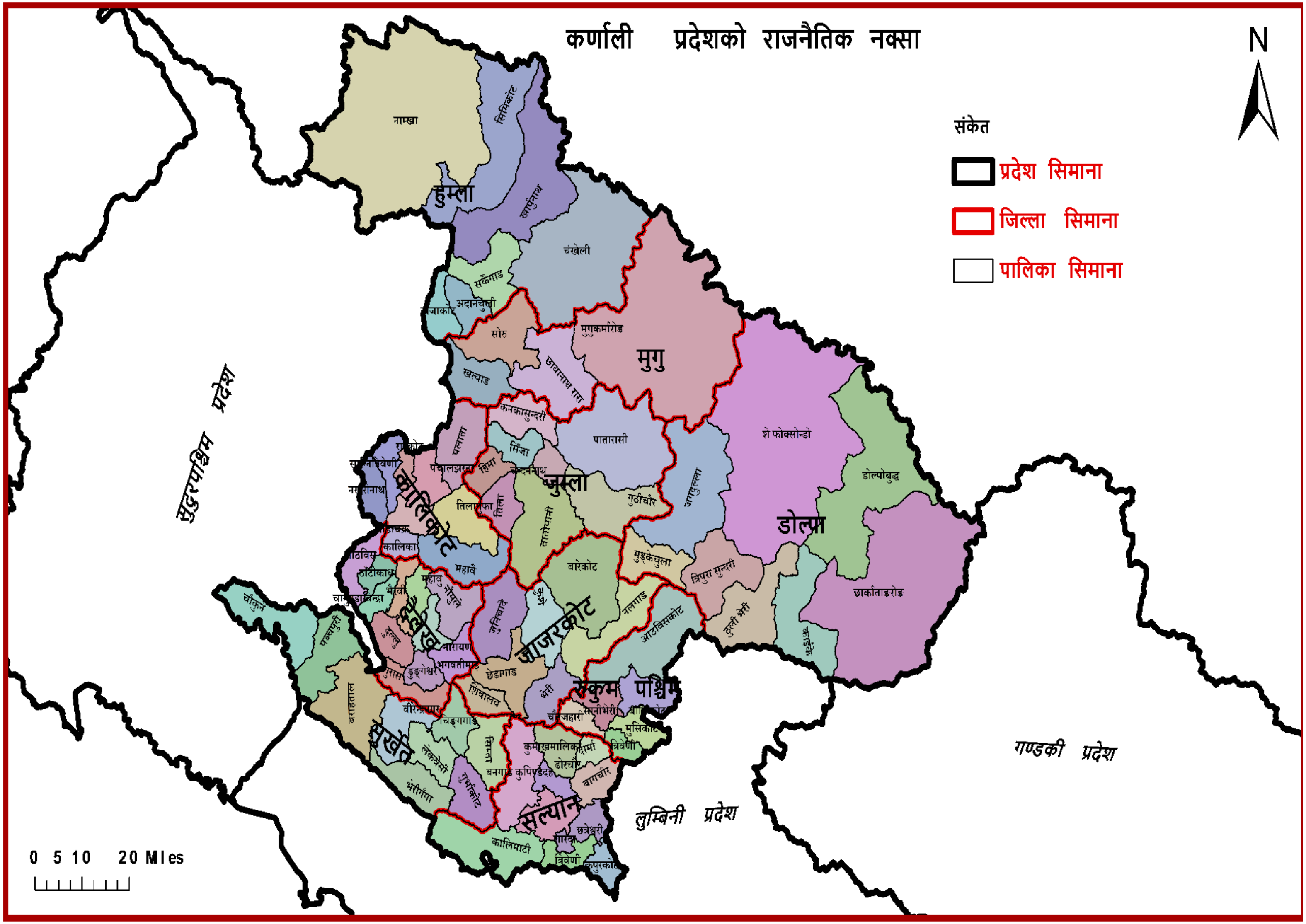

प्रकाशक		तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत
		फोन +९७७ ०८३ ५२०२०४
		इमेल *scosurkhet.nsonepal.gov.np , statsurkhet@gmail.com*
		वेव साइट *www. scosurkhet.nsonepal.gov.np*
प्रकाशन वर्ष		असार २०८२
प्रकाशन परिमाण		३०० प्रति
मुद्रक		नवदुर्गा छापाखाना, सुर्खेत

** यस प्रकाशनमा अन्य स्रोतबाट साभार गरिएका तथ्याङ्कहरू राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय तथा तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतबाट अनुमोदन भएको मानिने छैनन्।*

*** यस प्रकाशनमा प्रकाशित तालिकाहरू राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय तथा तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतको स्रोत खुलाएर मात्र साभार गर्न सकिने छ।*

(सर्वाधिकारः तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतमा निहित)

कर्णाली प्रदेश सरकार
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत, नेपाल

मुख्यमन्त्री

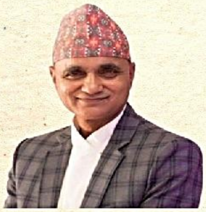

पत्र-सङ्ख्या :

चलानी सङ्ख्या :

शुभकामना सन्देश

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय अन्तर्गत तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले **कर्णाली प्रदेशको वस्तुगत विवरण** प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा मलाई खुशी लागेको छ ।

कुनै पनि नीति निर्माण र योजना तर्जुमामा तथ्याङ्क अत्यन्तै महत्वपूर्ण आधारस्तम्भ हो। तथ्याङ्क विना कुनै पनि नीति वा योजना अनुमानमा आधारित मात्र हुन्छ, जसले न त जनताको आवश्यकता बुझ्न सक्छ, न त दीर्घकालीन समाधान दिन सक्छ। योजनाको प्राथमिकता निर्धारण, स्रोतको वितरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनमा पनि तथ्याङ्कले निर्णायक भूमिका खेल्दछ। साथै, तथ्याङ्कले पारदर्शिता र उत्तरदायित्व कायम राख्न पनि सहयोग पुऱ्याउँछ, जसले नीति वा योजना जनउत्तरदायी बन्ने आधार बनाउँछ। यथार्थमा आधारित नीति तथा योजना तर्जुमा गर्न तथ्याङ्क अपरिहार्य हुन्छ।

यसै परिप्रेक्ष्यमा कर्णालीको बस्तुगत विवरणसहित प्रकाशन हुन लागेको यस प्रकाशनले विभिन्न भौगोलिक, जनसांखिक, आर्थिक, सामाजिक तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरूको तथ्याङ्क एवम् जानकारी सरोकारवालालाई उपलब्ध गराई कर्णाली प्रदेशको नीति निर्माण, निर्णय प्रकृया र योजना तर्जुमामा सघाउ पुग्ने अपेक्षा गरेकोछु ।

कर्णाली प्रदेशका छरिएर रहेका विभिन्न क्षेत्रगत तथ्याङ्कलाई संग्रह गरी तयार पारिएको प्रदेश वस्तुगत विवरण प्रदेश सरकारका मन्त्रालयहरू, प्रदेश योजना आयोग, प्रदेशका कार्यालयहरू, सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्था, निजि क्षेत्र, विद्यार्थी, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता र आम नागरिकलाई समेत उपयोगी हुनेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

अन्तमा यो वस्तुगत विवरण तयार गरी प्रकाशन गर्ने तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतलाई हार्दिक धन्यवाद दिंदै प्रकाशनको सफलताको शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहन्छु ।

२०८२ असार १७ गते ।

यामलाल कडेल
(मुख्यमन्त्री)

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

फोन ४२४५९४६, ४२४५९४७, ४२४५९४८, ४२४५८४८, ४२४१८०१, ४२२८४०६

फ्याक्सः ९७७-१-२२७७२०

पो.ब.नं. ११०३१

रामशाहपथ

थापाथली, काठमाडौँ

पत्र संख्याः

च.नं.:-

शुभकामना सन्देश

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय अन्तर्गत तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले कर्णाली प्रदेशको वस्तुगत विवरण (Province Profile) तयार गर्न लागेकोमा शुभकामना व्यक्त गर्दछु। यस प्रकाशनले सम्बन्धित प्रदेशका स्थानीय तह, सरकारी कार्यालय, संघसंस्था, सञ्चार जगत, अध्येता र आम प्रयोगकर्ताको समय सापेक्ष एवं खण्डिकृत तथ्याङ्कको मागलाई सम्वोधन गर्ने विश्वास लिएको छु । प्रदेशको नीतिनिर्माण, निर्णय प्रकृया र योजना तर्जुमामा यस वस्तुगत विवरणमा समाविष्ट तथ्याङ्क उपयोगी हुने अपेक्षा राखेको छु ।

यस वस्तुगत विवरणको तयारी र प्रकाशनमा तथ्याङ्क सङ्कलनदेखि सम्पादन र प्रकाशनको चरणसम्म संलग्न तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतका प्रमुख एवं कर्मचारीहरूलाई धन्यवादका पात्रहरु हुनुहुन्छ। भविष्यमा यसका परिमार्जित संस्करणहरूको प्रकाशनका लागि पाठकहरूबाट सदा झैं रचनात्मक सुझाव र प्रतिकृया प्राप्त हुने विश्वास लिंदै यो प्रकाशनको सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

(मधु सुदन बुर्लाकोटी)

प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी

कर्णाली प्रदेश सरकार

कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

शुभकामना सन्देश

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले कर्णाली प्रदेशका विभिन्न क्षेत्रका तथ्याङ्क एवं सूचनाहरूको संग्रह गरी यो वस्तुगत विवरण प्रकाशित गर्न लागेकोमा खुशी लागेकोछ ।

यस प्रकाशनले कर्णाली प्रदेशको विभिन्न भौगोलिक, जनसांखिक, आर्थिक, सामाजिक तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरूको तथ्याङ्क एवं जानकारी सरोकारवालाहरूलाई उपलब्ध गराई प्रदेशको नीति निर्माण, निर्णय प्रकृया, योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मुल्याङ्कनको लागि तथ्यपरक आधार उपलब्ध गराउने अपेक्षा गरेकोछु ।

यो वस्तुगत विवरण कर्णाली प्रदेशको बारेमा जान्न चाहाने व्यक्ति एवं संस्थाहरू, जनप्रतिनिधि, योजनाकार, समाजसेवी, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता, शिक्षक, विद्यार्थी, पर्यटक लगायत अन्य क्षेत्रका व्यक्ति वा संघसंस्थाको लागि विभिन्न प्रयोजनका हिसावले त्यत्तिकै उपयोगी हुनेछ भन्ने मैले विश्वास लिएको छु ।

यो वस्तुगत विवरण तयार गरी प्रकाशन गर्नमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याउने तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतका प्रमुख एवं कर्मचारीहरू र तथ्याङ्क एवं सूचनाहरू उपलब्ध गराई योगदान गर्नुहुने विभिन्न मन्त्रालय, कार्यालय, स्थानीय तह, संघसंस्थाहरू तथा सम्बद्ध सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिंदै प्रकाशनको सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

सूर्यनाथ योगी

उपाध्यक्ष

कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत

(सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रूकुम पश्चिम)

मन्तब्य

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले भौगोलिक, जनसांखिक, सामाजिक, आर्थिक अवस्था लगायतका विवरणहरू समेटीएको कर्णाली प्रदेशको वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्न पाउँदा प्रसन्नता लागेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट प्राप्त जनसांखिक सूचनाहरू, विभिन्न गणना एवं सर्वेक्षणबाट प्राप्त विवरणहरू, विभिन्न सरकारी/गैरसरकारी कार्यालय, संघसंस्था एवं स्थानीय तहहरूबाट तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेत मार्फत सङ्कलित विवरणहरू समावेश गरी यो वस्तुगत विवरण तयार पारिएको छ । विभिन्न स्रोतहरूबाट प्राप्त हुने तथ्याङ्क एवं सूचनाहरूले प्रदेशको विभिन्न क्षेत्रको वस्तुगत अवस्थाको बारेमा जानकारी प्राप्त हुने, विकासका कार्यक्रमहरूको अवस्थाको अनुगमन गर्न सकिने एवं निर्णय तथा योजनाको लागि तथ्यपरक आधार उपलब्ध हुने हुँदा यो पुस्तिका योजनाकार, प्रशासक, राजनितिज्ञ, अनुसन्धानकर्ता, विकास साझेदार, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सरोकारवाला सवैको लागि उपयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्ने सन्दर्भमा समयमै तथ्यपरक सूचना, तथ्याङ्क उपलब्ध गराई अमूल्य सहयोग गर्नुहुने विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी, नीजि संघसंस्था तथा कार्यालयहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ब्यक्त गर्दछु । प्रकाशनको लागि आवश्यक बजेट तथा प्राविधिक सहयोग, समन्वयका लागि राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू, उपप्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू लगायत योजना शाखा प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु ।

यस पुस्तिका प्रकाशनको लागि स्थलगत तथ्याङ्क सङ्कलन र तयारी कार्यमा अहोरात्र खटिने यस कार्यालयका तथ्याङ्क अधिकृतहरू, सुपरिवेक्षकहरू, गणकहरू एवं खरिदार लगायतको टीमलाई हार्दिक धन्यवाद् दिन चाहान्छु ।

यस वस्तुगत विवरणले विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई नीति निर्माण, निर्णय एवं योजनाको लागि तथ्याङ्क/सूचना उपलब्ध गराउन सकोस भन्ने कामना गर्दै आगामी दिनमा यसलाई थप परिस्कृत तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउन रचनात्मक सुझावको समेत अपेक्षा गर्दछु ।

विनोद आचार्य

तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी

तथ्याङ्क कार्यालय, सुर्खेत

प्रदेश वस्तुगत विवरण कर्णाली प्रदेश-२०८२

विषय-सूची

खण्ड १ परिचय १
१.१ कर्णाली प्रदेशको संक्षिप्त परिचय १
१.२ प्रदेशको मानव सुचकांकको अवस्था २
१.३ प्रदेशको भौगोलिक अवस्थितिसम्बन्धी जानकारी ३
१.४ प्रदेशको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन ४
१.५ प्रदेशको जलवायु (Climate) सम्बन्धी विवरण ५
१.६ प्रदेशको भुगर्भ भु-उपयोग (geology) सम्बन्धी विवरण ६
१.७ प्रदेशको माटो (Soil) सम्बन्धी जानकारी ७
१.८ प्रदेशको वनस्पति (vegetation) सम्बन्धी जानकारी ८
१.९ प्रदेशको नदी प्रणाली (River system) सम्बन्धी जानकारी ८
१.१० प्रदेशको तालतलैया (lake and pond) सम्बन्धि जानकारी ९
१.११ प्रदेशको हिमनदी र हिमतालहरु (Glaciers) सम्बन्धी जानकारी १०
१.१२ प्रदेशका हिमचुचुराहरु (mountains) सम्बन्धी विवरण १०

खण्ड २ जनसांख्यिक तथ्याङ्क १२
२.१ जनसांख्यिक तथा पारिवारिक विवरण १२
२.२ संस्थागत जनसंख्या १४
२.३ परिवारमा अनुपस्थित (विदेश गएका) व्यक्ति १५
२.४ बृहत उमेर समूह अनुसार जनसंख्या १६
२.५ प्रदेशको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति १८
२.६ प्रदेशको जनसंख्याको जातजाति, भाषा र धर्मको अवस्था २०
२.७ पारिवारिक विवरणहरू २४

खण्ड ३ शैक्षिक तथ्याङ्क ३४
३.१ कर्णाली प्रदेशको शैक्षिक अवस्था ३४
३.२ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशको विविध शैक्षिक विवरणहरू ३६
३.३ सामुदायिक विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी शिक्षक अनुपात ३८
३.४ कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहको कूल भर्नादर (GER) र खुद भर्नादर (NER ३८
३.५ कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहमा कक्षा दोहोर्याउने र छाड्ने दर ४०
३.६ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त कर्णाली प्रदेशको महत्वपूर्ण शैक्षिक तथ्याङ्क ४०

खण्ड ४ स्वास्थ्य तथ्याङ्क ४३
४.१ प्रदेशको स्वास्थ्य क्षेत्रको अवस्था ४३
४.२ प्रदेशको स्वास्थ्य प्रणालीको अवस्था ४३
४.३ प्रदेशको प्रमुख स्वास्थ्य सुचकाङ्कहरुको पाँच वर्षिय प्रवृत्ति तथ्य तालिका (Fact Sheet) ४४
४.४ पछिल्ला २ आर्थिक वर्षहरूमा प्रमुख रोगहरू ५१

खण्ड ५ आर्थिक तथ्याङ्क ५२
५.१ प्रदेशको आर्थिक अवस्था ५२
५.२ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५२
५.३ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५४
५.४ आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५५
५.५ मुख्य पेशाको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५५
५.६ मुख्य औद्योगीक क्षेत्रको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५६
५.७ आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्रको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५७
५.८ आर्थिक काममा संलगनताको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५७
५.९ आर्थिक काम नगर्नुको कारण ५७
५.१० आर्थिक गणना २०७५ बाट प्राप्त कर्णाली प्रदेशको मुख्य विवरणहरू ५८

खण्ड ६ कृषि, वन तथा वातावरण तथ्याङ्क ६२
६.१ प्रदेशको भू-उपयोगको अवस्था ६२
६.२ प्रमुख बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व ६३
६.३ पशुपन्छी संख्या तथा उत्पादन विवरण ६५
६.४ प्रदेशको खाद्यान्न वासलात २०८० .... ६६
६.५ प्रदेशको वन सम्बन्धि विवरण ६६
६.६ राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ बाट प्राप्त केही मुख्य विवरणहरू ६९
६.७ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त केही मुख्य विवरणहरू ७८

खण्ड ७ उद्योग तथा वाणिज्य ८३
७.१ कर्णाली प्रदेशमा उद्योग क्षेत्रको अवस्था ८३
७.२ राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८ सम्बन्धि विवरण ८४
७.३ सहकारी संस्था ८४
७.४ प्रदेशबाट निर्यात हुने प्रमुख वस्तुहरू ८७
७.५ प्रदेशमा रहेका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू ८९

७.६ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू ९०
७.७ शाखा रहित बैङ्किङ, ए.टि.एम., मोबाईल तथा इन्टरनेट बैङ्किङ ९०

खण्ड ८ भौतिक पुर्वाधार ९२
८.१ सडक तथा सडकको स्थर...... ९२
८.२ विमानस्थल...... ९३
८.३ सुचना तथा सञ्चार ९३
८.४ विद्युत...... ९४
८.५ रङ्गशाला तथा खेलमैदान...... ९४
८.६ बसपार्क ९५
८.७ इन्टरनेट र अन्य सञ्चार सम्बन्धी सुचक ९६

खण्ड ९ सार्वजनिक यातायात ९७
९.१ यातायात ९७
९.२ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी...... ९७
९.३ प्रचलित भाडा दर ९८
९.४ वायु सेवा...... ९९

खण्ड १० पर्यटन तथा मनोरञ्जन १०१
१०.१ प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू १०१
१०.२ कर्णाली प्रदेश पर्यटन गुरु योजना...... १०३
१०.३ पर्यटक होटलहरुको अवस्था र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य...... १०३

खण्ड ११ न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपसार र घरेलु हिंसा १०४
११.१ देवानी तथा फौजदारी मुद्दासम्बन्धी विवरण...... १०४
११.२ अपराध सम्बन्धी ३ वर्षको अपराध वर्गीकरण १०५
११.३ गम्भिरताको आधारमा अपराधको वर्गीकरण १०५
११.४ त्रिवर्षिय घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण १०६
११.५ कर्णाली प्रदेशको गत तिन वर्षको सवारी दुर्घटना सम्वन्धी विवरण...... १०६
११.६ त्रिवर्षिय विपद घटनासम्वन्धी विवरण १०६
११.७ जिल्ला अदालत र उच्च अदालतको मुद्दाहरूको विवरण १०७
११.८ कर्णाली प्रदेशमा रहेका अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण(आ.व. २०८०/८१) १०८

११.९ फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी निवेदनहरुको लगत फछ्र्यौट र बाँकीको अवधिगत विवरण (आ.व. २०८०/८१) १०८
११.१० कैदी बन्दीहरु सम्वन्धि विवरण (२०८२ बैशाख सम्म) १०९
११.११ कर्णाली प्रदेश प्रहरी कार्यालय मातहतका प्रहरी कार्यालय तथा कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण १०९
११.१२ कर्णाली प्रदेश शसस्त्र प्रहरी बल कार्यालय मातहतका बाहिनी, गण, गुल्म र वेशहरु र कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण ११५

खण्ड-१२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह ११७

१२.१ प्रदेशस्थित मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरुको विवरण ११७
१२.२ प्रदेश स्थित प्रादेशिक तथा नियमनकारी निकाय र सस्थांनहरुको विवरण ११७
१२.३ प्रदेश भित्रका जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु सम्वन्धी विवरण ११८
१२.४ प्रदेश स्थित स्थानीय तहहरु सम्वन्धी विवरण ११९
१२.५ सूचना तथा सञ्चार १२१
१२.६ रेडियो सम्वन्धी विवरण १२२
१२.७ टेलिभिजन सम्वन्धी विवरण १२३
१२.८ हुलाक सेवा १२३

खण्ड- १३ निर्बाचन सम्बन्धी तथ्याङ्क १२५

१३.१ कर्णाली प्रदेशको मतदाता सम्बन्धी विवरण १२५
१३.२ प्रदेशमा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरुको विवरण प्रदेशसभा समानुपातिक तर्फ प्राप्त मतको आधारमा प्रमुख १० राजनैतिक दल १२५
१३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / न.पा.मा विजयी प्रमुख / उप प्रमुख ज्यूहरूको नामावली, प्राप्त मतसंदख्या तथा राजनीतिकदलको नामः १२५
१३.४ प्रतिनिधि सभा/प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७९ को मत परिणाम १३०

खण्ड- १४ विविध १३३

१४.१ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु १३३
१४.२ आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरु १३४
१४.३ राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आबद्ध जनसंख्या सम्वन्धी विवरण १३५
१४.४ व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण १३६
१४.५ कर्णाली विकासको मार्गचित्र १३६
१४.६ गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको जिल्लागत विवरण (राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय) १५०
१४.७ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयको संक्षिप्त परिचयः १५०

खण्ड-१५ प्रदेशको सर्वाङ्गीण विकासका सम्भावना र चुनौतीहरू (सन्दर्भ सामग्रीहरूका आधारमा).......................१५४
अनुसूचीहरू...१६१
सन्दर्भ सामाग्रीहरू १८४

तालिकाहररूको सूची

तालिका १.१ प्रदेश अनुसारको मानव विकास सचकांकको अवस्था..२
तालिका नं १.२ प्रदेशको भौगोलिक अवस्थिति ३
तालिका १.३ जिल्ला अनुसार स्थानीय तह र वडाको संख्या ५
तालिका नं. १.४ प्रदेशका प्रमुख केन्द्रहरुमा रेकर्ड गरिएको जलबायु तथा तापक्रम सम्बन्धी विवरण ६
तालिका नं. १.५ प्रदेशको भु-उपयोगको अवस्था ७
तालिका नं. १.६ प्रदेशमा रहेका मुख्य मुख्य तालहरु..९
तालिका नं. १.७ प्रदेशमा रहेका प्रमुख हिमचुचुराहरुको संक्षिप्त विवरण १०
तालिका नं २.१ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या, जनघनत्व, जनसंख्या वृद्धिदर र परिवर्तन.............................. १३
तालिका नं २.२ कर्णाली प्रदेशको परिवार संख्या, जनसंख्या तथा लैङ्गिक अनुपात १४
तालिका नं २.३ कर्णाली प्रदेशको संस्थागत जनसंख्या १४
तालिका नं २.४ कर्णाली प्रदेशको देश बाहिर बस्ने अनुपस्थित जनसंख्या र अनुपस्थित जनसंख्या भएको परिवार . १५
तालिका नं २.५ कर्णाली प्रदेशको विशेष उमेर समूहअनुसार जनसंख्याको संरचना.................................... १६
तालिका नं २.६ कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष उमेर समूह तथा लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या.............................. १६
तालिका नं २.७ अपाङ्गताको प्रकार अनुसार प्रदेशको जनसंख्या १७
तालिका नं २.८ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति................... १९
तालिका नं २.९ पहलो पटक विवाह गर्दाको उमेर अनुसार कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या २०
तालिका नं २.१० कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको जातजातिको स्थिति (प्रदेशका प्रमुख १० जातजातिहरू) २१
तालिका नं २.११ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० मातृभाषाहरू २१
तालिका नं २.१२ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० पुर्खाको भाषाहरू.. २२
तालिका नं २.१३ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० दोस्रो भाषाहरू.. २३
तालिका नं २.१४ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको धर्मसम्बन्धी विवरण.. २३
तालिका नं २.१५ कर्णाली प्रदेशको परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार परिवार संख्या.................................... २४
तालिका नं २.१६ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको संख्या............................ २५
तालिका नं २.१७ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या.............................. २६
तालिका नं २.१८ आवासीय इकाईको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या २६
तालिका नं २.१९ घरको छानाको बनोट अनुसार परिवारको संख्या २७
तालिका नं २.२० घरको भुँईको बनोट अनुसार परिवार संख्या... २७
तालिका नं २.२१ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या २८
तालिका नं २.२२ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या.................... २९

तालिका नं २.२३ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार संख्या........................ ३०
तालिका नं २.२४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या.................................. ३१
तालिका नं २.२५ घरायसी साधन सुविधा अनुसारको परिवार संख्या... ३२
तालिका नं २.२६ परिवारमा महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार संख्या............................. ३३
तालिका नं. ३.१ कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष माथिको जनसंख्याको साक्षरता दर ३४
तालिका नं. ३.२ विगत तिन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशमा तहगत रुपमा संचालन भएका विद्यालयहरुको विवरण ३६
तालिका नं. ३.३ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा रहेका सामुदायिक, संस्थागत र धार्मिक विद्यालयहरुको विवरण.. ३६
तालिका नं. ३.४ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशको विद्यार्थीहरूको भर्ना विवरण ३७
तालिका नं. ३.५ विगत तीन शैक्षिक सत्रमा कर्णाली प्रदेशमा विद्यार्थीहरूको संख्या ३७
तालिका नं. ३.६ शैक्षिक सत्र २०८१ मा सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको विवरण...................... ३७
तालिका नं. ३.७ सामुदायिक विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (शैक्षिक सत्र २०८१)................ ३८
तालिका नं. ३.८ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशको आधारभुत तहको कूल भर्नादर र खुद भर्नादर.. ३९
तालिका नं. ३.९ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहमा कक्षा दोहोर्याउने र छाड्ने दर. ४०
तालिका नं. ३.१० कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरताको अवस्था ४०
तालिका नं. ३.११ प्रदेशको ५ देखि २५ वर्ष उमेर समुहको जनसङ्ख्याको विद्यालय वा कलेजमा उपस्थितिको अवस्था ४१
तालिका नं. ३.१२ कर्णाली प्रदेशको ५ बर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याले उतिर्ण गरेको शैक्षिक तह ४१
तालिका नं. ३.१३ कर्णाली प्रदेशमा दश जोड २ वा सो सरह वा सो भन्दा माथिल्लो तह उत्तिर्ण गरेका व्यक्तिहरूले अध्ययन गरेको विषय/क्षेत्र ४२
तालिका नं. ४.१ कर्णाली प्रदेशमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण ४३
तालिका नं. ४.२ कर्णाली प्रदेशमा स्वास्थ्य प्रणालीको अवस्था ४३
तालिका नं. ४.३ कर्णाली प्रदेशको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण ४४
तालिका नं. ४.४ कर्णाली प्रदेशको खोप ड्रप आउट दर.. ४७
तालिका नं. ४.५ कर्णाली प्रदेशको खोप खेर जाने दर.. ४८
तालिका नं. ४.६ कर्णाली प्रदेशको वालवालिकाहरूको पोषण सम्बन्धि विवरण ४८
तालिका नं. ४.७ कर्णाली प्रदेशको सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धि विवरण ५०
तालिका नं. ४.८ कर्णाली प्रदेशको रोग नियन्त्रण सम्बन्धि विवरण.. ५०
तालिका नं. ४.९ कर्णाली प्रदेशको नवजात शिशु तथा वाल रोगको एकिकृत व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण........ ५०
तालिका नं. ४.१० कर्णाली प्रदेशको गर्भ निरोधकका अस्थाई साधन प्रयोगकर्ता सम्बन्धि विवरण ५१

तालिका नं. ४.११ पछिल्ला २ आर्थिक वर्षहरूमा प्रमुख रोगहरू ५१
तालिका न ५.१ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक रुपले सक्रियताको अवस्था५२
तालिका न ५.२ कर्णाली प्रदेशको उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ५४
तालिका न ५.३ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याले आर्थिक काम गरेको अवधि ५५
तालिका न ५.४ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसार जनसंख्या ५५
तालिका न ५.५ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य औद्योगीक क्षेत्र५६
तालिका न ५.६ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र ५७
तालिका न ५.७ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक काममा संलगनताको प्रकार ५७
तालिका न ५.८ देशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याले आर्थिक काम नगर्नुको कारण ५७
तालिका न ५.९ प्रदेश, जिल्ला अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति ५८
तालिका न ५.१० भवनहरुको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या ५८
तालिका न ५.११ व्यवसाय संचालन गरेको जग्गाको स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या ५९
तालिका न ५.१२ व्यवसायले ओगटेको क्षेत्रफलको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या ६०
तालिका न ५.१३ औद्योगिक प्रतिष्ठानमा १ वर्ष भित्र काम गर्ने कार्य दिनका आधारमा व्यक्तिहरुको संख्या...... ६०
तालिका न ५.१४ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा व्यक्तिहरुको संख्या.................................... ६०
तालिका न ५.१५ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या ६१
तालिका न ६.१ कर्णाली प्रदेशको जिल्लानुसार भू-उपयोगको अवस्था ६२
तालिका न ६.२ कर्णाली प्रदेशको भू-उपयोग सम्बन्धि केही सुचकहरूको अवस्था ६२
तालिका न ६.३ कर्णाली प्रदेशमा प्रमुख खाद्यन्न बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/०८१ .... ६३
तालिका न ६.४ प्रदेशमा प्रमुख नगदे, दलहन र तेलहन बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/८१ .... ६३
तालिका न ६.५ प्रमुख मसला, फलफूल र तरकारी बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/८१ .... ६४
तालिका न ६.६ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा पशुपन्छीहरूको संख्या ६५
तालिका न ६.७ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा दुधालु पशु संख्या तथा दुध उत्पादन (मे. टन) ६५
तालिका न ६.८ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा मासु उत्पादन (मे. टन) ६५
तालिका न ६.९ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा अण्डा उत्पादन (हजारमा) ६५
तालिका न ६.१० आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा उन उत्पादन (के.जी.) ६५
तालिका न ६.११ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा माछा पोखरी संख्या क्षेत्रफल र उत्पादन ६६

तालिका न ६.१२ कर्णाली प्रदेशको खाद्यान्न वासलातको अवस्था २०८० .... ६६
तालिका न ६.१३ कर्णाली प्रदेशको वन तथा दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण ६७
तालिका न ६.१४ सुगन्धित वनस्पति जडिबुडी र जैविक विविधता सम्बन्धि विवरण ६९
तालिका न ६.१५ कर्णाली प्रदेशको कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औषत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल ६९
तालिका न ६.१६ कर्णाली प्रदेशमा कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको स्वामित्व ७०
तालिका न ६.१७ कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग... ७१
तालिका न ६.१८ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या र कृषक परिवार ७१
तालिका न ६.१९ कृषि ऋृण, थप ऋृणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या...... ७२
तालिका न ६.२० कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या ७३
तालिका न ६.२१ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषि चलनको अवस्था तथा परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या. ७४
तालिका न ६.२२ विभिन्न अस्थायी बालीको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या...................................... ७६
तालिका न ६.२३ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या....................... ७७
तालिका न ६.२४ जलवायु परिवर्तन बारे जानकारी राख्ने र कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभावअनुसार कृषक परिवार संख्या ७८
तालिका न ६.२५ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादनको वितरण.. ७९
तालिका न ६.२६ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण.. ८०
तालिका न ६.२७ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन मुख्य औद्योगीक क्षेत्र भएको जनसंख्या ८०
तालिका न ६.२८ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदारहरू ८१
तालिका न ७.१ कर्णालीमा प्रदेशमा उद्योग क्षेत्रको अवस्था ८३
तालिका न ७.२ कर्णाली प्रदेशका प्रमुख औद्योगिक उत्पादन र उद्योगको क्षमता उपयोगिता........................ ८३
तालिका न ७.३ राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८ सम्बन्धि कर्णाली प्रदेशको औद्योगिक विवरणहरू............. ८४
तालिका न ७.४ कर्णालीमा प्रदेशमा जिल्लागत सहकारीहरूको दर्ताको विवरण ८५
तालिका न ७.५ कर्णालीमा प्रदेशमा जिल्लागत सहकारी संघहरूको दर्ताको विवरण................................ ८६
तालिका न ७.६ प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकार भित्रका सहकारीहरुको जिल्लागत प्रकृति तथा विषयगत वर्गिकरणको अवस्था ८६
तालिका न ७.७ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण.. ८८
तालिका न ७.८ वडाअनुसार मुख्य गैरकृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण... ८८
तालिका नं ७.९ प्रदेशमा रहेका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू... ८९

तालिका न ७.१० कर्णाली प्रदेशका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जिल्लागत शाखा संख्या ९०
तालिका नं ७.११ बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शाखा रहित बैंकिङ्ग, ए.टि.एम., मोबाईल तथा इन्टरनेट बैंकिङ्ग संख्या ९१
तालिका न ८.१ कर्णाली प्रदेशमा भएका सडकको अवस्था.. ९२
तालिका न ८.२ कर्णाली प्रदेशको भौतिक पुर्वाधार सम्बन्धि मुख्य सुचकहरू र लक्ष्य ९२
तालिका न ८.३ कर्णाली प्रदेशमा रहेका विमानस्थलहरू.. ९३
तालिका न ८.४ कर्णाली प्रदेशको सुचना तथा सञ्चार सम्बन्धि विवरणहरू.. ९३
तालिका न ८.५ कर्णाली प्रदेशको विद्युतिकरणको अवस्था सम्बन्धि विवरणहरू.. ९४
तालिका नं ८.६ प्रदेशमा रहेका खेलमैदान/टुँडिखेलको संख्या अनुसार वडाहरूको वितरण ९५
तालिका नं ८.७ प्रदेशमा रहेका बसपार्कहरू.. ९५
तालिका नं ८.८ प्रदेशको इन्टरनेट र अन्य सञ्चार सम्बन्धी सुचकहरू.. ९६
तालिका न ९.१ कर्णाली प्रदेशको यातायातका साधन सम्बन्धि मुख्य सुचकहरू र लक्ष्य.............................. ९७
तालिका नं ९.२ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी ९७
तालिका न ९.३ यातायात व्यवस्था विभागको मिति २०८१।०९।२२ को निर्णयानुसारको भाडादर सुर्खेत देखि . ९९
तालिका न ९.४ कर्णाली प्रदेशका बिभिन्न विमानस्थल बाट उडान भर्ने एअरलाईन्स तथा उडान सम्बन्धि विवरणहरू ९९
तालिका न १०.१ कर्णाली प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू.. १०२
तालिका न १०.२ कर्णाली प्रदेश पर्यटन गुरु योजनाले समेटेका प्रमुख कार्यक्रमहरु १०३
तालिका न १०.३ पर्यटक होटलहरुको अवस्था र दोस्रो योजनाको लक्ष्य.. १०३
तालिका नं. ११.१ फौजदारी कसूर मुद्दा/अपराध दर्ता सम्बन्धी विवरण १०४
तालिका नं. ११.२ अपराध सम्वन्धी ३ वर्षको अपराधको वर्गीकरण १०५
तालिका नं. ११.३ गम्भिरताको आधारमा अपराधको वर्गीकरण.. १०५
तालिका नं. ११.४ त्रिवर्षिय घरेलु हिंसा सम्बन्धी जिल्लागत विवरण १०६
तालिका नं. ११.५ कर्णाली प्रदेशको गत तिन वर्षको सवारी दुर्घटना सम्वन्धी विवरण............................ १०६
तालिका नं. ११.६ त्रिवर्षिय विपद घटनासम्वन्धी विवरण १०६
तालिका नं. ११.७ गत तिन आर्थिक वर्षमा जिल्ला अदालतहरुमा परेका देवानी र फौजदारी मुद्दाहरुको लगत फछ्यौट र बाँकीको विवरण १०७
तालिका नं. ११.८ कर्णाली प्रदेशमा रहेका अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण (आ.व. २०८०/८१) १०८
तालिका नं. ११.९ कर्णाली प्रदेशमा रहेका उच्च अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण (आ.व. २०८०/८१).. १०८

तालिका नं. ११.१० फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी निवेदनहरुको लगत फछ्र्यौट र बाँकीको अवधिगत विवरण (आ.व. २०८०/८१) १०८
तालिका नं. ११.११ कैदी बन्दीहरु सम्वन्धि विवरण (२०८२ बैशाख सम्म) १०९
तालिका नं. ११.१२ कर्णाली प्रदेश प्रहरी कार्यालय मातहतका प्रहरी कार्यालय तथा कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण १०९
तालिका नं. ११.१३ कर्णाली प्रदेश शसस्त्र प्रहरी बल कार्यालय मातहतका बाहिनी, गण, गुल्म र वेशहरु र कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण ११५
तालिका नं. १२.१ प्रदेशस्थित मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरुको विवरण ११७
तालिका नं. १२.२ प्रदेश स्थित प्रादेशिक तथा नियमनकारी निकाय र सस्थांनहरुको विवरण.................... ११७
तालिका नं. १२.३ प्रदेश भित्रका जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु सम्वन्धि विवरण ११८
तालिका नं. १२.४ प्रदेश स्थित स्थानीय तहहरु सम्वन्धि विवरण ११९
तालिका नं. १२.५ ईन्टरनेटमा पहुँच उपलब्धता सम्वन्धी विवरण.. १२२
तालिका नं १२.६ प्रदेश स्थित एफ. एम. रेडियोहरूको विवरण... १२२
तालिका नं १२.७ प्रदेश स्थित टेलिभिजनसम्वन्धी विवरण... १२३
तालिका नं १२.८ हुलाक सम्बन्धी विवरण १२४
तालिका नं १३.१ कर्णाली प्रदेशको मतदाता सम्बन्धी विवरण १२५
तालिका नं १३.२ प्रदेशमा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरुको विवरण प्रदेशसभा समानुपातिक तर्फ प्राप्त मतको आधारमा प्रमुख १० राजनैतिक दल... १२५
तालिका नं १३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / न.पा.मा विजयी प्रमुख / उप प्रमुख ज्यूहरूको नामावली, प्राप्त मतसंदख्या तथा राजनीतिकदलको नामः... १२६
तालिका नं १३.४ प्रतिनिधि सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)...................... १३०
तालिका नं १३.५ प्रदेश सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म) १३१
तालिका नं १३.६ प्रतिनिधी सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण.... १३१
तालिका नं १३.७ प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण...... १३१
तालिका नं १४.१ राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आबद्ध जनसंख्या सम्वन्धी विवरण १३५
तालिका नं १४.२ राष्ट्रिय व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धि विवरण... १३६
तालिका नं १४.३ : दीर्घकालीन लक्ष्य.. १३९
तालिका नं. १४.४ : प्रदेशको दीर्घकालीन रणनीति १३९
तालिका नं. १४.५ प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका क्षेत्र तथा लक्ष्य १४२
तालिका नं. १४.६ कर्णाली सोच २१०० सुचकअनुसार प्रथम पञ्चवषीय योजनाको उपलब्धि विवरण १४४
तालिका नं. १४.७ दोस्रो योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य (आ व २०८०।८१ देखि २०८५।८६सम्म)...... १४५

तालिका नं. १४.८ बृहत क्षेत्रगत आधारमा प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)................................१४७
तालिका नं. १४.९ प्रादेशिक अर्थतन्त्रको आकार कर्णाली प्रदेश..१४७
तालिका नं. १४.१० प्रदेशको प्रति व्यक्ति आय प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा).......................................१४७
तालिका नं. १४.११ आर्थिक क्षेत्रगत रुपमा प्रदेशको लगानी प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा).......................१४८
तालिका नं. १४.१२ औद्योगिक वर्गिकरण क्षेत्र अनुसार लगानी प्रक्षेपण...१४८
तालिका नं. १४.१३ विषयगत क्षेत्रगत लगानी प्रक्षेपण (रु. दश लाख)...१४८
तालिका नं. १४.१४ आर्थिक क्षेत्रगत रुपमा लगानीको स्रोत प्रक्षेपण (रु. दश लाख)............................१४९
तालिका नं. १४.१५ तीन तहका सरकारको तर्फबाट हुने लगानीको प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा)................१४९
तालिका नं. १४.१६ प्रदेश सरकारको प्रक्षेपित लगानी (रु. दश लाखमा)..१४९
तालिका नं. १४.१७ गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको जिल्लागत विवरण (राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय)......................१५०
तालिका नं. १४.१८ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतको दरबन्दि विवरण..१५२
तालिका नं. १४.१९ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण............................१५२
तालिका नं. १४.२० तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतवाट प्रवाहहुने सेवाको नागरिक वडापत्र...................१५२

<u>चित्रहरूको सूची</u>

चित्र नं १ कर्णाली प्रदेशमा वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदरको अवस्था....... १३
चित्र नं २ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या पिरामिड....... १७
चित्र नं ३ कर्णाली प्रदेशको अपाङ्गताको अवस्था....... १८
चित्र नं ४ प्रदेशको जनसंख्याको वैवाहिक स्थितिको वृत चित्र....... १९
चित्र नं ५ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याले पहिलो पटक विवाह गर्दाको उमेरको रेखाचित्र..... २०
चित्र नं ६ कर्णाली प्रदेशको प्रमुख जातजातिहरूको स्तम्भ चित्र....... २१
चित्र नं ७ कर्णाली प्रदेशको प्रमुख मातृभाषाहरूको स्तम्भ चित्र....... २२
चित्र नं ८ धर्म अनुसार कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... २४
चित्र नं ९ प्रदेशको घरपरिवार मुलीको लिङ्गअनुसार घरपरिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... २५
चित्र नं १० आवासको स्वामित्वको प्रकार अनुसार घरपरिवारको प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... २६
चित्र नं ११ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशतको स्म्भ चित्र....... २९
चित्र नं १२ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसा परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... ३०
चित्र नं १३ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... ३१
चित्र नं १४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र....... ३२
चित्र नं १५ कर्णाली प्रदेशको साक्षरताको सतम्भ चित्र....... ३५
चित्र नं १६ कर्णाली प्रदेशको साक्षरताको अवस्था....... ३५
चित्र नं १७ कर्णाली प्रदेशमा रहेका विद्यालयहरूको वृतचित्र हरू....... ३६
चित्र नं १८ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा रहेका विद्यार्थीहरू तथा शिक्षकहरूको वृत चित्र....... ३८
चित्र नं १९ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा प्रदेशको आधारभुत र माध्यमिक तहको कूल भर्नादर र खुद भर्नादरको रेखाचित्रहरू....... ३९
चित्र नं २० कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरताको अवस्थाको स्तम्भ चित्र....... ४०
चित्र नं २१ प्रदेशको ५ देखि २५ बर्ष जनसंख्याको विद्यालय वा कलेजको उपस्थितिको स्तम्भ चित्र....... ४१
चित्र नं २२ प्रदेशको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमहरूको अवस्थाको रेखाचित्र....... ४५
चित्र नं २३ १ वर्ष मुनिका डिपिटी खोप लगाउने वालवालिकाहरूको % को स्तम्भ चित्र....... ४५
चित्र नं २४ २ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो खोप पाएको %को रेखाचित्र....... ४६
चित्र नं २५ १ वर्ष मुनिका पिसिभी खोप लगाउने बालबालिकाको % को रेखाचित्र....... ४६
चित्र नं २६ TD२ र TD२+ खोप पाएका गर्भवति महिलाको % को रेखाचित्र....... ४६
चित्र नं २७ पेन्टा १ Vs दादुरा २ र पेन्टा १ Vs पेन्टा ३ ड्रप आउट दरको रेखाचित्र....... ४७
चित्र नं २८ पिसिभी र दादुराखोपको ड्रप आउट दरको रेखाचित्र....... ४७
चित्र नं २९ कर्णाली प्रदेशमा पेन्टा, दादुरा र टिडी खोपको खेर जाने दरको रेखाचित्र....... ४८

चित्र नं ३० कर्णाली प्रदेशको ०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनगमन % को रेखाचित्र.................... ४९
चित्र नं ३१ ०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनुगमन गरेका बालबालिका मध्य कम तौल हुने बालबालिकाको % ४९
चित्र नं ३२ स्वास्थ्य संस्थामा कम जन्म तौल (low birth weight <२.५kg) भएका शिशु % को स्तम्भ चित्र ४९
चित्र नं ३३ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक रुपले सक्रियताको अवस्थाको स्तम्भ चित्र ५३
चित्र नं ३४ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशतको रेखाचित्र (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या) ५४
चित्र नं ३५ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले निष्क्रिय जनसंख्या प्रतिशतको रेखाचित्र (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या) ५५
चित्र नं ३६ नेपाल र कर्णाली प्रदेशमा रहेका प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको वृत चित्रहरू............................. ५८
चित्र नं ३७ भवनहरुको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको प्रतिशतको सतम्भ चित्र.................................. ५९
चित्र नं ३८ कर्णाली प्रदेशमा कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको स्वामित्वको स्तम्भ चित्र.......................... ७०
चित्र नं ३९ कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग प्रतिशतको स्तम्भ चित्र.. ७१
चित्र नं ४० कृषि ऋृण लिएका तथा थप ऋृणको आवश्यकता भएका कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र......... ७३
चित्र नं ४१ बिमा गरेका तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र................................ ७३
चित्र नं ४२ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार प्रतिशत ७४
चित्र नं ४३ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशत को स्तम्भ चित्र ७५
चित्र नं ४४ आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान पुग्ने नपुग्ने कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र.. ७५
चित्र नं ४५ परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार प्रतिशतको वृत चित्र.................................. ७६
चित्र नं ४६ मुख्य अस्थायी बाली लागाएका कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र... ७७
चित्र नं ४७ मुख्य अस्थायी बाली लगाएका कृषक परिवारको प्रतिशतको स्तम्भ चित्र ७८
चित्र नं ४८ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन औद्योगीक क्षेत्र भएको प्रतिशतको स्तमभ चित्र ८१
चित्र नं ४९ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार प्रतिशतको स्तमभ चित्र... .... ८२
चित्र नं ५० कर्णाली प्रदेशमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको वृत चित्र.. ८५
चित्र नं ५१ सहकारीको प्रकृति अनुसार कर्णाली प्रदेशमा रहेका सहकारीहरूको स्तम्भ चित्र............................ ८६

खण्ड १

परिचय

१.१ कर्णाली प्रदेशको संक्षिप्त परिचय

सङ्घीय गणतन्त्र नेपालको संविधानको मर्म र कर्णालीका जनताको बलिदानपूर्ण सङ्घर्षबाट कर्णाली प्रदेश स्थापना भएको हो। ऐतिहासिकता, प्रशासनिक सुगमता, भौगोलिक निकटतालाई र सन्तुलित विकासको सम्भाव्यता ख्याल नगरी भएको प्रदेश सीमाङ्कनका विरुद्ध कर्णाली प्रदेशका जनताले गरेको बलिदानपूर्ण सङ्घर्षका क्रममा चारजना कर्णालीका सपूतहरूले ज्यान गुमाउनु परेको थियो। सङ्घीय गणतन्त्र नेपालको नयाँ संविधानको भावनाअनुरूप प्रदेश सीमाङ्कनका क्रममा जन्मिएको कर्णाली प्रदेशमा साविक कर्णाली अञ्चलका ५ जिल्ला, भेरीका ३ पहाडी जिल्ला र राप्तीका सल्यान र रुकुम पश्चिम गरी १० जिल्ला समेटी प्रदेश निर्माण भएको छ। यस प्रदेशमा कुल ७९ स्थानीय तह (२५ नगरपालिका र ५४ गाउँपालिका) रहेका छन् भने ७१८ वडाहरू रहेका छन।

कर्णाली प्रदेशले सबैभन्दा पहिले आफ्नो नामाकरण र राजधानी तोकेर आवश्यक निर्णय लिने कुरामा तुलनात्मक रूपमा अगाडि छ भन्ने देखाएको छ। अझ भाषा, सभ्यता र संस्कृतिका रूपमा यो प्रदेश नेपालकै पुरानो पहिचान बोकेको प्रदेश हो। इतिहासका दृष्टिबाट यो प्रदेशले कर्णाली प्रदेशको मध्यकालीन खस साम्राज्यको विरासतलाई बोकेको छ। भौगोलिक हिसाबले यस प्रदेशले कर्णाली र भेरी नदी तथा तिनका शाखाहरूद्वारा सिञ्चित भूभागलाई समेट्दछ। यस प्रदेशले उत्तर दक्षिण व्यापारिक र सांस्कृतिक मार्गका रूपमा यही कर्णाली प्रदेशको बीचबाट भएर मानसरोवर हुँदै मध्य एसिया पुग्ने प्राचीन मध्यकालीन रेशम मार्गलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ। यस मार्गमा रहेका पाटी, पौवा, मन्दिर, विहार, पत्थरनाउली, ज्वाला पञ्चकोशी धामहरू, मालिकाहरू, ऐतिहासिक गुम्बाहरू, कीर्तिखम्ब र पञ्चदेवल तथा सिंजा र दुल्लुजस्ता ग्रीष्मकालीन र शीतकालीन राजधानीका साथै अनेक ऐतिहासिक सम्पदाहरूले कर्णाली प्रदेशको सभ्यता र इतिहासको वैभवलाई पुष्टि गर्दछन्। सामाजिक दृष्टिले कर्णाली प्रदेश न्याय, विकास र पहिचानको खोजीमा निरन्तर आन्दोलन, प्रतिरोध र विद्रोहको पर्यायवाची पनि बन्न पुगेको छ।

कर्णाली प्रदेश चुनौतीका पहाड र अथाह सम्भावनाको दोसाँधमा रहेको छ। कर्णाली प्रदेशले देशको २०.५३ प्रतिशत भूभाग ओगटेको छ भने जनसङ्ख्या केवल ५.९ प्रतिशत रहेको छ। यहाँका हिमाल, पहाड, लेकाली घाँसे मैदान, बनजङ्गल, कृषि भूमि, नदी, तालतलैया आदिले विशिष्ट उत्पादनका सम्भावना बोकेको भए तापनि पूर्वाधारको समुचित विकास हुन सकेको छैन। कर्णालीको डोल्पा जिल्लासम्म ट्र्याक खुल्न सकेको भए तापनि हुम्ला जिल्ला अझै भरपर्दो सडक सञ्जालले जोडिन सकेको छैन। बजेट र अन्य संरचनागत समस्याका कारण कर्णाली र भेरी कोरिडोरको काम अपेक्षित ढङ्गले अगि बढ्न सकिरहेको छैन। प्रदेशको नीति, कानुन र संरचनाहरू सङ्घीय ढाँचामा अझै यथोचित रूपमा बनी नसकेको र दक्ष जनशक्तिको अभावका कारण विकासका कार्यमा अपेक्षित गति प्रदान गर्न सकिएको छैन।

कर्णाली प्रसेशमा निरक्षरता र महिला निरक्षरता नेपालकै सबै प्रदेशभन्दा बढी छ गुणस्तरीय र प्राविधिक शैक्षिक संरचनाहरू निर्माण गर्न ढिलो भइसकेको छ भने सार्वजनिक शिक्षामा अपेक्षित सुधार गर्न बाँकी नै छ। विद्यालय भर्ना दरमा सुधार भए तापनि बीचैमा पढाई छाड्ने प्रवृति अझै उच्च छ। शिक्षाको अवस्थामा सुधार ल्याउन कर्णाली प्रदेश सरकारले आवासीय विद्यालय निर्माण गर्ने योजना अघि सारेको छ।

१.२ प्रदेशको मानव सुचकांकको अवस्था

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२० अनुसार नेपालको मानव विकास सुचकाङ्क ०.८५७ रहेको छ भने कर्णाली प्रदेशको मानव विकास सूचकाङ्क ०.५३८ रहेको छ। अरू प्रदेशको तुलनामा यो छैठौ स्थानमा पर्न आउँदछ भने सातौ स्थानमा मधेस प्रदेश रहेको छ। नेपाल र ७ वटै प्रदेशको मानव विकास सुचाकंकको अवस्था तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १.१ प्रदेश अनुसारको मानव विकास सचकांकको अवस्था

क्र.सं.	प्रदेश	HDI स्कोर	वर्गीकरण
१	बागमती प्रदेश	०.६६१	मध्यम मानव विकास
२	गण्डकी प्रदेश	०.६१८	मध्यम मानव विकास
३	कोशी प्रदेश	०.५८०	मध्यम मानव विकास
४	लुम्बिनी प्रदेश	०.५६३	मध्यम मानव विकास
५	सुदूरपश्चिम प्रदेश	०.५४७	न्यून मानव विकास
६	**कर्णाली प्रदेश**	**०.५३८**	**न्यून मानव विकास**
७	मधेश प्रदेश	०.५१०	न्यून मानव विकास
	नेपाल	**०.८५७**	**मध्यम मानव विकास**

स्रोत:NPC(2020). "Nepal Human Development Report2020"

कर्णाली प्रदेश योजना आयोगले दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना अवधिको लागि प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादनसँगसँगै कर्णालीवासीको प्रतिव्यक्ति आय समेत प्रक्षेपण गरिएको छ।आधारभूत मूल्यमा प्रक्षेपण गरिएको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा विगतको प्रवृत्ति र मूल्य अभिवृद्धि करको प्रचलित दरलाई समेत दृष्टिगत गरी १५ प्रतिशतका दरले खुद अप्रत्यक्ष करको रकम जोडी उपभोक्ताको मूल्यमा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको प्रक्षेपण गरिएको छ।आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को मूल्यमा प्रक्षेपण गरिएको उक्त कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा वार्षिक ६ प्रतिशतका दरले मुद्रास्फीती समायोजन (थप) गरी प्रचलित मूल्यको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन गणना गरिएको छ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशको वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर ०.७० प्रतिशतलाई आधार मानी योजना अवधिभरको प्रादेशिक जनसङ्ख्या १७ लाख ८० हजार हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।सोही आधारमा प्रत्येक आर्थिक वर्षको प्रतिव्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन गणना गरी नेपाली रुपैयाँ र अमेरिकी डलरको विगत चार वर्षको औसत विनिमय दरको आधारमा प्रदेशको प्रतिव्यक्ति आय अमेरिकी डलरमा गणना गरिएको छ।त्यसरी गणना गरिएको प्रतिव्यक्ति आय आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा १०६६ अमेरिकी डलर रहेको छ।यसप्रकार प्रतिव्यक्ति आय दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना अवधिको अन्तिम आर्थिक वर्ष २०८५/०८६ मा १६५७ अमेरिकी डलर पुग्ने प्रक्षेपण गरिएको छ।

कर्णाली प्रदेश सरकारले दिगो र तीव्र आर्थिक विकासका लागि योजनाबद्ध विकास र समृद्धि हासिल गर्न २०७५ सालमा कर्णाली प्रदेश योजना आयोग गठन गरेपछि आयोगले विकासका प्राथमिकता निर्धारण गरिसकेको छ।सवैभन्दा पहिलो प्राथमिकता पूर्वाधार विकास (यातायात, ऊर्जा, बस्ती विकास, खानेपानी, सिँचाइ आदि), सँगसँगै उत्पादनमा वृद्धि, सामाजिक विकास, पर्यटन तथा वातावरण सुशासनलाई निर्धारण गरेको छ।

कर्णाली प्रदेश जलविद्युत् उत्पादन लगायत जलस्रोतको बहुउपयोगको अधिक सम्भावना भएको प्रदेश हो।जलस्रोत तथा ऊर्जा प्रदेशको समृद्धिको प्रमुख आधार हो।विश्वभर वातावरण संरक्षणका लागि दिगो, उत्थानशील तथा वातावरणमैत्री हरित ऊर्जाको उत्पादन र उपयोग पहिलो प्राथमिकतामा रहेको सन्दर्भमा क्षमता अनुसारको जलविद्युत उत्पादन तथा जलस्रोतको

उपयोग गरी कृषि, उद्योग, पर्यटन र यातायात लगायतका प्रमुख आर्थिक क्षेत्रको विकास गर्नुका साथै विद्युत निर्यातबाट आर्थिक वृद्धि हासिल गरी प्रदेशवासीको जीवनस्तर उकास्न महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउन सकिने सम्भावना रहेको छ।

जलविद्युत उत्पादन, वितरण तथा उपयोगमा निजी क्षेत्र तथा विकास साझेदारको भूमिका महत्त्वपूर्ण रहेको छ। यस प्रदेशमा जलस्रोत तथा जलविद्युत र स्वच्छ ऊर्जा उत्पादन, उपयोग र निर्यातमा संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले प्राथमिकता दिँदै आएका छन्। यसैअनुरुप प्रदेश सरकारले पहिलो पञ्चवर्षीय योजना मार्फत "कर्णालीको पानी जनताको लगानी" लगायत यस क्षेत्रमा जनचाहना अनुसारको कार्यक्रम सञ्चालनको प्रयास अगाडि बढाएको छ। प्रदेशको शतप्रतिशत घरधुरीमा विद्युत सेवाको पहुँच पुऱ्याउन र अन्य क्षेत्रमा बढ्दै गएको यसको मागलाई सम्बोधन गर्न तथा विद्युतमा आत्मनिर्भर भई निर्यात गर्न प्रदेशको जलविद्युत उत्पादनमा लगानी बढाउन आवश्यक छ।

प्रदेशभित्रको जलविद्युत उत्पादन न्यून रहेको र राष्ट्रिय प्रसारण लाइन उपलब्ध नभएका स्थानमा वैकल्पिक र नवीकरणीय ऊर्जा मार्फत कर्णाली उज्यालो कार्यक्रम सफल पार्न सकिने आधार रहेको छ। यसबाट नै हाल छरिएर रहेका गाउँ-बस्तीलाई उज्यालो बनाउन सफल हुनुका साथै नागरिकको ऊर्जाको आवश्यकता सुलभ रुपमा र सुपथ मूल्यमा पूरा गर्न धेरै मात्रामा सफलता समेत मिलेको छ। वैकल्पिक तथा नवीकरणीय ऊर्जा तुलनात्मक रुपमा कम लगानीमा स्थानीय स्तरमै तत्काल उपलब्ध हुन सक्ने ऊर्जा भएकोले ग्रामीण विद्युतीकरणका लागि यसको ठूलो महत्त्व रहेको छ। वैकल्पिक ऊर्जाअन्तर्गत सौर्य ऊर्जा नै प्रदेशमा हाल उपयोग भएका ऊर्जाको स्रोतमा प्रमुख भए तापनि लघु जलविद्युत, वायु ऊर्जा, जैविक ऊर्जा तथा हाल विश्वमा विकसित हुँदै गरेको हाइड्रोजन ऊर्जाबाट समेत धेरै फाइदा लिन सकिने संभावना रहेको छ। यस प्रदेशमा जलविद्युत उत्पादन क्षमता कुल १८ हजार मेगावाट रहेको प्रारम्भिक अनुमान संभाव्यता अध्ययनले देखाएको छ। यो राष्ट्रिय जलविद्युत उत्पादन क्षमताको महत्त्वपूर्ण हिस्सा हो। यसैले जलविद्युत उत्पादनलाई प्रदेश सरकारले प्राथमिकतामा राखेको छ। प्रचुर सम्भावनाका बाबजुद प्रदेशमा आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ सम्म ८ मेगावाट जलविद्युत उत्पादन भएकोमा आ.व. २०८०/०८१ सम्म १६ मेगावाटमात्र उत्पादन भएको अवस्था छ।

१.३ प्रदेशको भौगोलिक अवस्थितिसम्बन्धी जानकारी

आरक्ष क्षेत्रसमेत समावेश गर्दा कर्णाली प्रदेशको क्षेत्रफल ३०,२११ वर्ग कि.मि. रहेको छ। यसले नेपालको २१.६ प्रतिशत भूभाग ओगट्दछ। यसको उत्तरमा चीन, पूर्वमा लुम्बिनी प्रदेश र गण्डकी प्रदेश, पश्चिममा सुदूरपश्चिम, दक्षिणमा लुम्बिनी प्रदेश रहेको छ। कर्णाली प्रदेशको अधिकतम पूर्व-पश्चिम लम्बाइ २६५ कि.मि. रहेको छ भने अधिकतम उत्तर-दक्षिण चौडाइ लगभग २५० कि.मि. रहेको छ।

तालिका नं १.२ प्रदेशको भौगोलिक अवस्थिति

क्र सं	विवरण	मान
१	अक्षांश	२८ डिग्री १० मिनेट ७ सेकेन्ड उत्तरी अक्षांशदेखि ३० डिग्री २६ मिनेट ५० सेकेन्ड उत्तरसम्म
२	देशान्तर	८० डिग्री ५८ मिनेट ५८ सेकेन्ड पूर्वी देशान्तरदेखि ८३ डिग्री ४० मिनेट ५७ सेकेन्ड पूर्वसम्म
३	सिमाना	*पुर्व* : लुम्बिनी प्रदेश र गण्डकी प्रदेश *पश्चिम* : सुदुरपश्चिम प्रदेश *उत्तर* : चिन *दक्षिण* : लुम्बिनी प्रदेश
४	क्षेत्रफल	३०,२११ वर्ग किलोमिटर
५	अधिकतम लम्बाई	२६५ किलोमिटर
६	अधिकतम चौडाई	२५० कि.मि.
७	सबैभन्दा अग्लो भाग	डोल्पाको चुरेन हिमाल ७,३४८ मिटर

८	सबैभन्दा होचो भाग	भेरी-कर्णाली दोभान जामु कुइने समुद्र सतहदेखि १८० मिटर
९	प्रदेश सदरमुकाम	वीरेन्द्रनगर सुर्खेत

स्रोत: *कर्णाली प्रदेश पार्श्व चित्र २०७६ कर्णाली प्रदेश योजना आयोग*

कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा होचो भूभाग भेरी-कर्णाली नदिको दोभान जामु कुइने हो जुन समुद्र सतहदेखि १८० मिटरको उचाइमा रहेको छ। कर्णालीको सबैभन्दा उच्च भाग डोल्पाको चुरेन हिमाल ७,३४८ मिटरको उचाइमा रहेको छ। उच्च हिमाली खण्डले उत्तरतर्फको अन्तर्राष्ट्रिय सीमारेखालाई निर्धारण गरेको छ भने चुरेको भागले दक्षिणतर्फ सीमा रेखा बनाएको छ। प्रदेशको बीचमा महाभारत पर्वतमाला, मध्य पहाड, उपत्यका, टार र बेंसीहरू रहेका छन्। यो प्रदेशको भूगोलले नेपालको तराई भूभागलाई समेट्न सकेको छैन। कर्णाली प्रदेशको राजधानी समेत रहेको पूर्व-पश्चिम फैलिएको सुर्खेत उपत्यका समुद्र सतहबाट ७०० मिटरको उचाइमा रहेको छ। यो उपत्यकाको लम्बाइ ९ कि.मि. र चौडाइ ६ कि.मि. छ। हिमाली क्षेत्रमा रहेको अर्को ठुलो र महत्त्वपूर्ण उपत्यका जुम्लाको खलङ्गा र सिंजा हो। अन्य उपत्यका र बेंसीहरूमा दुनै, गुटु, बाबियाचौर, चौकुने, चौरजहारी, शारदा बेंसी, राकम कर्णाली, बड्डीचौर, रामघाट आदि क्षेत्रहरू पर्दछन्। उच्च हिमाली बस्तीका रूपमा रहेको हुम्लाको लिमी उपत्यका ४ हजार मिटरभन्दा माथि रहेको छ र यो हिमाली संस्कृतिका हिसाबले महत्त्वपूर्ण मानिन्छ।

१.४ प्रदेशको राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

सङ्घीय गणतन्त्र नेपालको नयाँ संविधानको भावनाअनुरूप प्रदेश सीमाङ्कनका क्रममा जन्मिएको कर्णाली प्रदेशमा साविक कर्णाली अञ्चलका ५ जिल्ला, भेरीका ३ पहाडी जिल्ला र राप्तीको सल्यान र रुकुम पश्चिम गरी १० जिल्ला समेटी प्रदेश निर्माण भएको छ। यस प्रदेशमा कुल ७९ स्थानीय तह (२५ नगरपालिका र ५४ गाउँपालिका) रहेका छन् भने ७१८ वडाहरू रहेका छन ।

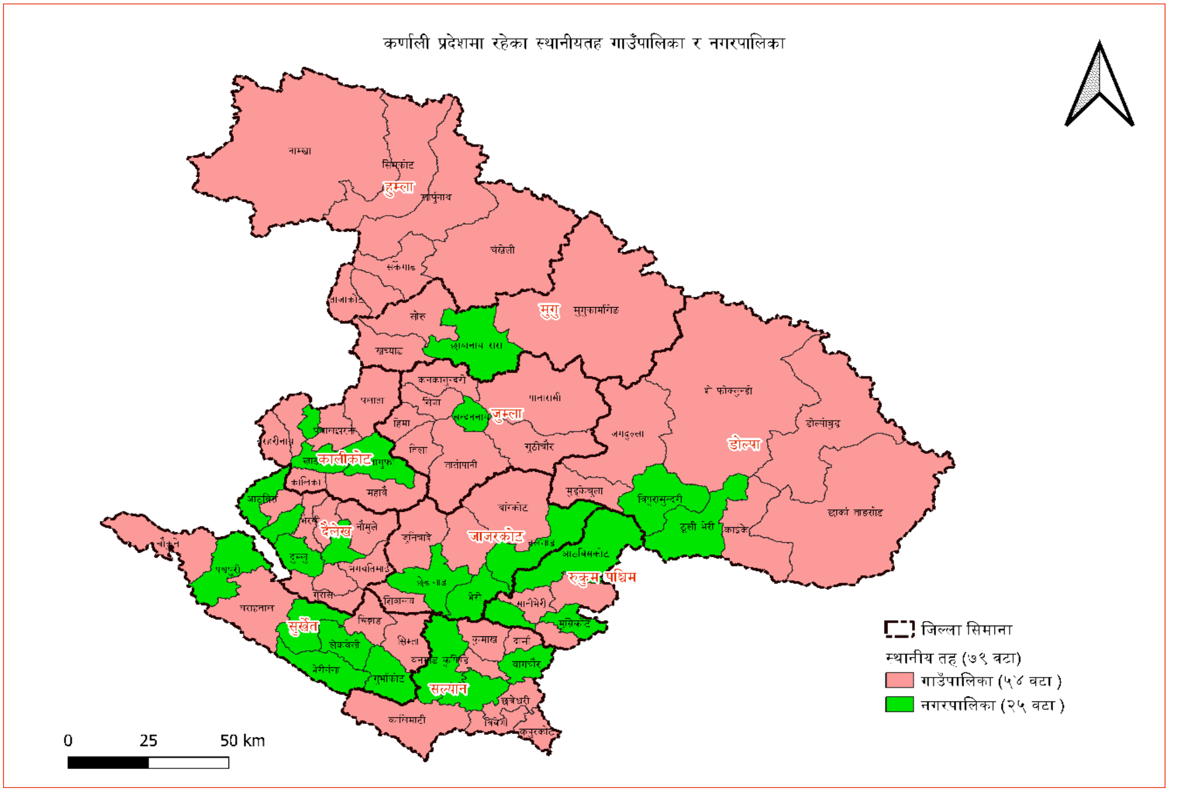

इतिहासको कालखण्डमा भाषा, साहित्य र संस्कृतिको केन्द्र रहेको कर्णाली प्रदेशमा करिब ४१ प्रतिशत जनसङ्ख्या अझै निरक्षर छन्। नेपालको निरक्षरता दर घटेर ११ प्रतिशत पुगेको समयमा कर्णालीमा रहेको यो निरक्षरता निकै ठुलो हो। युवा निरक्षरता र महिला निरक्षरता नेपालकै सबैभन्दा बढी छ। गुणस्तरीय र प्राविधिक शैक्षिक संरचनाहरू निर्माण गर्न ढिलो भइसकेको छ भने सार्वजनिक शिक्षामा अपेक्षित सुधार गर्न बाँकी नै छ। विद्यालय भर्ना दरमा सुधार भए तापनि बीचैमा पढाई छाड्ने प्रवृति अझै उच्च छ। शिक्षाको अवस्थामा सुधार ल्याउन कर्णाली प्रदेश सरकारले आवासीय विद्यालय निर्माण गर्ने योजना अघि सारेको छ।

तालिका १.३ जिल्ला अनुसार स्थानीय तह र वडाको संख्या

क सं	जिल्ला	कुल स्थानीय तह सङ्ख्या	नगरपालिकाको सङ्ख्या	गाउँपालिकाको सङ्ख्या	वडा सङ्ख्या
१	रुकुम पश्चिम	६	३	३	७३
२	सल्यान	१०	३	७	८३
३	सुर्खेत	९	५	४	९९
४	दैलेख	११	४	७	९०
५	जाजरकोट	७	३	४	७७
६	डोल्पा	८	२	६	७६
७	जुम्ला	८	१	७	६०
८	कालिकोट	९	३	६	८२
९	मुगु	४	३	१	४५
१०	हुम्ला	७	०	७	४४
कर्णाली प्रदेश		**७९**	**२५**	**५४**	**७१८**
नेपाल		७५३	२९३	४६०	६७४३

स्रोत: कर्णाली प्रदेश पार्श्व चित्र २०७६कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

१.५ प्रदेशको जलवायु (Climate) सम्बन्धी विवरण

नेपालको हावापानीमा भू-स्वरूपको ठुलो प्रभाव रहेको छ। भू-स्वरूपको विविधताले गर्दा यहाँको जलवायु र मौसममा अत्यधिक भिन्नता पाइन्छ। त्यसै गरी कर्णाली प्रदेशमा पनि उचाइअनुसार तापक्रम फरक पाइन्छ। यस प्रदेशमा ऊष्ण समशीतोष्णदेखि लेकाली र टुन्ड्रा हावापानी रहेको छ। कर्णाली प्रदेशको वार्षिक औसत तापक्रम २६.१ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। बिगत ३० वर्षको (१९९१- २०२१) तथ्याङ्क हेर्दा कर्णालीको औसत अधिकतम तापक्रम २५ डिग्री सेल्सियस र औसत न्यूनतम तापक्रम १३ डिग्री सेल्सियस रहेको छ। कर्णाली प्रदेशको वार्षिक औसत बर्षा १४७९ मि.मि रहेको छ। यही अवधिमा अधिकतम वर्षा श्रावण महिनामा (३७७ मि.मि.) र न्यूनतम वर्षा मंसिर महिनामा (१० मि.मि.) परेको छ। यस क्षेत्रमा वार्षिक ४.९१ मि.मि.का दरले बर्षा घटिरहेको छ भने अधिकतम र न्यूनतम तापक्रम क्रमश ०.०५ र ०.०१ डिग्री सेल्सियस प्रतिवर्षले वृद्धि भइरहेको छ। प्रतिवर्ष औसत वर्षात घट्नु र तापक्रम बढ्नु भनेको जलवायु परिवर्तनको बलियो सूचक भएकोले कर्णाली प्रदेश सरकार, स्थानीय तहहरू र नेपाल सरकारको यथेष्ट ध्यान गई कुनै पनि विकास निर्माणको कार्य गर्दा जलवायु अनुकूलन हुने तरिकाले गर्नु पर्ने हुन्छ। जलवायु परिवर्तनको सबैभन्दा ठुलो नोक्सान कि त समुद्र नजिकको ठाँउ कि त हिमाली क्षेत्रमा बढी हुने भएकाले कर्णाली प्रदेशको अधिकांश भूभाग हिमाली तथा पहाडी भएकाले जलवायु परिवर्तनलाई विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ। त्यसले प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा मानिसहरूको जनजीविका र जैविक विविधता तथा प्राकृतिक अवस्थाहरूमा फेरबदल ल्याइदिने हुनाले खास गरी अतिवृष्टि, खण्डवृष्टि, सुख्खा, बाढी पहिरोजस्ता प्राकृतिक विपद् न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकतामा राखिनु पर्दछ।

तालिका नं. १.४ प्रदेशका प्रमुख केन्द्रहरुमा रेकर्ड गरिएको जलबायु तथा तापक्रम सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	केन्द्रको नाम	सन् २०२२			सन् २०२३			सन् २०२४		
		वार्षिक तापक्रम (डि. से)		कुल वर्षा (मि मि)	वार्षिक तापक्रम (डि. से)		कुल वर्षा (मि मि)	वार्षिक तापक्रम (डि. से)		कुल वर्षा (मि मि)
		अधिकतम	न्यूनतम		अधिकतम	न्यूनतम		अधिकतम	न्यूनतम	
सुर्खेत	सुर्खेत एयरपोर्ट	३७.६	२.५	१७०८.४	४१	३	१५२०	४१.४	२	१५९३.३
रुकुम पश्चिम	मुसिकोट	३४	२.६	२४३८.७	३४.१	२.२	१७३०	३६.९	२.५	२११५.२
जाजरकोट	जाजरकोट	३४.५	३.४	१७५५	३६	४	२४२६	३७.५	५	२४१४
दैलेख	दैलेख	३४.४	०.६	१८८६.२	३४.६	३.४	११८४	३६.८	२.६	१३९५.७
जुम्ला	जुम्ला सिनिप्टिक	३१.४	-७	८३५.६८	३१.१	-७.९	६५४.१	३२	-७.८	६०८.०४
डोल्पा	दुनै	३२.८	-६	५१७.१	३१.१	-६.५	४१०.८	३४.५	-८	४६३.११
मुगु	गमगढी श्रीनगर	३३.५	-१	१०९४.८	३५	०.५	७६७.८	३५	-२	८१५.४३
हुम्ला	सिमिकोट	२६.३	-७.५	८२७.९९	२८.५	-५.२	६७२.६	२८.५	-६.६	८८४.१८
कालिकोट	मान्म	२९.५	-१	२०५७.८	३०	२.४	११५०	३२.६	१.६	१४८०.५
सल्यान	सल्यान बजार	३२.६	१.९	११०८.६	३१.५	१.२	९०६.६	३७.९	२.५	९९३.१२

स्रोत : जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुर

भौगोलिक विषमता अनुरूप कर्णाली प्रदेशमा नेपालमा रहेका सबै प्रकारका हावापानीहरू पाइन्छन्।कर्णालीमा समथर तराई भूखण्ड नरहे तापनि दक्षिणतर्फका उपत्यका र नदी बेंसीहरूमा ऊष्ण प्रदेशीय हावापानीका केही विशेषताहरू पाइन्छन् तर यी क्षेत्रहरूमा गर्मीमा लू र हिउँदमा शीतलहर भने चल्दैन।प्रदेशको उत्तरतर्फ जाँदै गर्दा न्यानो समशीतोष्ण, ठण्डा समशीतोष्ण, लेकाली र ध्रुवीय क्षेत्रको जस्तो बाह्रै महिना हिउँ पर्ने टुन्ड्रा हावापानी पनि पाइन्छ।नेपालको पूर्वी पहाडभन्दा यस क्षेत्रमा हिउँदे वर्षा धेरै भए पनि मनसुन ढिलो गरी आउँदा कर्णाली प्रदेशमा शुष्क हावापानीको प्रभाव पाइन्छ।औसत अधिकतम तथा न्यूनतम तापमानको सन्दर्भमा जुम्लामा सबैभन्दा न्यून तापक्रम ८.७० सेल्सिएस हुन्छ भने सुर्खेतमा सबैभन्दा बढी ३९.५० सेल्सियस रहेको छ।

कर्णाली प्रदेशका विभिन्न जिल्लाको औसत अधिकतम र न्यूनतम तापमान अध्ययन गर्दा हिमाली जिल्लाहरूमा विषम अवस्था छ।डोल्पामा औसत अधिकतम तापक्रम ३३.८० से. पुग्छ भने हिउँदमा औसत - ३.४० से. हुन पुग्दछ।त्यस्तै विषमता जुम्ला, मुगु र डोल्पामा पनि देखिन्छ।जुम्लामा औसत अधिकतम ३०.३० से. पुग्छ भने हिउँदमा -८.७० से. हुन पुग्दछ।

१.६ प्रदेशको भुगर्भ भु-उपयोग (geology) सम्बन्धी विवरण

क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा ठुलो रहेको यस कर्णाली प्रदेशको क्षेत्रफल ३०,२०,९०० हेक्टर रहेको छ।उक्त क्षेत्रफल मध्ये कुल खेतियोग्य जमिन २,८७,७६१ हेक्टर (९.५३ प्रतिशत) रहेकोमा २,००,६०२ हेक्टर (६९.७१ प्रतिशत) जमिनमा मात्र खेती गरिएको छ भने बाझो जमिनको क्षेत्रफल ८७,१५९ हेक्टर (३०.२९ प्रतिशत) रहेको छ।पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरू मात्र रहेकोले यस प्रदेशमा खेतीयोग्य जमिन एकदमै कम रहेको छ।तुलनात्मक रुपमा हिमाली जिल्ला भन्दा पहाडी जिल्लामा खेतीयोग्य जमिन बढी भएतापनि सबै खेतीयोग्य जमिनमा खेती नभएको देखिन्छ।यसरी हेर्दा क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा बढी खेतियोग्य जमिन सुर्खेत जिल्लामा रहेको छ भने सबैभन्दा कम खेतियोग्य जमिन हुम्ला जिल्लामा रहेको छ। तर जिल्लाको क्षेत्रफलको तुलनामा भने सबैभन्दा बढी खेतियोग्य जमिन सल्यान जिल्लामा रहेको छ

भने सबैभन्दा कम खेतियोग्य जमिन डोल्पा जिल्लामा रहेको छ। जिल्लामा रहेको कुल खेतियोग्य जमिन मध्ये सबैभन्दा बढी खेति गरिएको जिल्ला मुगु (८९.३६ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम खेति गरिएको जिल्ला कालीकोट (४५.६५ प्रतिशत) रहेको छ।

तालिका नं. १.५ प्रदेशको भु-उपयोगको अवस्था

क्षेत्र	क्षेत्रफल हेक्टर	खेतीयोग्य जमिन हेक्टर	बाझो जमिन हेक्टर	खेती गरिएको जमिन हेक्टर	सिंचित क्षेत्रफल हेक्टर		
					बर्षभरी	आशिंक	जम्मा
डोल्पा	७८८९००	९०२१	३०५१	५९७०	१५७५	२६०	१८३५
मुगु	३५३५००	१८७६०	१९९७	१६७६३	१०६९	८६०	१९२९
हुम्ला	५६५५००	८३५९	३७९१	४५६८	४२२	६८२	११०४
जुम्ला	२५३१००	३८३०१	१५१५६	२३१४६	३१५४	१५१	३३०५
कालीकोट	१७४१००	१७४४४	९४८२	७९६३	२५०९	२८४५	५३५४
दैलेख	१५०२००	४१३९६	९३१४	३२०८२	२६१६	७२२९	९८४५
जाजरकोट	२२३०००	२४३६९	८८४०	१५५२९	४९९०	२९४९	७९३९
रुकुम पश्चिम	१२१३००	३३९४६	१०५७८	२३३६७	४४६७	२५५२	७०१९
सल्यान	१४६२००	४३७२४	७५२०	३६२०४	५०८०	२३९०	७४७०
सुखेत	२४५१००	५२४४०	१७४३०	३५०१०	१२३५१	१०४८९	२२८८४
कणांली प्रदेश	३०२०९००	२८७७६१	८७१५९	२००६०२	३८२३३	३०४०७	६८६४०

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

कर्णाली प्रदेशको भौगर्भिक बनौट अलि जटिल प्रकारको छ। यस प्रदेशमा गङ्गाको मैदानी भाग छैन तर सुर्खेत र सल्यानको दक्षिणी भागमा चुरे र शिवालिक खण्डको भौगर्भिक विशेषता विद्यमान छ। सुर्खेत उपत्यकासमेत कमजोर धक्काका कारण बनेको शिवालिक खण्डको एक भाग हो। यो चुरेभन्दा अझ पछिल्लो माटो जम्मा भएर बनेको भूभाग हो। यसको भौगर्भीय समानता तानसेन र पूर्वमा बराह क्षेत्रसँग मिल्दो रहेको छ। उत्तरी भूखण्डबाट जम्मा भएको चट्टान र माटो निर्मित गङ्गाको मैदानसँग जोडिएको भाग उठेर नै यो खण्ड निर्माण भएको हो। रानीमत्ता खण्ड र यससँग फैलिएको महाभारत खण्ड हिमाली केन्द्रीय झड्काका कारण निर्मित भएको हो। जाजरकोट नेप यहीबाट पूर्व र पश्चिमतर्फ विस्तार भएको छ। यो कडा चट्टानयुक्त क्रिष्टलबाट निर्माण भएको हुँदा रत्नपत्थर, काइनाइट, ट्रोमोलाइनजस्ता पत्थरहरू यस शृङ्खलामा पाइन्छन्। यसलाई तल्लो हिमालयन किष्टिलाइन नेप भनेर पनि चिनिन्छ। उच्च हिमाली क्रिष्टिलाइन नेप भने डोल्पाको दक्षिणी खण्डबाट उत्तर पश्चिम हुँदै हुम्लाको माथिल्लो भागसम्म पुग्दछ। यी दुई किष्टिलाइन नेपका बीचमा भने तल्लो हिमाली खण्ड फैलिएको छ। यसमा मध्यपहाड र केही हिमाली खण्ड पनि पर्दछ। मुख्यतया डोल्पा र हुम्लाको केही क्षेत्रमा प्लेजोइक युगको चट्टान विस्तार भएको छ। तिब्बतसँग सिमावर्ती क्षेत्रमा HH Icucogmanite खालको भौगर्भीक बनौट रहेको छ। मुख्य हिमाल खण्ड अपर क्रिटासियस युगमा युरासियन प्लेट र भारतीय गोण्डवाना प्लेटको मुख्य ठोक्काइबाट बनेको हो। यो क्षेत्रका हिमालहरू पूर्व क्षेत्रका भन्दा कम उचाइमा छन् तर पनि यो निरन्तर उठिरहेको मानिन्छ। मनाङ र मुस्ताङसँग भौगर्भिक सामिप्यता भएको भूखण्ड भने यो प्रदेशमा खासै छैन।

१.७ प्रदेशको माटो (Soil) सम्बन्धी जानकारी

कर्णाली प्रदेशको सुर्खेत उपत्यका र नदी किनार क्षेत्रमा दोमट र बलौटे दोमट माटो धेरै पाइन्छ। यस प्रदेशमा तराई क्षेत्र नभएकाले विशुद्ध चिम्टाइलो दोमट माटोको खासै फैलावट भएको पाइदैन। चुरे क्षेत्र र मध्य पहाडी भागमा अवशिष्ट माटो नै धेरै पाइन्छ। लाइमस्टोन र डोलामाइटहरू रहने भएकाले यस्तो माटो क्षयीकरण पनि छिटो हुन्छ। यहाँ लेकाली र टुन्ड्रा

माटो पाइन्छ जहाँ हिउँदमा हिउँ जमे पनि गर्मी सिजनमा भने फापर, जौ, आलु आदिको खेती गरिन्छ। यस प्रदेशमा काठमाडौं उपत्यकामा पाइने कालो तलैया माटो भएका क्षेत्रहरू भने खासै छैनन्।

१.८ प्रदेशको वनस्पति (vegetation) सम्बन्धी जानकारी

कर्णाली प्रदेशमा कुल क्षेत्रफलको ३८ प्रतिशत वन क्षेत्रले ढाकेको छ। यसबाहेक यो प्रदेशमा करिब १२.८ प्रतिशत घाँसे मैदान र ३.२ प्रतिशत झाडी रहेको छ। यसरी वन र झाडी क्षेत्रसमेत जोड्दा कर्णाली प्रदेशमा ४१ प्रतिशत वन क्षेत्र पुग्न जान्छ। यस प्रदेशमा ऊष्ण र समशीतोष्ण वन, पतझर मौसमी, कोणधारी, लेकाली र अल्पाइन गरी नेपालमा पाइने सबै प्रकारका वनस्पतिहरू पाइन्छन्। १००० मिटरसम्मको उचाइमा साल, सिसौ, खयर, सिमल पर्याप्त हुने गर्दछ भने टुनी, सिरिस, बाँझ, कटुस, दालचिनी, सल्लो, चाप, उत्तिस, चिलाउने आदि १००० देखि २००० मिटरसम्मको उचाइमा पाइन्छ। २००० देखि ३५०० मिटरका बीचमा खर्सु, ओखर, धूपी, गोब्रे सल्ला, देवदार, भोजपत्र आदि पाइन्छन् भने ४१०० मिटरभन्दा माथि धुपी, डालेचुक, मारु, जङ्गली गुराँस आदि पाइन्छन्। कर्णाली प्रदेशले नेपालकै सबैभन्दा बढी घाँसे मैदान क्षेत्र ओगट्दछ। यी क्षेत्रहरूमा बहुमूल्य जडीबुटीहरूको भण्डार रहेको छ। ५००० मिटरभन्दा माथिको क्षेत्रमा भने झ्याउ र लेउ मात्र पाइन्छ।

१.९ प्रदेशको नदी प्रणाली (River system) सम्बन्धी जानकारी

कर्णाली प्रदेश कर्णाली नदी र यसका शाखाहरूले सिञ्चित भएको छ। नेपालको सबैभन्दा लामो नदीको रुपमा चिनिएको कर्णाली नदी ५०७ कि.मि. लामो छ र यसको सबैभन्दा लामो शाखा हुम्ला कर्णाली तिब्बत खारी क्षेत्रबाट सुरूवात भएको छ। यो वास्तवमा राक्षस तालभन्दा पश्चिममा पर्ने माप्चा चुगुको बिशाल मुहानबाट निस्किएको छ। कैलाश क्षेत्रबाट निस्किने ४ वटा प्रमुख नदीमध्ये ब्रम्हपुत्र नदी पूर्वतर्फ घोडाको मुखबाट, सिन्ध नदी उत्तरतर्फ सिंहको मुखबाट, सतलज नदी पश्चिमतर्फ हातीको मुखबाट र कर्णाली नदी दक्षिणतर्फ मयूरको मुखबाट निस्किएको मानिन्छ। पौराणिक हिन्दु ग्रन्थहरूमा गङ्गा नदी कैलाश क्षेत्रबाट उत्पत्ति भएको उल्लेख छ। गंगोत्रीबाट निस्किने गङ्गा बनारस क्षेत्रभन्दा निकै दक्षिणमा घाघरा नदीसँग मिसिन्छ। बनारसभन्दा माथि गङ्गालाई घागरा र बनारसमा यसै नदीलाई गङ्गाकै रूपमा चिनिन्छ। त्यसैले कैलाश क्षेत्रबाट निस्किने कर्णाली नदी नै गङ्गा हो भन्न सकिन्छ। कर्णाली सभ्यताको पतनसँग जनमानसमा कर्णालीको उत्पत्ति बारेको भ्रम पार्न राक्षस तालबाट उत्पत्ति भएको गलत प्रचार भई यसको पवित्रतामाथि नकारात्मक प्रचार हुन गएको देखिन्छ।
कर्णालीका शाखाहरूमा भेरी, मुगु कर्णाली, तिला, लोदी, दोजाम, सेती, बबई, राप्ती लगायतका नदीहरू पर्दछन्। राप्ती कर्णाली भारतमा गएर मिसिन्छ भने यस नदीको अर्को महत्त्वपूर्ण शाखा सेती नदी सुदूर पश्चिममा पर्दछ। चिसापानी घाट भएर दक्षिण बग्ने यो नदीलाई भारतमा घागरा भनिन्छ। कर्णाली नदी प्रणालीबाट यस प्रदेशका उपत्यका र बँसीहरू सिञ्चित भएका छन्।

कर्णाली नदीको जलाधार क्षेत्र ४५,२५९ वर्ग कि.मि. रहेको छ। कर्णाली पानीढलोको ९५ प्रतिशत भाग नेपालमा रहेको छ। कर्णाली नदीको औसत १० देखि १०० मिटरसम्मको गहिराइ रहेको पाइन्छ। भारतमा रहेको कर्णाली नदीको भागसमेत जोड्ने हो भने यो १,०८० कि.मि. लामो रहेको छ। कर्णाली नदीमा औसत १,३६८ क्युसेक प्रतिसेकेण्ड पानी प्रवाहित हुन्छ।

हुम्ला कर्णाली तिब्बतको खारी क्षेत्र भएर हुम्लाको हिल्साबाट नेपालमा प्रवेश गर्दछ। यस नदीमा हुम्लामै दोजम (खार्पु नदी), लोती, कवाडी नश्शहरू मिसिन्छन्। मुगु कर्णाली मुगुको करान क्षेत्रबाट आउँछ र हुम्ला कर्णालीमा मिसिन्छ। भेरी नदी धौलागिरी हिमालको काख र जगदुल्ला तालबाट निस्किन्छ। यो २६४ कि.मि. लामो छ। यसका अन्य शाखाहरूमा सानी भेरी, ठूली भेरी र उत्तरगंगा पर्दछन्। तिला नदी जुम्ला र डोल्पाको पश्चिमी काख र पाताराशी हिमालबाट निस्किन्छ भने हिमा नदी घुच्चिको लेकबाट निस्किन्छ र सिंजा क्षेत्र हुँदै तिलामा मिसिन्छ। पश्चिम राप्ती महाभारत पर्वतमाला हुँदै निस्किन्छ र भारतमा घागरामा मिसिन्छ। सेती नदी सुदूर पश्चिमको अपि र नाम्पाको काखबाट निस्किने भए तापनि यो चिसापानीभन्दा

माथि कर्णालीमा आएर मिसिन्छ। यो २०२ कि.मि. लामो छ। यस प्रदेशमा अन्य महत्त्वपूर्ण र शाखा नदीनालामा लिमी खोला, हेप्का खोला, रिपगाड, सर्केगाड, गल्वागाड, खत्याड खोला, फुगाड, लोहरे, छामघाट, रामघाट, गडाज्युला खोला, पराजुली खोला, कट्टी खोला, नलसिंङ गाड, शारदा, चिङघाट, तामे, बोज्यान खोला, लाहु खोला, सिवान खोला आदि रहेका छन्।

१.१० प्रदेशको तालतलैया (lake and pond) सम्बन्धि जानकारी

कर्णाली प्रदेश विश्वकै सुन्दर तालहरूको प्रदेश हो। नेपालको सबैभन्दा सुन्दर र ठुलो रारा दह यस प्रदेशमा पर्दछ भने सबैभन्दा गहिरो र प्राकृतिक विचित्रताले भरिपूर्ण फोक्सुन्डो ताल पनि यही प्रदेशमा पर्दछ। यस बाहेक कर्णाली प्रदेशमा सल्यानको कुपिण्डे दह, हुम्लाका दुधे दहहरू, जुम्लाको शंख र गिठ्ठि दह, रुकुमको स्यार्पु दह, सुर्खेतको बराह ताल, जाजुरा दह र बुलबुले ताल पनि यही प्रदेशमा पर्दछन्। यही प्रदेशमा नलसिङगाड ताल, कोटिला लगायतका कृत्रिम ताल निर्माणको पूर्वसम्भाव्यता पनि अध्ययन भइरहेको छ। कर्णाली नेपालको सबैभन्दा ठुलो ताल रारा र गहिरो ताल फोक्सुन्डो मात्र होइन, सयौं तालहरूको क्षेत्र हो। कर्णाली प्रदेशमा रहेका ९३६ तालहरूमध्ये ४२९ तालहरू ५ हजार मिटरभन्दा माथि रहेका छन् भने ३,००० मिटरदेखि ४,९९९ मिटरको उचाइमा ४३२ वटा तालहरू रहेका छन् तर १०० देखि २,९९९ मिटरसम्मको उचाइमा रहेका तालहरूको सङ्ख्या भने ६५ मात्र रहेको छ। तालहरूको जिल्लागत वितरण हेर्दा सबैभन्दा बढी ३८१ तालहरू हुम्ला जिल्लामा रहेका छन् भने कालिकोट जिल्लामा एउटा मात्र ताल छ। कर्णाली प्रदेशमा रहेका प्रमुख तालहरुको संक्षिप्त विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १.६ प्रदेशमा रहेका मुख्य मुख्य तालहरु

क्र.सं.	ताल	अवस्थिती	विवरण
१	रारा ताल	मुगु	५.१ कि.मि. लम्बाइ, २.७ कि.मि. चौडाइ, १६७ मिटर गहिरो, औसत १०० मिटर गहिरो, परिधि १४ कि.मि., क्षेत्रफल ८ वर्ग कि.मि., समुद्री सतहवाट ३०६० मिटर उचाइमा रहेको।
२	फोक्सुन्डो ताल	डोल्पा	५.१५ कि.मि. लम्बाइ, ८०० मिटर चौडाइ, औसत १४५ मिटर गहिरो, ४.९४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल,समुद्री सतहबाट ३६२० मिटर उचाइमा रहेको।
३	कुपिण्डे ताल	बन्गाड कुपिन्डे नपा, सल्यान	लम्बाइ ८३४ मिटर, चौडाइ ५३८ र गहिराइ ३४ मिटर।
४	स्यार्पु ताल	रुकुम पश्चिम	मुसिकोटबाट २२ कि.मि. टाढा बाफिकोटमा रहेको यो ताल ०.५३ वर्ग कि.मि.मा फैलिएको छ। यो ताल हिउँदमा ९ देखि वर्षामा २३ मिटर गहिरो रहेको पाइन्छ।
५	जाजुरा दह	पञ्चपुरी नपा, सुर्खेत	यो ताल करिब ३ विगाहा क्षेत्रमा फैलिएको छ।
६	बुलबुले ताल	सुर्खेत	वीरेन्द्रनगरमा रहेको यो ताल समुद्र सतहबाट ६५७ मि उचाइमा रहेको छ। जमिनबाट बुलबुल गर्दै निस्किने मुल तालमा नुहाउने धाराहरू रहेका छन्। यस संगै बुलबुले उद्यान र करिब १ विगाहमा फैलिएको ताल रहेको छ।
७	दुधे दह (खार्पुनाथ)	हुम्ला	२५ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको एउटा ठुलो दह र ६ वटा साना रमणीय दहहरू भएको खार्पुनाथको पाटन क्षेत्रमा पर्दछ ।
८	दुधे दह (चंखेली दार्म)	हुम्ला	चंखेली हिमालको पाटन क्षेत्रमा रहेका यी तालहरू ५००० रोपनीमा फैलिएको अनुमान छ। ठुला साना गरी ७ वटा तालहरू रहेका छन् ।
९	दुधे दह रादेउ	हुम्ला	हुम्ला जिल्लाको पूर्वोत्तर क्षेत्रमा नौमूले दह, डिब्या दह, तामे दह, मुसासाब्लो

क्र.सं.	ताल	अवस्थिती	विवरण
	सर्केगाड		दहलगायतका तालहरू रहेका छन्। यहीबाट निस्किएको नदी खार्पुनाथमा आई हुम्ला कर्णालीमा मिल्दछ। त्यसको नजिकै न दह, लामा दल र पुनाल्यामा अरू चारवटा दह रहेका छन्।
१०	मदान ताल कुइया ताल कोटिला मानव निर्मित ताल	दैलेख	मदान ताल दैलेख विशालाको लेकमा करिब १ विगाहा क्षेत्रमा फैलिएको छ भने कुइया ताल गुराँस गाउँपालिकाको लेकमा अवस्थित रमणीय ताल हो। पञ्चकोशी क्षेत्रमा कोटिला मानव निर्मित तालको सम्भाव्यता अध्ययनमा परेको छ।
११	वराह ताल	सुर्खेत	वराहताल गाउँपालिकामा रहेको यो ताल १२ हेक्टर क्षेत्रफलमा फैलिएको भए तापनि प्राकृतिक र मानवीय कारणले सुक्न गएको छ। प्रदेश सरकारमो सहयोगमा यो ताल पुनः संरक्षण गर्न तयारि भएको छ।

स्रोत: *कर्णाली प्रदेश पार्श्व चित्र २०७६ कर्णाली प्रदेश योजना आयोग*

१.११ प्रदेशको हिमनदी र हिमतालहरु (Glaciers) सम्बन्धी जानकारी

कर्णाली प्रदेशमा २६ प्रतिशत हिमक्षेत्र रहेको र कुल १,४५९ हिमनदीहरूले १,०२३ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल ओगटेका छन्। त्यस्तै हिमतालको सङ्ख्या ७४२ रहेको छ र यी हिम तालहरूले हिमक्षेत्रको कुल २९.१४ प्रतिशत भूभाग ओगट्दछन्। कर्णाली नदी प्रणालीमा यी हिमनदी र हिमतालहरूले बाह्रै महिना पानी वहावलाई सुनिश्चित गर्दछन्।

१.१२ प्रदेशका हिमचुचुराहरु (mountains) सम्बन्धी विवरण

कर्णाली प्रदेशमा ६ हजार मिटरभन्दा माथिका थुप्रै हिमालहरू रहेका छन्। यस प्रदेशमा ७ हजार मिटरभन्दा माथि रहेका हिमालको सङ्ख्या ८ रहेको छ। यस्ता हिमालहरू मध्ये धेरै दुई प्रदेशबीचको सीमा क्षेत्रमा पर्ने भएकाले साझा हिमाल पनि हुन्। कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा अग्लो डोल्पा जिल्लाको चुरेन हिमाल ७३४८ मिटर उचाइमा रहेको छ। सात हजार मिटरभन्दा माथि रहेका अन्य हिमालहरूमा नालाकङ्कर हिमाल ७३३७ मिटर (हुम्ला), वेज चुचुरो ७१२९ मिटर (डोल्पा) सैपाल हिमाल ७०३६ मिटर (हुम्ला र बझाङ), कान्जिरोवा हिमाल ७०४५ मिटर (डोल्पा र मुगु), कागमारा हिमाल ७०७४ मिटर (डोल्पा), पुथा हिमाल ७०३८ मिटर (डोल्पा) रहेका छन्। हिमालको मापन बारेमा स्रोतहरूले फरक फरक उचाइ देखाए तापनि आधिकारिक सर्वे तथ्याङ्क बाहिर आउन जरूरी छ।

तालिका नं. १.७ प्रदेशमा रहेका प्रमुख हिमचुचुराहरुको संक्षिप्त विवरण

क सं	चुचुराको नाम	हिमाल	स्थान र हिमालयन पदमार्ग	उचाई (मिटर)	विविध
१	कान्जिरोवा	कान्जिरोवा हिमाल	दुनह रिडमो वेसक्याम्प (डोल्पा)	६८८३	विदेशीलाई पर्वतारोहण गर्न अनुमति तर आरोहण नभएको
२	लाप्चा चुली	चाङ्ला हिमाल	हुम्ला	६७२१	
३	कान्डे हिमचुली	पातारासी हिमाल	जुम्ला ताल्ये चौविसे खोला वेसक्याम्प	६६२७	
४	चाङ्ला	चाङ्ला हिमाल	सिमकोट धारापानी कान्छे भिमथाउकोटी वेसक्याम्प हुम्ला	६५६३	कम्तीमा तिनजना नेपाली भएमा विदेशीलाई पर्वतारोहण अनुमति
५	मारियाङ	कान्जिरोवा		६५२८	
६	पातारासी	पातारासी	जुम्ला मेरला हुन्छ	६४५०	
७	कोजिच्जा चुली	कान्ती हिमाल	मुगु	६४३९	
८	ताकु हिमाल	नालाकङ्कर	सिमकोट-फेरिमी बेसक्याम्प	६३९५	

क्र सं	चुचुराको नाम	हिमाल	स्थान र हिमालयन पदमार्ग	उचाई (मिटर)	विविध
९	तिलकाङ	नालाकङ्कर	सिमकोट-फेरिमी बेसक्याम्प	६३६९	
१०	चण्डी हिमाल	चण्डी हिमाल	सिमकोट हुम्ला बेसक्याम्प (हुम्ला)	६०९६	
११	सिस्ने	सिस्ने	जुम्ला लासी महारी गाउँ वेसक्याम्प	५८४९	विदेशीलाई पर्वतारोहण अनुमति तर आरोहण नभएको
१२	जगदुल्ला चुली	जगदुल्ला हिमाल	दुनइ मुक्तिनाथ वेसक्याम्प	५७६४	
१३	कागमारा	कागमारा	जुम्ला डोल्पा	५९६०	
१४	चाद्मातनाङ	चण्डि हिमाल	हुम्ला	६१२५	
१५	कान्ती हिमाल	कान्ती हिमाल	मुगु	६८५९	आरोहण नगरिएको
१६	सो कारोप काङ	कान्जिरोवा हिमाल	डोल्पा	६५५६ (६५१८)	
१७	कान्जेरालवा	कान्जिरोवा	डोल्पा	६६१२	विदेशीलाई पर्वतारोहण अनुमति तर आरोहण नभएको
१८	नालाकङ्कर	नालाकङ्कर	हुम्ला	६०६२	कम्तीमा तिनजना नेपाली भएमा मात्र विदेशीलाई पर्वतारोहण गर्न अनुमति
१९	होङ्डे	होङ्डे	डोल्पा	६५५६	विदेशीलाई पर्वतारोहण गर्न अनुमति

स्रोत: *कर्णाली प्रदेश पार्श्व चित्र २०७६ कर्णाली प्रदेश योजना आयोग*

खण्ड २

जनसांख्यिक तथ्याङ्क

२.१ जनसांख्यिक तथा पारिवारिक विवरण

जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार (जनगणना सन्दर्भ दिन २०७८ साल मंसिर ९ गते) कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या १६,८८,४१२ रहेको छ, जसमध्ये पुरूषको संख्या ८,२३,७६१ (४८.७९ प्रतिशत) र महिलाको संख्या ८,६४,६५१ (५१.२१ प्रतिशत) छ। जस अनुसार लैङ्गिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या ९५.२७ रहेको छ। गत २०६८ सालमा कुल जनसंख्या १५,७०,४१८ र लैङ्गिक अनुपात ९५.६९ थियो।

अन्य लिङ्गीको जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार नेपालको कुल जनसंख्यामध्ये अन्य लिङ्गी (लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक) को जनसंख्या २,९२८ देखिएको छ जुन कुल जनसंख्याको ०.०१ प्रतिशत हुन्छ। कुल अन्य लिङ्गी मध्ये कर्णाली प्रदेशमा ८१ जना अर्थात २.८ प्रतिशत रहेको छ।

सबैभन्दा धेरै र कम जनसंख्या भएका जिल्ला

प्राप्त नतिजा अनुसार कर्णाली प्रदेशका १० जिल्लाहरूमध्ये सबैभन्दा बढी जनसंख्या सुर्खेत जिल्लामा ४,१५,१२६ जना र सबैभन्दा कम जनसंख्या डोल्पा जिल्लामा ४२,७७४ जनाको अक्सर बसोवास रहेको छ। दैलेख र सल्यान जिल्ला क्रमशः दोस्रो र तेस्रो धेरै जनसंख्या भएका जिल्लाहरू हुन् । कम जनसंख्या भएका जिल्लातर्फ हुम्ला र मुगु क्रमशः दोस्रो र तेस्रो स्थानमा पर्दछन्।

जनसंख्या वृद्धिदर

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशको (जनगणना अवधिको) बार्षिक औसत जनसंख्या वृद्धिदर ०.७० प्रतिशत रहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा सबैभन्दा बढी बार्षिक औसत जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला सुर्खेत (१.६२ प्रतिशत) हो भने सबैभन्दा कम बार्षिक औसत जनसंख्या वृद्धिदर भएको जिल्ला दैलेख -०.३५ प्रतिशत) हो।

जनघनत्व

जनगणनाको नतिजाअनुसार कर्णाली प्रदेशको जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा रहेको जनसंख्या) ६० जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ, जुन २०६८ सालमा ५६ मात्र थियो । सबैभन्दा धेरै जनघनत्व सुर्खेत जिल्लामा (१६९ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) र सबैभन्दा कम डोल्पा जिल्लामा (५ जना प्रति वर्ग किलोमिटर) रहेको छ।

यस प्रदेशको जिल्लानुसार जनसंख्या, वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर, जनघनत्व र आवधिक जनसंख्या परिवर्तन तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं २.१ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या, जनघनत्व, जनसंख्या वृद्धिदर र परिवर्तन

क्षेत्र	२०६८			२०७८			आवधिक परिवर्तन	
	जनसंख्या	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)	जनघनत्व (प्रति व.कि.मि.)	जनसंख्या	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)	जनघनत्व (प्रति व.कि.मि.)	संख्या	प्रतिशत
नेपाल	२६४९४५०४	१.३५	१८०	२९१६४५७८	०.९२	१९८	२६७००७४	१०.०८
कर्णाली	१५७०४१८	–	५६	१६८८४१२	०.७०	६०	११७९९४	७.५१
डोल्पा	३६७००	२.१७	५	४२७७४	१.४७	५	६०७४	१६.५५
मुगु	५५२८६	२.३०	१६	६४५४९	१.४९	१८	९२६३	१६.७५
हुम्ला	५०८५८	२.२५	९	५५३९४	०.८२	१०	४५३६	८.९२
जुम्ला	१०८९२१	१.९७	४३	११८३४९	०.८०	४७	९४२८	८.६६
कालिकोट	१३६९४८	२.६०	७९	१४५२९२	०.५७	८३	८३४४	६.०९
दैलेख	२६१७७०	१.५०	१७४	२५२३१३	–०.३५	१६८	–९४५७	–३.६१
जाजरकोट	१७१३०४	२.३९	७७	१८९३६०	०.९६	८५	१८०५६	१०.५४
रुकुम(पश्चिम)	१५५३८३	१.९२*	१२८	१६६७४०	०.६८	१३७	११३५७	७.३१
सल्यान	२४२४४४	१.२७	१६६	२३८५१५	–०.१६	१६३	–३९२९	–१.६२
सुर्खेत	३५०८०४	१.९५	१४३	४१५१२६	१.६२	१६९	६४३२२	१८.३४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय। * समग्र रुकुम पश्चिम र रुकुम पुर्व जिल्लाको (साविक रुकुम)

चित्र नं १ कर्णाली प्रदेशमा वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदरको अवस्था

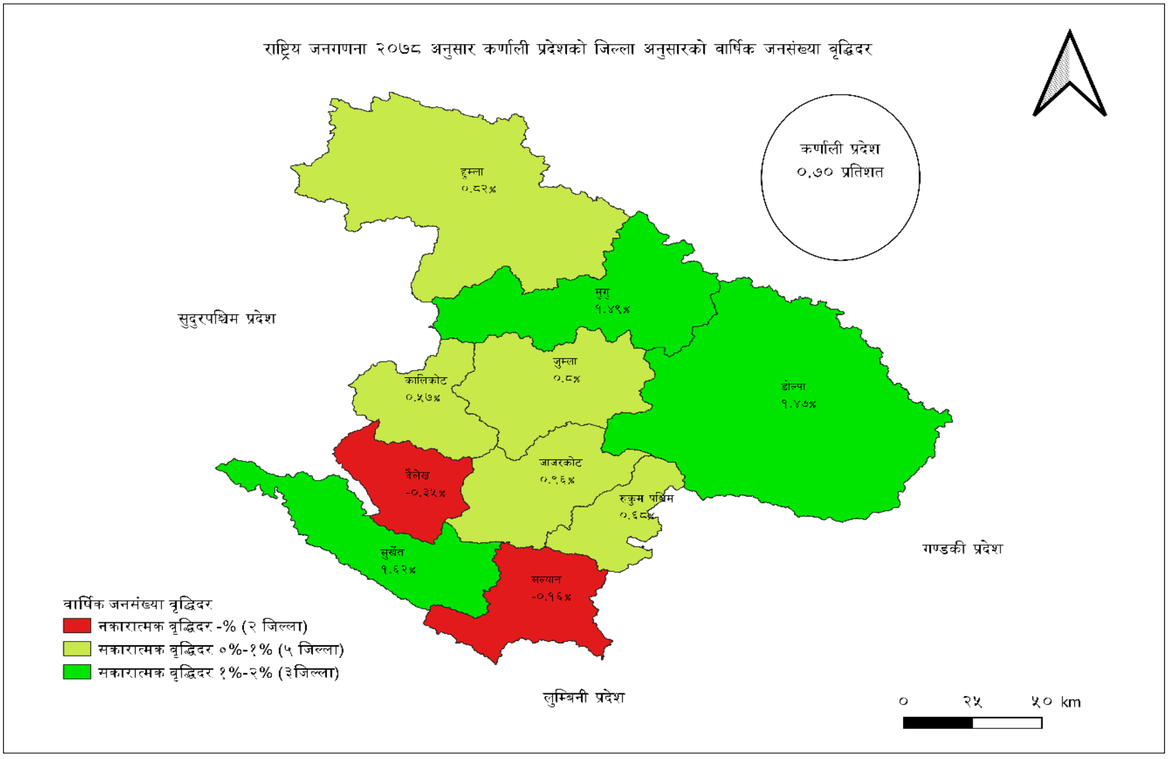

परिवार संख्या

गत २०६८ सालको जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशको परिवार संख्या २,९८,३५९ रहेकोमा हाल उक्त संख्या करिव २२.८ प्रतिशतले बढेर ३,६६,२५५ पुगेको छ। जसमध्ये व्यक्तिगत परिवार ३,६६,०३७ र संस्थागत परिवार २१८ रहेका छन्।

परिवारको औसत आकार

२०७८ सालमा कर्णाली प्रदेशमा प्रति परिवार अक्सर बसोबास गर्ने सदस्य औसतमा ४.६१ जना रहेको छ, जुन २०६८ सालमा ५.२६ जना रहेको थियो। कर्णाली प्रदेशमा परिवारको आकार कालिकोट जिल्लामा सबैभन्दा बढी (५.४३) र सुर्खेतमा जिल्लामा सबैभन्दा कम (४.२४) रहेको छ।

तालिका नं २.२ कर्णाली प्रदेशको परिवार संख्या, जनसंख्या तथा लैङ्गिक अनुपात

क्षेत्र	२०६८			२०७८					
	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	परिवारको औसत आकार	परिवार संख्या	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	महिला	परिवारको औसत आकार	लैङ्गिक अनुपात
नेपाल	५४२७३०२	२६४९४५०४	४.८८	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७	४.३७	९५.५९
कर्णाली	२९८३५९	१५७०४१८	५.२६	३६६२५५	१६८८४१२	८२३७६१	८६४६५१	४.६१	९५.२७
डोल्पा	७४८८	३६७००	४.९०	९३९८	४२७७४	२१३७१	२१४०३	४.५५	९९.८५
मुगु	९६१९	५५२८६	५.७५	१२४३९	६४५४९	३२३८१	३२१६८	५.१९	१००.६६
हुम्ला	९४७९	५०८५८	५.३७	११२२८	५५३९४	२७८८६	२७५०८	४.९३	१०१.३७
जुम्ला	१९३०३	१०८९२१	५.६४	२४४३८	११८३४९	५९२२८	५९१२१	४.८४	१००.१८
कालिकोट	२३०१३	१३६९४८	५.९५	२६७७९	१४५२९२	७२२४५	७३०४७	५.४३	९८.९०
दैलेख	४८९१९	२६१७७०	५.३५	५४६१०	२५२३१३	१२०७७४	१३१५३९	४.६२	९१.८२
जाजरकोट	३०४७२	१७१३०४	५.६२	३७४६६	१८९३६०	९४०६३	९५२९७	५.०५	९८.७१
रुकुम (प.)	३०६४७	१५५३८३	५.०७	३७३०३	१६६७४०	८१०९१	८५६४९	४.४७	९४.६८
सल्यान	४६५५६	२४२४४४	५.२१	५४७०१	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	४.३६	९३.०८
सुर्खेत	७२८६३	३५०८०४	४.८१	९७८९३	४१५१२६	१९९७४०	२१५३८६	४.२४	९२.७४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

२.२ संस्थागत जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशमा जम्मा २१८ संस्थागत परिवार रहेका छन्। उक्त परिवारहरूमा जम्मा १३,२०८ जना मानिसहरू बसोबास गर्ने गरेका छन्।जस मध्ये ११,४५६ जना पुरुष र १,७५२ जना महिला रहेका छन।सबैभन्दा धैरे संस्थागत परिवार र संस्थागत जनसंख्या सुर्खेत जिल्लामा (क्रमशः ३२.५७ र ३५.७२ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम संस्थागत परिवार संख्या मुगु र कालिकोटमा (४.१३ प्रतिशत) रहेको छ तर सबैभन्दा कम संस्थागत जनसंख्या भने कालिकोटमा (३.५१ प्रतिशत) रहेको छ।

तालिका नं २.३ कर्णाली प्रदेशको संस्थागत जनसंख्या

क्षेत्र	जम्मा संस्थागत परिवार		संस्थागत जनसंख्या					
			जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कर्णाली	२१८	१००.००	१३२०८	१००.००	११४५६	१००.००	१७५२	१००.००
डोल्पा	१८	८.२६	६१०	४.६२	५६८	४.९६	४२	२.४०

क्षेत्र	जम्मा संस्थागत परिवार		संस्थागत जनसंख्या					
			जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
मुगु	९	४.१३	६९१	५.२३	४८६	४.२४	२०५	११.७०
हुम्ला	२४	११.०१	१५१०	११.४३	१०६७	९.३१	४४३	२५.२९
जुम्ला	१६	७.३४	१०८१	८.१८	९९०	८.६४	९१	५.१९
कालिकोट	९	४.१३	४६४	३.५१	४४८	३.९१	१६	०.९१
दैलेख	१६	७.३४	६६६	५.०४	६१७	५.३९	४९	२.८०
जाजरकोट	१३	५.९६	१०५९	८.०२	९५२	८.३१	१०७	६.११
रुकुम पश्चिम	१३	५.९६	१२८०	९.६९	१२०५	१०.५२	७५	४.२८
सल्यान	२९	१३.३०	११२८	८.५४	१०२८	८.९७	१००	५.७१
सुर्खेत	७१	३२.५७	४७१९	३५.७३	४०९५	३५.७५	६२४	३५.६२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

२.३ परिवारमा अनुपस्थित (विदेश गएका) व्यक्ति

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशमा जम्मा ६२,७२८ परिवारबाट ९४,३२० जना (१७.१३ प्रतिशत) परिवारमा अनुपस्थित रही विदेशमा अक्सर बसोवास गर्छन् जसमध्ये पुरूष ७७,२७८ (८१.९३ प्रतिशत) र महिला १७,०४२ (१८.०७ प्रतिशत) रहेका छन्। २०६८ को जनगणना अनुसार ४७,५८० (१५.९ प्रतिशत) परिवारबाट ६७,५८२ जना व्यक्ति परिवारमा अनुपस्थित रही विदेशमा अक्सर बसोबास गरेका थिए । जसमध्ये पुरूषको संख्या ८६.९ प्रतिशत र महिलाको संख्या १३.१ प्रतिशत रहेका थिए।

तालिका नं २.४ कर्णाली प्रदेशको देश बाहिर बस्ने अनुपस्थित जनसंख्या र अनुपस्थित जनसंख्या भएको परिवार

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	देश बाहिर बस्ने अनुपस्थित जनसंख्या र अनुपस्थित जनसंख्या भएको परिवार							
		परिवार		जनसंख्या					
				जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत*	संख्या	प्रतिशत**	संख्या	प्रतिशत**
नेपाल	६६६६९३७	१५५५९६१	२३.३४	२१९०५९२	७.५१	१७९९६७५	८२.१५	३९०९१७	१७.८५
कर्णाली	३६६२५५	६२७२८	१७.१३	९४३२०	५.५९	७७२७८	८१.९३	१७०४२	१८.०७
डोल्पा	९३९८	३२४	३.४५	४३०	१.०१	३२७	७६.०५	१०३	२३.९५
मुगु	१२४३९	७३०	५.८७	१११६	१.७३	८७०	७७.९६	२४६	२२.०४
हुम्ला	११२२८	५२५	४.६८	७९६	१.४४	५१४	६४.५७	२८२	३५.४३
जुम्ला	२४४३८	१५९२	६.५१	२७०३	२.२८	१९८७	७३.५१	७१६	२६.४९
कालिकोट	२६७७९	२७४६	१०.२५	५५८६	३.८४	३९२३	७०.२३	१६६३	२९.७७
दैलेख	५४६१०	१२२४९	२२.४३	१९३४३	७.६७	१६२३५	८३.९३	३१०८	१६.०७
जाजरकोट	३७४६६	३७९१	१०.१२	६१३६	३.२४	४७२४	७६.९९	१४१२	२३.०१
रुकुम (पश्चिम)	३७३०३	७२३१	१९.३८	१०१९३	६.११	८५१८	८३.५७	१६७५	१६.४३
सल्यान	५४७०१	१२८००	२३.४०	१७०२४	७.१४	१४७४५	८६.६१	२२७९	१३.३९
सुर्खेत	९७८९३	२०७४०	२१.१९	३०९९३	७.४७	२५४३५	८२.०७	५५५८	१७.९३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

**सम्बन्धित क्षेत्रको जनसंख्या मध्ये अनुपस्थित जनसंख्याको %, ** सम्बन्धित क्षेत्रको अनुपस्थित जनसंख्या मध्ये अनुपस्थित लिङ्गको जनसंख्या %*

२.४ बृहत उमेर समूह अनुसार जनसंख्या

जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशको कुल जनसंख्याको ५८.९३ प्रतिशत जनसंख्या १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको रहेका छन्। हाल १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरको र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरको जनसंख्या क्रमशः ३३.१० प्रतिशत र ७.९६ प्रतिशत रहेको छ।

तालिका नं २.५ कर्णाली प्रदेशको विशेष उमेर समूहअनुसार जनसंख्याको संरचना

उमेर समूह	नेपाल		कर्णाली प्रदेश			
	जम्मा		जम्मा		पुरुष	महिला
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	संख्या
१ वर्ष भन्दा कम	४१११५९	१.४१	३१४८१	१.८६	१६५४१	१४९४०
०-५ वर्ष	३००७६४८	१०.३१	२०४६३८	१२.१२	१०७१६५	९७४७३
०-१४ वर्ष	८११५५७५	२७.८३	५५८८९१	३३.१०	२८७५७४	२७१३१७
०-१८ वर्ष	१०५७७९६९	३६.२७	७२३१८१	४२.८३	३६७७७६	३५५४०५
१६-२४ वर्ष	५१४२३३६	१७.६३	३२५०६६	१९.२५	१५३१८९	१७१८७७
१६-४० वर्ष	१२४१२१७३	४२.५६	६९८९५६	४१.४०	३२७६०६	३७१३५०
१६ वर्ष वा सो भन्दा माथि	२०४४१८७५	७०.०९	१०८६५८२	६४.३६	५१५०३०	५७१५५२
१५-५९ वर्ष	१८०७१६८३	६१.९६	९९५०३९	५८.९३	४७१३६४	५२३६७५
१५-४९ वर्षका महिला (कुल महिला मध्ये)	८२३२१८०	५५.२१	४६१४७४	५३.३७	–	४६१४७४
६० वर्ष वा सो भन्दा माथि	२९७७३२०	१०.२१	१३४४८२	७.९६	६४८२३	६९६५९
६८ वर्ष वा सो भन्दा माथि	१५२४७६५	५.२३	६४२३०	३.८०	३०३३६	३३८९४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.६ कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष उमेर समूह तथा लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या

उमेर समुह	जनसंख्या							
	नेपाल		कर्णाली प्रदेश					
	जम्मा		जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सबै उमेर समुह	२९१६४५७८	१००.०	१६८८४१२	१००.०	८२३७६१	१००.०	८६४६५१	१००.०
००-०४	२४३९२८३	८.४	१६८८०१	१०.०	८८५५८	१०.८	८०२४३	९.३
०४-०९	२७६६४२७	९.५	१८१७१८	१०.८	९३३४५	११.३	८८३७३	१०.२
१०-१४	२९०९८६५	१०.०	२०८३७२	१२.३	१०५६७१	१२.८	१०२७०१	११.९
१५-१९	२९६६४०४	१०.२	१९६७४४	११.७	९५५५२	११.६	१०११९२	११.७
२०-२४	२७८३०६०	९.५	१७१२६१	१०.१	७८७९४	९.६	९२४६७	१०.७
२५-२९	२४५९३४९	८.४	१३३३३२	७.९	६२८४७	७.६	७०४८५	८.२
३०-३४	२१४७७१२	७.४	११०६२९	६.६	५१७६०	६.३	५८८६९	६.८
३५-३९	२०४१४९२	७.०	१००४९०	६.०	४६६०२	५.७	५३८८८	६.२
४०-४४	१७४७८३२	६.०	८६१३९	५.१	३९६९१	४.८	४६४४८	५.४
४५-४९	१४३६०३९	४.९	७३०५५	४.३	३४९३०	४.२	३८१२५	४.४
५०-५४	१४१३८५१	४.८	६९७०६	४.१	३४०९४	४.१	३५६१२	४.१
५५-५९	१०७५९४४	३.७	५३६८३	३.२	२७०९४	३.३	२६५८९	३.१
६०-६४	९५५६०४	३.३	४७९८७	२.८	२३४३०	२.८	२४५५७	२.८
६५-६९	७७१६१८	२.६	३४७८०	२.१	१७१९६	२.१	१७५८४	२.०

उमेर समुह	जनसंख्या							
	नेपाल		कर्णाली प्रदेश					
	जम्मा		जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
७०-७४	६०९३७०	२.१	२८७७०	१.७	१३३५२	१.६	१५४१८	१.८
७५-७९	३५३२०३	१.२	१४४५३	०.९	६७९०	०.८	७६६३	०.९
८०-८४	१६१५५६	०.६	५२५०	०.३	२६०५	०.३	२६४५	०.३
८५-८९	७६४२७	०.३	२००४	०.१	९७८	०.१	१०२६	०.१
९०-९४	३०४०६	०.१	७४२	०.०	२८३	०.०	४५९	०.१
९५ माथि	१९१३६	०.१	४९६	०.०	१८९	०.०	३०७	०.०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं २ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या पिरामिड

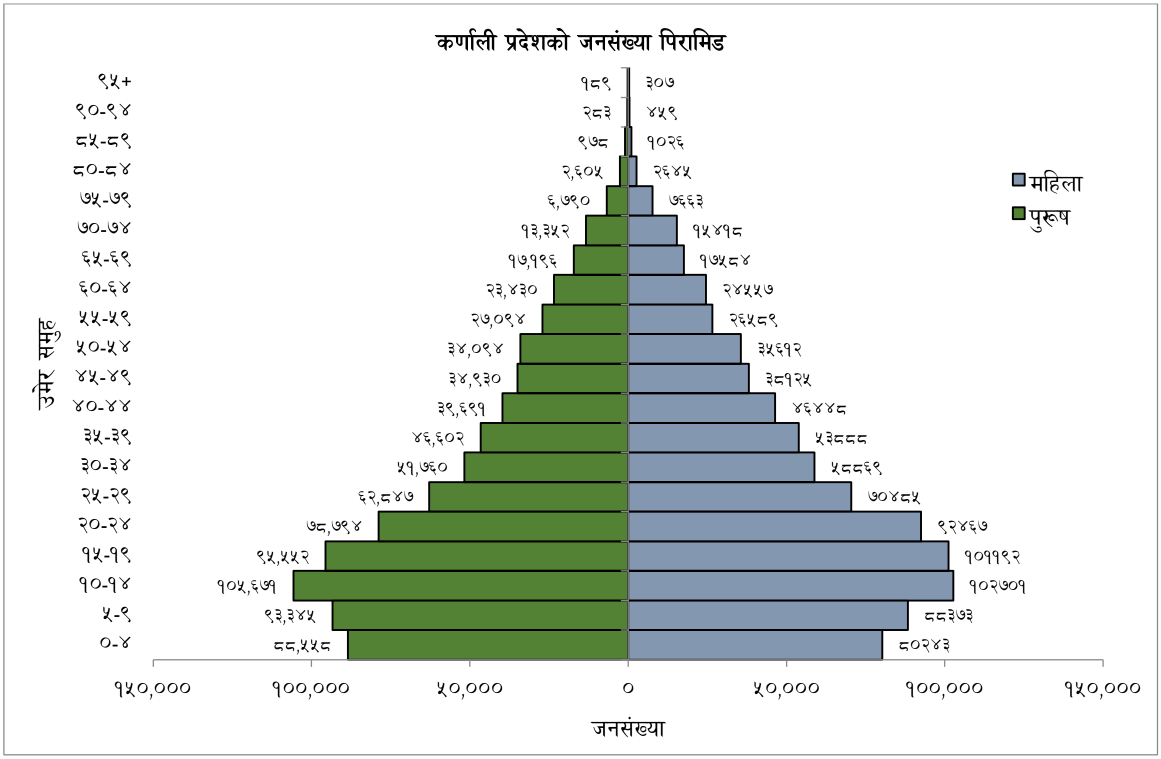

तालिका नं २.७ अपाङ्गताको प्रकार अनुसार प्रदेशको जनसंख्या

विवरण		नेपाल		कर्णाली प्रदेश					
		जम्मा जनसंख्या		जम्मा जनसंख्या		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा जनसंख्या		२९१६४५७८	१००.०	१६८८४१२	१००.०	८२३७६१	१००.०	८६४६५१	१००.०
अपाङ्गता नभएको जनसंख्या		२८५०९७९६	९७.७५	१६३५३६०	९६.८६	७९४२८०	९६.४२	८४१०८०	९७.२७
अपाङ्गता भएको जनसंख्या		६४७७४४	२.२२	५२६०४	३.१२	२९२४०	३.५५	२३३६४	२.७०
१	शारीरिक अपाङ्गता	२४०६०९	३७.१५	२३९०१	४५.४४	१४१७२	४८.४७	९७२९	४१.६४

विवरण		नेपाल		कर्णाली प्रदेश					
		जम्मा जनसंख्या		जम्मा जनसंख्या		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
	न्युन दृष्टियुक्त	११०५२५	१७.०६	७४७१	१४.२०	३६४९	१२.४८	३८२२	१६.३६
	पुर्ण दृष्टिविहिन	३५१४२	५.४३	२२६८	४.३१	११३२	३.८७	११३६	४.८६
	बहिरापन	५१३७३	७.९३	४८०९	९.१४	२६६७	९.१२	२१४२	९.१७
	सुस्तश्रवण	५१५२०	७.९५	४०२४	७.६५	२०८१	७.१२	१९४३	८.३२
	श्रवण दृष्टिविहिन	१०१८७	१.५७	८२२	१.५६	४३५	१.४९	३८७	१.६६
	स्वर र बोलाई	४१६७६	६.४३	३२१५	६.११	१८७२	६.४०	१३४३	५.७५
	मानसिक वा मनोसामाजिक	२८०४५	४.३३	१४५८	२.७७	७९०	२.७०	६६८	२.८६
	बौद्धिक अपाङ्गता	११३५८	१.७५	५३०	१.०१	२४९	०.८५	२८१	१.२०
	अनुवंशीय रक्तश्राव (हेमोफेलिया)	४९३७	०.७६	१७४	०.३३	९९	०.३४	७५	०.३२
	अटिजम्	४८८६	०.७५	३०९	०.५९	१४९	०.५१	१६०	०.६८
	बहुअपाङ्गता	५७४८६	८.८७	३६२३	६.८९	१९४५	६.६५	१६७८	७.१८
नखुलेको		७०३८	०.०२	४४८	०.०३	२४१	०.०३	२०७	०.०२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ३ कर्णाली प्रदेशको अपाङ्गताको अवस्था

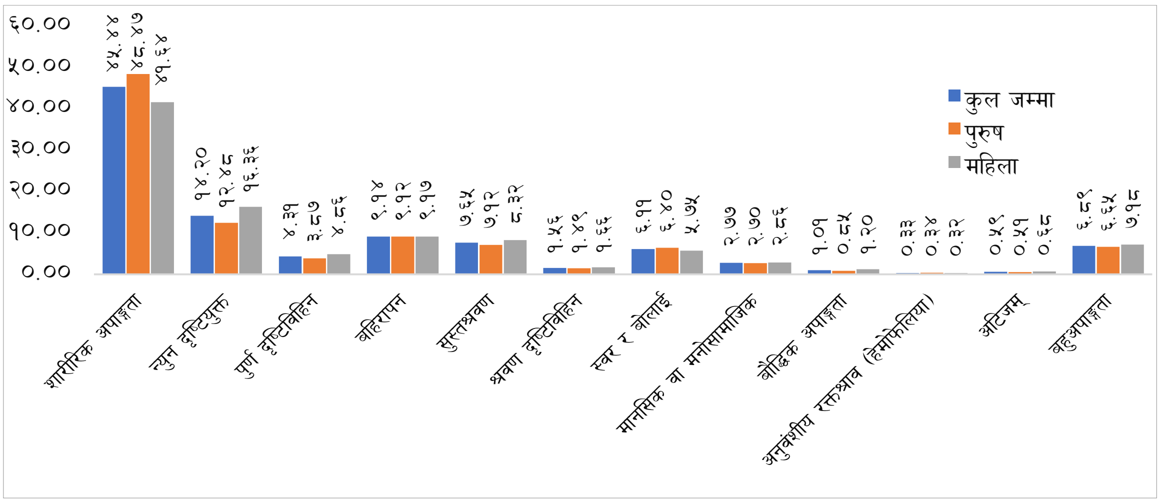

२.५ प्रदेशको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या १३३७८९३ रहेको छ र सो जनसंख्याको ६१.५४ प्रतिशत जनसंख्या विवाहित र ३४.०२ प्रतिशत अविवाहित रहेका छन भने विधवा/विधुर, सम्बन्धविच्छेद र छुट्टिएको जनसंख्याको प्रतिशत क्रमश ४.००, ०.१४ र ०.३० प्रतिशत रहेको छ। साथै सोही उमेर समुहमा विवाह गरेकाहरूको जम्मा जनसंख्या ८८२७९४ रहेको छ भने उक्त उमेर समुहमा सबैभन्दा बढी (३९.३२ प्रतिशत) जनसंख्याको पहिलो पटक विवाह गर्दाको उमेर समुह १८ देखि २० वर्ष रहेको छ। साथै १५-१७ र २१-२४

वर्षमा विवाह गर्नेहरू क्रमश २६.६५ प्रतिशत, र १८.५२ प्रतिशत रहेको छ। तसर्थ कर्णाली प्रदेशमा अधिकांश (८४.४९ प्रतिशत) व्यक्तिहरूको पहिलो पटक विवाह गर्दाको उमेर १५ देखि २४ वर्ष रहेको छ।

तालिका नं २.८ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको वैवाहिक स्थिति

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या	वैवाहिक स्थिति									
		अविवाहित		विवाहित		विधवा/विधुर		सम्बन्धविच्छेद		छुट्टिएको	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाल	२३९५८८६८	७९३५९९८	३३.१२	१४८०९२९४	६१.८१	१०८११५५	४.५१	३७१३९	०.१६	९५२८२	०.४०
कर्णाली	१३३७८९३	४५५०९९	३४.०२	८२३३४४	६१.५४	५३५४७	४.००	१९२१	०.१४	३९८२	०.३०
डोल्पा	३४३५१	१३१८२	३८.३७	१९७५५	५७.५१	१२७१	३.७०	३८	०.११	१०५	०.३१
मुगु	४९३३९	१६९३८	३४.३३	३०२५७	६१.३२	१९९७	४.०५	४७	०.१०	१००	०.२०
हुम्ला	४२५६६	१४४९४	३४.०५	२६१०४	६१.३३	१८१५	४.२६	५४	०.१३	९९	०.२३
जुम्ला	९५०६८	३२६५९	३४.३५	५८७३९	६१.७९	३३९६	३.५७	७९	०.०८	१९५	०.२१
कालिकोट	१११६८०	४१८७८	३७.५०	६४८०७	५८.०३	४७८६	४.२९	५९	०.०५	१५०	०.१३
दैलेख	१९७७५६	६८३७२	३४.५७	१२०७२८	६१.०५	७८९१	३.९९	२५८	०.१३	५०७	०.२६
जाजरकोट	१४५०३४	५२८२६	३६.४२	८६२२१	५९.४५	५४६६	३.७७	१८५	०.१३	३३६	०.२३
रुकुम (प.)	१३२७७९	४४२९५	३३.३६	८२४६३	६२.११	५४००	४.०७	२२४	०.१७	३९७	०.३०
सल्यान	१९२०४४	६०५४१	३१.५२	१२१९३७	६३.४९	८६३४	४.५०	३२३	०.१७	६०९	०.३२
सुर्खेत	३३७२७६	१०९९१४	३२.५९	२१२३३३	६२.९६	१२८९१	३.८२	६५४	०.१९	१४८४	०.४४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४ प्रदेशको जनसंख्याको वैवाहिक स्थितिको वृत चित्र

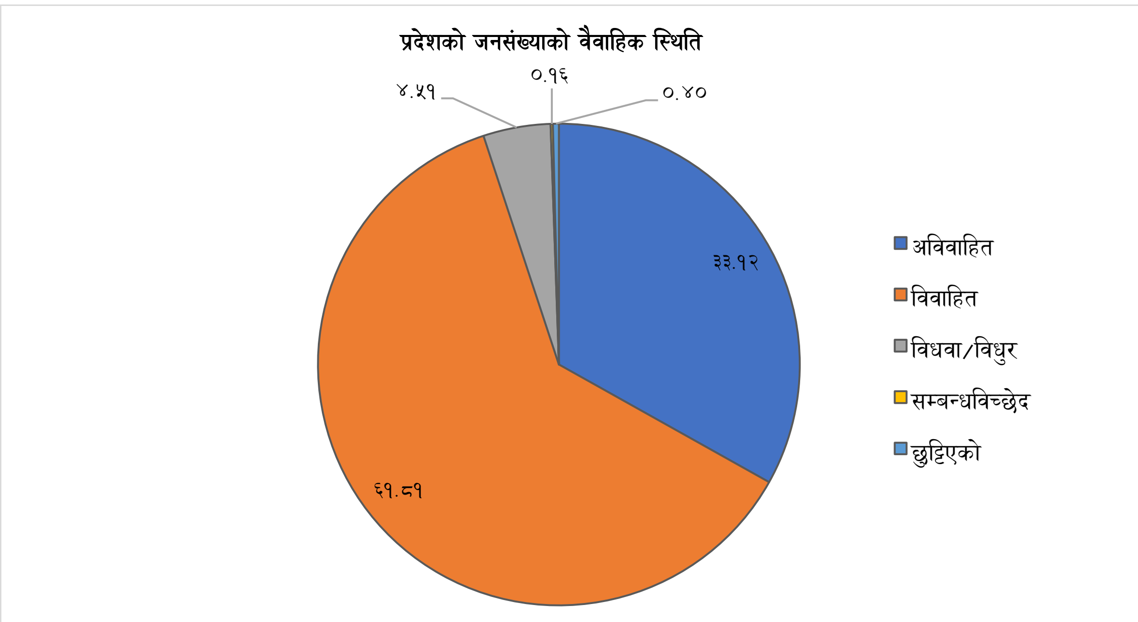

तालिका नं २.९ पहलो पटक विवाह गर्दाको उमेर अनुसार कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जम्मा विवाह गरेको जनसंख्या	पहलो पटक विवाह गर्दाको उमेर (प्रतिशत)											
		१० वर्ष मुनि	१०-१४	१५-१७	१८-२०	२१-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५० वा सो भन्दा माथि	नखुलेको
नेपाल	१६०२२८७०	०.३४	७.०२	२२.३२	३४.४०	२०.५५	११.५२	२.८१	०.६२	०.१७	०.०४	०.०२	०.१९
कर्णाली	८८२७९४	०.१३	६.४०	२६.६५	३९.३२	१८.५२	६.९०	१.२३	०.३०	०.०९	०.०२	०.०१	०.४२
डोल्पा	२११६९	०.०१	२.४३	१६.९९	४२.४३	२३.९५	१०.९६	१.९९	०.४४	०.१४	०.०२	०.०१	०.६१
मुगु	३२४०१	०.०३	३.४८	२१.८०	४७.०२	१८.९७	६.७६	१.१७	०.२५	०.०६	०.०१	०.००	०.४५
हुम्ला	२८०७२	०.०२	३.७५	१६.२३	४०.४२	२४.५७	११.२०	२.५०	०.५८	०.१९	०.०५	०.०३	०.४५
जुम्ला	६२४०९	०.१८	७.०३	२५.०१	४१.४१	१७.४१	६.७७	१.०२	०.२५	०.०८	०.०३	०.०२	०.७९
कालिकोट	६९८०२	०.३०	६.५४	२१.६४	४२.४५	१९.७६	७.२५	१.१९	०.३३	०.१०	०.०५	०.०२	०.३४
दैलेख	१२९३८४	०.२२	८.०२	२६.३९	४०.२६	१७.२२	६.०८	१.००	०.२३	०.०८	०.०२	०.०१	०.४६
जाजरकोट	९२२०८	०.०५	५.५५	२७.५८	३९.६०	१८.८१	६.३५	१.१५	०.३०	०.१०	०.०२	०.००	०.५०
रुकुम (प.)	८८४८४	०.०३	६.६१	३०.३३	३८.३०	१६.७६	५.९८	१.११	०.३२	०.०९	०.०३	०.०१	०.४३
सल्यान	१३१५०३	०.०३	५.८५	३१.२५	३८.६३	१७.३६	५.४१	०.९०	०.२३	०.०७	०.०२	०.०१	०.२४
सुर्खेत	२२७३६२	०.१९	६.९७	२७.२१	३६.३९	१९.१२	७.८४	१.४७	०.३३	०.०८	०.०२	०.०१	०.३८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ५ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याले पहिलो पटक विवाह गर्दाको उमेरको रेखाचित्र

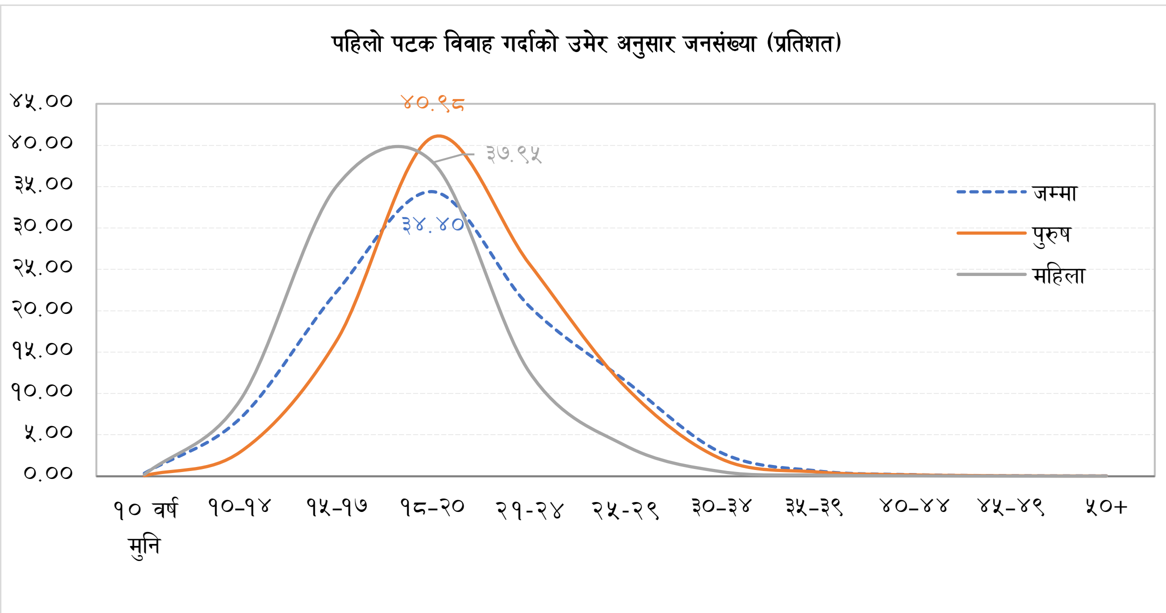

२.६ प्रदेशको जनसंख्याको जातजाति, भाषा र धर्मको अवस्था

राष्ट्रिय जनगणनामा २०७८ मा कर्णाली प्रदेशमा ८३ जातजाति, १० भन्दा वढी धर्म, ५० भन्दा वढी मातृभाषा, ५६ भन्दा बढी पुर्खाको भाषा र ८४ भन्दा बढी दोस्रो भाषाहरूको गणना भएको छ भने लोपोन्मुख जाति राउटेको पनि यस प्रदेशमा

बसोबास रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सालको जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशको प्रमूख जातजाति, भाषा तथा धर्महरूको अवस्था तलका तालिकाहरूमा देखाईएको छ।

तालिका नं २.१० कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको जातजातिको स्थिति (प्रदेशका प्रमुख १० जातजातिहरू)

जातजाती	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कुल जम्मा	१६८८४१२	१००.००	८२३७६१	१००.००	८६४६५१	१००.००
क्षेत्री	७११८८९	४२.१६	३४८६६९	४२.३३	३६३२२०	४२.०१
विश्वकर्मा	२७३९६२	१६.२३	१३१९८०	१६.०२	१४१९८२	१६.४२
ठकुरी	१७७१७९	१०.४९	८७२३३	१०.५९	८९९४६	१०.४०
मगर	१७६०६८	१०.४३	८४९०१	१०.३१	९११६७	१०.५४
ब्राह्मण (पहाडी)	१३५६१७	८.०३	६६९८५	८.१३	६८६३२	७.९४
परियार	६८४६५	४.०५	३२७०९	३.९७	३५७५६	४.१४
मिजार	४७८८४	२.८४	२३१०४	२.८०	२४७८०	२.८७
सन्यासी/दसनामी	२१८८२	१.३०	१०५८४	१.२८	११२९८	१.३१
गुरूङ	१२५४६	०.७४	५९५८	०.७२	६५८८	०.७६
थारू	८७७३	०.५२	४८५४	०.५९	३९१९	०.४५
अन्य	५४१४७	३.२१	२६७८४	३.२५	२७३६३	३.१६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ६ कर्णाली प्रदेशको प्रमुख जातजातिहरूको स्तम्भ चित्र

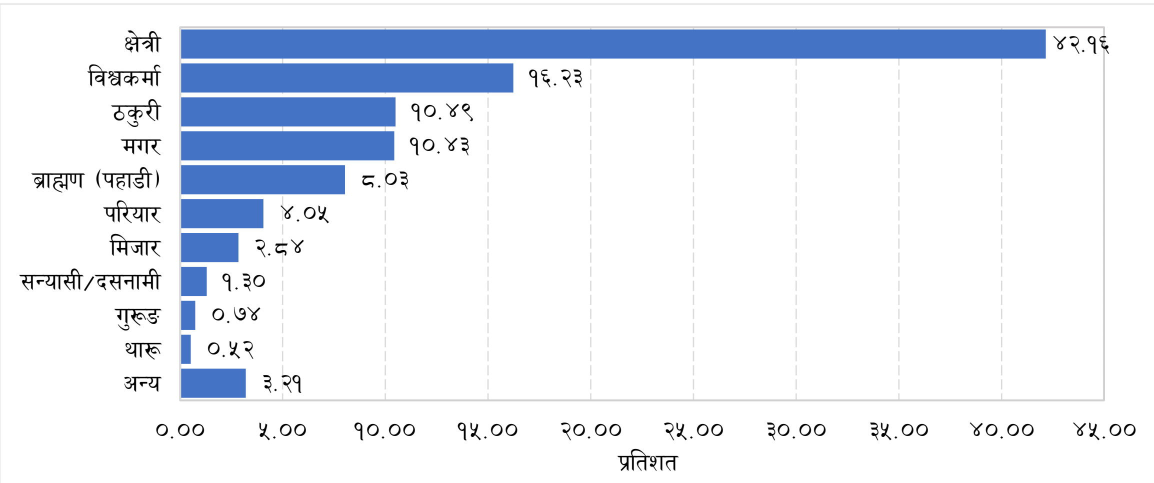

तालिका नं २.११ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० मातृभाषाहरू

मातृभाषाहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सबै माभाषा	१६८८४१२	१००.००	८२३७६१	१००.००	८६४६५१	१००.००
नेपाली	१५००१६१	८८.८५	७३०६५९	८८.७०	७६९५०२	८९.००
खस	१०७०८४	६.३४	५३२५८	६.४७	५३८२६	६.२३

मातृभाषाहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
मगर ढुट	२७०७२	१.६०	१३२५४	१.६१	१३८१८	१.६०
मगर खाम	१३५३५	०.८०	६५४३	०.७९	६९९२	०.८१
थारू	७७९१	०.४६	४२५७	०.५२	३५३४	०.४१
भोटे	५६३६	०.३३	२८२२	०.३४	२८१४	०.३३
जुम्ली	५२५९	०.३१	२०८४	०.२५	३१७५	०.३७
डोल्पाली	३०४८	०.१८	१३१६	०.१६	१७३२	०.२०
कार्मारोङ्ग	२४८३	०.१५	१०९७	०.१३	१३८६	०.१६
मुगाली	१७२४	०.१०	८१९	०.१०	९०५	०.१०
अन्य	१४६१९	०.८७	७६५२	०.९३	६९६७	०.८१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ७ कर्णाली प्रदेशको प्रमुख मातृभाषाहरूको स्तम्भ चित्र

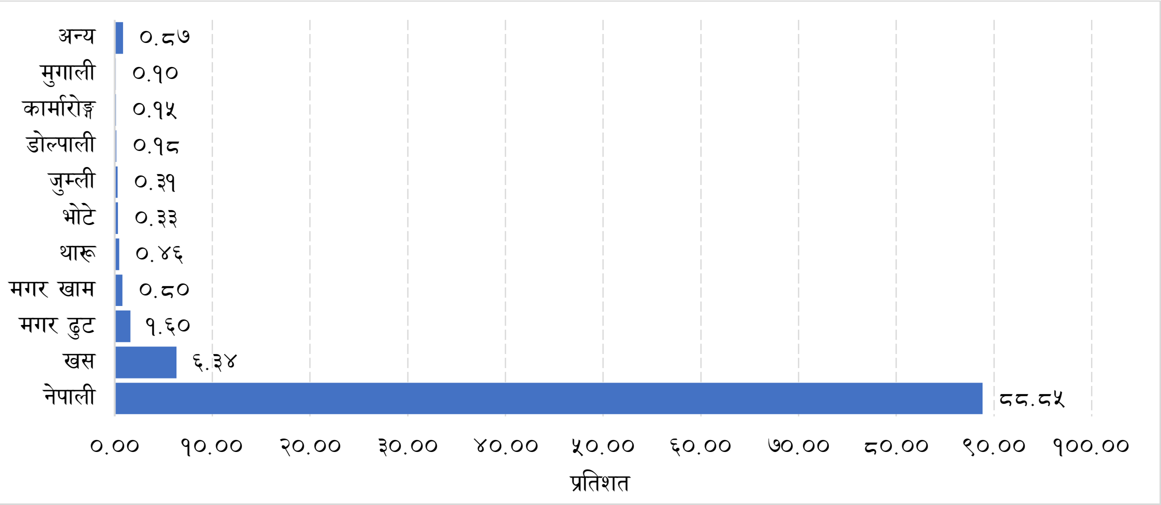

तालिका नं २.१२ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० पुर्खाको भाषाहरू

पुर्खाको भाषाहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	१६८८४१२	१००.००	८२३७६१	१००.००	८६४६५१	१००.००
नेपाली	१२५९६३९	७४.६०	६११२५६	७४.२०	६४८३८३	७४.९९
खस	२५४३९३	१५.०७	१२६२३६	१५.३२	१२८१५७	१४.८२
मगर ढुट	६१४२३	३.६४	२९६०५	३.५९	३१८१८	३.६८
जुम्ली	३४२०४	२.०३	१७०५९	२.०७	१७१४५	१.९८
मगर खाम	१९८३६	१.१७	९५९२	१.१६	१०२४४	१.१८
थारू	८३५१	०.४९	४५९२	०.५६	३७५९	०.४३
अछामी	८०७२	०.४८	३८१९	०.४६	४२५३	०.४९
गुरुङ	५२४०	०.३१	२५३१	०.३१	२७०९	०.३१

पुर्खाको भाषाहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
भोटे	४८३७	०.२९	२४५३	०.३०	२३८४	०.२८
दैलेखी	४१४२	०.२५	२०८८	०.२५	२०५४	०.२४
अन्य भाषाहरू	२८२७५	१.६७	१४५३०	१.७६	१३७४५	१.५९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.१३ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको प्रमुख १० दोस्रो भाषाहरू

दोस्रो भाषाहरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	१६८८४१२	१००.००	८२३७६१	१००.००	८६४६५१	१००.००
दोस्रो भाषा नभएका	१४९२६२७	८८.४०	७२६२६६	८८.१६	७६६३६१	८८.६३
नेपाली	१८११९१	१०.७३	८९६६८	१०.८९	९१५२३	१०.५८
हिन्दी	२१९६	०.१३	१६२८	०.२०	५६८	०.०७
मगर ढुट	२००८	०.१२	९५४	०.१२	१०५४	०.१२
मगर खाम	१७६०	०.१०	८४४	०.१०	९१६	०.११
उर्दु	१०४०	०.०६	५१५	०.०६	५२५	०.०६
भोटे	८४८	०.०५	४१३	०.०५	४३५	०.०५
जुम्ली	८४६	०.०५	४०१	०.०५	४४५	०.०५
तिब्बती	७९३	०.०५	३७०	०.०४	४२३	०.०५
खस	७५४	०.०४	३६९	०.०४	३८५	०.०४
अन्य भाषाहरू	४३४९	०.२६	२३३३	०.२८	२०१६	०.२३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.१४ कर्णाली प्रदेशको जनसंख्याको धर्मसम्बन्धी विवरण

धर्महरू	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा जनसंख्या	१६८८४१२	१००.००	८२३७६१	१००.००	८६४६५१	१००.००
हिन्दु	१५९८४३७	९४.६७	७८०६९१	९४.७७	८१७७४६	९४.५८
बौद्ध	५३२९२	३.१६	२५६२१	३.११	२७६७१	३.२०
क्रिश्चियन	२९४५७	१.७४	१३६९३	१.६६	१५७६४	१.८२
ईस्लाम	३५७०	०.२१	१९५८	०.२४	१६१२	०.१९
प्रकृती	३००९	०.१८	१४४३	०.१८	१५६६	०.१८
बोन	५३४	०.०३	२६६	०.०३	२६८	०.०३
किरात	९५	०.०१	७६	०.०१	१९	०.००
बहाई	८	०.००	३	०.००	५	०.००
जैन	७	०.००	७	०.००	०	०.००
सिख	३	०.००	३	०.००	०	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ८ धर्म अनुसार कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

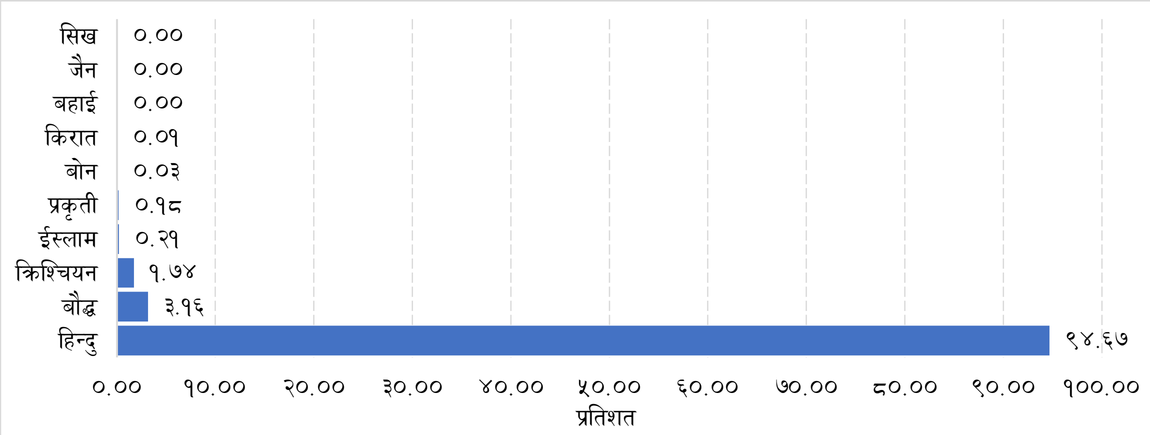

२.७ पारिवारिक विवरणहरू

परिवारमुलीको लिङ्ग

जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशको कुल परिवारसंख्याको ६७.९३ प्रतिशत परिवारमा पुरुष परिवारमुली र बाँकी ३२.०७ प्रतिशत परिवारमा महिला परिवारमुली रहेको छ। सबैभन्दा धेरै महिला परिवारमुली सुर्खेतमा जिल्लामा (४०.०९ प्रतिशत) रहेका छन भने सबैभन्दा कम महिला परिवारमुली मुगु जिल्लामा (१६.९० प्रतिशत) रहेका छन।

तालिका नं २.१५ कर्णाली प्रदेशको परिवारमुलीको लिङ्ग अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा घरपरिवार संख्या	घरपरिवार मुलीको लिङ्ग			
		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाल	६६६६९३७	४५६३६५९	६८.४५	२१०३२७८	३१.५५
कर्णाली	३६६२५५	२४८७८३	६७.९३	११७४७२	३२.०७
डोल्पा	९३९८	७५८२	८0.६८	१८१६	१९.३२
मुगु	१२४३९	१०३३७	८३.१०	२१०२	१६.९०
हुम्ला	११२२८	९२३६	८२.२६	१९९२	१७.७४
जुम्ला	२४४३८	१८६२३	७६.२१	५८१५	२३.७९
कालिकोट	२६७७९	२०९९७	७८.४१	५७८२	२१.५९
दैलेख	५४६१०	३४९२९	६३.९६	१९६८१	३६.०४
जाजरकोट	३७४६६	२७०७९	७२.२८	१०३८७	२७.७२
रुकुम(पश्चिम)	३७३०३	२५०७८	६७.२३	१२२२५	३२.७७
सल्यान	५४७०१	३६२७४	६६.३१	१८४२७	३३.६९
सुर्खेत	९७८९३	५८६४८	५९.९१	३९२४५	४०.०९

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ९ प्रदेशको घरपरिवार मुलीको लिङ्गअनुसार घरपरिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

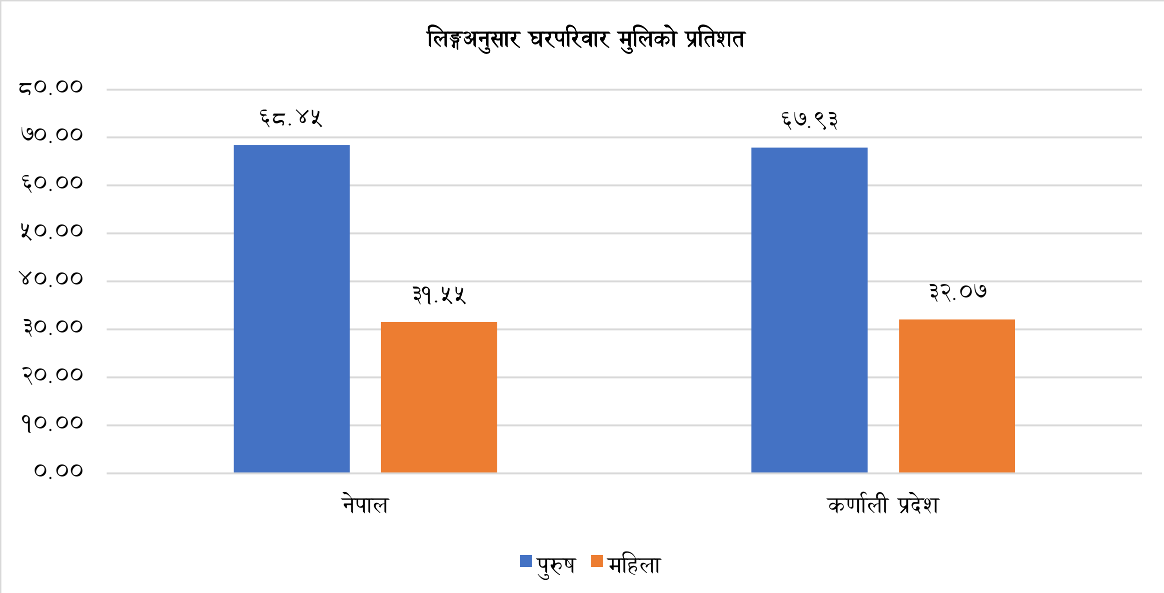

नोटः कर्णाली प्रदेशको कुल परिवार संख्या ३६६२५५ रहेकोमा यस पछिका पारिवारिक विवरणमा २१८ वटा संस्थागत परिवार वाहेक (३६६०३७ वटा) व्याक्तिगत परिवारहरूको विवरणलाई मात्र समावेस गरिएको छ।

तालिका नं २.१६ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व अनुसार घरपरिवारको संख्या

क्षेत्र	जम्मा		स्वामित्वको प्रकार							
			आफ्नै		भाडामा		संस्थागत		अन्य	
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
नेपाल	६६६०८४१	१००.००	५७२८५८६	८६.००	८५०५६२	१२.७७	३६८०९	०.५५	४४८८४	०.६७
कर्णाली	३६६०३७	१००.००	३४४०७९	९४.००	१९३९३	५.३०	१२९४	०.३५	१२७१	०.३५
डोल्पा	९३८०	१००.००	८७६६	९३.४५	५०३	५.३६	७४	०.७९	३७	०.३९
मुगु	१२४३०	१००.००	११५९१	९३.२५	७२७	५.८५	६३	०.५१	४९	०.३९
हुम्ला	११२०४	१००.००	१०६६९	९५.२२	४४२	३.९५	६७	०.६०	२६	०.२३
जुम्ला	२४४२२	१००.००	२२९११	९३.८१	१३००	५.३२	१०९	०.४५	१०२	०.४२
कालिकोट	२६७७०	१००.००	२५८६७	९६.६३	७५७	२.८३	७४	०.२८	७२	०.२७
दैलेख	५४५९४	१००.००	५२६६३	९६.४६	१६२४	२.९७	११४	०.२१	१९३	०.३५
जाजरकोट	३७४५३	१००.००	३५९६८	९६.०४	१३१०	३.५०	१०६	०.२८	६९	०.१८
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	१००.००	३५१४९	९४.२६	१९६७	५.२७	९७	०.२६	७७	०.२१
सल्यान	५४६७२	१००.००	५२६७५	९६.३५	१७३६	३.१८	१२२	०.२२	१३९	०.२५
सुर्खेत	९७८२२	१००.००	८७८२०	८९.७८	९०२७	९.२३	४६८	०.४८	५०७	०.५२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं १० आवासको स्वामित्वको प्रकार अनुसार घरपरिवारको प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

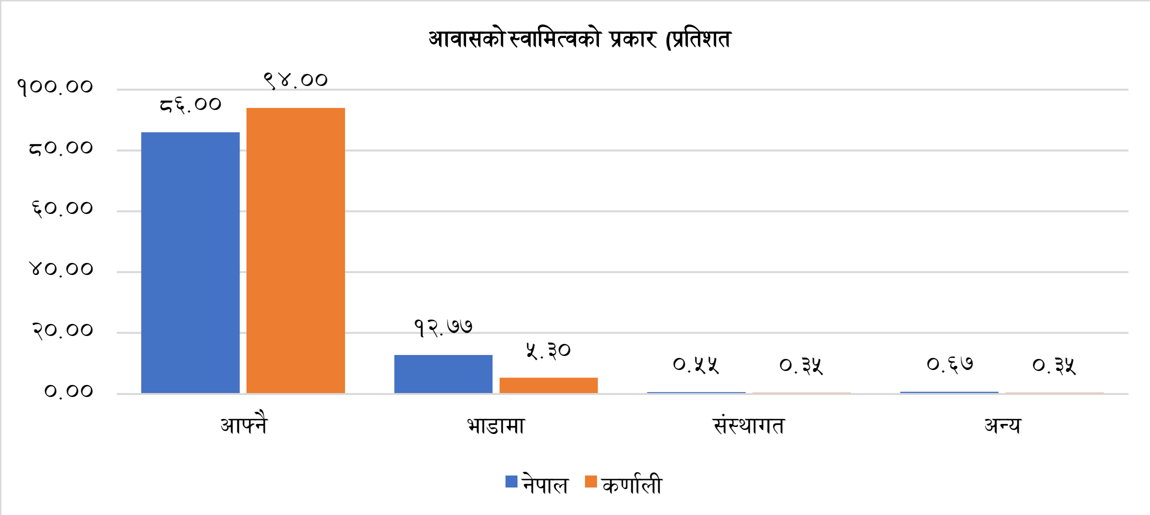

तालिका नं २.१७ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगको बनोट अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	जगको बनोटको प्रकार									
		माटो जडित ईँटा/ढुङ्गा		सिमेन्ट जडित ईँटा/ढुङ्गा		ढलान पिल्लर सहितको		काठ/बाँसको खम्बा गाडेको		अन्य	
		सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
नेपाल	६६६०८४१	२२००८८६	३३.०४	१९८४०२९	२९.७९	१४९२६९३	२२.४१	९४४१४८	१४.१७	३९०८५	०.५९
कर्णाली	३६६०३७	३०४०९६	८३.०८	२९३८६	८.०३	२३०५१	६.३०	९१२३	२.४९	३८१	०.१०
डोल्पा	९३८०	९०६३	९६.६२	२२५	२.४०	८	०.०९	७६	०.८१	८	०.०९
मुगु	१२४३०	११६६२	९३.८२	४२२	३.४०	१४६	१.१७	१८५	१.४९	१५	०.१२
हुम्ला	११२०४	१११००	९९.०७	६९	०.६२	१४	०.१२	१८	०.१६	३	०.०३
जुम्ला	२४४२२	२२८२८	९३.४७	९७०	३.९७	४९४	२.०२	१११	०.४५	१९	०.०८
कालिकोट	२६७७०	२५४५५	९५.०९	९०७	३.३९	३३३	१.२४	५४	०.२०	२१	०.०८
दैलेख	५४५९४	५०९३८	९३.३०	२०२६	३.७१	१४७४	२.७०	१४४	०.२६	१२	०.०२
जाजरकोट	३७४५३	३५८१८	९५.६३	९६९	२.५९	५०५	१.३५	१३३	०.३६	२८	०.०७
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	३३८८६	९०.८७	१९३९	५.२०	१३८०	३.७०	५९	०.१६	२६	०.०७
सल्यान	५४६७२	४९६१७	९०.७५	२८१६	५.१५	२००६	३.६७	२११	०.३९	२२	०.०४
सुर्खेत	९७८२२	५३७२९	५४.९३	१९०४३	१९.४७	१६६९१	१७.०६	८१३२	८.३१	२२७	०.२३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.१८ आवासीय इकाईको बाहिरी गारोको बनोट अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	बाहिरी गारोको बनोटको प्रकार (प्रतिशत)							
		माटो जडित ईंटा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित ईँटा ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	काँचो ईंटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३०.६७	५२.१७	३.१६	११.७१	०.४२	१.२२	०.०३	०.६२
कर्णाली	३६६०३७	८०.२६	१७.२	१.७९	०.२२	०.१८	०.२१	०.०४	०.१
डोल्पा	९३८०	९४.२३	३.९६	१.२६	०.०३	०.०१	०.२६	०.१५	०.११
मुगु	१२४३०	९१.७६	५.७८	१.२५	०.०२	०.०२	०.८२	०.२७	०.०८

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	बाहिरी गारोको बनोटको प्रकार (प्रतिशत)							
		माटो जडित ईंटा/ ढुङ्गा	सिमेन्ट जडित ईंटा ढुङ्गा	काठ/ फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	काँचो ईंटा	जस्ता/ टिन	प्रिफ्याब	अन्य
हुम्ला	११२०४	९८.५५	०.८२	०.२३	०.०२	०	०.१७	०.२	०.०२
जुम्ला	२४४२२	९१.५४	७.४६	०.३२	०.०१	०.०१	०.४	०.१९	०.०७
कालिकोट	२६७७०	९२.७५	६.४	०.२२	०.०२	०.१२	०.४	०.०३	०.०५
दैलेख	५४५९४	९१.८४	७.३६	०.२३	०.१	०.३३	०.११	०.०२	०.०१
जाजरकोट	३७४५३	९३.०६	५.८६	०.२५	०.१३	०.४५	०.१९	०.०१	०.०५
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	८५.७१	१३.७८	०.१३	०.०४	०.१४	०.१७	०.०१	०.०२
सल्यान	५४६७२	८८.३७	१०.९६	०.३५	०.०६	०.०५	०.०५	०.०१	०.१५
सुर्खेत	९७८२२	५१.१६	४१.८१	५.७८	०.६६	०.२१	०.१९	०.०१	०.१९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.१९ घरको छानाको बनोट अनुसार परिवारको संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	घरको छानाको बनोटको प्रकार (प्रतिशत)							
		जस्ता/ टिन/ च्यादर	सिमेन्ट/ ढलान	खर/पराल/ छवाली	टायल/ खपडा/ झिंगटी	ढुंगा/ स्लेट	काठ/ फल्याक	माटो	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	४१.९३	३७.७६	३.८९	९.२२	६.०९	०.२७	०.७२	०.१
कर्णाली	३६६०३७	४४.२५	११.९५	६.४७	१.६८	२३.५४	१.०१	१०.९९	०.१
डोल्पा	९३८०	२७.३३	०.७९	०.५३	०.११	०.२५	५.३४	६४.९३	०.७२
मुगु	१२४३०	३५.३४	३.०४	१.५	०.१६	१.९	८.६७	४९.३	०.०८
हुम्ला	११२०४	२१.१६	०.५३	१.०३	०.०८	०.०१	२.८७	७४.२९	०.०४
जुम्ला	२४४२२	३९.९१	३.३२	०.०७	०.११	०.२३	२.२१	५४.१	०.०६
कालिकोट	२६७७०	४१.२२	४.०१	७.१४	०.२२	३२.६१	३.४९	११.११	०.१९
दैलेख	५४५९४	४१.५१	६.२	४.६२	१.११	४२.०७	०.२२	४.२१	०.०७
जाजरकोट	३७४५३	१७.१५	३.१८	५.१७	०.१५	७३.३२	०.२	०.७३	०.१
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	४२.९८	७.२५	६.५२	०.१३	४२.८८	०.०५	०.१३	०.०५
सल्यान	५४६७२	६५.९७	६.८९	८.२६	०.५१	१६.७७	०.०९	१.३९	०.१३
सुर्खेत	९७८२२	५१.८३	३०.९९	१०.२२	५.१४	१.५८	०.०५	०.१३	०.०६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.२० घरको भुँईको बनोट अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	भुँईको प्रकार (प्रतिशत)					
		माटो	काठको फल्याक/ बाँस	ईंटा/ ढुंगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	४६.१६	२.०३	१.३७	२.७१	४७.३१	०.४२
कर्णाली	३६६०३७	८०.९९	३.०५	०.५५	०.६६	१४.३६	०.४
डोल्पा	९३८०	८८.५८	८.४४	०.३९	०.१९	१.७३	०.६६
मुगु	१२४३०	८१.९१	१४.२७	०.३१	०.२५	२.४१	०.८५
हुम्ला	११२०४	९१.०६	७.८२	०.४६	०.१३	०.३	०.२२
जुम्ला	२४४२२	८७.७१	६.४६	०.३२	०.२७	४.९३	०.३१
कालिकोट	२६७७०	९२.९६	१.८९	०.४१	०.१५	४.१७	०.४३

क्षेत्र	जम्मा परिवार सङ्ख्या	भुँईको प्रकार (प्रतिशत)					
		माटो	काठको फल्याक/ बाँस	ईँटा/ ढुंगा	सेरामिक टायल	सिमेन्ट ढलान	अन्य
दैलेख	५४५९४	८९.११	२.३२	०.६	०.३६	७.०४	०.५७
जाजरकोट	३७४५३	९१.६९	२.१५	०.५५	०.२	५.०९	०.३३
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	८९.२	२	०.५	०.२५	७.८	०.२५
सल्यान	५४६७२	८९.०७	१.६८	०.४२	०.२४	८.२९	०.३
सुर्खेत	९७८२२	५७.७५	१.९६	०.७८	१.७८	३७.३५	०.३८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.२१ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	खानेपानीको मुख्य स्रोत (प्रतिशत)								
		धारा/ पाइप (घर परिसर भित्र)	धारा/ पाइप (घर परिसर बाहिर	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/ कुवा	खुला इनार कुवा	मूल धारा	नदी/ खोला	जार बोतल	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३४.५९	२२.३८	२९.७६	१.५३	२.१३	३.९३	०.३६	४.६३	०.६८
कर्णाली	३६६०३७	३५.६४	४४.४३	०.४५	२.०७	२.५२	१३.३	१.१७	०.१३	०.३
डोल्पा	९३८०	३३.८१	४५.३३	०.००	०.१९	१.६२	१५.०६	३.८७	०.००	०.१२
मुगु	१२४३०	१६.९३	४५.६६	०.००	०.०२	०.३५	३४.१४	२.८२	०.०१	०.०९
हुम्ला	११२०४	१९.८४	६३.८८	०.०२	०.०३	०.१८	१३.८८	०.७६	०.००	१.४२
जुम्ला	२४४२२	४०.४८	४२.२९	०.००	०.०६	०.१८	१५.८६	०.८८	०.००	०.२५
कालिकोट	२६७७०	२३.५१	५०.७८	०.००	०.१६	०.८९	२३.७६	०.८४	०.००	०.०६
दैलेख	५४५९४	३४.२१	४५.४३	०.००	०.९७	२.३	१६.३६	०.५५	०.०४	०.१४
जाजरकोट	३७४५३	३५.१२	४८.८९	०.००	०.१७	१.०२	१३.४७	०.९४	०.०६	०.३३
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	४०.६५	५०.९१	०.००	०.०५	०.८	६.९९	०.५२	०.०२	०.०५
सल्यान	५४६७२	३६.६३	४७.६५	०.००	१.२८	३.१	९.८६	१.३२	०.०१	०.१५
सुर्खेत	९७८२२	४०.६६	३४.२	१.६७	६.३२	५.२	९.४९	१.५	०.४३	०.५४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ११ खानेपानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशतको स्म्भ चित्र

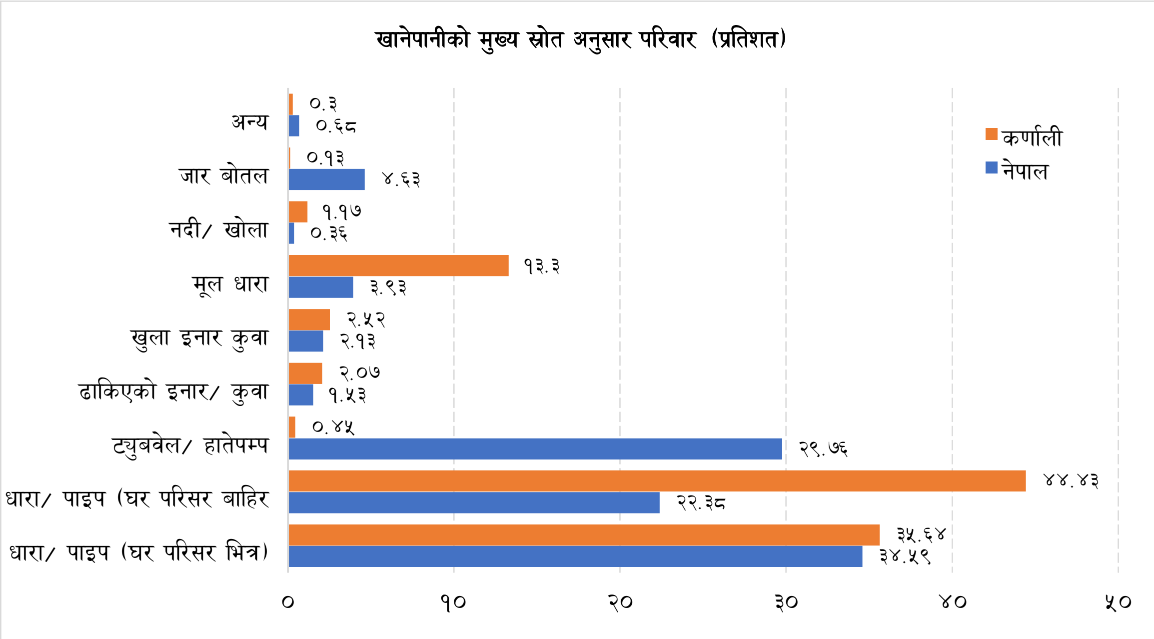

तालिका नं २.२२ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	इन्धनको प्रकार (प्रतिशत)						
		दाउरा/ काठ	एल.पी. ग्याँस	बिजुली	गुइठा/ गोरहा	बायो ग्याँस	मट्टितेल	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	५१.०२	४४.२९	०.४९	२.८८	१.१८	०.०५	०.१०
कर्णाली	३६६०३७	८२.२२	१६.८६	०.१	०.१४	०.४४	०.१८	०.०६
डोल्पा	९३८०	८६.१२	५.९४	०.०१	४.५७	२.४९	०.१३	०.७४
मुगु	१२४३०	८९.५६	९.११	०.११	०.००	०.६७	०.५२	०.०३
हुम्ला	११२०४	९८.४९	१.१९	०.०७	०.००	०.१२	०.०७	०.०५
जुम्ला	२४४२२	९०.१८	९.४५	०.०५	०.००	०.०९	०.१८	०.०४
कालिकोट	२६७७०	९१.४७	७.६६	०.०४	०.००	०.४५	०.३४	०.०४
दैलेख	५४५९४	८९.५५	९.५५	०.१६	०.०४	०.३४	०.३२	०.०३
जाजरकोट	३७४५३	९०.७	८.६३	०.१७	०.०७	०.१४	०.२२	०.०७
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	८८.५८	१०.९३	०.०७	०.०१	०.३२	०.०७	०.०२
सल्यान	५४६७२	८९.७१	९.९२	०.०३	०.००	०.१९	०.१२	०.०३
सुर्खेत	९७८२२	६०.५९	३८.४४	०.११	०.०३	०.७	०.०८	०.०५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं १२ परिवारमा खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसा परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

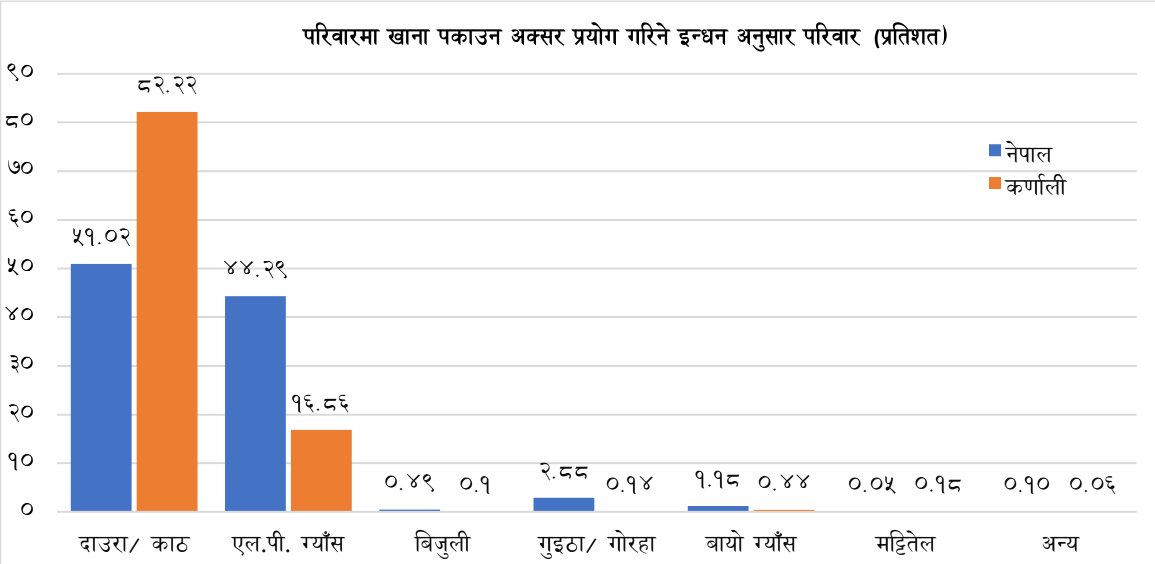

तालिका नं २.२३ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत (प्रतिशत)				
		बिजुली	सोलार/सौर्यऊर्जा	मट्टीतेल	बायोग्याँस	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	९२.१७	६.५९	०.५८	०.०३	०.६२
कर्णाली	३६६०३७	४९.६३	४७.८९	०.४८	०.०४	१.९५
डोल्पा	९३८०	५८.६६	४०.३९	०.४८	०.०३	०.४४
मुगु	१२४३०	३४.५४	६२.८९	०.८१	०.०२	१.७४
हुम्ला	११२०४	५६.६	३८.९९	०.२१	०.७४	३.४६
जुम्ला	२४४२२	६८.३५	३०.८१	०.१३	०.०२	०.६८
कालिकोट	२६७७०	२४.२६	७३.५७	०.२	०.०१	१.९७
दैलेख	५४५९४	३०.०९	६६.६७	०.९८	०.०३	२.२३
जाजरकोट	३७४५३	२५.२९	६९.६१	०.७८	०.०२	४.३
रुकुम(पश्चिम)	३७२९०	६५.९२	३२.२७	०.३५	०.०१	१.४५
सल्यान	५४६७२	४५.३२	५२.५१	०.६४	०.०२	१.५२
सुर्खेत	९७८२२	६८.५९	२९.५५	०.२१	०.०१	१.६४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं १३ परिवारमा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

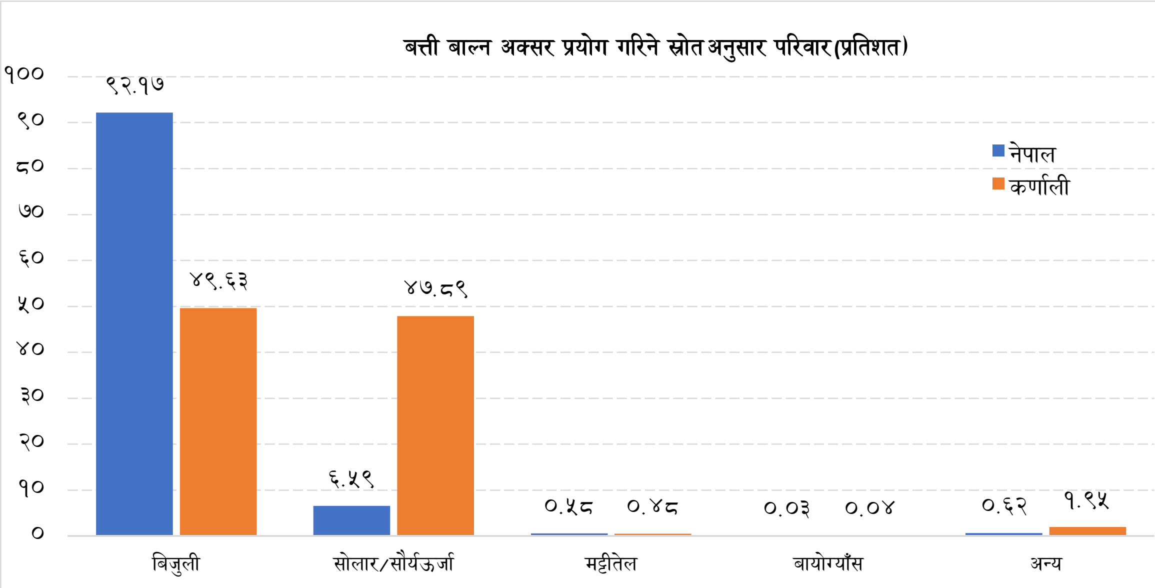

तालिका नं २.२४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	शौचालयको प्रकार				चर्पी नभएको
		फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्यांक)	साधारण (खाल्टे चर्पी)	सार्वजनिक	
नेपाल	६६६०८४१	९.८१	५५.०६	३०.११	०.४९	४.५३
कर्णाली	३६६०३७	२.२३	६०.१६	३४.६४	०.३५	२.६२
डोल्पा	९३८०	१.९७	४५.१४	४४.०५	०.८३	८.०१
मुगु	१२४३०	०.२	२५.०८	६८.४७	०.७४	५.५१
हुम्ला	११२०४	०.५२	१४.२१	७९.४३	०.४८	५.३६
जुम्ला	२४४२२	१.३६	५१.६१	४३.९९	०.३८	२.६६
कालिकोट	२६७७०	०.५९	८०.८१	१४.७९	०.३४	३.४७
दैलेख	५४५९४	३.४७	४४.०६	५०.०५	०.३७	२.०५
जाजरकोट	३७४५३	३.५२	५५.०७	३८.२८	०.२८	२.८५
रुकुम (पश्चिम)	३७२९०	२.७८	५७.६३	३७.७६	०.३८	१.४५
सल्यान	५४६७२	२.६३	७१.०३	२४.२१	०.१५	१.९८
सुर्खेत	९७८२२	१.७४	७३.६५	२२.०४	०.३५	२.२२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं १४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकार अनुसार परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

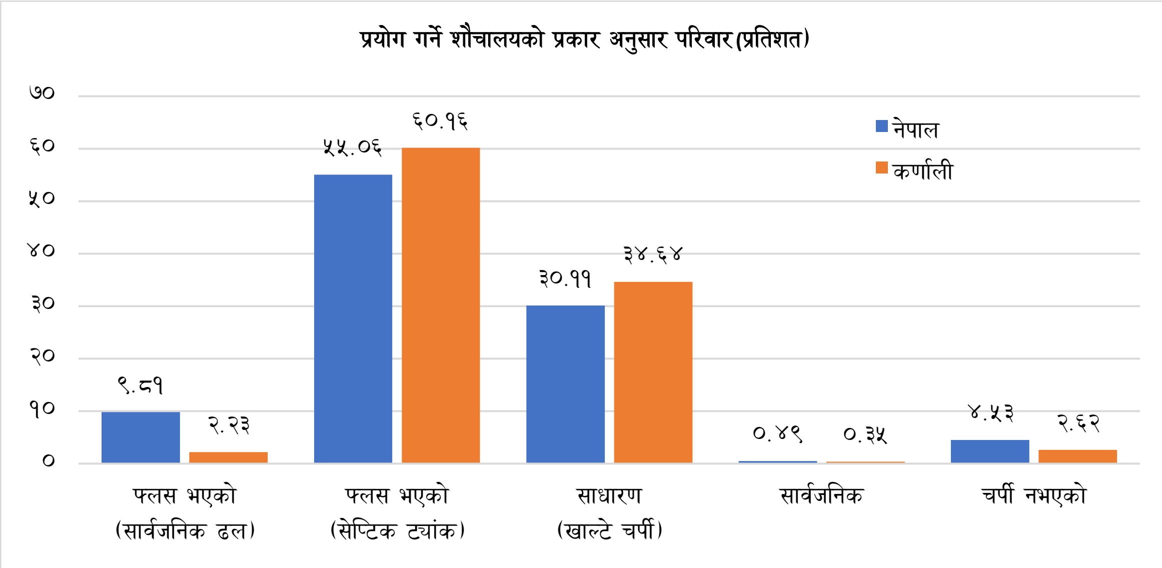

तालिका नं २.२५ घरायसी साधन सुविधा अनुसारको परिवार संख्या

विवरण		नेपाल	कर्णाली	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम (प)	सल्यान	सुर्खेत
कुनै पनि साधन/सुविधा नभएको		३.९	७.२	१५.६	८.८	११.४	८.७	८.५	९.८	९.१	८.२	४.३	४.२
कम्तिमा एक किसिमको साधन/सुविधा भएको		९६.१	९२.८	८४.४	९१.२	८८.६	९१.३	९१.५	९०.२	९०.९	९१.८	९५.७	९५.८
घरायसी साधन/सुविधाहरु	रेडियो सुविधा	३४.२	४५.९	१९.९	४२.१	३८.८	३९.२	५२.४	५५.२	५३.७	४७.७	५२.४	३७.२
	टेलिभिजन	४९.४	१७.६	२६.७	७.०	११.०	२०.६	४.३	७.१	६.६	१५.७	१७.१	३२.९
	ल्याण्डलाइन टेलिफोन	४.५	१.९	३.१	१.७	१.७	२.१	०.९	१.२	१.२	१.३	१.५	३.१
	मोबाइल फोन (साधारण)	७३.२	८२.२	७५.८	८६.५	८२.८	८४.१	८६.९	८१.४	८३.२	८४.३	८६.३	७७.६
	स्मार्ट मोबाइल फोन	७३.०	५८.४	४०.६	४५.६	३९.९	५५.७	४६.२	५१.३	५०.८	४८.९	६७.०	७३.६
	कम्प्युटर/ल्यापटप	१५.०	५.६	३.४	४.६	४.०	३.९	१.९	२.८	३.०	४.८	४.२	११.१
	इन्टरनेट सुविधा	३७.८	२०.३	६.९	४.०	३.५	८.५	११.९	११.८	११.९	११.९	२८.५	३७.३
	कार/जीप/भ्यान	३.१	०.८	०.२	०.३	०.२	०.५	०.२	०.५	०.८	०.४	०.७	१.७
	मोटरसाइकल/स्कुटर	२७.३	६.७	२.४	०.७	०.३	४.६	१.२	२.७	२.१	४.५	५.६	१६.०
	साइकल	३५.२	१.८	०.१	०.१	०.०	०.८	०.२	०.३	०.४	०.७	०.९	५.४
	विद्युतीय पंखा	५३.१	१२.४	०.८	०.१	०.२	०.३	०.३	१.७	१.८	२.८	३.७	४१.२
	रेफ्रिजरेटर	२३.७	४.७	०.१	०.१	०.०	०.२	०.२	१.२	०.९	१.२	१.६	१५.०
	वासिङ मेशिन	४.२	०.३	०.०	०.०	०.०	०.१	०.०	०.०	०.०	०.१	०.१	०.९
	एयर कन्डिसनर	०.८	०.१	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं २.२६ परिवारमा महिलाको नाममा भएको घरजग्गा अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	संख्या/प्रतिशत	जम्मा	महिलाको स्वामित्व				
			घर मात्र भएका	जग्गा मात्र भएका	घर जग्गा दुवै भएका	घर जग्गा दुवै नभएका	उल्लेख नभएको
नेपाल	संख्या	६६६०८४१	१५६३७६	६४३६७५	७८८९१७	४९६६५४८	१०५३२५
	प्रतिशत	१००.०	२.३	९.७	११.८	७४.६	१.६
कर्णाली	संख्या	३६६०३७	३३८३	२०००५	२२५४४	३१०१०४	१०००१
	प्रतिशत	१००.०	०.९	५.५	६.२	८४.७	२.७
डोल्पा	संख्या	९३८०	८३	१९८	२७९	८६०२	२१८
	प्रतिशत	१००.०	०.९	२.१	३.०	९१.७	२.३
मुगु	संख्या	१२४३०	७५	२१६	३०७	११२७२	५६०
	प्रतिशत	१००.०	०.६	१.७	२.५	९०.७	४.५
हुम्ला	संख्या	११२०४	७७	१७८	२४८	१०२१९	४८२
	प्रतिशत	१००.०	०.७	१.६	२.२	९१.२	४.३
जुम्ला	संख्या	२४४२२	१९५	१०४८	११५१	२१०९२	९३६
	प्रतिशत	१००.०	०.८	४.३	४.७	८६.४	३.८
कालिकोट	संख्या	२६७७०	१३३	४९४	५०५	२५०२३	६१५
	प्रतिशत	१००.०	०.५	१.८	१.९	९३.५	२.३
दैलेख	संख्या	५४५९४	३८४	१७६१	२३९८	४८५३९	१५१२
	प्रतिशत	१००.०	०.७	३.२	४.४	८८.९	२.८
जाजरकोट	संख्या	३७४५३	१८३	८६८	१४२४	३३९२७	१०५१
	प्रतिशत	१००.०	०.५	२.३	३.८	९०.६	२.८
रुकुम(पश्चिम)	संख्या	३७२९०	४०८	२४०७	२७७२	३०६७३	१०३०
	प्रतिशत	१००.०	१.१	६.५	७.४	८२.३	२.८
सल्यान	संख्या	५४६७२	५१४	४५१८	३६११	४४८४३	११८६
	प्रतिशत	१००.०	०.९	८.३	६.६	८२.०	२.२
सुर्खेत	संख्या	९७८२२	१३३१	८३१७	९८४९	७५९१४	२४११
	प्रतिशत	१००.०	१.४	८.५	१०.१	७७.६	२.५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

खण्ड ३

शैक्षिक तथ्याङ्क

३.१ कर्णाली प्रदेशको शैक्षिक अवस्था

शैक्षिक तथ्याङ्कले सम्बन्धित भौगोलिक क्षेत्रको वर्तमान शैक्षिक अवस्थाको वारेमा तथ्याङ्क प्रयोगकर्ताहरूलाई सूचना प्रवाह गर्दछ। विषेशतः साक्षरता दर (Literacy Rate), खुद भर्नादर (Net Enrollment ratio), कुल भर्नादर (Gross Enrollment Rate), विद्यालय परित्याग दर (Drop out Ratio), शिक्षक-विद्यार्थि अनुपात (Teacher-Student Ratio) आदि शैक्षिक क्षेत्रसँग सम्बन्धित सूचकहरू शैक्षिक तथ्याङ्कका विषयवस्तुहरू हुन।

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कर्णाली प्रदेशको कुल साक्षरता ६२.२ प्रतिशत (पुरूष ७२.४ र महिला ५२.५) रहेको थियो भने राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार भने कुल साक्षरता ७६.१ प्रतिशत (पुरूष ८३.३ र महिला ६९.४) पुगिसकेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशमा सबैभन्दा धेरै साक्षरता भएको जिल्ला सुर्खेत (७६.८ प्रतिशत) रहेको छ भने सब सबैभन्दा कम साक्षरता भएको जिल्ला हुम्ला (५४.३ प्रतिशत) रहेको छ

शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत को शैक्षिक सत्र २०८१ को विवरण अनुसार यस प्रदेशमा कुल ३६५८ वटा वालविकस केन्द्र, ३६५४ वटा विद्यालय रहेका छन जसमध्ये ३३८४ वटा सामुदायिक विद्यालय रहेका छन भने २७० वटा संस्थागत विद्यालयहरू रहेका छन। यस प्रदेशका सामुदायिक विद्यालयहरूमा जम्मा १२७६२ जना शिक्षक दरबन्दी रहेको छ जसम्ध्ये ६२६१ स्थायी, २६५९ अस्थायी र ३८४२ जना राहत शिक्षकको दरबन्दी रहेको छ। शैक्षिक सत्र २०८१ मा यस प्रदेशमा जम्मा ४८३६५७ जना विद्यार्थीहरू रहेकोमा २४००५४ जना छात्रा रहेका छन भने २४३६०३ जना छात्रहरू रहेका छन। यस प्रदेशको थप शैक्षिक अवस्थाहरूलाई तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३.१ कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष माथिको जनसंख्याको साक्षरता दर

क्षेत्र	जनगणना वर्ष र साक्षरता दर (प्रतिशत)					
	२०६८			२०७८		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६५.९	७५.१	५७.४	७६.२	८३.६	६९.४
कर्णाली	६२.२	७२.४	५२.५	७६.१	८३.३	६९.४
डोल्पा	५४.७	६८.२	४०.८	६७.०	७५.४	५८.७
मुगु	५१.३	६५.२	३६.९	६८.१	७७.३	५८.९
हुम्ला	४७.८	६२.१	३३.०	६३.८	७३.४	५४.३
जुम्ला	५४.७	६८.२	४०.८	७०.२	७८.९	६१.६
कालिकोट	५६.८	६७.९	४५.७	७२.७	७९.८	६५.८
दैलेख	६२.५	७२.८	५२.९	७५.५	८३.०	६८.७
जाजरकोट	५७.३	६५.९	४८.७	७५.५	८१.३	६९.८
रुकुम(पश्चिम)	६२.१*	७१.२*	५३.९*	७५.७	८२.५	६९.४
सल्यान	६४.०	७३.९	५५.२	७७.३	८५.०	७०.३
सुर्खेत	७३.१	८२.०	६४.९	८२.७	८९.३	७६.८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८,, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय। **समग्र रुकुम पूर्व र पश्चिम जिल्ला*

चित्र नं १५   कर्णाली प्रदेशको साक्षरताको सतम्भ चित्र

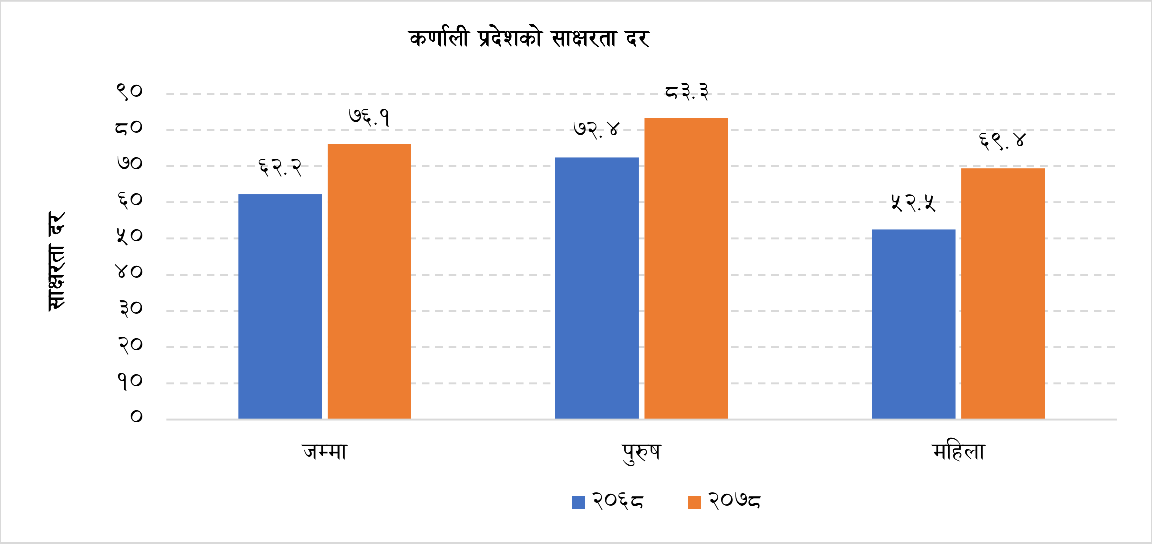

चित्र नं १६ कर्णाली प्रदेशको साक्षरताको अवस्था

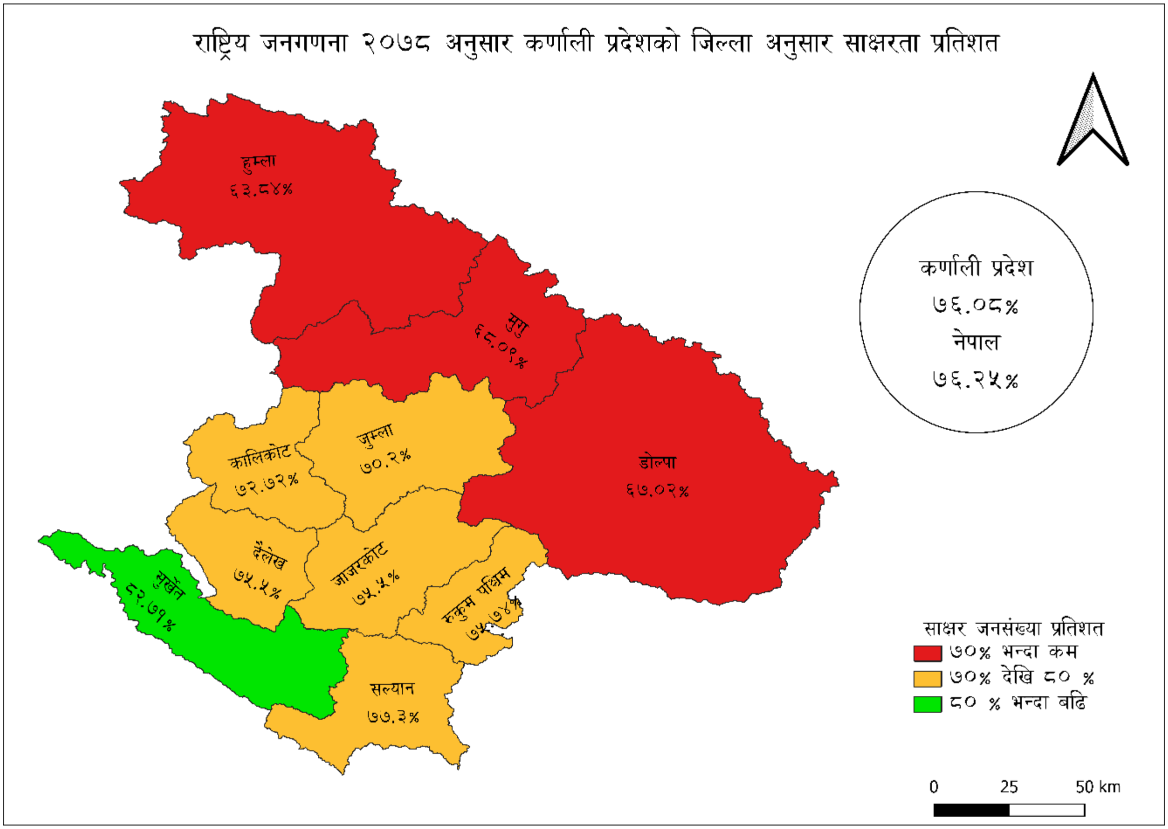

३.२ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशको विविध शैक्षिक विवरणहरू

तालिका नं. ३.२ विगत तिन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशमा तहगत रुपमा संचालन भएका विद्यालयहरुको विवरण

विद्यालयहरुको विवरण	शैक्षिक सत्र		
	२०७९	२०८०	२०८१
प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र संख्या	३३७०	३३४५	३६५८
जम्मा विद्यालय संख्या	३३६८	३३४२	३६५४
जम्मा सामुदायिक विद्यालय	३१६५	३१०१	३३८४
जम्मा संस्थागत विद्यालय	२०३	२४१	२७०

स्रोतः शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

तालिका नं. ३.३ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा रहेका सामुदायिक, संस्थागत र धार्मिक विद्यालयहरुको विवरण

क्षेत्र	जम्मा विद्यालयको संख्या	विद्यालयको प्रकार					
		सामुदायिक		संस्थागत		धार्मिक	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कर्णाली प्रदेश	३४६६	३१६३	९१.२६	२९१	९.२०	१२	०.३५
डोल्पा	११७	११४	९७.४४	२	१.७५	१	०.८५
मुगु	१६९	१६२	९५.८६	६	३.७०	१	०.५९
हुम्ला	१५१	१४५	९६.०३	५	३.४५	१	०.६६
जुम्ला	२२०	२०६	९३.६४	१४	६.८०	०	०.००
कालिकोट	३५७	३४१	९५.५२	१३	३.८१	३	०.८४
दैलेख	५२०	४९३	९४.८१	२५	५.०७	२	०.३८
जाजरकोट	४९७	४८२	९६.९८	१४	२.९०	१	०.२०
रुकुम पश्चिम	३१४	२९४	९३.६३	२०	६.८०	०	०.००
सल्यान	४८४	४३५	८९.८८	४८	११.०३	१	०.२१
सुर्खेत	६३७	४९१	७७.०८	१४४	२९.३३	२	०.३१

स्रोतः शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

चित्र नं १७ कर्णाली प्रदेशमा रहेका विद्यालयहरूको वृतचित्र हरू

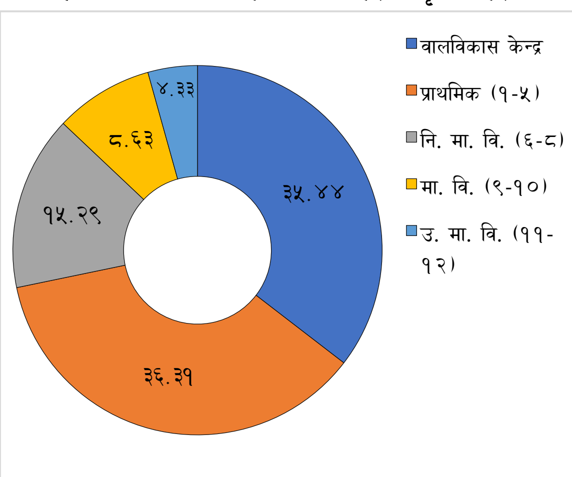

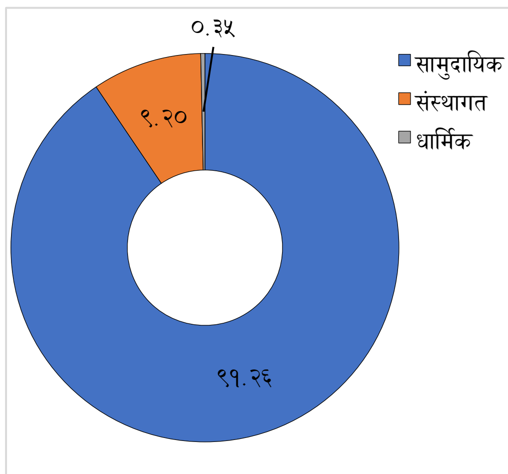

तालिका नं. ३.४ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशको विद्यार्थीहरूको भर्ना विवरण

तह	छात्रा	छात्र	जम्मा
आधारभूत विद्यालय (१-५)	११२५०७	११६६५५	२२९१६२
आधारभूत विद्यालय (६-८)	६२८५८	६२७२०	१२५५७८
आधारभूत विद्यालय (१-८)	१७५३६५	१७९३७५	३५४७४०
माध्यमिक विद्यालय (९-१०)	३७३१३	३७०२५	७४३३८
माध्यमिक विद्यालय (११-१२)	२७३७६	२७२०३	५३४८५
माध्यमिक विद्यालय (९-१२)	६४६८९	६४२२८	१२८९१७
कुल जम्मा	२४००५४	२४३६०३	४८३६५७

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

तालिका नं. ३.५ विगत तीन शैक्षिक सत्रमा कर्णाली प्रदेशमा विद्यार्थीहरूको संख्या

विद्यार्थीहरुको विवरण	शैक्षिक सत्र		
	२०७९	२०८०	२०८१
प्रारम्भिक बालविकासका सहित कुल जम्मा विद्यार्थी	६२४८७३	५९३५७४	५६६८४१
प्रारम्भिक बालविकासका जम्मा विद्यार्थी	८११४५	८२४६०	८४२७८
कक्षा (१-१२) का जम्मा विद्यार्थी	५४३७२८	५१११४	४८२५६३
कक्षा (१-५) का जम्मा विद्यार्थी	२६३०७४	२४१७५२	२२९१६२
कक्षा (६-८) का जम्मा विद्यार्थी	१३७५१४	१३३५४४	१२५५७८
कक्षा (१-८) का जम्मा विद्यार्थी	४००५८८	३७५२९६	३५४७४०
कक्षा (९-१०) का जम्मा विद्यार्थी	८५५७५	७८०६७	७४३३८
कक्षा (१-१०) का जम्मा विद्यार्थी	४८६१६३	४५३३६३	४२९०७८
कक्षा (११-१२) का जम्मा विद्यार्थी	५७५६५	५७७५१	५३४८५
कक्षा (९-१२) मा जम्मा विद्यार्थी	१४३१४०	१३५८१८	१२७८२३

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

तालिका नं. ३.६ शैक्षिक सत्र २०८१ मा सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकको विवरण

तह	दरबन्दीको प्रकार			
	स्थायी	अस्थायी	राहत	जम्मा
आधारभूत विद्यालय (१-५)	४८४३	१४००	१९५५	८१९८
आधारभूत विद्यालय (६-८)	८४२	५५९	८८१	२२८२
माध्यमिक विद्यालय (९-१०)	५७६	४९९	६१३	१६८८
माध्यमिक विद्यालय (११-१२)	०	२०१	३९३	५९४
कुल जम्मा	**६२६१**	**२६५९**	**३८४२**	**१२७६२**

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

चित्र नं १८ शैक्षिक सत्र २०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा रहेका विद्यार्थीहरू तथा शिक्षकहरूको वृत चित्र

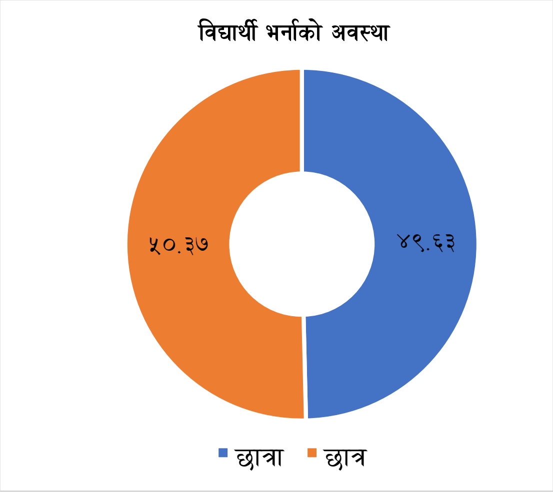

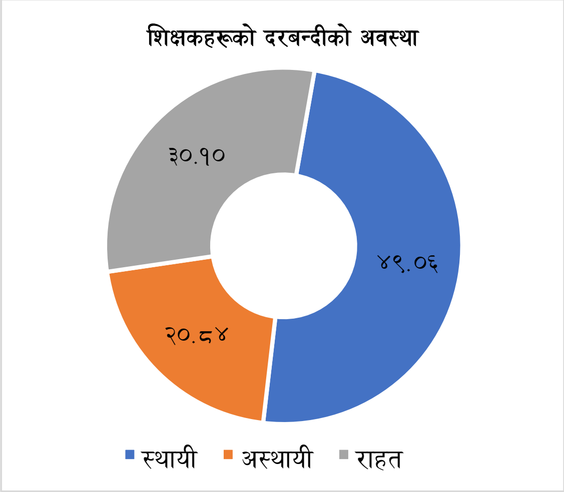

३.३ सामुदायिक विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी शिक्षक अनुपात

तालिका नं. ३.७ सामुदायिक विद्यालयमा तहगत विद्यार्थी शिक्षक अनुपात (शैक्षिक सत्र २०८१)

विवरण	तह	कर्णाली प्रदेश	नेपाल
स्वीकृत शिक्षकहरूको आधारमा (Based on approved teachers)	आधारभूत विद्यालय (१-५)	२२.७	२०.९
	आधारभूत विद्यालय (६-८)	४९.५	४४.६
	माध्यमिक विद्यालय (९-१०)	४०.४	३०.५
	माध्यमिक विद्यालय (११-१२)	४८.६	४७.३
सबै शिक्षकहरूको आधारमा (Based on all teachers)	आधारभूत विद्यालय (१-५)	१९.६	१८.२
	आधारभूत विद्यालय (६-८)	२९.३	२९.१
	माध्यमिक विद्यालय (९-१०)	३५.४	२७.३
	माध्यमिक विद्यालय (११-१२)	४४.४	४०.०

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत, २०८१

३.४ कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहको कुल भर्नादर (GER) र खुद भर्नादर (NER)

कुल भर्नादर भन्नाले एक निश्चित तहको शिक्षा जम्मा भर्नादरलाई बुझाउँदछ जुन अफिसियल उमेर समूह अनुसारको शिक्षा तहमा भर्ना प्रतिशतलाई मानिन्छ। कुल भर्नादर १०० प्रतिशत भन्दा बढी हुन सक्दछ किनकी यसमा कम वा बढी उमेरमा विद्यार्थी भर्ना तथा कक्षा पुनरावृति हुने गर्दछ।

खुद भर्नादरमा अफिसियल उमेर अनुसारको समूहलाई विभिन्न शिक्षा तहमा मात्र भर्ना गरिएको हुन्छ। कुल भर्ना दर र खुद भर्ना दरको आर्दश अवस्था भनेको दुबै १०० प्रतिशत रहनु हो जुन उमेर अनुसारको कक्षामा भर्ना हुनु र कुनै पनि वालबालिका विद्यालय बाहिर नहुनुलाई बुझाउदछ। कुल भर्ना दर १०० प्रतिशत भन्दा बढी हुनुको अर्थ कम उमेर वा बढी उमेरका विद्यार्थी उमेर अनुसारको कक्षामा भर्ना हुनु र खुद भर्ना दर १०० प्रतिशत भन्दा कम हुनुको अर्थ बालबालिकाहरु स्कूल बाहिर छन् भन्ने बुझिन्छ ।

जस्तैः वालविकास केन्द्रमा भर्ना भएका बालबालिकाको संख्यालाई वालविकास केन्द्रको उपर्युक्त उमेर समूह (३-४) को जनसङ्ख्याले भाग गर्दा कुल भर्ना दर प्राप्त गर्न सकिन्छ । यस्तै वालविकास केन्द्रमा भर्ना भएका उपर्युक्त छात्र छात्राको संख्या (३-४ वर्ष उमेर समूह) लाई वालविकास केन्द्रको उपर्युक्त उमेर समूह (३-४) को जनसङ्ख्याले भाग गर्दा खुद भर्ना दर प्राप्त गर्न सकिन्छ। कुल भर्ना दर र खुद भर्ना

दर १००% हुनु भनेको वालविकास केन्द्रमा उपर्युक्त समूहका छात्र छात्रा भर्ना भएका र सो केन्द्रमा आउनु पर्ने सबै बालबालिहरु वालविकास केन्द्रमा आइपुगीसकेका छन् भन्ने जानकारी प्रस्ट हुन्छ।

आधारभूत तहको कक्षा १ देखि ५ सम्मको उमेर समूह ५ बर्ष देखि ९ वर्ष सम्मको हुन्छन् भने कक्षा छ देखि ८ सम्मको उमेर समूह १० वर्ष देखि १२ वर्षको हुन्छन्।माध्यमिक तहको कक्षा ९ देखि १० सम्मको उमेर समूह १३ बर्ष देखि १४ वर्ष सम्मको हुन्छन् भने कक्षा ११ देखि १२ सम्मको उमेर समूह १५ वर्ष देखि १६ वर्षको हुन्छन् । यो दर अनुमानित जनसंख्यालाई आधार मानिएर गणना गरिन्छ।कर्णाली प्रदेशको विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूको आधारभुत तह र माध्यमिक तहको कूल भर्नादर र खुद भर्नादर निम्नानुसारका तालिकाहरूमा प्रसतुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३.८ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशको आधारभुत तहको कूल भर्नादर र खुद भर्नादर

कर्णाली प्रदेशमा खुद भर्नादर(NER) र कुल भर्नादर (GER)	शैक्षिक सत्र			
	२०७९	२०८०	२०८१	२०८१ (नेपाल)
प्रारम्भिक बालविकास र शिक्षामा खुद भर्ना दर	६९.५	६७.२४	६७.४	७०.२
प्रारम्भिक बालविकास रशिक्षामा कूल भर्ना दर	८७.९	८६.८५	९७.४	१०१
कक्षा १ मा खुद प्रवेश दर	९६.९	९५.९५	९४.३	९३.७
कक्षा १ मा कूल प्रवेश दर	११७.२	१२०.९९	१३६.३	१४१.१
आधारभूत तह (कक्षा १-५) मा खुद भर्ना दर	९६.१	९५.८५	९४.९	९४.४
आधारभूत तह (कक्षा १-५) मा कूल भर्ना दर	१४४.२	१२६.३९	१३१.७	१३०.५
आधारभूत तह (कक्षा ६-८) मा खुद भर्ना दर	९४.३	९४.५७	९३.६	९३.६
आधारभूत तह (कक्षा ६-८) मा कूल भर्ना दर	११३.६	११७.५१	११५.९	११५.३
आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा खुद भर्ना दर	९५.५	९५.३७	९४.४	९४.१
आधारभूत तह (कक्षा १-८) मा कूल भर्ना दर	१३१.६	१२३.०८	१२५.७	१२४.८
माध्यमिक तह (९-१०) मा खुद भर्ना दर	९१.३	९५.४५	७१.१	७५.८
माध्यमिक तह (९-१०) मा कुल भर्ना दर	७१.६	७७.७२	९६.९	९९.१
माध्यमिक तह (११-१२) मा खुद भर्ना दर	६८.५	७०.०८	४४.५	३७.१
माध्यमिक तह (११-१२) मा कुल भर्ना दर	३७.८	४१.५१	६८.५	६३.३
माध्यमिक तह (९-१२) मा खुद भर्ना दर	५६.२	५९.५५	५७.७	५५.८
माध्यमिक तह (९-१२) मा कुल भर्ना दर	८०.९	८२.७१	८२.६	८०.६

स्रोतः शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

चित्र नं १९ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा प्रदेशको आधारभुत र माध्यमिक तहको कूल भर्नादर र खुद भर्नादरको रेखाचित्रहरू

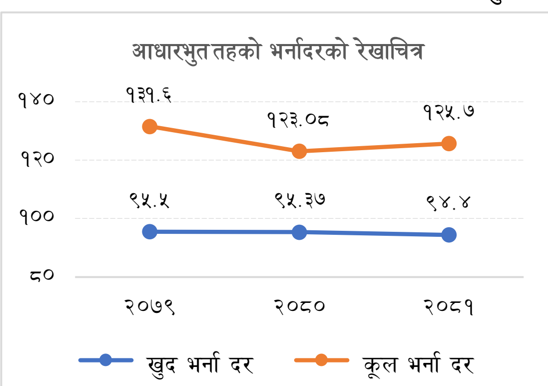

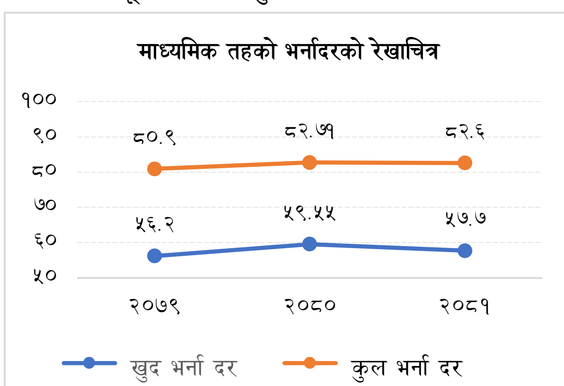

३.५ कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहमा कक्षा दोहोर्याउने र छाड्ने दर

तालिका नं. ३.९ विगत तीन शैक्षिक सत्रहरूमा कर्णाली प्रदेशको विद्यालय तहमा कक्षा दोहोर्याउने र छाड्ने दर

कक्षा	कक्षा दोहोर्याउने दर (Repeaters)			कक्षा छोड्ने दर (Dropouts)		
	शै. स. २०७९	शै. स. २०८०	शै. स. २०८१	शै. स. २०७९	शै. स. २०८०	शै. स. २०८१
कक्षा १	१४.५	१६.१	१९.२	४.१	४.९	१२.१
कक्षा ५	५.६	६.२	८.१	२.४	३.०	६.८
कक्षा (१-५)	१०.०	१२.२	११.२	३.१	४.०	९.८
कक्षा (६–८)	–	–	–	४.१	२.८	५.२
कक्षा ८	१.०	८.७	१०.५	३.६	३.०	२.५
कक्षा १०	०.९	०.६	२.२	०.४	१.१	१.९
कक्षा १२	–	२.८	–	–	१.१	–

स्रोत: शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,२०८१

३.६ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त कर्णाली प्रदेशको महत्वपूर्ण शैक्षिक तथ्याङ्क

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा यस प्रदेशको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्यालाई सोधिएको विभिन्न प्रश्नावलीको आधारमा यस प्रदेशको जनसंख्याको शैक्षिक आवस्था निम्न अनुसारका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ३.१० कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरताको अवस्था

साक्षरताको अवस्था	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
पढ्न र लेख्न दुबै जान्ने	११५६१९४	७६.१	६१२०६९	८३.३	५४४१२५	६९.४
पढ्न मात्र जान्ने	८९८०	०.६	३३९८	०.५	५५८२	०.७
पढ्न र लेख्न दुबै नजान्ने	३५२६९७	२३.२	११८८८७	१६.२	२३३८१०	२९.८
साक्षरता उल्लेख नभएको	१७४०	०.१	८४९	०.१	८९१	०.१

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं २० कर्णाली प्रदेशको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याको साक्षरताको अवस्थाको स्तम्भ चित्र

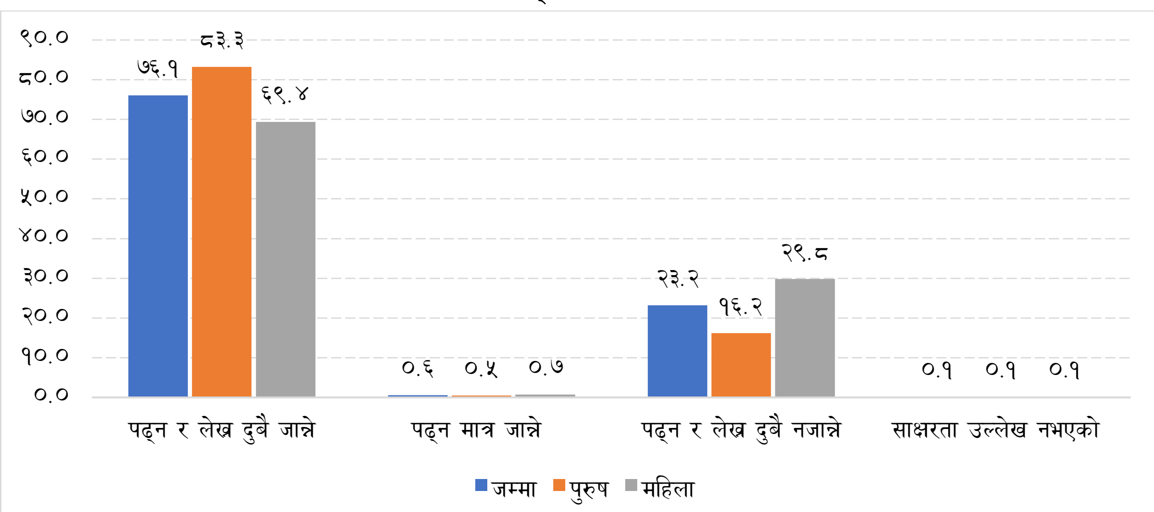

तालिका नं. ३.११ प्रदेशको ५ देखि २५ वर्ष उमेर समुहको जनसङ्ख्याको विद्यालय वा कलेजमा उपस्थितिको अवस्था

विवरण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
विद्यालय गईरहेका	४७७७५८	७५.८	२४२५२७	७७.८	२३५२३१	७३.८
विद्यालय नगएका	१२६०९६	२०.०	५८००८	१८.६	६८०८८	२१.४
विद्यालय कहिल्यै नगएका	२५०१८	४.०	१०२८५	३.३	१४७३३	४.६
नखुलेको	१५५४	०.२	७७९	०.३	७७५	०.२
जम्मा	६३०४२६	१००.०	३११५९९	१००.०	३१८८२७	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं २१ प्रदेशको ५ देखि २५ बर्ष जनसंख्याको विद्यालय वा कलेजको उपस्थितिको स्तम्भ चित्र

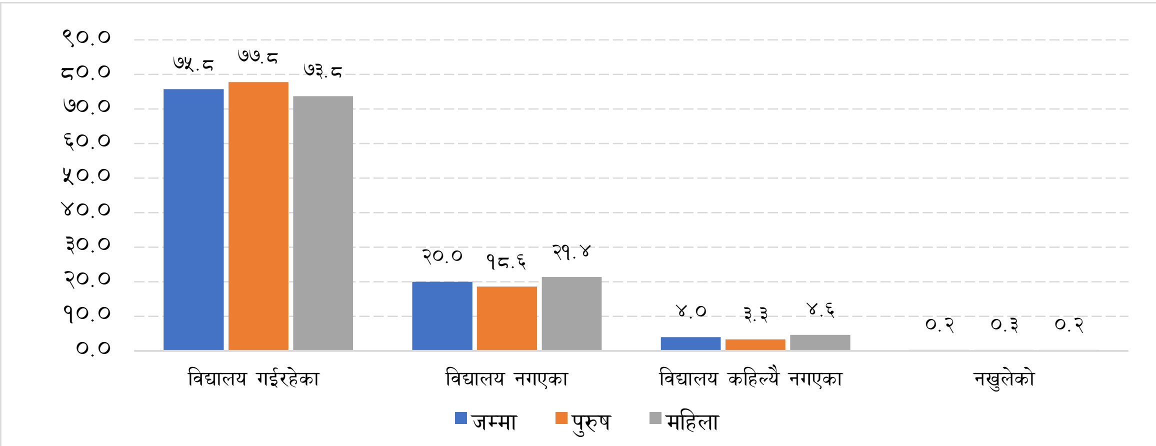

तालिका नं. ३.१२ कर्णाली प्रदेशको ५ बर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसङ्ख्याले उतिर्ण गरेको शैक्षिक तह

उतिर्ण गरेको शैक्षिक तह	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
पुर्वप्राथमिक	५००२२	४.३०	२६३४५	४.२८	२३६७७	४.३२
प्राथमिक (कक्षा १-५)	३५९८२१	३०.९३	१९०७२४	३१.०१	१६९०९७	३०.८४
निम्न माध्यामिक (६-८)	२५००९६	२१.५०	१३३५३६	२१.७१	११६५६०	२१.२६
माध्यामिक (९-१०)	१९३५९८	१६.६४	१०११३९	१६.४५	९२४५९	१६.८६
S.L.C. र सो सरह	९३३६४	८.०३	४९७६४	८.०९	४३६००	७.९५
प्रमाणपत्र तह र सो सरह	१३९०११	११.९५	७३३४९	११.९३	६५६६२	११.९७
स्नातक वा सो सरह	३१३९७	२.७०	१८५१९	३.०१	१२८७८	२.३५
स्नातकोत्तर वा सो सरह	१२९२५	१.११	९१७२	१.४९	३७५३	०.६८
अन्य	५१८	०.०४	२११	०.०३	३०७	०.०६
अनौपचारिक शिक्षा	२०९३५	१.८०	७०२६	१.१४	१३९०९	२.५४
तह उल्लेख नभएको	११६३०	१.००	५१८६	०.८४	६४४४	१.१८
जम्मा	११६३३१७	१००.००	६१४९७१	१००.००	५४८३४६	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका नं. ३.१३ कर्णाली प्रदेशमा दश जोड २ वा सो सरह वा सो भन्दा माथिल्लो तह उत्तिर्ण गरेका व्यक्तिहरूले अध्ययन गरेको विषय/क्षेत्र

अध्ययन गरेको विषय क्षेत्र	जम्मा		पुरुष		महिला	
	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत	सङ्ख्या	प्रतिशत
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र	१२४५१	६.७९	७५२५	७.४५	४९२६	५.९९
व्यवस्थापन	२१९९४	१२.००	१२५००	१२.३७	९४९४	११.५४
शिक्षा	११०२४१	६०.१३	५८०८४	५७.४९	५२१५७	६३.३८
विज्ञान तथा प्रविधि	६१०८	३.३३	४५४१	४.४९	१५६७	१.९०
स्वास्थ्य/चिकित्साशास्त्र	७८३९	४.२८	३४८४	३.४५	४३५५	५.२९
इन्जिनियरिङ्ग	३७९७	२.०७	३१४१	३.११	६५६	०.८०
कानून	९५३	०.५२	६०८	०.६०	३४५	०.४२
कृषि	२९३३	१.६०	१५१८	१.५०	१४१५	१.७२
वन	८०२	०.४४	४९२	०.४९	३१०	०.३८
पशुविज्ञान/पशुचिकित्सा/मत्स्य रात पालन	८६७	०.४७	५४५	०.५४	३२२	०.३९
कम्प्युटर/सूचना प्रविधि	११२६	०.६१	७७०	०.७६	३५६	०.४३
अन्य	१९८३	१.०८	११७२	१.१६	८११	०.९९
उल्लेख नभएको	१२२३९	६.६८	६६६०	६.५९	५५७९	६.७८
जम्मा	**१८३३३३**	**१००.००**	**१०१०४०**	**१००.००**	**८२२९३**	**१००.००**

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

खण्ड ४

स्वास्थ्य तथ्याङ्क

४.१ प्रदेशको स्वास्थ्य क्षेत्रको अवस्था

वि.स. २००८ साल देखि आधुनिक चिकित्सा को प्रारम्भ भएको यस प्रदेशमा हाल प्रदेश मातहतका प्राथमिक अस्पताल ८ वटा रहेका छन भने स्थानिय तहमा प्राथमिक अस्पताल २३ वटा र २ वटा सामुदायिक अस्पताल र १० वटा निजी अस्पतालहरू रहेका छन। यस प्रदेशको जुम्ला जिल्लामा कर्णाली स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान रहेको छ भने यस प्रदेशमा दोस्रो तहको अस्पतालहरू ३ वटा रहेका छन। यस प्रदेशमा २ वटा जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालयहरू रहेका छन भने ८ वटा स्वास्थ्य सेवा कर्यालयहरू रहेका छन। यस प्रदेशमा १३ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, ३३० वटा स्वास्थ्य चौकी, ३८ वटा शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक, ३०० वटा आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र, १४९ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई र ९ वटा आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा केन्द्र रहेका छन्। प्रदेशका अधिकांस स्वास्थ्य संस्थाहरू बाट प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाका रोकथाममूलक, प्रर्वधनात्मक एवं उपचारात्मक कार्यक्रमहरू प्रदान गरिएको छ भने प्रदेश अस्पताल रेफरल अस्पतालको रूपमा रहेको छ, समुदाय स्तरमा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूको संख्या ४२७२ जना रहेका छन्।

यस प्रदेशको स्वास्थ्य क्षेत्रको थप अवस्था तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका नं. ४.१ कर्णाली प्रदेशमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

सेवा प्रदायक	संख्या	सेवा प्रदायक	संख्या
कर्णाली स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान (KAHS)	१	Birthing Center (Excluding BEONC/CEONC)	३६४
दोस्रो तहको अस्पताल A	२	CEONC	११
दोस्रो तहको अस्पताल B (प्रदेश अस्पताल)	१	गाउँघर क्लिनिक	८१६
जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय	२	खोप क्लिनकि	१४४६
स्वास्थ्य सेवा कार्यालय	८	महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	४२७२
प्राथमिक अस्पताल (प्रदेश)	८	सुरक्षित गर्भपतन साईट	५४
प्राथमिक अस्पताल (स्थानिय तह)	२३	माईक्रोस्कोपी सेन्टर	३२
सामुदायिक अस्पताल	३	डट्स सेन्टर	४१९
निजी अस्पताल	१०	DR उपचार केन्द्र	२
प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१३	DR उपचार उपकेन्द्र	१६
स्वास्थ्य चौकी	३३०	GeneXpert Lab	९
सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	१४९	एआरटी सेन्टर	७
शहरी स्वास्थ्य क्लिनिक	३८	आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	९
आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	३००	नागरिक आरोग्य केन्द्र	४०
BEONC	१३	निजी स्वास्थ्य संस्थाहरु	२९

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

४.२ प्रदेशको स्वास्थ्य प्रणालीको अवस्था

तालिका नं. ४.२ कर्णाली प्रदेशमा स्वास्थ्य प्रणालीको अवस्था

सुचकहरु	कर्णाली प्रदेशको अवस्था
स्वास्थ्य सेवा प्रदान	
प्रति सरकारी अस्पताल जनसंख्या	७७,३२६
जनसंख्या प्रति अस्पताल (दुवै क्षेत्र)	५३,१००

सुचकहरु	कर्णाली प्रदेशको अवस्था
जनसंख्या प्रति स्वास्थ्य संस्था (अस्पताल, प्रा स्वा के र स्वास्थ्य चौकी)	२,३०२
जनसंख्या प्रति महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	३९१
स्वास्थ्यकर्मी (प्रदेश तह)	
चिकित्सक	११७
नर्सिङ स्टाफ	२६३
स्वास्थ्य सहायक	११७
ल्याव टेक्निसियन र ल्याव असिसटेन्ट	५०
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	४,२७२
चिकित्सक प्रति एक हजार जनसंख्या (प्रदेश तहमा कर्यरत अनुसार)	०.०५
नर्स प्रति एक हजार जनसंख्या (प्रदेश तहमा कर्यरत अनुसार)	०.४४
स्वास्थ्य सुचना	
सरकारी अस्पतालको प्रतिवेदन अवस्था (संख्या = १८)	१०० %
प्रा स्वा से केन्द्र प्रतिवेदन अवस्था (संख्या=१३)	१०० %
स्वास्थ्य चौकीको प्रतिवेदन अवस्था (संख्या=३३०)	१०० %
गाउँघर क्लिनिकको प्रतिवेदनको अवस्था (संख्या = ८१६)	८९.२ %
खोप क्लिनिकको प्रतिवेदनको अवस्था (संख्या =१४४६)	९५.७ %
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका प्रतिवेदनको अवस्था (संख्या =४२७२)	९४.२ %
स्वास्थ्य बजेट	
प्रदेशको जम्मा बजेट आ व २०८०।८१	३३४१६०१००००
सामाजिक विकास मन्त्रालयको जम्मा बजेट	६१५४००२०००
सामाजिक विकास मन्त्रालयको जम्मा बजेट मध्ये स्वास्थ्य क्षेत्रको बजेट प्रतिशत	५८.४%
खर्च (स्वास्थ्य क्षेत्र MOSD) (%)	७६%
स्वास्थ्य विमा कभर जिल्ला	१०
स्वास्थ्य विमित प्रतिशत	४८५८११ (२९ % जम्मा जनसंख्याको)

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

४.३ प्रदेशको प्रमुख स्वास्थ्य सुचकाङ्कहरुको पाँच वर्षिय प्रवृत्ति तथ्य तालिका (Fact Sheet)

तालिका नं. ४.३ कर्णाली प्रदेशको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण

खोप कार्यक्रमको नाम	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
१ वर्ष मुनिका विसिजि खोप लगाउने बालबालिकाको %	९२.८१	१०६.८६	९१.७६	९०.६६	८२.७३
१ वर्ष मुनिका डिपिटी पहिलो खोप लगाउने बालबालिकाको %	९६.७२	१०३.९४	९४.५३	९२.१२	८६.६८
१ वर्ष मुनिका डिपिटी तेस्रो खोप लगाउने बालबालिकाको %	८८.५२	१०१.०८	९३.८९	८८.५५	८७.२२
१ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो पहिलो मात्रा खोप पाएको %	९०.०५	९४.९४	९४.८६	८६.०१	९०.०८
१२ देखि२३ महिना सम्मका बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो दोश्रो मात्रा खोप पाएको %	७७.५८	९१.८८	८९.११	८७.६९	९०.५९
TD2 & TD2+ खोप पाएका गर्भवति महिलाको %	६४.९५	७२.७९	६६.३२	६५.१६	६१.७५
१ वर्ष मुनिका पिसिभी पहिलो खोप लगाउने बालबालिकाको %	९४.१	१०२.४४	९३.८६	९१.१६	८६.४१
१ वर्ष मुनिका पिसिभी तेस्रो खोप लगाउने बालबालिकाको %	८५.७२	९२.०८	९३.३९	८५.३९	९०.०९
राष्ट्रिय खोप तालिका अनुसार पुर्ण खोप पाउने बालबालिकाको %	**७५.१**	**८८.६**	**८७.६**	**८५.०६**	**८८.५३**

स्रोत: स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

चित्र नं २२ प्रदेशको राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमहरूको अवस्थाको रेखाचित्र

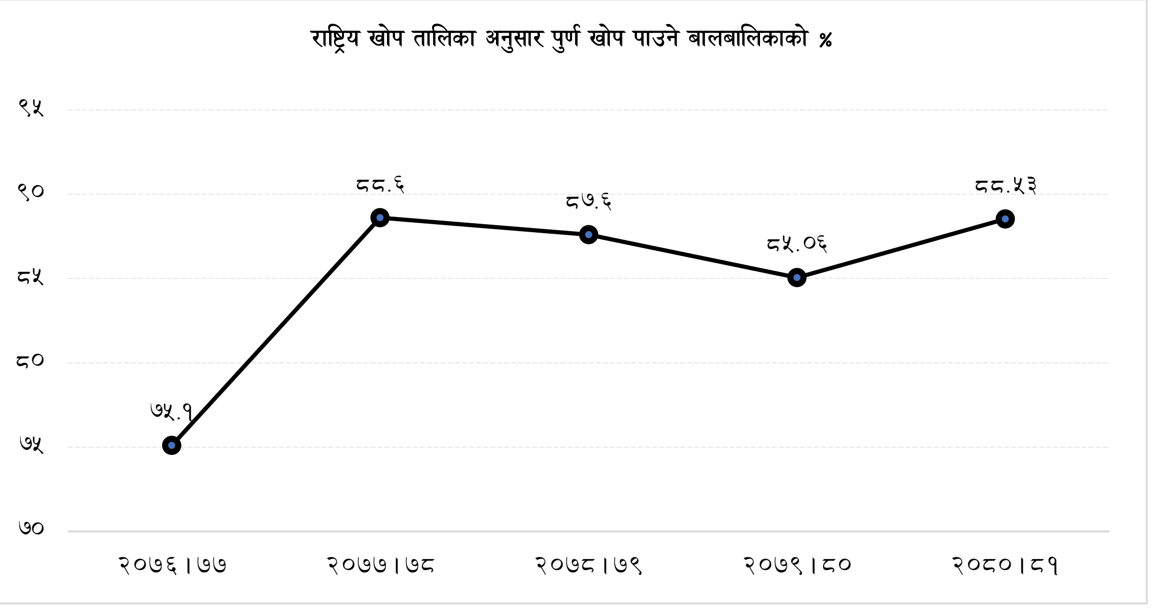

चित्र नं २३ १ वर्ष मुनिका डिपिटी खोप लगाउने वालवालिकाहरूको % को स्तम्भ चित्र

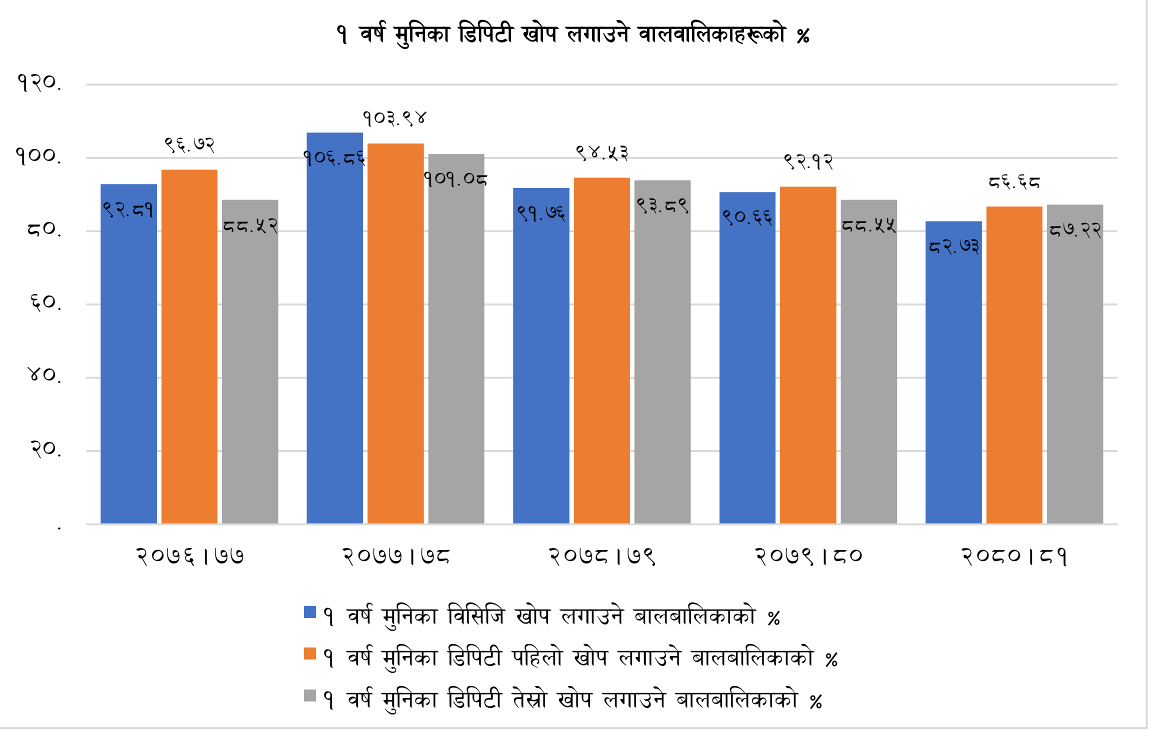

चित्र नं २४   २ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो खोप पाएको %को रेखाचित्र

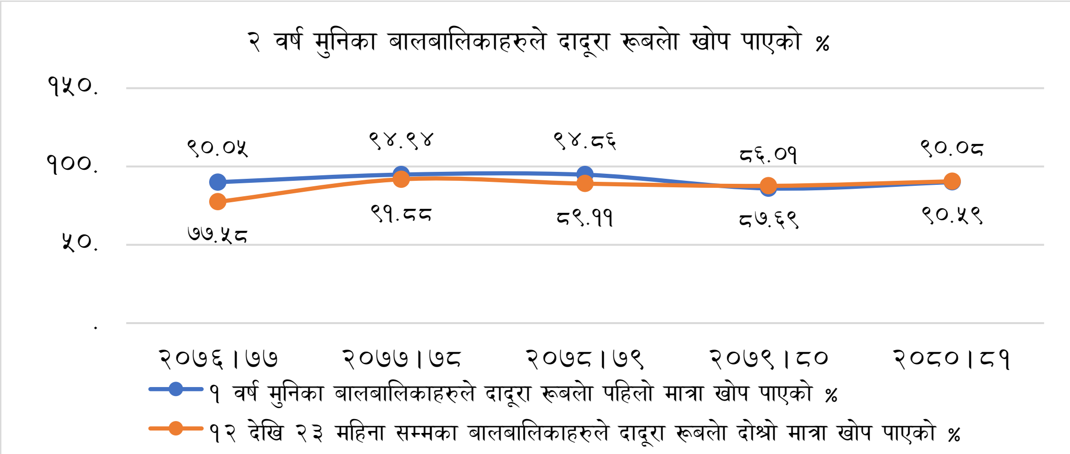

चित्र नं २५   १ वर्ष मुनिका पिसिभी खोप लगाउने बालबालिकाको % को रेखाचित्र

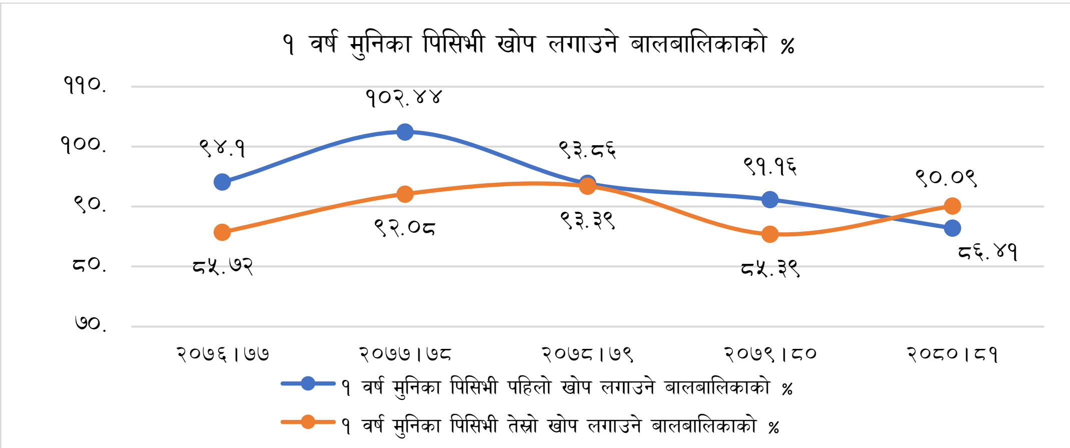

चित्र नं २६   TD2 र TD2+ खोप पाएका गर्भवति महिलाको % को रेखाचित्र

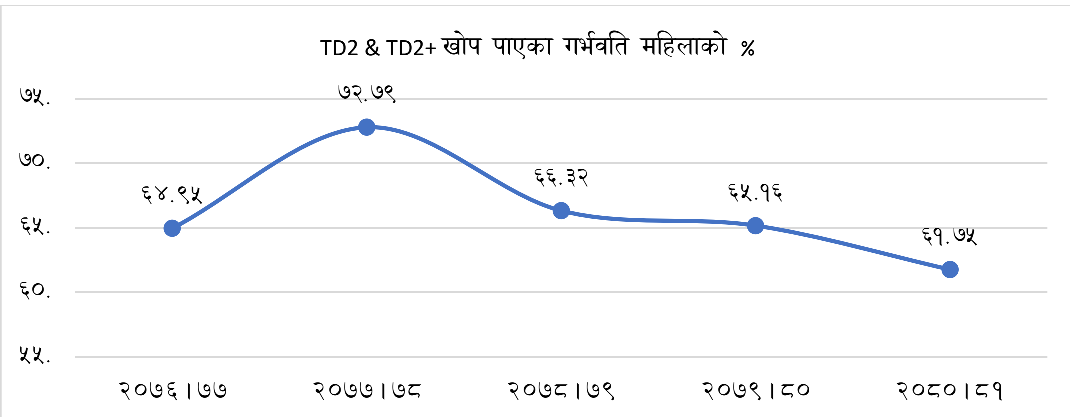

तालिका नं. ४.४ कर्णाली प्रदेशको खोप ड्रप आउट दर

खोप कार्यक्रमको नाम	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
पेन्टा १ Vs दादुरा २ ड्रप आउट दर	२०.३७	१३.२७	६.५७	५.१४	-३.०७
पेन्टा १ Vs पेन्टा ३ ड्रप आउट दर	८.४७	२.७५	.६७	३.८७	-.६२
पिसिभी ड्रप आउट दर	८.९१	१०.१२	.५	६.३३	-४.२७
दादुरा खोप ड्रप आउट दर	१४.४७	५.०६	६.९	-१.६	.८२

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

चित्र नं २७ पेन्टा १ Vs दादुरा २ र पेन्टा १ Vs पेन्टा ३ ड्रप आउट दरको रेखाचित्र

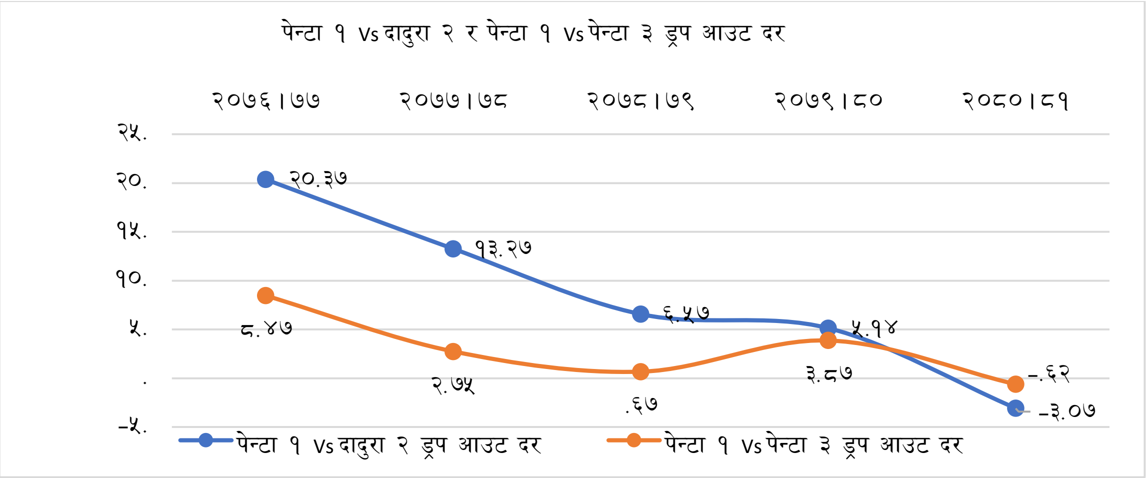

चित्र नं २८ पिसिभी र दादुराखोपको ड्रप आउट दरको रेखाचित्र

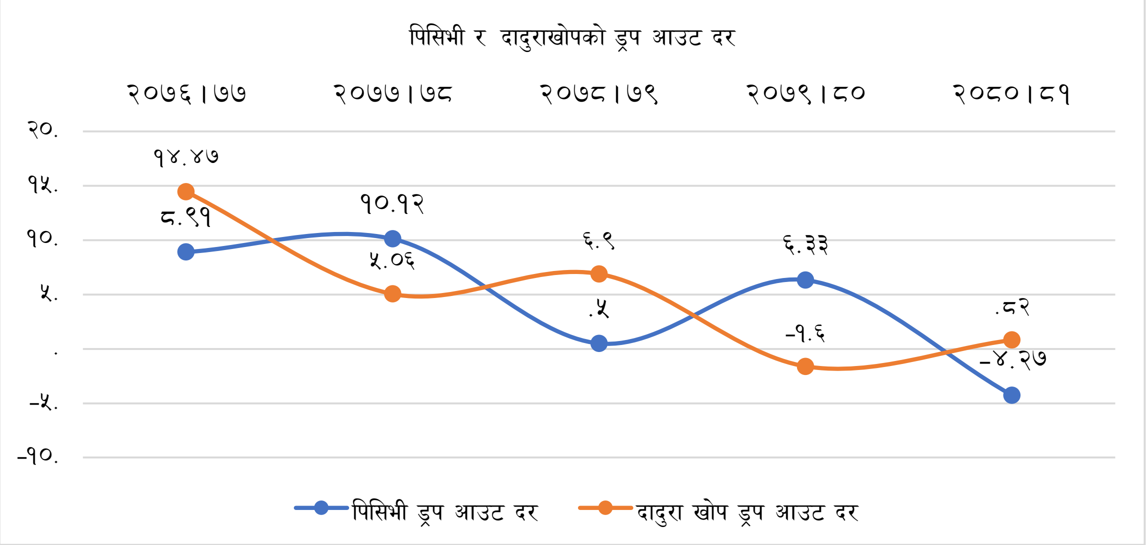

तालिका नं. ४.५ कर्णाली प्रदेशको खोप खेर जाने दर

खोप कार्यक्रमको नाम	आर्थिक वर्ष	
	२०७९।८०	२०८०।८१
पेन्टा खोपको खेर जाने दर	३८.९	४१.९५
दादरा खोपको खेर जाने दर	५४.६२	५४.२६
टिडी खोपको खेर जाने दर	५१.३५	५३.९८

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

चित्र नं २९ कर्णाली प्रदेशमा पेन्टा, दादुरा र टिडी खोपको खेर जाने दरको रेखाचित्र

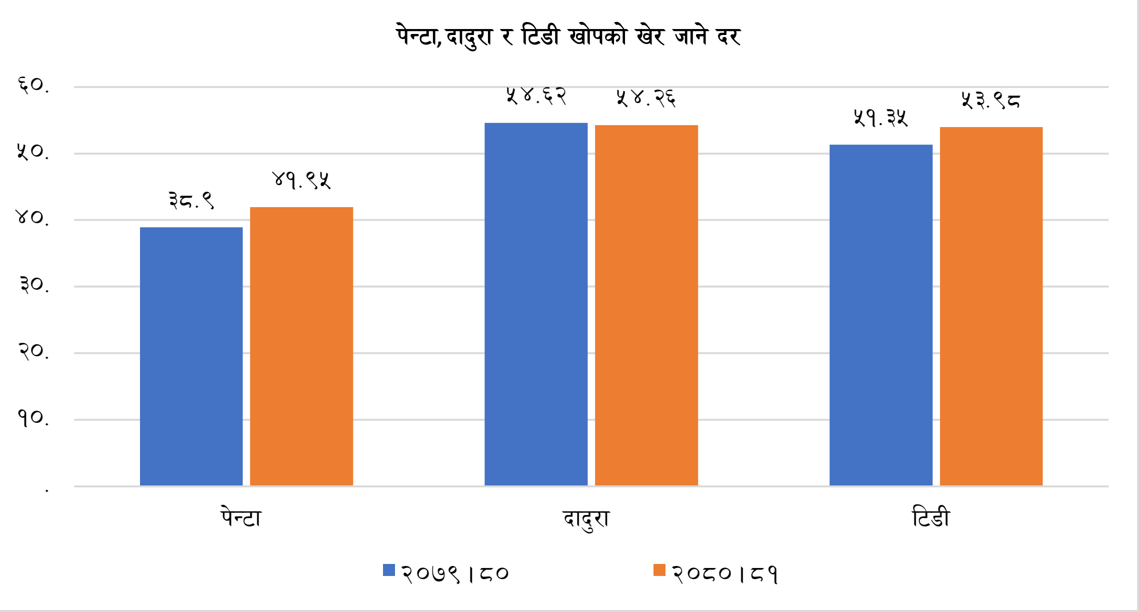

तालिका नं. ४.६ कर्णाली प्रदेशको वालवालिकाहरूको पोषण सम्बन्धि विवरण

विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनगमन %	९१.६७	१००.०५	१०२.५३	७४.४२	६३.३
०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनुगमन गरेका बालबालिका मध्य कम तौल हुने बालबालिकाको %	३.८९	३.००	३.४४	२.९६	२.२४
स्वास्थ्य संस्थामा कम जन्म तौल (low birth weight <2.5kg) भएका शिशु %	६.६१	७.३९	७.३१	७.१२	७.५८
०-२३ महिना बालबालिकाहरुको औषत वृद्धि अनुगमन पटक	-	-	११.४६	९.४६	१२.०२

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

चित्र नं ३० कर्णाली प्रदेशको ०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनगमन % को रेखाचित्र

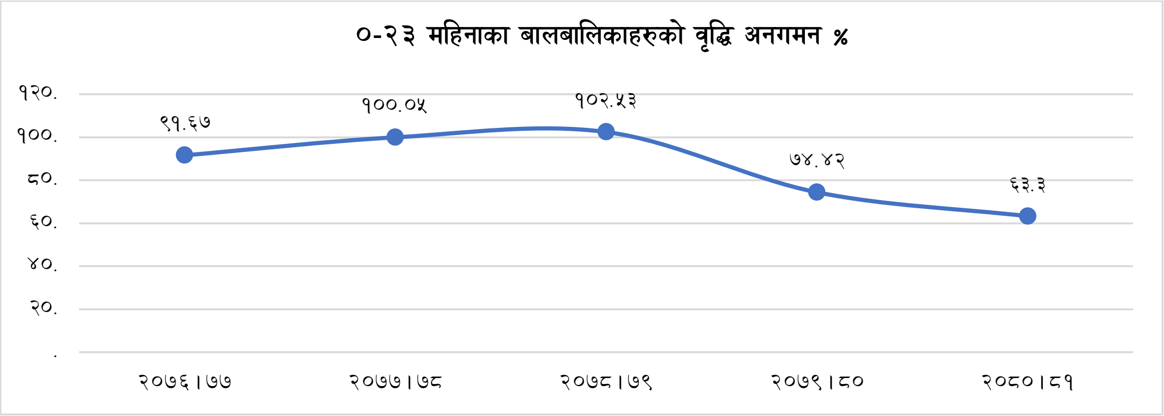

चित्र नं ३१ ०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनुगमन गरेका बालबालिका मध्य कम तौल हुने बालबालिकाको %

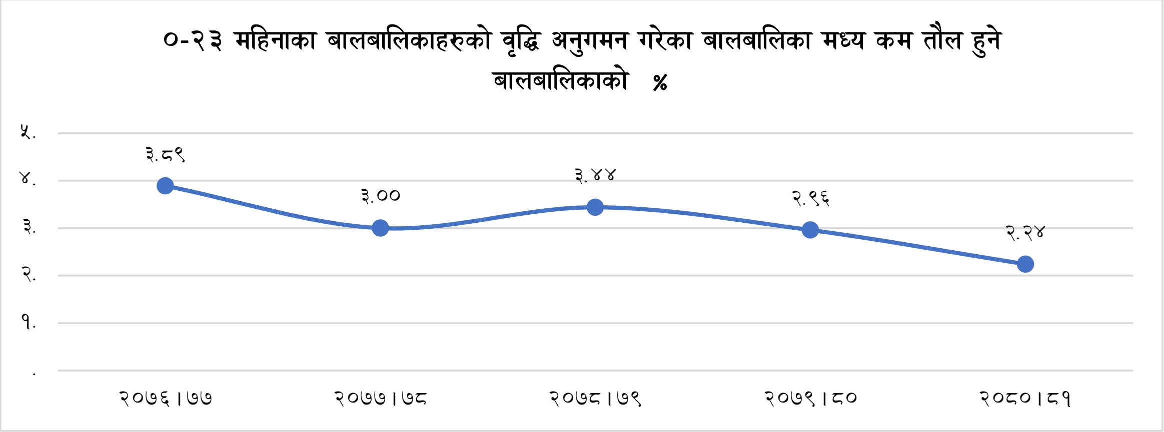

चित्र नं ३२ स्वास्थ्य संस्थामा कम जन्म तौल (low birth weight <2.5kg) भएका शिशु % को स्तम्भ चित्र

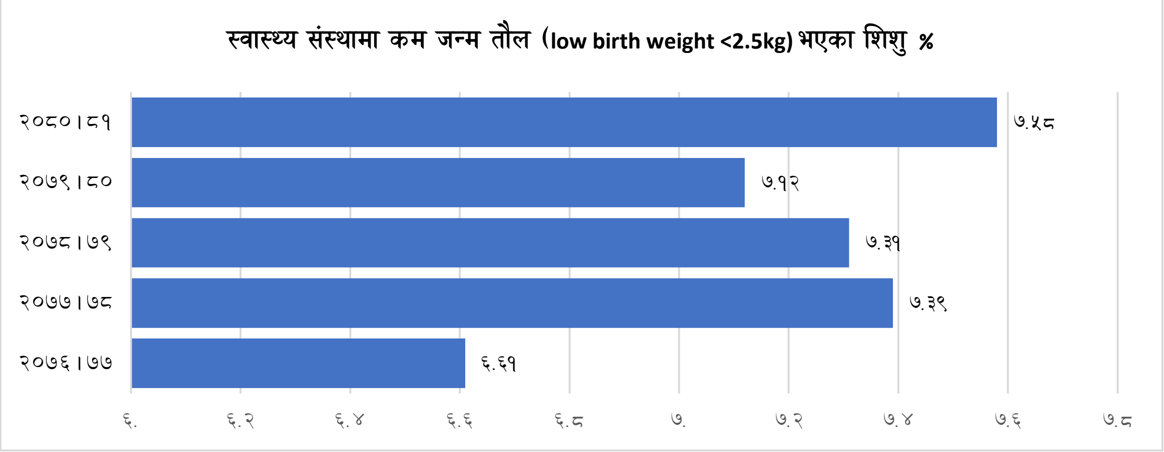

तालिका नं. ४.७ कर्णाली प्रदेशको सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धि विवरण

विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
स्वास्थ्य सस्थामा कम्तिमा एकपटक गर्भ जाच गराउने महिलाको %	१३०.०७	१२४.७५	१२१.१८	११८.३५	११३.०३
स्वास्थ्य सस्थामा पहिलो पटक प्रोटोकल अनुसार गर्भ जाच गराउने महिलाको %	–	–	–	६५.०३	६३.४४
स्वास्थ्य सस्थामा चार पटक प्रोटोकल अनुसार गर्भ जाच गराउने महिलाको %	६५.६२	७५.९५	७२.२९	८४.९९	७६.६८
गर्भाअवस्थामा १८० आईरन चक्की पाउने महिलाको %	५८.४२	७३.७४	७२.३४	७६.९८	६८.९८
गर्भाअवस्थामा क्याल्सियम चक्की पाउने महिलाको %	–	–	–	२८.३५	२७.५४
स्वास्थ्य सस्थामा आठ पटक प्रोटोकल अनुसार गर्भ जाच गराउने महिलाको %	–	–	–	३१.४५	४७.२
सस्थागत सुत्केरी %	६२.५७	६९.४६	६९.८४	८३.३६	७१.९८
२० वर्ष मुनिको सुत्केरी %	–	–	–	२१.६४	२०.६८
४५ दिनको लागी आईरन चक्की पाएका सुत्केरी महिला %	७४.६८	८४.८८	८०.०९	८१.६५	७०.०४
४५ दिनको लागी आईरन चक्की पाएका सुत्केरी महिला सख्या	२८४५१.	३२३१५.	२९१०२.	२८९५५.	२५३८७.
भिटामिन ए प्राप्त सुत्केरी महिला सख्या	२६,३०१	३०,९६६	२९,०३४	२९,१६२	२६,६१७

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

तालिका नं. ४.८ कर्णाली प्रदेशको रोग नियन्त्रण सम्बन्धि विवरण

विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
जम्मा औलो पोजिटिभ केस	५१	३४	४८	३४	३६
प्रदेश भरिमा देखा परेको नया कालाजार विरामीको संख्या	२६	६७	४६	३८	२९
प्रति दश हजार जनसंख्यामा कुष्ठरोग Prevalence दर	.३१	.३७	.४	.४२	.४७
कुष्ठरोगको नया केश पत्ता लाग्ने दर (per 100,000)	३.०६	३.६७	३.९९	४.२३	४.७
नयाँ कुष्ठरोगीको संख्या	५५	६७	६८	७३	८०
सबै खाले टीबी केशमा Case notification rate (CNR)	६६.९	६३.८१	९५.७५	८९.४३	९८.९५
क्षयरोगको उपचार सफलता दर	८६.३९	९३.४२	९०.८५	९३.२२	९३.६
दर्ता भएका नयाँ क्षयरोगका बिरामी संख्या	१,१२४	१,०९०	१,५२९	१,४११	१,५३५
दर्ता भएका रिल्याप्स क्षयरोगका बिरामी संख्या	७७	७७	९८	१३२	१५०
दर्ता भएका अन्य क्षयरोगका संख्या	-	२७	२६	३४	२९

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

तालिका नं. ४.९ कर्णाली प्रदेशको नवजात शिशु तथा वाल रोगको एकिकृत व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण

CBIMNCI विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१

CBIMNCI विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
२ महिना मुनिका दर्ता भएका बिरामी मध्ये PSBI को %	१७.७४	१८.२६	२०.६४	१६.९२	२५.१२
PSBI भएका बच्चाहरुले Gentamicin पहिलो मात्रा पाएको %	८१.३	७९.०३	८६.३२	९५.३९	७७.३९
PSBI भएका बच्चाहरुले Gentamicin को पुरा मात्रा पाएको %	६६.९५	६५.२४	७५.४	८८.६३	७१.४७
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा झाडापखालाको incidence rate (प्रति हजारमा)	२२८.५७	२४८.७२	२१६.३८	२१५.९५	२५०.५९
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा स्वासप्रश्वासको (ARI) को Incidence(प्रति हजारमा)	४९३.८३	४०४.४९	४२५.१६	४०५.९४	४३२.३७
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा pneumonia को Incidence दर (प्रति हजारमा)	९८.९१	६५.९४	८५.७३	७३.६३	६९.७५
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा with ARI seffering pneumonia को Incidence दर (प्रति हजारमा)	२००.३	१६३.०१	२०१.६४	१७९.५७	१५९.८८

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

तालिका नं. ४.१० कर्णाली प्रदेशको गर्भ निरोधकका अस्थाई साधन प्रयोगकर्ता सम्बन्धि विवरण

विवरण	आर्थिक वर्ष				
	२०७६।७७	२०७७।७८	२०७८।७९	२०७९।८०	२०८०।८१
Pills का लगातार प्रयोगकर्ता संख्या	१०९,९८०	११३,७७१	११४,६१७	९७,९४९	८८,०६३
डिपोका लगातार प्रयोगकर्ता संख्या	३११,५६५	३८३,९१४	३८१,२७३	३७५,३१८	३६६,४९७
IUCD का लगातार प्रयोगकर्ता संख्या	६१,६१८	६१,१०४	६६,५४५	५९,४६४	५७,९३३
Implant का लगातार प्रयोगकर्ता संख्या	५३५,६११	३६०,५८९	३७६,१२८	४०१,०७७	४१९,६०७

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

४.४ पछिल्ला २ आर्थिक वर्षहरूमा प्रमुख रोगहरू

तालिका नं. ४.११ पछिल्ला २ आर्थिक वर्षहरूमा प्रमुख रोगहरू

रोगको नाम	आर्थिक वर्ष			
	२०७९/८०		२०८०/८१	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
Fever	१२१,४९०	२६.७७	१४८,१०७	२५.७६
Cough	६२,४१६	१३.७५	८१,२०५	१४.१२
Abdominal Pain	५०,२८८	११.०८	५७,०३४	९.९२
Reason for Contact-General Examination	३६,४४१	८.०३	४५,६०९	७.९३
Arthritis	२३,९८८	५.२९	२३,१९३	४.०३
Reason for Contact-Counseling	२३,६४१	५.२१	२९,०३०	५.०५
Lower Back Pain	१५,९०५	३.५०	१६,४२९	२.८६
Itching	१५,३१४	३.३७	२२,५६८	३.९२
Chest pain	१३,७९१	३.०४	२१,९८४	३.८२
Fatigue and Weakness	१३,७८१	३.०४	१६,२२९	२.८२
Others	७६,७५४	१६.९१	११३,६४६	१९.७६
Total	४५३,८००	१००.००	५७५,०३४	१००.००

स्रोतः स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत ,२०८१

खण्ड ५

आर्थिक तथ्याङ्क

५.१ प्रदेशको आर्थिक अवस्था

वि.स. २०७८ सालको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार कर्णाली प्रदेशमा १० वर्ष र सो उमेरभन्दा माथिको कूल जनसङ्ख्या १३,३७,८९३ मध्ये आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या ९,५८,६४३ रहेको छ । जुन प्रदेशको उक्त जनसङ्ख्याको ७१.६५ प्रतिशत हुन आँउदछ । कर्णाली प्रदेशमा आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या मध्ये कृषि, वन तथा माछा पालन जस्ता प्राथमिक स्तरको आर्थिक गतिविधिमा कूल ६,४६,७९३ जना अर्थात आर्थिक रूपमा सक्षम जनसङ्ख्याको ६९.८२ प्रतिशत संलग्नता रहेको देखिन्छ। कर्णाली प्रदेशमा आर्थिक रूपले सक्रिय जनसङ्ख्या मध्ये आधा भन्दा बढी जनसङ्ख्याको संलग्नता कृषि क्षेत्रमा रहेको देखिन्छ। राष्ट्रिय कृषि गणना २०७५ मा प्रयोग गरिएको कृषक परिवारको परिभाषा अनुसार जिल्लामा कुल ३,०२,६४० कृषक परिवार मध्ये ३,००,७९० (९९.३९ प्रतिशत) परिवारहरू कृषि परिवार (Agricultural Holdings) को रूपमा रहेका छन्। तसर्थ प्रदेशमा व्यावसायिक कृषि कार्यमा सँलग्न कृषक तथा कृषक परिवारहरूको सङ्ख्या कम भएता पनि कर्णाली प्रदेशको आर्थिक मेरूदण्ड मूलतः कृषि नै हो।

५.२ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.१ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक रुपले सक्रियताको अवस्था

क्षेत्र	विवरण	१० वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्या	आर्थिक रुपले सक्रिय					आर्थिक रुपले निष्क्रिय प्रतिशत	उल्लेख नभएको प्रतिशत
			अक्सर सक्रिय संख्या		अक्सर निष्क्रिय संख्या	जम्मा सक्रिय संख्या	जम्मा सक्रिय प्रतिशत		
			रोजगार	बेरोजगार					
नेपाल	कुल	२३९५८८६८	१०२७०४४७	७६७६५८	४६५१६७२	१५६८९७७७	६५.४९	३४.२७	०.२४
	पुरुष	११५१९६२१	६०४३०८७	४००९२८	१७५२४९३	८१९६५०८	७१.१५	२८.६२	०.२२
	महिला	१२४३९२४७	४२२७३६०	३६६७३०	२८९९१७९	७४९३२६९	६०.२४	३९.५०	०.२६
कर्णाली	कुल	१३३७८९३	६१८४८७	५०२२८	२८९९२८	९५८६४३	७१.६५	२७.८८	०.४७
	पुरुष	६४१८५८	३२३६५२	२६६८५	१२०१५३	४७०४९०	७३.३०	२६.२६	०.४३
	महिला	६९६०३५	२९४८३५	२३५४३	१६९७७५	४८८१५३	७०.१३	२९.३७	०.५०
डोल्पा	कुल	३४३५१	१०८०२	९३०	९१४७	२०८७९	६०.७८	३९.०७	०.१५
	पुरुष	१७१२५	६३५५	५७७	४२७०	११२०२	६५.४१	३४.४४	०.१५
	महिला	१७२२६	४४४७	३५३	४८७७	९६७७	५६.१८	४३.६७	०.१५
मुगु	कुल	४९३३९	२६७६१	१०३९	६६२३	३४४२३	६९.७७	२९.९४	०.३०
	पुरुष	२४५७८	१३६९६	५७४	३०१७	१७२८७	७०.३४	२९.३७	०.२९
	महिला	२४७६१	१३०६५	४६५	३६०६	१७१३६	६९.२१	३०.५०	०.३०
हुम्ला	कुल	४२५६६	१९८००	२१८४	९३४३	३१३२७	७३.६०	२५.९८	०.४२
	पुरुष	२१३४९	१०४८०	११७५	४२३५	१५८९०	७४.४३	२५.२०	०.३७
	महिला	२१२१७	९३२०	१००९	५१०८	१५४३७	७२.७६	२६.७७	०.४८
जुम्ला	कुल	९५०६८	४५२७१	३५७४	१५७८०	६४६२५	६७.९८	३०.१४	१.८८
	पुरुष	४७०३२	२३२१७	१९४१	७११३	३२२७१	६८.६१	२९.६३	१.७६
	महिला	४८०३६	२२०५४	१६३३	८६६७	३२३५४	६७.३५	३०.६४	२.००

क्षेत्र	विवरण	१० वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्या	आर्थिक रुपले सक्रिय					आर्थिक रुपले निष्क्रिय प्रतिशत	उल्लेख नभएको प्रतिशत
			अक्सर सक्रिय संख्या		अक्सर निष्क्रिय संख्या	जम्मा सक्रिय संख्या	जम्मा सक्रिय प्रतिशत		
			रोजगार	बेरोजगार					
कालिकोट	कुल	१११६८०	४७८४५	४२३४	२६०७८	७८१५७	६९.९८	२९.७३	०.२९
	पुरुष	५४८४५	२४९४४	२३३४	११६८९	३८९६७	७१.०५	२८.७०	०.२५
	महिला	५६८३५	२२९०१	१९००	१४३८९	३९१९०	६८.९५	३०.७३	०.३२
दैलेख	कुल	१९७७५६	८६५१६	८६२९	४२३३३	१३७४७८	६९.५२	३०.१०	०.३८
	पुरुष	९२७७६	४३४६२	४५९८	१७३७९	६५४३९	७०.५३	२९.१४	०.३३
	महिला	१०४९८०	४३०५४	४०३१	२४९५४	७२०३९	६८.६२	३०.९६	०.४२
जाजरकोट	कुल	१४५०३४	७४२८९	४२५२	३६७११	११५२५२	७९.४७	२०.३३	०.२०
	पुरुष	७१५१३	३९१९७	२१७६	१६३४७	५७७२०	८०.७१	१९.०९	०.२०
	महिला	७३५२१	३५०९२	२०७६	२०३६४	५७५३२	७८.२५	२१.५४	०.२१
रुकुम पश्चिम	कुल	१३२७७९	६३०२५	७६१८	३५७३१	१०६३७४	८०.११	१९.५२	०.३७
	पुरुष	६३२७६	३२७४७	३८८३	१४५८८	५१२१८	८०.९४	१८.७२	०.३४
	महिला	६९५०३	३०२७८	३७३५	२११४३	५५१५६	७९.३६	२०.२५	०.३९
सल्यान	कुल	१९२०४४	९२३४३	६४३९	४४७२४	१४३५०६	७४.७३	२४.९९	०.२९
	पुरुष	९०८८१	४८१४५	३४२८	१७५६४	६९१३७	७६.०७	२३.६३	०.२९
	महिला	१०११६३	४४१९८	३०११	२७१६०	७४३६९	७३.५१	२६.२१	०.२८
सुर्खेत	कुल	३३७२७६	१५१८३५	११३२९	६३४५८	२२६६२२	६७.१९	३२.३१	०.५०
	पुरुष	१५८४८३	८१४०९	५९९९	२३९५१	१११३५९	७०.२७	२९.२८	०.४५
	महिला	१७८७९३	७०४२६	५३३०	३९५०७	११५२६३	६४.४७	३५.००	०.५३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ३३ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक रुपले सक्रियताको अवस्थाको स्तम्भ चित्र

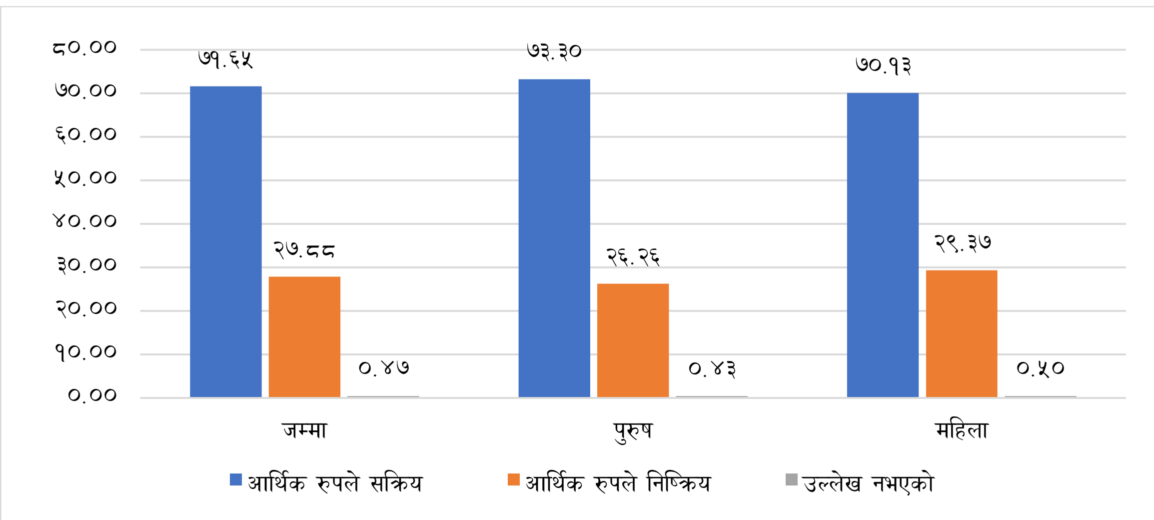

५.३ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको आर्थिक रुपले सक्रिय जम्मा जनसंख्या ९५८६४३ जना मध्ये सबै भन्दा धेरै आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या २० देखि २४ वर्ष उमेर समुहको जनसंख्या रहेको छ भने सबैभन्दा कम आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या ७५ वर्ष माथिको जनसंख्या रहेको छ।

तालिका न ५.२ कर्णाली प्रदेशको उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

उमेर समुह	१० वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या		आर्थिक रुपले सक्रिय		आर्थिक रुपले निष्क्रिय		उल्लेख नभएको	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
सवै उमेर समुह	६४१८५८	६९६०३५	४७०४९०	४८८१५३	१६८५८४	२०४४३३	२७८४	३४४९
१० – १४ वर्ष	१०५६७१	१०२७०१	३७३१०	३७२९४	६८१५५	६५१८५	२०६	२२२
१५ – १९ वर्ष	९५५५२	१०११९२	४९००९	५३०१८	४६१८७	४७८०७	३५६	३६७
२० – २४ वर्ष	७८७९४	९२४६७	६३२२३	७२१००	१५०५९	१९७५७	५१२	६१०
२५ – २९ वर्ष	६२८४७	७०४८५	५७८९१	६१०२५	४५७६	९०१५	३८०	४४५
३० – ३४ वर्ष	५१७६०	५८८६९	४९६२९	५२८३६	१९२२	५७२१	२०९	३१२
३५ – ३९ वर्ष	४६६०२	५३८८८	४४८३०	४८७८५	१५८८	४८०३	१८४	३००
४० – ४४ वर्ष	३९६९१	४६४४८	३८१२३	४१७८२	१३९९	४२९३	१६९	३७३
४५ – ४९ वर्ष	३४९३०	३८१२५	३३२९७	३४११०	१३७६	३८०७	२५७	२०८
५० – ५४ वर्ष	३४०९४	३५६१२	३२०७३	३०४४६	१८७०	४९८४	१५१	१८२
५५ – ५९ वर्ष	२७०९४	२६५८९	२४३४७	२१२१२	२६३०	५२१२	११७	१६५
६० – ६४ वर्ष	२३४३०	२४५५७	१८२६९	१६१३५	५०३५	८२८०	१२६	१४२
६५ – ६९ वर्ष	१७१९६	१७५८४	११७९०	९६८७	५३४७	७८३३	५९	६४
७० – ७४ वर्ष	१३३५२	१५४१८	६७४९	६१८८	६५६६	९१९५	३७	३५
७५ वर्ष माथि	१०८४५	१२१००	३९५०	३५३५	६८७४	८५४१	२१	२४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ३४ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशतको रेखाचित्र (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या)

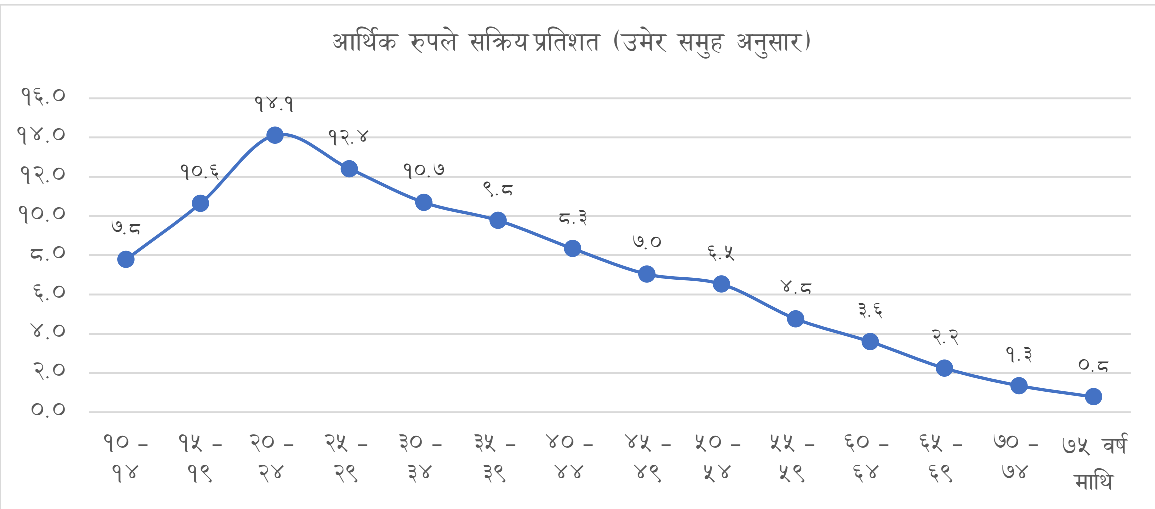

चित्र नं ३५ उमेर समुह अनुसार आर्थिक रुपले निष्क्रिय जनसंख्या प्रतिशतको रेखाचित्र (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या)

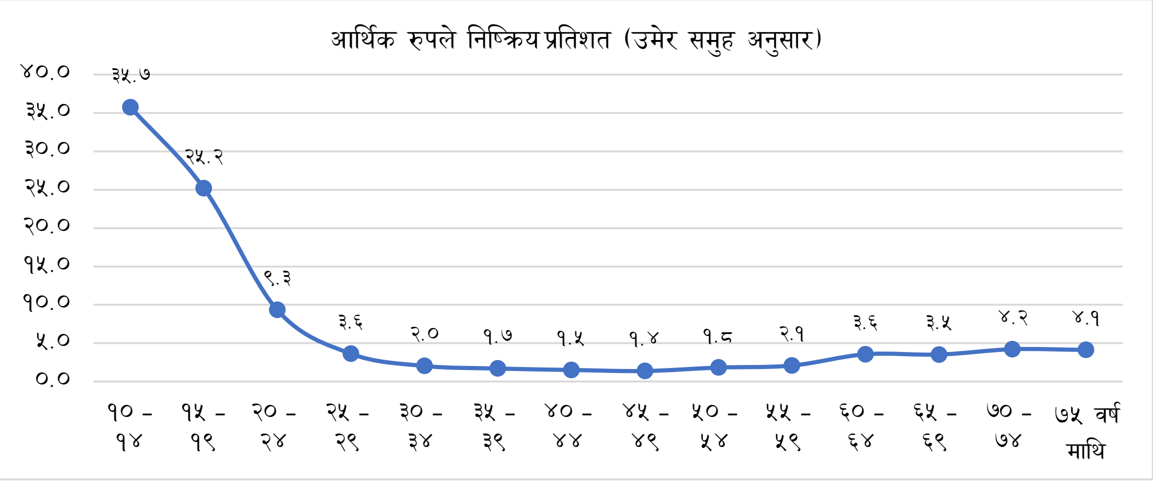

५.४ आर्थिक काम गरेको अवधिको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.३ कर्णाली प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याले आर्थिक काम गरेको अवधि

विवरण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	१३३७८९३	१००.००	६४१८५८	१००.००	६९६०३५	१००.००
६ महिना वा सो भन्दा बढी काम गरेको	५६८५७०	४२.५०	३०१४८२	४६.९७	२६७०८८	३८.३७
३ देखि ६ महिना काम गरेको	१८८३४५	१४.०८	७९३९८	१२.३७	१०८९४७	१५.६५
३ महिना भन्दा कम काम गरेको	१६९४२५	१२.६६	७४५७८	११.६२	९४८४७	१३.६३
कुनै पनि आर्थिक काम नगरेको	४११५५३	३०.७६	१८६४००	२९.०४	२२५१५३	३२.३५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.५ मुख्य पेशाको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.४ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसार जनसंख्या

आर्थिक कामको पेशागत विवरण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कुल जम्मा	९२६३४०	१००.००	४५५४५८	१००.००	४७०८८२	१००.००
सशस्त्र सैनिक	७१८१	०.७८	६७६७	१.४९	४१४	०.०९
व्यवस्थापक	२९७६१	३.२१	१८९९९	४.१७	१०७६२	२.२९
पेशाविद्	२६६४४	२.८८	१६८४७	३.७०	९७९७	२.०८
प्राविधिक र सहायक पेशाविद्	१००७६	१.०९	६२४७	१.३७	३८२९	०.८१
कार्यालय सहायक	६५७२	०.७१	४२२१	०.९३	२३५१	०.५०
सेवा र बिक्री कामदार	३१०५४	३.३५	१८५११	४.०६	१२५४३	२.६६
कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार	६४६७९३	६९.८२	२८८९८०	६३.४५	३५७८१३	७५.९९
औजार र सम्बन्धित सामानका बिक्री कामदार	२७५७७	२.९८	२२५९९	४.९६	४९७८	१.०६

आर्थिक कामको पेशागत विवरण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
यन्त्र र मेशिन सञ्चालक तथा एसेम्व्लर्स	९५६१	१.०३	९०६८	१.९९	४९३	०.१०
प्राथमिक पेशाकर्मी	१३०२९९	१४.०७	६२८०१	१३.७९	६७४९८	१४.३३
उल्लेख नभएको	८२२	०.०९	४१८	०.०९	४०४	०.०९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.६ मुख्य औद्योगीक क्षेत्रको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.५ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य औद्योगीक क्षेत्र

आर्थिक कामको क्षेत्र वा उद्योग	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कुल जम्मा	९२६३४०	१००.००	४५५४५८	१००.००	४७०८८२	१००.००
कृषि वन तथा माछापालन	६८२९९७	७३.७३	३०६५८३	६७.३१	३७६४१४	७९.९४
खानी तथा उत्खनन्	११७९	०.१३	६१२	०.१३	५६७	०.१२
औद्योगिक उत्पादन	१३३४८	१.४४	८५५४	१.८८	४७९४	१.०२
विद्युत ग्याँस बाफ तथा वातानुकुलित सेवा	११५९	०.१३	९६१	०.२१	१९८	०.०४
पानीको आपुर्ति ढलनिकास फोहोर व्यवस्थापन र शुद्धिकरणका क्रियाकलापहरु	११४६	०.१२	७८४	०.१७	३६२	०.०८
निर्माण	४८५२०	५.२४	३४८४६	७.६५	१३६७४	२.९०
थोक एंव खुद्रा व्यापार मोटरगाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सम्भारका कार्यहरु	७२७२०	७.८५	३५४३२	७.७८	३७२८८	७.९२
यातायात तथा भण्डारण	८७०३	०.९४	८२७३	१.८२	४३०	०.०९
आवास तथा भोजन सेवा सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	८७१३	०.९४	४७६४	१.०५	३९४९	०.८४
सूचना तथा सञ्चार	१०८०	०.१२	८२१	०.१८	२५९	०.०६
वित्तिय तथा बिमासम्बन्धी क्रियाकलापहरु	४२६२	०.४६	२६१६	०.५७	१६४६	०.३५
घर जग्गा कारोवारका व्यावसायिक क्रियाकलापहरु	२९८	०.०३	२४७	०.०५	५१	०.०१
पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक	२०९०	०.२३	१६८८	०.३७	४०२	०.०९
प्रशासनिक तथा सहयोगी सेवाका क्रियाकलापहरु	६७२	०.०७	४९६	०.११	१७६	०.०४
सार्वजनिक प्रशासन तथा सुरक्षा अनिवार्य सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	२०८४३	२.२५	१८२६५	४.०१	२५७८	०.५५
शिक्षा	२४०९६	२.६०	१५२१४	३.३४	८८८२	१.८९
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	७२६१	०.७८	३५३२	०.७८	३७२९	०.७९
कला मनोरञ्जन तथा मनोविनोद	५३५	०.०६	४४१	०.१०	९४	०.०२
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	१८६५०	२.०१	८१३६	१.७९	१०५१४	२.२३
रोजगारदाताका रुपमा घरायसी क्रियाकलापहरु	६८३१	०.७४	२५२३	०.५५	४३०८	०.९१
बाह्य संघसंस्था एंव यसका अङ्गहरुका क्रियाकलापहरु	४३६	०.०५	२७९	०.०६	१५७	०.०३

आर्थिक कामको क्षेत्र वा उद्योग	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
उद्योग उल्लेख नभएको	८०१	०.०९	३९१	०.०९	४१०	०.०९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.७ आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्रको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.६ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र

अर्थिक कामको संस्थागत क्षेत्र	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कुल जम्मा	९२६३४०	१००.००	४५५४५८	१००.००	४७०८८२	१००.००
सरकारी	४३७७१	४.७३	३२५५९	७.१५	११२१२	२.३८
वित्तीय संस्था	४२७७	०.४६	२६२४	०.५८	१६५३	०.३५
गैर वित्तीय संस्था	१६२७४०	१७.५७	८९०७४	१९.५६	७३६६६	१५.६४
नाफा नकमाउने संस्था	२५०२	०.२७	१८९४	०.४२	६०८	०.१३
घरायसी क्षेत्र	७१२०४५	७६.८७	३२८७७७	७२.१९	३८३२६८	८१.३९
उल्लेख नभएको	१००५	०.११	५३०	०.१२	४७५	०.१०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.८ आर्थिक काममा संलगनताको आधारमा आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका न ५.७ प्रदेशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याको आर्थिक काममा संलगनताको प्रकार

आर्थिक काममा संलगनताको प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	९२६३४०	१००.००	४५५४५८	१००.००	४७०८८२	१००.००
अरुको काम गर्ने	१४०६३५	१५.१८	९७३१५	२१.३७	४३३२०	९.२०
रोजगारदाता	८९८९	०.९७	६०५३	१.३३	२९३६	०.६२
आफ्नै काम गर्ने	६०८०४३	६५.६४	२८०२३०	६१.५३	३२७८१३	६९.६२
परिवारमा सघाउने मात्र	१६७७६९	१८.११	७१४१२	१५.६८	९६३५७	२०.४६
उल्लेख नभएको	९०४	०.१०	४४८	०.१०	४५६	०.१०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.९ आर्थिक काम नगर्नुको कारण

तालिका न ५.८ देशको १० वर्ष वा सो भन्दा माथीको जनसंख्याले आर्थिक काम नगर्नुको कारण

आर्थिक काम नगर्नुको कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कुल जम्मा	७६९३२३	१००.००	३४०३७६	१००.००	४२८९४७	१००.००
विद्यार्थी	३४७८२७	४५.२१	१७५०६०	५१.४३	१७२७६७	४०.२८
घरधन्दा	१५९०४२	२०.६७	४२०९४	१२.३७	११६९४८	२७.२६
पारिवारिक हेरचाह	४३६०४	५.६७	१८८५२	५.५४	२४७५२	५.७७
वृद्ध अवस्था	५८३३८	७.५८	२४८७१	७.३१	३३४६७	७.८०
अशक्त/बिरामी	१५१९४	१.९७	७५८५	२.२३	७६०९	१.७७

पेन्सन/आयस्ता	६१८६	०.८०	३८९४	१.१४	२२९२	०.५३
सामाजिक कार्य/स्वयंसेवा	१८३५	०.२४	१३०४	०.३८	५३१	०.१२
अन्य	१३०२८६	१६.९४	६३३२९	१८.६१	६६९५७	१५.६१
उल्लेख नभएको	७०११	०.९१	३३८७	१.००	३६२४	०.८४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

५.१० आर्थिक गणना २०७५ वाट प्राप्त कर्णाली प्रदेशको मुख्य विवरणहरू

तालिका न ५.९ प्रदेश, जिल्ला अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति

क्षेत्र	प्रतिष्ठान संख्या	संलग्न जनशक्ति			लिंग अनुपात (%)	प्रति प्रतिष्ठान संलग्न औसत जनशक्ति संख्या
		जम्मा	पुरुष	महिला		
नेपाल	९,२३,३५६	३२,२८,४५७	२०,१२,२३७	१२,१६,२२०	१६५	३.५
कर्णाली प्रदेश	४२,८०७	११८९५१	७०,८१४	४८,१३७	१४७	२.८
डोल्पा	८६०	३,२२५	१,९८२	१,२४३	१५९	३.८
मुगु	१७८२	५८४९	२९५७	२८९२	१०२	३.३
हुम्ला	२०१६	५७३९	३७५२	१९८७	१८९	२.८
जुम्ला	३०७८	८४६३	५२३५	३२२८	१६२	२.७
कालिकोट	३५३५	९२००	५९५७	३२४३	१८४	२.६
दैलेख	६३०८	१४८७४	८९६७	५९०७	१५२	२.४
जाजरकोट	३३१६	८४९४	५३२६	३१६८	१६८	२.६
रुकुम पश्चिम	३९९४	१०,१८०	६,१०३	४,०७७	१५०	२.५
सल्यान	६०९८	१७,०१९	९,८२९	७,१९०	१३७	२.८
सुर्खेत	११८२०	३५,९०८	२०,७०६	१५,२०२	१३६	३.०

स्रोत: आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

चित्र नं ३६   नेपाल र कर्णाली प्रदेशमा रहेका प्रतिष्ठानमा संलग्न जनशक्तिको वृत चित्रहरू

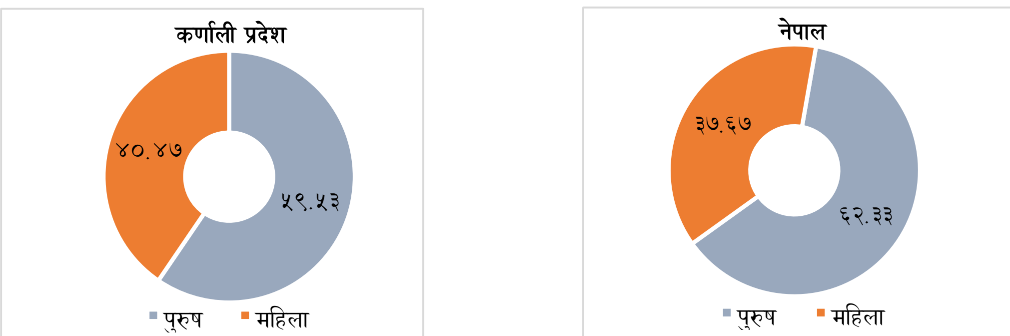

तालिका न ५.१० भवनहरुको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या

क्षेत्र	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	अन्य(लिज+अन्य)	लागु नहुने
नेपाल	९२३३५६	४००८४८	४२८३८०	३०७७१	६३३५७
कर्णाली प्रदेश	४२८०७	२४८३२	१४७०२	८२४	२४४९
डोल्पा	८६०	६२२	२३३	३	२
मुगु	१७८२	१२८४	४५८	२६	१४

क्षेत्र	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	अन्य(लिज+अन्य)	लागु नहुने
हुम्ला	२०१६	१५८८	३५९	४	६५
जुम्ला	३०७८	१७८३	१०७६	१३	२०६
कालिकोट	३५३५	२३५७	९२२	७०	१८६
दैलेख	६३०८	३९२२	१८४७	१२५	४१४
जाजरकोट	३३१६	२०५६	११५५	१२	९३
रुकुम पश्चिम	३९९४	२०४१	१७१९	५०	१८४
सल्यान	६०९८	३७६६	२१०१	१८६	४५
सुर्खेत	११८२०	५४१३	४८३२	३३५	१२४०

स्रोत: आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

चित्र नं ३७ भवनहरुको स्वामित्वको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको प्रतिशतको सतम्भ चित्र

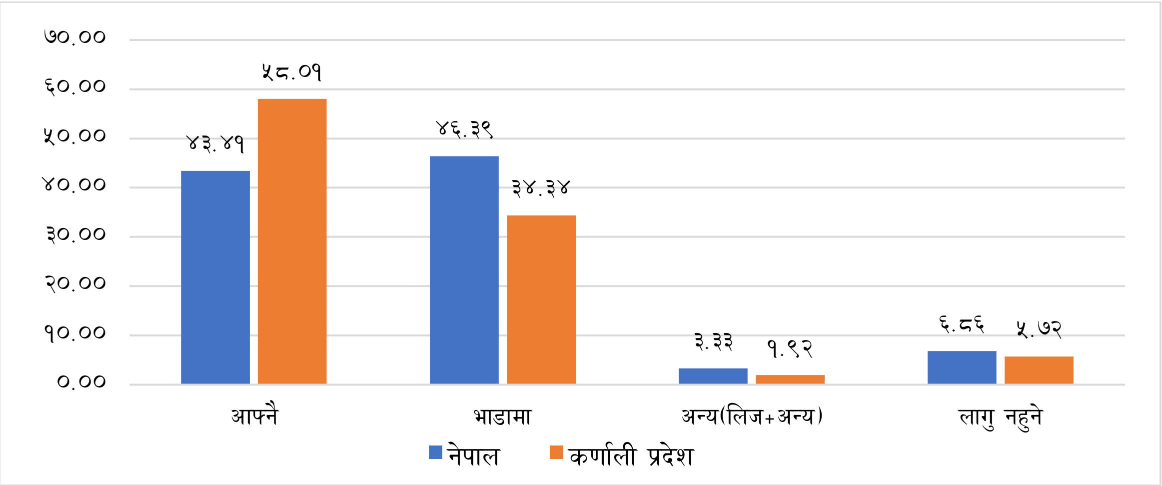

तालिका न ५.११ व्यवसाय संचालन गरेको जग्गाको स्वामित्वका आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या

क्षेत्र	जम्मा	आफ्नै	भाडामा	अन्य(लिज+अन्य)	लागु नहुने
कर्णाली प्रदेश	४२८०७	९६९७	५२९३	५५०	२७२६७
डोल्पा	८६०	५४६	१४५	५	१६४
मुगु	१७८२	५७३	७८	२२	११०९
हुम्ला	२०१६	५९७	६८	६	१३४५
जुम्ला	३०७८	२९२	५८	९	२७१९
कालिकोट	३५३५	१५५०	४७९	१३	१४९३
दैलेख	६३०८	८५३	१३१	७६	५२४८
जाजरकोट	३३१६	६५७	६७	३	२५८९
रुकुम पश्चिम	३९९४	१६३७	२१६५	१०३	८९
सल्यान	६०९८	११९३	५६६	९४	४२४५
सुर्खेत	११८२०	१७९९	१५३६	२१९	८२६६

स्रोत: आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

तालिका न ५.१२ व्यवसायले ओगटेको क्षेत्रफलको आधारमा प्रतिष्ठान संख्या

क्षेत्र	जम्मा	१०० वर्ग फिट भन्दा कम	१०० देखि २९९ वर्ग फिट	३०० देखि ४९९ वर्ग फिट	५०० वर्ग फिट वा सो भन्दा वढी	नखुलेको
कर्णाली प्रदेश	३९७७७	१०१२७	१८९७०	४०८६	६५५२	४२
डोल्पा	६१४	२४६	१७८	६१	१२९	०
मुगु	१७६८	३४६	७७६	३२०	३२६	०
हुम्ला	१९४९	७७७	७३१	२००	२४०	१
जुम्ला	२८६६	९०५	१३०१	२८१	३६९	१०
कालिकोट	३३२३	९०५	१५८८	२४६	५८४	०
दैलेख	५८५६	१४५१	२८८६	६७४	८३५	१०
जाजरकोट	३२१७	१३५२	११५६	२६१	४४२	६
रुकुम पश्चिम	३७८५	६५९	१७२१	४७१	९२७	७
सल्यान	६०४५	१८५५	२६७२	४७३	१०४२	३
सुर्खेत	१०३५४	१६३१	५९६१	१०९९	१६५८	५

स्रोतः आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

तालिका न ५.१३ औद्योगिक प्रतिष्ठानमा १ वर्ष भित्र काम गर्ने कार्य दिनका आधारमा व्यक्तिहरुको संख्या

क्षेत्र	जम्मा	३०० भन्दा कम दिन	३०० देखि ३१९ दिन	३२० देखि ३४९ दिन	३५० वा सो भन्दा वढी	नखुलेको
कर्णाली प्रदेश	११७९३०	५३३१२	१५२९९	२२८१७	१८८९२	७६१०
डोल्पा	२९७१	१८५९	२८३	५४२	२८७	०
मुगु	५७५६	३४३०	४४९	१३१७	४८३	७७
हुम्ला	५५३७	३१४०	७३०	८६०	७५६	५१
जुम्ला	८३९४	४४३५	१५१३	११४६	१०३८	२६२
कालिकोट	९००६	४३७२	१३५२	१५९८	१६२७	५७
दैलेख	१४८५६	६७४८	१५७७	३३८९	२८६६	२७६
जाजरकोट	८४९३	४४७०	७७३	१४४५	१३३८	४६७
रुकुम पश्चिम	१०१६८	४७७०	१८७१	१६३४	१४५५	४३८
सल्यान	१६८९७	८०४१	२८१३	३४६८	२४००	१७५
सुर्खेत	३५८५२	१२०४७	३९३८	७४१८	६६४२	५८०७

स्रोतः आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

तालिका न ५.१४ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा व्यक्तिहरुको संख्या

क्षेत्र	जम्मा	२०५९ साल वा सो भन्दा अघि	२०६० देखि २०६९ सम्म	२०७० देखि २०७१ सम्म	२०७२ देखि २०७५ सम्म	नखुलेको
कर्णाली प्रदेश	११८९५१	३७७१०	२९१३८	१३९१२	३५८२८	२३६३
डोल्पा	३२२५	१३५५	८०५	४०६	६०९	५०
मुगु	५८४९	१२२४	११४२	७७९	२५८०	१२४
हुम्ला	५७३९	१७९१	११५६	१०५२	१२९०	४५०
जुम्ला	८४६३	२३२७	२१६७	११९१	२६४९	१२९
कालिकोट	९२००	२९७८	१९९६	११२०	२९४९	१५७

क्षेत्र	जम्मा	२०५९ साल वा सो भन्दा अघि	२०६० देखि २०६९ सम्म	२०७० देखि २०७१ सम्म	२०७२ देखि २०७५ सम्म	नखुलेको
दैलेख	१४८७४	५१०२	३६५१	१७६१	४१३४	२२६
जाजरकोट	८४९४	३१२२	१८०२	९६९	२५३३	६८
रुकुम पश्चिम	१०१८०	२९४४	२७२५	१२१२	३१८२	११७
सल्यान	१७०१९	५०४१	४४०९	१८८६	५२७२	४११
सुर्खेत	३५९०८	११८२६	९२८५	३५३६	१०६३०	६३१

स्रोतः आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

तालिका न ५.१५ व्यवसाय संचालन गरेको वर्षको आधारमा प्रतिष्ठानहरुको संख्या

जिल्लाको विवरण	जम्मा	२०५९ साल वा सो भन्दा अघि	२०६० देखि २०६९ सम्म	२०७० देखि २०७१ सम्म	२०७२ देखि २०७५ सम्म	नखुलेको
कर्णाली प्रदेश	४२८०७	६६३०	१०६४७	६३१९	१८३६९	८४२
डोल्पा	८६०	२३८	२४५	१३८	२२५	१४
मुगु	१७८२	२३८	३५६	२८०	८८६	२२
हुम्ला	२०१६	४०३	५०६	२७७	६२६	२०४
जुम्ला	३०७८	३५३	७५९	५६७	१३६२	३७
कालिकोट	३५३५	६०६	८७३	४९१	१४९८	६७
दैलेख	६३०८	१०७८	१७४०	९६९	२४५२	६९
जाजरकोट	३३१६	६२५	७५६	४९५	१४००	४०
रुकुम पश्चिम	३९९४	५०४	९४९	६२४	१८८२	३५
सल्यान	६०९८	१००९	१५१४	८६८	२५६३	१४४
सुर्खेत	११८२०	१५७६	२९४९	१६१०	५४७५	२१०

स्रोतः आर्थिक गणना २०७५, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग।

खण्ड ६

कृषि, वन तथा वातावरण तथ्याङ्क

६.१ प्रदेशको भू-उपयोगको अवस्था

क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा ठुलो रहेको यस कर्णाली प्रदेशको क्षेत्रफल ३०,२०,९०० हेक्टर रहेको छ। उक्त क्षेत्रफल मध्ये कुल खेतियोग्य जमिन २,८७,७६१ हेक्टर (९.५३ प्रतिशत) रहेकोमा २,००,६०२ हेक्टर (६९.७१ प्रतिशत) जमिनमा मात्र खेती गरिएको छ भने बाझो जमिनको क्षेत्रफल ८७,१५९ हेक्टर (३०.२९ प्रतिशत) रहेको छ। पहाडी तथा हिमाली जिल्लाहरू मात्र रहेकोले यस प्रदेशमा खेतीयोग्य जमिन एकदमै कम रहेको छ। तुलनात्मक रुपमा हिमाली जिल्ला भन्दा पहाडी जिल्लामा खेतीयोग्य जमिन बढी भएतापनि सबै खेतीयोग्य जमिनामा खेती नभएको देखिन्छ। यसरी हेर्दा क्षेत्रफलको हिसाबले सबैभन्दा बढी खेतीयोग्य जमिन सुर्खेत जिल्लामा रहेको छ भने सबैभन्दा कम खेतियोग्य जमिन हुम्ला जिल्लामा रहेको छ। तर जिल्लाको क्षेत्रफलको तुलनामा भने सबैभन्दा बढी खेतियोग्य जमिन सल्यान जिल्लामा रहेको छ भने सबैभन्दा कम खेतियोग्य जमिन डोल्पा जिल्लामा रहेको छ। जिल्लामा रहेको कुल खेतियोग्य जमिन मध्ये सबैभन्दा बढी खेति गरिएको जिल्ला मुगु (८९.३६ प्रतिशत) रहेको छ भने सबैभन्दा कम खेति गरिएको जिल्ला कालीकोट (४५.६५ प्रतिशत) रहेको छ।

तालिका न ६.१ कर्णाली प्रदेशको जिल्लानुसार भू-उपयोगको अवस्था

क्षेत्र	क्षेत्रफल हेक्टर	खेतीयोग्य जमिन हेक्टर	बाझो जमिन हेक्टर	खेती गरिएको जमिन हेक्टर	सिंचित क्षेत्रफल हेक्टर		
					बर्षभरी	आशिंक	जम्मा
डोल्पा	७८८९००	९०२१	३०५१	५९७०	१५७५	२६०	१८३५
मुगु	३५३५००	१८७६०	१९९७	१६७६३	१०६९	८६०	१९२९
हुम्ला	५६५५००	८३५९	३७९१	४५६८	४२२	६८२	११०४
जुम्ला	२५३१००	३८३०१	१५१५६	२३१४६	३१५४	१५१	३३०५
कालीकोट	१७४१००	१७४४४	९४८२	७९६३	२५०९	२८४५	५३५४
दैलेख	१५०२००	४१३९६	९३१४	३२०८२	२६१६	७२२९	९८४५
जाजरकोट	२२३०००	२४३६९	८८४०	१५५२९	४९९०	२९४९	७९३९
रुकुम पश्चिम	१२१३००	३३९४६	१०५७८	२३३६७	४४६७	२५५२	७०१९
सल्यान	१४६२००	४३७२४	७५२०	३६२०४	५०८०	२३९०	७४७०
सुखेत	२४५१००	५२४४०	१७४३०	३५०१०	१२३५१	१०४८९	२२८८४
कणांली प्रदेश	३०२०९००	२८७७६१	८७१५९	२००६०२	३८२३३	३०४०७	६८६४०

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.२ कर्णाली प्रदेशको भू-उपयोग सम्बन्धि केही सुचकहरूको अवस्था

विवरण	इकाइ
खेती योग्य जमिनको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२८७७६१
खेतीयोग्य जमिनको प्रतिशत	९.५३
खेती गरिएको जमिनको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२००६०२
खेतीयोग्य जमिनमध्ये खेती गरिएको जमिनको प्रतिशत	६९.७१

कूल जमिनको तुलनामा खेती गरिएको जमिनको प्रतिशत	६.६४
प्रदेशमा रहेको बाँझो जमिनको क्षेत्रफल (हेक्टर)	८७१५९
बाँझो जमिनको प्रतिशत	३०.२९
खेती गरिएको जमिन मध्ये बर्षभरी सिञ्चित क्षेत्रफलको प्रतिशत	१९.०६
प्रति व्यक्ति उपलब्ध खेती योग्य जमिनको क्षेत्रफल	०.१७ हेक्टर
प्रति व्यक्ति उपलब्ध खेती गरिएको जमिनको क्षेत्रफल	०.११ हेक्टर
प्रति व्यक्ति उपलब्ध जमिनको क्षेत्रफल	१.७८ हेक्टर

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

६.२ प्रमुख बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व

तालिका न ६.३ कर्णाली प्रदेशमा प्रमुख खाद्यन्न बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/०८१

खाद्यान्नबालीको नाम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
खाद्यान्नबाली जम्मा	२३०२९९	५५२९३०	२.४०
धान	४१९०४	१४५०६३	३.४६
मकै	८६२५३	२१९८०२	२.५५
गहुँ	७२१६९	१५२६२१	२.११
जौं	८०१९	११५६५	१.४४
कोदो	१४५६३	१६३१०	१.१२
फापर	२६४८	३०८८	१.१७
उवा	१८१४	१८१९	१.००
चिनो	१७८८	१६८१	०.९४
कागुनो	१११७	९३६	०.८४
लट्टे (मार्से)	२४	४५	१.८८

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.४ प्रदेशमा प्रमुख नगदे, दलहन र तेलहन बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/८१

बालीको नाम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
नगदे बाली जम्मा	**३०६०१**	**२३८५५५**	**७.७९**
तेलबाली	१७८२६	१७७०१	०.९९
आलु बाली	१२७५७	२२०७९०	१७.३१
उखु बाली	९.०	५०.६	५.६२
कपास खेती	९.०	१३.०	१.४४
दलहन बाली जम्मा	**१९०२४**	**२४३७२**	**१.२८**
मसुरो	३१६०	३०२१	०.९६
चना	११५३	१०९३	०.९५
रहर	२५	२८	१.११
मास	४७५	४३८	०.९२
खेसरी	१८	१३	०.९९
गहत	१६२	१६३	१.०१
भटमास	४६८१	६३३५	१.३५

बालीको नाम	क्षेत्रफल(हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
हिमाली सिमि	८४२६	९६२१	१.१४
अन्य	२४९०	३३२१	१.३३
तेलहन बाली जम्मा	**१७८२६**	**१७७२०**	**०.९९**
तोरी	१२२२०	११५९९	०.९५
सर्सु	९६४	९४०	०.९८
रायो	३७४६	४०७०	१.०९
सुर्यमुखी	९	११	१.१९
तिल	२०५	२८१	१.३७
बदाम	५५७	६८५	१.२३
आलस	१२५	१३४	१.०७

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.५ प्रमुख मसला, फलफूल र तरकारी बालीहरुको क्षेत्रफल, उत्पादन र उत्पादकत्व आ.व. २०८०/८१

बाली/फलफूलकोकनाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनसिल क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
मसला बाली	**९६**	**५८७७**	**६२५९०**	**१०.६५**
अलैची	९६	९०	५३	०.५९
लसुन	७१६		५१५४	७.२०
बेसार	९०४		८९०५	९.८५
अदुवा	३१८४		४२७८८	१३.४४
सुकेको खुर्सानी	२८०		३०८५	११.०२
सुन्तलाजात फलफूल	**४५०६**	**२९८२**	**३१३६५**	**१०.५२**
सुन्तला	३५४२	२४९१	२७८२६	११.१७
जुनार	१८४	१०३	९४५	९.१७
कागती	५५७	२५५	१५३८	६.०३
निबुवा/अमिलो	२०८	१२६	९८९	७.८७
अन्य	१६	७	६८	९.३८
बर्षे फलफूल	**२९५१**	**१६१६**	**१३४६६**	**८.३३**
आँप	२०६१	९३५	६९००	७.३८
केरा	३९२	३२२	३३१६	१०.३०
अम्बा	२४०	१७६	१३१६	७.४८
मेवा	४९	४१	४०१	९.९०
कटहर	९७	७३	७३५	१०.२१
भुईकटहर	१७	१६	१०१	६.२८
लिचि	९६	५५	५२२	९.४९
हिउँदे फलफूल	**१२८८९**	**५००२**	**३९५३५**	**७.९०**
स्याउ	९३७७	३४१९	३११०२	९.१०
नास्पती	३०३	१९५	१४२४	७.३०
ओखर	२२५०	८०६	३३४१	४.१५
आरु	२८८	२२९	१४७७	६.४५
आरुबखडा	३३४	२४४	१५५४	६.३७

बाली/फलफूलकोकनाम	क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादनसिल क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
खुर्पानी	१०५	६७	३७६	५.६३
हलुवावेद	२४	१३	५७	४.३६
अनार	११०	३०	१७२	५.७३
किवी	११०	४०	१७०	४.२५
तरकारी बाली	**-**	**४७८**	**२३९**	**०.५०**

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

६.३ पशुपन्छी संख्या तथा उत्पादन विवरण

तालिका न ६.६ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा पशुपन्छीहरूको संख्या

पशुपन्छी	गाई	भैंसी	भेडा	बाखा	बंगुर	कुखुरा	हाँस	खरायो	घोडा/खच्चड	याक/नाक/चौंरी
संख्या	६७४४१७	१६००३४	२१४३०९	१३६९६१६	४२२३३	२१३६९४०	११०८८	२०९४१	२५३९९	१५७८५

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.७ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा दुधालु पशु संख्या तथा दुध उत्पादन (मे. टन)

विवरण	दुधालु गाईको संख्या	दुधालु भैंसीको संख्या	गाईको दुध	भैंसीको दुध	जम्मा दुध उत्पादन
उत्पादन (मे.टन)	८५९०१	६६०८४	५१२२७	६७५१५	११८७४२

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.८ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा मासु उत्पादन (मे. टन)

मासुको विवरण	राँगा	भेडा	खसी/बाखा	बंगुर	कुखुरा	हाँस	जम्मा मासु उत्पादन
उत्पादन (मे.टन)	९७३४	७९४	८२४९	७३८.५	४९५९	१८	२४४९२

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.९ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा अण्डा उत्पादन (हजारमा)

विवरण	अण्डापार्ने कुखुरा	अण्डा पार्ने हाँस	कुखुराको अण्डा	हाँसको अण्डा	जम्मा अण्डा उत्पादन
उत्पादन संख्या (०००)	२६६८६०	७१७७	२७०१९	२५३९	२९५५८

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.१० आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा उन उत्पादन (के.जी.)

क्षेत्र	भेडा संख्या	उन उत्पादन (के.जी.)
डोल्पा	२१३७१	१२८४५
मुगु	३०९८३	१८५९१
हुम्ला	१८५७८	१११५६
जुम्ला	५६८५९	३४१२०
कालीकोट	१४६६४	८७९०
दैलेख	५४०५	३२४४
जाजरकोट	१६७८१	१००९५
रुकुम पश्चिम	२३३३७	१४०१५
सल्यान	२६१८३	१५७२२
सुर्खेत	७८७४	४४५०

क्षेत्र	भेडा संख्या	उन उत्पादन (के.जी.)
जम्मा कर्णाली प्रदेश	२२२०३५	१३३०२८

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

तालिका न ६.११ आ.व. २०८०/०८१ मा कर्णाली प्रदेशमा माछा पोखरी संख्या क्षेत्रफल र उत्पादन

क्षेत्र	पोखरी संख्या	जलाशय क्षेत्रफल (हे.)	माछा उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
डोल्पा	-	-	-	-
मुगु	१२	०	०	७५८
हुम्ला	-	-	-	-
जुम्ला	१३	०	०	१६४८
कालीकोट	५	०	०	१२१३
दैलेख	८०	४	६	१५००
जाजरकोट	२५	२	३	१६००
रुकुम पश्चिम	५९	५	१०	२०५८
सल्यान	९८	१०	१८	१८४६
सुर्खेत	१३०	१५	४९	३१८२
जम्मा कर्णाली प्रदेश	४२२	३६	८७	१३८०४

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

६.४ प्रदेशको खाद्यान्न वासलात २०८०

तालिका न ६.१२ कर्णाली प्रदेशको खाद्यान्न वासलातको अवस्था २०८०

क्षेत्र	२०७८ को जनसंख्या	जनसंख्या वृद्दिदर	२०८० सालको अनुमानित जनसंख्या	प्रति ब्यक्ति वार्षिक खाद्यान्न आवश्यकता (के.जी)	कुल उपभोग्य खाद्यान्न उत्पादन (मे.टन)	आवश्यक्ता (मे.टन)	बढी/न्यून (मे.टन)
डोल्पा	४२७७४	१.४७	४४०४१	२०१	३७५३	८८५२	-५०९९
मुगु	६४५४९	१.४९	६६४८७	२०१	६९२५	१३३६४	-६४३९
हुम्ला	५५३९४	०.८२	५६३०६	२०१	२७५३	११३१८	-८५६५
जुम्ला	११८३४९	०.८	१२०२५०	२०१	२११६५	२४१७०	-३००५
कालीकोट	१४५२९२	०.५७	१४६९५३	२०१	१९२२१	२९५३८	-१०३१७
दैलेख	२५२३१३	-०.३५	२५०५५०	२०१	५६८१२	५०३६१	६४५१
जाजरकोट	१८९३६०	०.९६	१९३०१३	२०१	३४४९७	३८७९६	-४२९९
रुकुम पश्चिम	१६६७४०	०.६८	१६९०१५	२०१	३२३५७	३३९७२	-१६१५
सल्यान	२३८५१५	-०.१६	२३७७५२	२०१	५२३७४	४७७८८	४५८६
सुर्खेत	४१५१२६	१.६२	४२८६८५	२०१	९१०३३	८६१६६	४८६७
कर्णाली प्रदेश	१६८८४१२	०.७	१७१३०५२	२०१	३२०८९०	३४४३२५	-२३४३४

स्रोतः कृषि तथा पशुपन्छी डायरी, २०८०, भुमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, सुर्खेत।

६.५ प्रदेशको वन सम्बन्धि विवरण

क्षेत्रफलको हिसाबले नेपालको सबैभन्दा ठुलो यस कर्णाली प्रदेशमा मुलुकको कूल वन क्षेत्रको सबैभन्दा बढी वन क्षेत्र पनि कर्णाली प्रदेशमा नै रहेको छ। आर्थिक सर्वेक्षण २०७६-७७ अनुसार नेपालको कूल वन क्षेत्रको हिस्सा (प्रतिशत) मध्ये कर्णाली प्रदेशमा १७.९० प्रतिशत कर्णाली प्रदेशमा रहेको देखिन्छ। उक्त वनले ढाकेको कुल क्षेत्रफल ११ लाख ८३

हजार ४ सय हेक्टर रहेको छ। जुन प्रदेशको कुल क्षेत्रफलको ३८.५८ प्रतिशत रहेको छ भने कर्णाली प्रदेश दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना अनुसार ४२ प्रतिशत सम्म पुऱ्याउने लक्ष्य राखिएको छ।

वन, जैविक विविधता र जलाधार अवस्था

जैविक विविधताको हिसावले कर्णाली प्रदेश एकदमै महत्त्वपूर्ण मानिन्छ। उचाइ र धरातलीय विविधताका कारण कर्णाली प्रदेशमा विविधतायुक्त हावापानी, जीवजन्तु र वनस्पति पाइन्छन्। यस प्रदेशमा २,५९१ प्रकारका फूलफुल्ने प्रजातिका वनस्पति, ४०० प्रकारका सुगन्धित वनस्पति तथा जडीबुटी र ८९ प्रकारका स्तनधारी वन्यजन्तु, ९ प्रकारका संवेदनशील वन्यजन्तु र ४१० प्रकारका पन्छीहरु पनि पाइन्छन्। यस प्रदेशको डोल्पा जिल्लामा अवस्थित शे- फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जमा मात्र २ सय २४ भन्दा बढी प्रकारका सुगन्धित वनस्पति र जडीबुटी पाइन्छन् भने २ सय ७० प्रजातिका पन्छी र १ सय ७५ प्रजातिका वन्यजन्तुहरु पाईन्छन्। कस्तुरी मृग, हिमाली कालो भालु, ब्वाँसो, हाब्रे, हिँऊ चितुवा, हिमाली भेडा च्याङ्ग्रा, निलभेडा, चितुवा, आदि यस प्रदेशका महत्त्वपूर्ण वन्यजन्तुहरु हुन्। विश्वका प्रमुख रामसार क्षेत्रहरु मध्ये दुई वटा महत्त्वपूर्ण क्षेत्र शे-फोक्सुण्डो र रारा ताल यसै प्रदेशमा पर्दछन्। नेपालको सबैभन्दा ठूलो राष्ट्रिय निकुञ्ज शे-फोक्सुण्डो र सबैभन्दा सानो राष्ट्रिय निकुञ्ज रारा पनि यसै प्रदेशमा अवस्थित रहेका छन्।

कर्णाली प्रदेशको समृद्धिका लागि उद्योग, वन र वातावरण तथा पर्यटन लगायतका क्षेत्रको विकास अपरिहार्य रहेको छ । वन तथा वातावरण क्षेत्रको दिगो विकास मार्फत प्रादेशिक अर्थतन्त्रलाई सबल बनाउने, औद्योगिक विकास एवम् व्यापार अभिवृद्धि गर्ने, प्रदेशका धार्मिक, सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदा एवम् वन्यजन्तु तथा जैविक विविधताको संरक्षण मार्फत दिगो विकास हासिल गर्न यो योजना कोशेढुंगा सावित हुनेछ।

वर्तमान अवस्था

यस प्रदेशमा वनले ढाकेको कुल क्षेत्र ११ लाख ८३ हजार ४ सय हेक्टर रहेको छ । जुन कुल भूभागको ३८.५८ प्रतिशत हो । प्रदेशभर २,८११ सामुदायिक वन समुदायद्वारा व्यवस्थापनका लागि हस्तान्तरण भएका छन् जसले ३ लाख ६३ हजार ८ सय ६४ हेक्टर वनक्षेत्र ओगटेको छ। प्रदेशभरीमा २,९१,९९६ घरधुरी सामुदायिक वनको व्यवस्थापनमा संलग्न रहेका छन्। त्यस्तै कवुलियति वन ७८४ (८,२८७ हे), धार्मिक वन १२ (७९ हे), निजी वन १६४ (१०४ हे) वटा र १ वटा संरक्षित वनक्षेत्र (काँक्रेविहार) रहेका छन्। औसतमा वार्षिक ९ लाख विरुवा उत्पादन गरी वृक्षारोपण भईरहेको छ। कर्णाली प्रदेश वन ऐन, २०७८ र वन नियमावली, २०८० कार्यान्वयनमा छन। त्यसैगरी वन नर्सरी व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७८, खोटो सङ्कलन कार्यविधि २०८१ पनि कार्यान्वयनमा रहेको छ। सामुदायिक वन तथा कवुलियति वनमा दिगो वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम सञ्चालन भईरहेको छ। त्यसैगरी वनक्षेत्रको माध्यमबाट उद्यम विकास तथा रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत आ.व. २०७९/८० मा मात्रै सामुदायिक वनको व्यवस्थापन, काठ उत्पादन, खोटो सङ्कलन र जडीबुटी सङ्कलनबाट १५,५४,७२९ श्रमदिन रोजगारी सिर्जना भएको र ४,५०० पूर्णकालीन रोजगारी सिर्जना भएको थियो। यस प्रकारका कार्यक्रम निरन्तर रुपमा सञ्चालनमा रहेका छन्। प्रदेशको वनको अवस्था सम्बन्थि थप विवरणहरू तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ६.१३ कर्णाली प्रदेशको वन तथा दिगो वन व्यवस्थापन सम्बन्धी विवरण

विवरण	एकाई	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
वनले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	३८.५८	३९.००	४१.००	४२.००
वनजन्य उत्पादनको वृद्धिदर	प्रतिशत	१.३०	१.४०	१.५०	१.८०
वन क्षेत्रबाट प्राप्त राजस्व रकम	रु. लाखमा	९७४	६५०	१०१५	२०००
वार्षिक अतिक्रमण नियन्त्रण क्षेत्र	हेक्टर	१४१	१४१	१००	१००

विवरण	एकाई	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
व्यवस्थित तथा क्रियाशील सामुदायिक वन समुह	सङ्ख्या	२८११	२८३०	२८५०	२९००
दिगो वन व्यवस्थापनमा आधारित सामुदायिक वन	सङ्ख्या	-	-	१००	३००
दर्ता भएका निजी वन	सङ्ख्या	१६४	१७०	१९०	२००
दर्ता भएका धार्मिक वन	सङ्ख्या	१२	१३	१६	१८
कवुलियति वन	सङ्ख्या	७८४	७८४	७८४	७८४
चरण क्षेत्र	हेक्टर	७१८२४४	७१८२४४	७१८२४४	७१८२४४
सरकारी निजी साझेदारी र सामुदायिक वनबाट उत्पादन हुने काठको परिमाण	क्युफिट लाखमा	२.६०	२.६०	३.५०	५.००
वन उद्यमको विकास तथा प्रबर्द्धन	सङ्ख्या	२३१०	१५००	१८००	२०००
वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रफल	हेक्टर	२५७	२७०	७००	१०००
सुचारु तथा व्यवस्थित वन नर्सरी (बहुवर्षिय)	सङ्ख्या	१३	१४	२०	२५
विरुवा उत्पादन (लाखमा)	सङ्ख्या	८.९९	९.००	१४.००	२०.००

स्रोतः उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,कर्णाली प्रदेश दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

सुगन्धित वनस्पति, जडीबुटी तथा जैविक विविधता व्यवस्थापन

विविधतायुक्त भौगोलिक क्षेत्र, हावापानी तथा उचाइका कारण कर्णाली प्रदेशमा विविध पारिस्थितिकीय प्रणाली विद्यमान रहेको छ । यस प्रदेशमा वनस्पति, जीव र सांस्कृतिक सम्पदा सहित मनोरम भूपरिधि रहेको छ। नेपालमा पाइने चरामध्ये ४६ प्रतिशत, स्तनधारी जनावर मध्ये ४२ प्रतशिशत, २२ प्रतिशत पुतली, ३२ प्रतिशत माछा लगायत ४२ प्रकारका फूल फुल्ने विरुवा पाइन्छन् । यसैगरी यस प्रदेशमा ९ प्रकारका विश्वबाट लोप हुन लागेका स्तनधारी जीव पाइन्छन् । याक, हिउँ चितुवा, रेड पाण्डा र कस्तुरी मृग यस प्रदेशमा पाइने प्रमुख स्तनधारी जनावरहरु हुन् ।

यस प्रदेशमा ५ प्रकारका पारिस्थितिकीय क्षेत्र (इकोरिजन) र २१ प्रकारका वन रहेका छन् । प्रदेशको कुल क्षेत्रफलको ५१ प्रतिशत क्षेत्र बोटविरुवाले ढाकेको मध्ये ३० प्रतिशत वन, ३ प्रतिशत झाडी तथा बुट्यान र १८ प्रतिशत खर्कले ढाकेको छ । खोटे सल्ला, गोब्रे सल्ला, धुपी सल्ला तथा देवदारको वन यस प्रदेश विशेष वनहरु हुन् । यस प्रदेशमा सुगन्धित वनस्पति तथा जडीबुटीको अपार भण्डार रहेको छ। नेपालमा पाइने सुगन्धित वनस्पति र जडीबुटीमध्ये सबैभन्दा बढी यस प्रदेशबाट सङ्कलन हुँदै आएको छ । विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त जानकारी अनुसार यस क्षेत्रमा करिब ४०० प्रजातिका जडीबुटीहरु रेकर्ड भएका छन् । विषेशगरी यार्सागुम्वा, जटामसी, देवदार, डालेचुक, लौठसल्ला, विष, चिराईतो, गुच्छी च्याउ, कटुकी, सुगन्धबाल, सतुवा, पाँचऔले, अत्तिस, पोर्‌या, केशर, सेतोचिनी आदि जस्ता यस प्रदेश क्षेत्रमा उपलब्ध हुने महत्त्वपूर्ण जडीबुटीहरु हुन् । नेपालमा पाइने फूल फुल्ने विरुवा मध्ये ४२ प्रतिशत अर्थात २,५९१ प्रजातिका विभिन्न फूल फुल्ने विरुवा यस प्रदेशमा पाइन्छ ।

विद्यमान अवस्था

यस प्रदेशमा जडीबुटी संरक्षण तथा व्यवस्थापनको लागि पकेट क्षेत्र घोषणा गरी जडीबुटी खेती तथा व्यवस्थापन गर्ने कार्यको सुरुवात गरिएको छ। महत्त्वपूर्ण जडीबुटीको पहिचान सहित प्रदेशभित्र पाइने जडीबुटीको अध्ययन गरी जडीबुटी पहिचान पुस्तिका भाग - १ र भाग - २ प्रकाशन गरिएको छ। जडीबुटीको प्राकृतिक वासस्थान संरक्षणको लागि कर्णाली जडीबुटी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ। जडीबुटी खेती विस्तारका लागि पकेट, ब्लक, जोन र सुपरजोन मार्फत प्रदेशभरीका स्थानीय तहमा खेती विस्तार, जडीबुटी पकेट क्षेत्रमा प्राकृतिक रुपमा संरक्षण तथा व्यवस्थापनको कार्य भईरहेको छ ।

जडीबुटी प्रयोगशाला स्थापनाको लागि संभाव्यता अध्ययन गरीएको छ। औसतमा वार्षिक करिब ६ करोड बराबरको जडीबुटी तथा सुगन्धित वनस्पतिका उत्पादन बाहिर निकासी भईरहेको छ। सुगन्धित वनस्पति जडिबुडी र जैविक विविधता सम्बन्धि थप विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ६.१४ सुगन्धित वनस्पति जडिबुडी र जैविक विविधता सम्बन्धि विवरण

विवरण	एकाइ	२०७९/८० सम्मको अवस्था	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा संरक्षित क्षेत्रले ढाकेको क्षेत्रफल	प्रतिशत	१७.२३	१७.२३	१७.२३	१८
प्राकृतिक बहुमुल्य जडिबुटीको उत्पादन वृद्धिदर	प्रतिशत	५	७	१३	१५
व्यावसायिक बहुमूल्य जडीबुटीको उत्पादन वृद्धि	प्रतिशत	१०	११	१७	२०
प्रशोधित जडिबुटीहरुको निर्यात वृद्धिदर	प्रतिशत	०	०	५	१०
जडिबुटीको व्यावसायिक उत्पादन क्षेत्रफल	हेक्टर	१८००	१०००	१५००	२०००
जडिबुटी संरक्षण र खेती कार्यान्वयन भएको वन समुह	सङ्ख्या	०	५०	११०	१५०
जडिबुटी नर्सरी	सङ्ख्या	१५	१५	६०	१००
जडिबुटीबाट प्राप्त कुल राजस्व रु.	करोडमा	२.६५	२	८	१०
यार्सागुम्बा सङ्कलन	के. जी.	५०००	२०००	५०००	७५००
जटामसी सङ्कलन (लाखमा)	के. जी.	२.५	१.५	४.३७	४.३७
खोटो सङ्कलन (लाखमा)	के. जी.	५०	५५	६३	७०
जडिबुटी प्रशोधन उद्योग	सङ्ख्या	१०	१५	४०	६०
वन्यजन्तु उद्धार केन्द्र स्थापना र सञ्चालन	गोटा	०	०	१	१
वार्षिक मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वका घटना	गोटा	१३४	१३४	१२०	९०
वनमा आधारित उद्योग स्थापना	गोटा	५००	६००	९००	१०००
जैविक विविधता अभिलेखीकरण केन्द्र स्थापना	गोटा	०	०	१	१

स्रोतः उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय,कर्णाली प्रदेश दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

६.६ राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ बाट प्राप्त केही मुख्य विवरणहरू

तालिका न ६.१५ कर्णाली प्रदेशको कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औसत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल

क्षेत्र	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जगगाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	जम्मा कित्ता संख्या	औषत कित्ता संख्या	सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)
नेपाल	४१३०७८९	२२१८४१०	११४३९१००	२.८	२८८९१००
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	११७४१०.९	१०१७९२४.४	३.४	३३८२६.७
डोल्पा	८३७३	२६१२.३	३०७७४.२	३.७	६९६.१
मुगु	१०९२९	५५५६.०	६६६३५.६	६.१	९३०.२
हुम्ला	९७०७	४३०५.३	६०७७२.८	६.३	५२२.१
जुम्ला	२१५४८	६८९७.१	१३३७७७.२	६.२	१५४२.८
कालीकोट	२४४३२	८८८६.५	१०१३२१.९	४.१	३६९७.८
दैलेख	४९६४६	१९७५७.९	१३६२१६.९	२.७	६०९०.२

क्षेत्र	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	जम्मा कित्ता संख्या	औषत कित्ता संख्या	सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)
जाजरकोट	३३४३१	१२५७२.६	१२३५९५.०	३.७	१८३१.३
रुकुम पश्चिम	३२७७३	१२२३९.८	९४५९३.०	२.९	२०५२.४
सल्यान	४९२७४	२०४४४.३	१३६३५८.३	२.८	५४८०.९
सुर्खेत	६२५२६	२४१३९.२	१३३८७९.५	२.१	१०९८२.८

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका न ६.१६ कर्णाली प्रदेशमा कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको स्वामित्व

विवरण			परिवार संख्या / जग्गाको क्षेत्रफल क्षेत्रफल	
			संख्या / (हेक्टर)	परिवार / क्षेत्रफल प्रतिशत
कृषक परिवारको जम्मा संख्या			३०२६४०	१००.००
कृषक परिवारले चलन गरेकोजग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर.)			११७४१०.९	१००.००
एक प्रकारको स्वामित्व	परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने	परिवार संख्या	२८१०१७	९२.८६
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	१०६८६२.७	९१.०२
	अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने	परिवार संख्या	५५२	०.१८
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	१३०.१	०.११
	अन्य प्रकारको उपभोग अन्तरगत	परिवार संख्या	४६	०.०२
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	९.९	०.०१
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व		परिवार संख्या	२१०२५	६.९५
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	१०४०८.२	८.८६

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ३८ कर्णाली प्रदेशमा कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको स्वामित्वको स्तम्भ चित्र

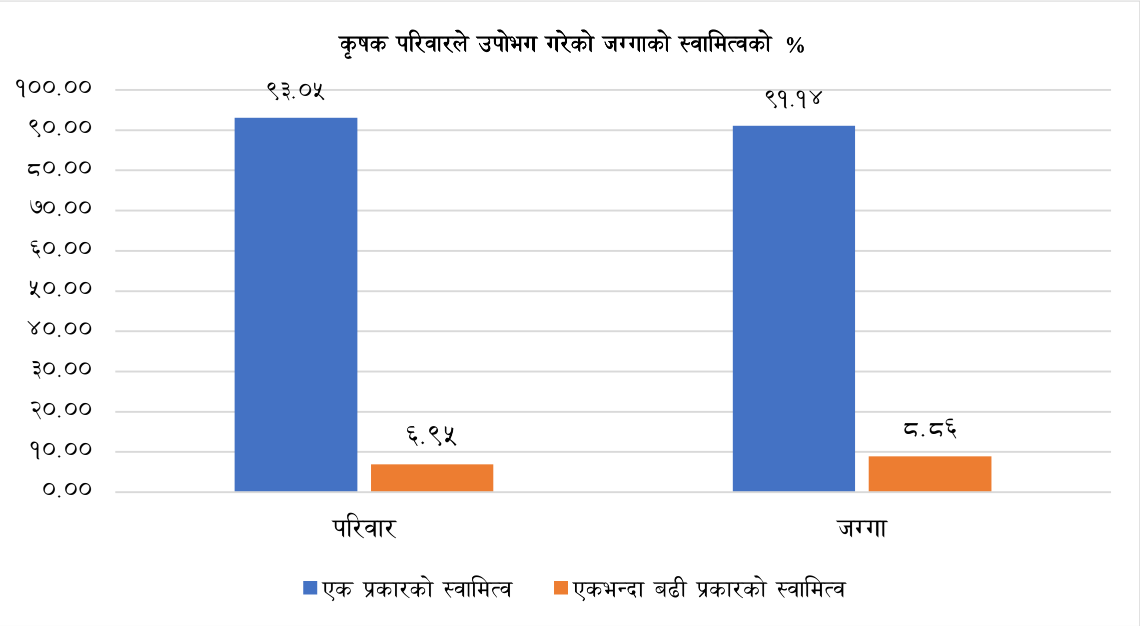

तालिका न ६.१७ कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

विवरण		संख्या	प्रतिशत
जम्मा कृषक परिवार		३०२६४०	१००.००
कृषक परिवारले चलन गरेकोजग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)		११७४१०.९	१००.००
जम्मा खेतीयोग्य जग्गा	परिवार संख्या	३००९२३	९९.४३
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	९६९३३.८	८२.५६
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	परिवार संख्या	३००७९०	९९.३९
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	९२०४९.३	७८.४०
अन्य खेतीयोग्य जग्गा	परिवार संख्या	५०३०७	१६.६२
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	४८८४.५	४.१६
स्थायी बाली लागेको जग्गा	परिवार संख्या	७७२१८	२५.५१
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५६६५.५	४.८३
स्थायी चौरचरन, निजि बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	परिवार संख्या	३०२६४०	१००.००
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१४८१२	१२.६२

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ३९ कृषिचलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

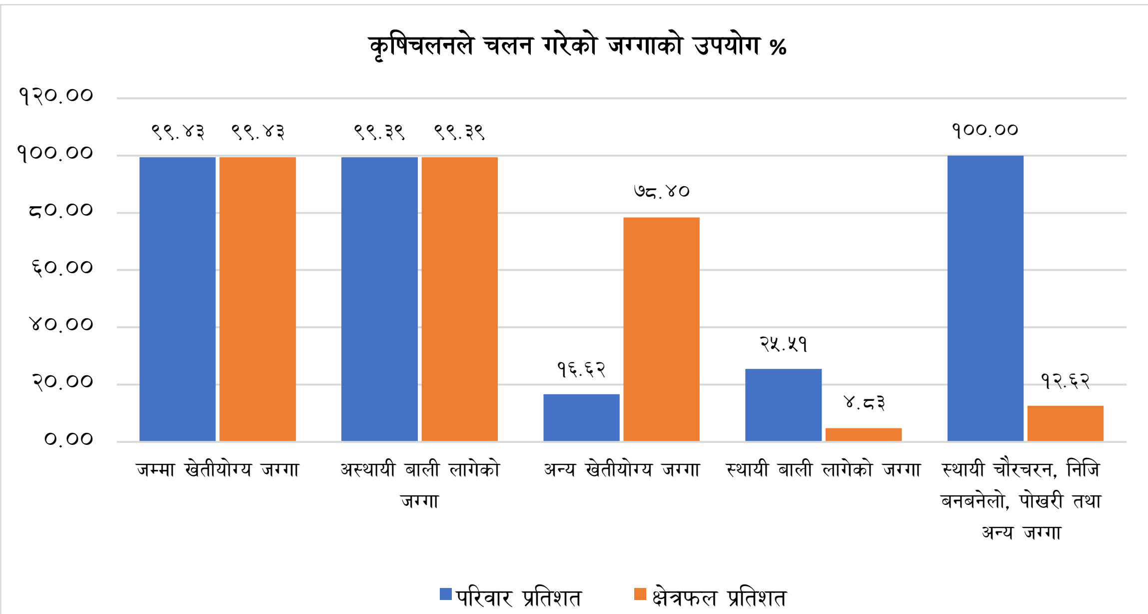

तालिका न ६.१८ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या र कृषक परिवार

विवरण			संख्या
जम्मा कृषक परिवार			३०२६४०
पाल्तु चौपाया	पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवारको जम्मा संख्या		२७२६०३
	गाई/गोरु	कृषक परिवार संख्या	२१६७९९
		गाई/गोरु संख्या	६५८३७०

विवरण			संख्या
	राँगा/भैंसी	कृषक परिवार संख्या	८६९६७
		राँगा/भैंसी संख्या	१६४११७
	बाखा/च्याङ्ग्रा	कृषक परिवार संख्या	१८६७३३
		बाखा/च्याङ्ग्रा संख्या	१२७२५८१
	भेंडा/भेंडी	कृषक परिवार संख्या	२८६२१
		भेंडा/भेंडी संख्या	२०३८५०
	सुगुँर/बंगुर	कृषक परिवार संख्या	६२९३
		सुगुँर/बंगुर संख्या	१५८९३
	अन्य पशु	कृषक परिवार संख्या	७०९६
		अन्य पशु संख्या	२९१६१
पाल्तु पन्छी	कुखुरा	कृषक परिवार संख्या	१६३३७३
		कुखुरा संख्या	२१३६९४०
	अन्य पन्छी	कृषक परिवार संख्या	९४७७
		अन्य पन्छी संख्या	५००३९

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका न ६.१९ कृषि ऋण, थप ऋणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि ऋण लिएका कृषक परिवार संख्या	कृषि ऋण / थप ऋणको आवश्यकता उल्लेख गर्ने कृषक परिवार संख्या	कृषि क्रियाकलापको लागि बिमा गरेका कृषक परिवार संख्या	कृषि कार्यको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार संख्या
नेपाल	४१३०८००.	४८३२००	१४१५०००	१८२४००	३०८५००
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	२९९१७	१२८२२०	१०६०५	१३२८४
डोल्पा	८३७३	१२४	१८०९	७३	४१
मुगु	१०९२९	७०३	६०४७	७१४	६७०
हुम्ला	९७०७	४६१	३०१४	९६	२४५
जुम्ला	२१५४८	१३४६	१०६५१	१९२४	६९३
कालीकोट	२४४३२	३२३४	७८४२	२१२६	१७५३
दैलेख	४९६४६	६२४७	२२८७७	१२७७	१४०३
जाजरकोट	३३४३१	३३४५	१५२१२	५४३	१२१०
रुकुम पश्चिम	३२७७३	२८५८	१४६६३	१३१८	१२९५
सल्यान	४९२७४	४२४२	१६३००	१२१३	३१३०
सुर्खेत	६२५२६	७३५६	२९८०५	१३२२	२८४५

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४० कृषि ऋण लिएका तथा थप ऋणको आवश्यकता भएका कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

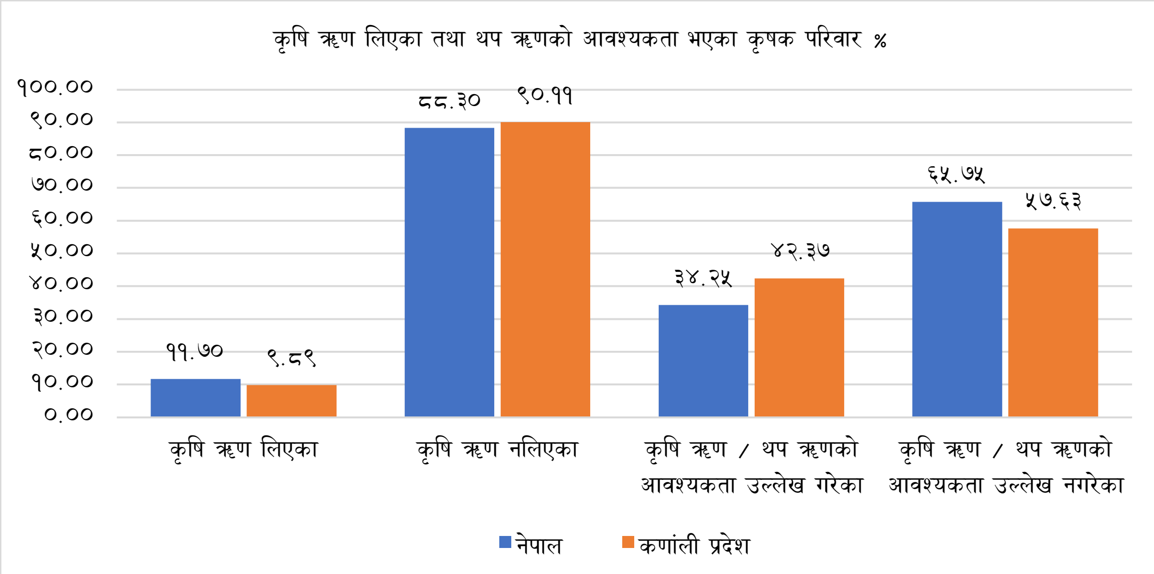

चित्र नं ४१ बिमा गरेका तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

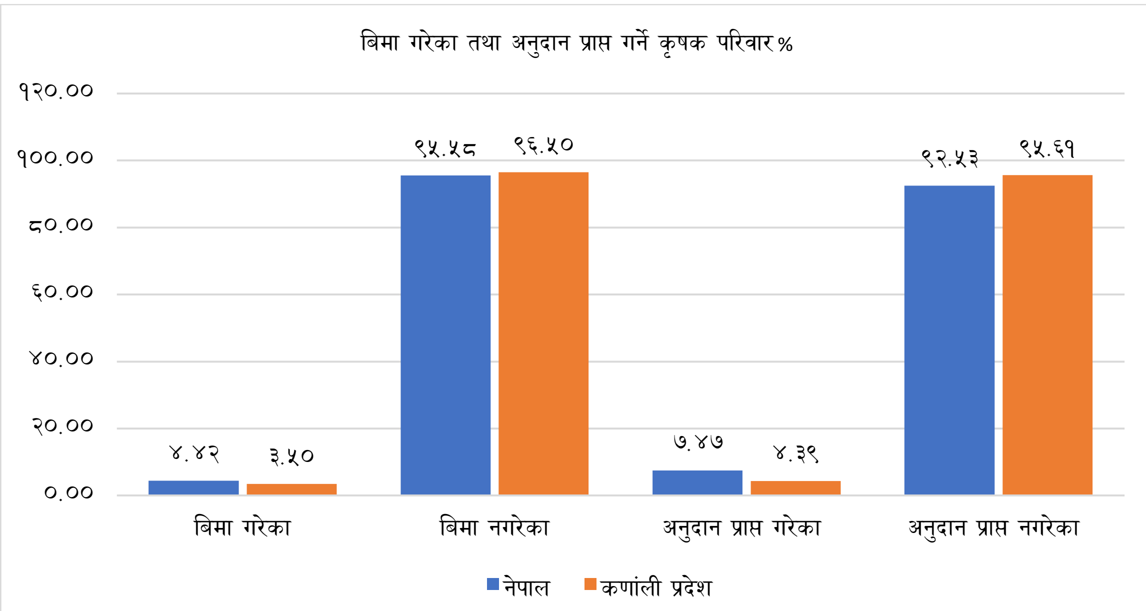

तालिका न ६.२० कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या						
		खाद्यान्न बाली	तरकारी बाली	फलफूल बाली	नगदे बाली	पशुपालन	पन्छीपालन	अन्य
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	२८५८१९	९७४४	१०५६	४९०	४०७७	४७२	९८२
डोल्पा	८३७३	८०७४	१६४	८९	०	३७	०	९

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या						
		खाद्यान्न बाली	तरकारी बाली	फलफूल बाली	नगदे बाली	पशुपालन	पन्छीपालन	अन्य
मुगु	१०९२९	१०६९९	१३९	३१	०	३६	०	२४
हुम्ला	९७०७	९५६३	७१	०	०	५४	०	१८
जुम्ला	२१५४८	२०८९५	२६९	९४	१३	२६६	१०	०
कालीकोट	२४४३२	२३७९५	३३९	४१	०	१७३	२७	५८
दैलेख	४९६४६	४७६२४	८७२	१२८	९२	७५७	१६	१५७
जाजरकोट	३३४३१	३२९४५	२१३	६९	०	४५	१५	१४४
रुकुम पश्चिम	३२७७३	३१६५५	५६७	१०	१०	३८९	०	१४१
सल्यान	४९२७४	४४२६७	२९०२	५१८	३४७	९६७	४४	२३०
सुर्खेत	६२५२६	५६३००	४२०८	७५	२८	१३५४	३६०	२०१

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४२ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार प्रतिशत

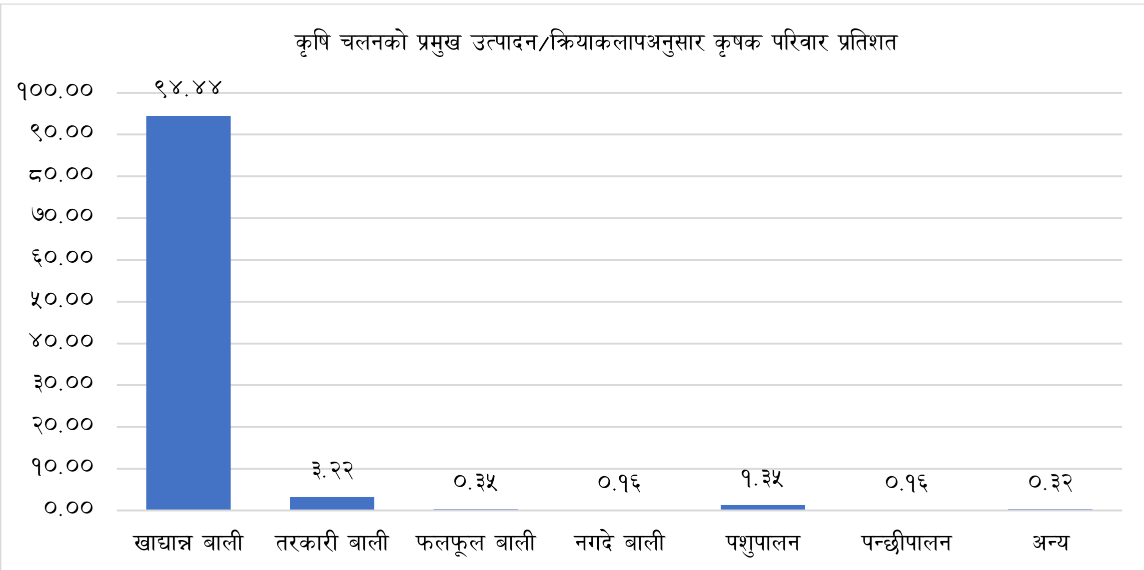

तालिका न ६.२१ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषि चलनको अवस्था तथा परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या

विवरण		संख्या	प्रतिशत
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	१००.००
कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत	कृषि	२५४१३३	८३.९७
	गैर कृषि	४८५०७	१६.०३
कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार संख्या		२१०३८६	६९.५२
परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या	१ देखि ३ महिना	६२६६२	२०.७१
	४ देखि ६ महिना	१०७९८९	३५.६८
	७ देखि ९ महिना	३३६२४	११.११

विवरण		संख्या	प्रतिशत
	१० देखि १२ महिना	६१११	२.०२

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४३ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत अनुसार परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

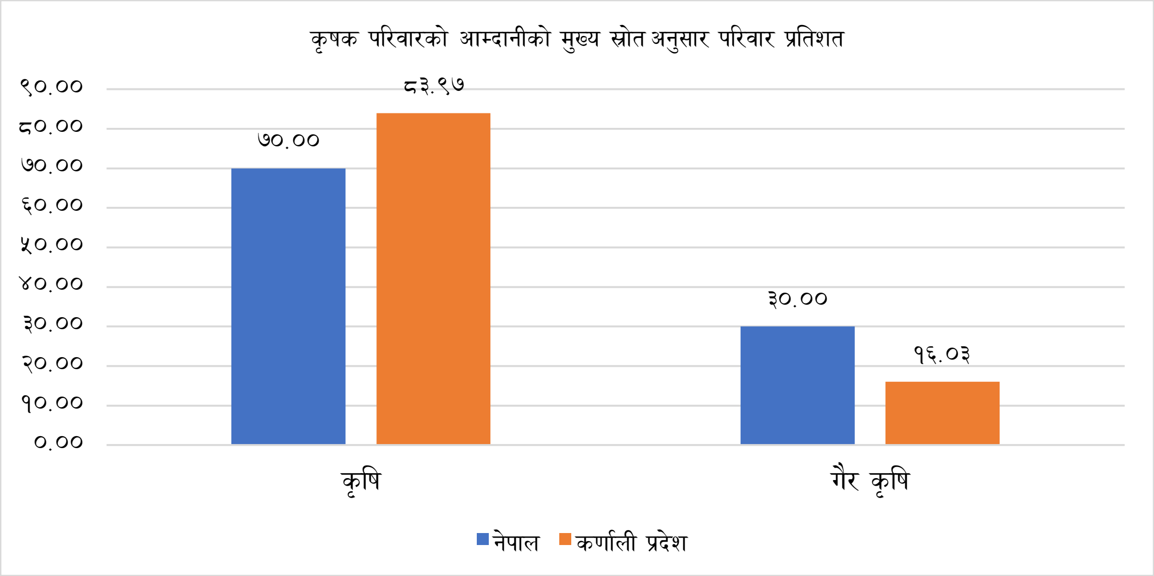

चित्र नं ४४ आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान पुग्ने नपुग्ने कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

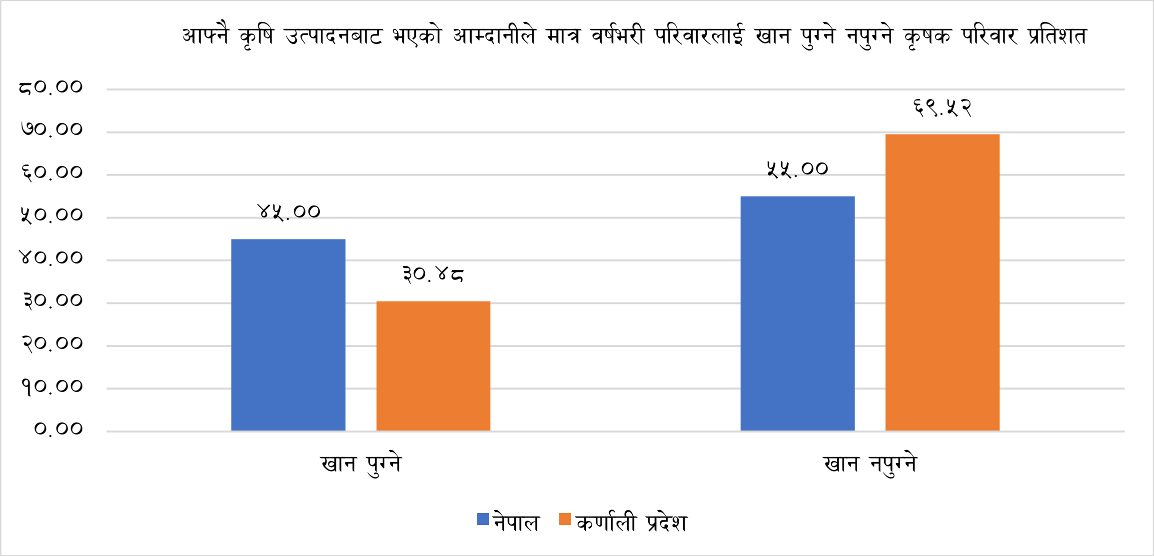

चित्र नं ४५ परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार प्रतिशतको वृत चित्र

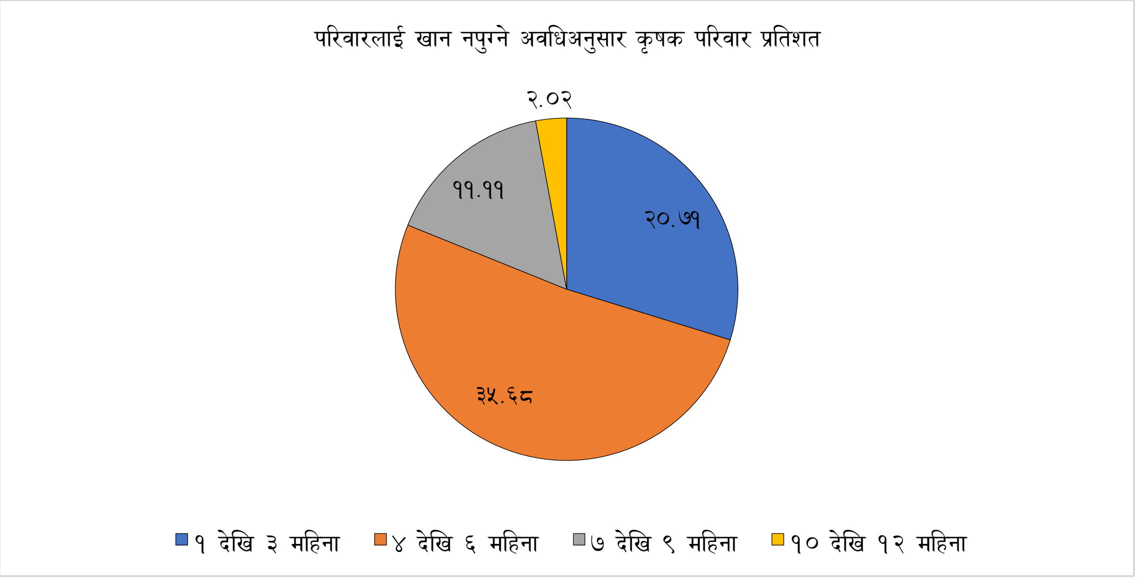

तालिका न ६.२२ विभिन्न अस्थायी बालीको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

विवरण		संख्या	प्रतिशत
खाद्यान्न बाली	परिवार संख्या	२९७४६०	९८.२९
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१३३३५५.३	११३.५८
कोसे/दाल बाली	परिवार संख्या	१५२३९३	५०.३५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१२३४७.४	१०.५२
कन्दमूल बाली	परिवार संख्या	१४१३३८	४६.७०
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	७२६१.१	६.१८
तेल बाली	परिवार संख्या	७००६५	२३.१५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	४६२१.७	३.९४
तरकारी बाली	परिवार संख्या	८१४७५	२६.९२
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	३३११.८	२.८२
अन्य अस्थायी बाली	परिवार संख्या	१०९०३३	३६.०३
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	४३५८.७	३.७१

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४६   मुख्य अस्थायी बाली लागाएका कृषक परिवार प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

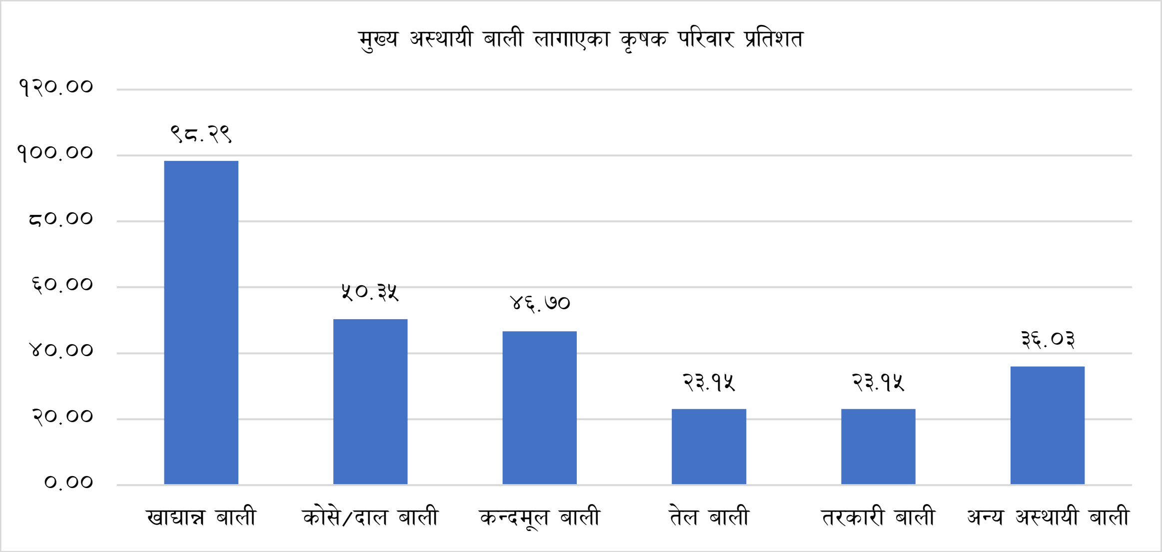

तालिका न ६.२३ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

विवरण		संख्या	प्रतिशत
धान	परिवार संख्या	१७२६९८	५७.०६
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	२९२४०.६	२४.९०
गहुँ	परिवार संख्या	२६१६६७	८६.४६
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५१०२५.७	४३.४६
मकै	परिवार संख्या	२५३६५६	८३.८१
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	४००८३.५	३४.१४
कोदो	परिवार संख्या	६८१३५	२२.५१
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५६२६.६	४.७९
जौ/उवा	परिवार संख्या	७३४३१	२४.२६
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५८०१.१	४.९४
फापर	परिवार संख्या	१२४१३	४.१०
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	९६७.१	०.८२

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४७ मुख्य अस्थायी बाली लगाएका कृषक परिवारको प्रतिशतको स्तम्भ चित्र

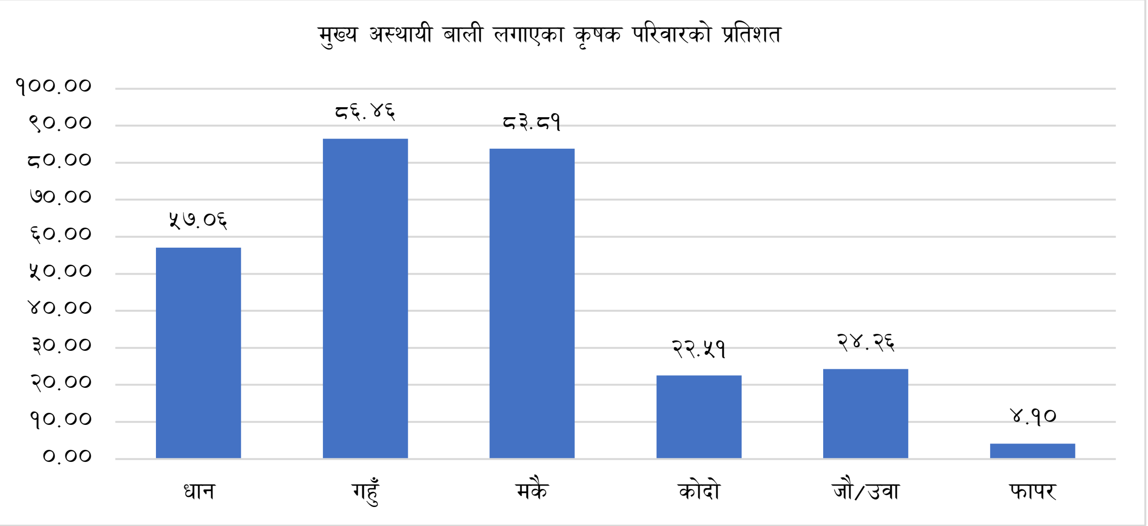

तालिका न ६.२४ जलवायु परिवर्तन बारे जानकारी राख्ने र कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभावअनुसार कृषक परिवार संख्या

विवरण		संख्या	प्रतिशत
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	१००.००
जलवायु परिवर्तन बारे थाहा हुने कृषक परिवार संख्या		१४६३६९	४८.३६
कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभाव उल्लेख गर्ने कृषक परिवार		१३५३८४	४४.७३
कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभावअनुसार कृषक परिवार	उत्पादनमा कमी	११४९९५	३८.००
	उत्पादनमा बृद्धि	१९८२८	६.५५
	फल/फसलको आकारमा परिवर्तन	३८०५६	१२.५७
	स्वादमा परिवर्तन	३१९६०	१०.५६
	बाली लगाउने समयमा फरक	६०१०२	१९.८६
	धेरै वा कम वर्षा	७०३६९	२३.२५
	रोग/ किराको प्रकोपमा बृद्धि	७१४२६	२३.६०
	ब्रिडिङ समयमा परिवर्तन	६७०६	२.२२
	प्रजातिको लोप/ उत्थान	७३३६	२.४२
	अन्य	१०५	०.०३

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

६.७ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ बाट प्राप्त केही मुख्य विवरणहरू

मुख्य कृषिजन्य उत्पादित वस्तु

देशका अधिकांश वडाहरू करिब ९८.३५ प्रतिशत वडाहरूमा कृषिजन्य वस्तुहरू केही न केही भए पनि उत्पादन भएको देखिन्छ। कर्णाली प्रदेशमा भने ९९.३० प्रतिशत वडाहरूमा केही न केही कृषिजन्य वस्तुहरू उत्पादन भएको देखिन्छ।

प्रदेशमा अन्न बाली, दाल बाली, कन्दमुल, तरकारी बाली, नगदे बाली, मसला बाली, फलफूल, अन्य अमिलो र अन्य स्थायी बालीहरू क्रमशः उल्लेखनिय उत्पादन हुने गरेको देखिन्छ। दुध, दही, घिउको उत्पादन पनि राम्रै देखिन्छ। पशुपालन तथा माछापालनसमेत केही वडाहरूमा मुख्य उत्पादनको रूपमा रहेका छन्। अमिलो बाली र फलफूल बाली पनि कर्णाली प्रदेशका वडाहरूमा देशको तुलनामा बढी वडाहरूमा उत्पादन रहेको देखिन्छ।

तालिका न ६.२५ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादनको वितरण

विवरण	नेपाल		कर्णाली प्रदेश	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा वडा संख्या	६७४३	१००.००	७१८	१००.००
कृषि उपादन हुने वडाहरू	६६३२	९८.३५	७१३	९९.३०
अन्न बाली	६५०९	९६.५३	७०६	९८.३३
दाल बाली	२३१०	३४.२६	२३६	३२.८७
कन्दमुल	२००९	२९.७९	२२०	३०.६४
तेलहन	२०५९	३०.५४	९७	१३.५१
नगदे बाली	७२२	१०.७१	८	१.११
मसला बाली	४४१	६.५४	६१	८.५०
तरकारी बाली	१३४६	१९.९६	६०	८.३६
घाँस बाली	४	०.०६	०	०.००
अमिलो बाली	२५१	३.७२	४८	६.६९
फलफूल (अमिलो बाली बाहेक)	४७६	७.०६	५८	८.०८
अन्य स्थायी बाली	३७१	५.५०	५	०.७०
भेडा/बाखा/च्याङग्रा	१९२	२.८५	३०	४.१८
हाँस तथा कुखुरा/अण्डा	१२९	१.९१	६	०.८४
सुंगुर	१४	०.२१	०	०.००
रौगा/भैसी	१४	०.२१	०	०.००
गाई/गोरु/नाक/चौरी	१६	०.२४	०	०.००
दुध/दही/घिउ	२४३	३.६०	२१	२.९२
माछा	८४	१.२५	१	०.१४
पशुपालन	८१	१.२०	७	०.९७
च्याउ खेती	३०	०.४४	९	१.२५
फुल उत्पादन	६	०.०९	०	०.००
मौरी पालन	२३	०.३४	३	०.४२
मासु उत्पादन	१८	०.२७	०	०.००
उन उत्पादन	६	०.०९	०	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

मुख्य कृषिजन्य निर्यात हुने उत्पादित वस्तु

कृषिजन्य उत्पादन भए पनि त्यसको खपत समग्रमा वडामा नै हुने गरेको देखिन्छ। तथापि अन्न बाली, दाल बाली, कन्दमुल बालीहरू २५ प्रतिशत वडाभन्दा बढीले आफ्नो वडाभन्दा बाहिर पनि पठाउने गरेको देखिन्छ। यस्तो अवस्था सबै उल्लिखित बालीहरूमा समेत समान प्रकृतिको अवस्था देखिन्छ। प्रदेशका वडाहरूमा उत्पादन भएका कृषिजन्य बालीहरूमध्ये कर्णाली

प्रदेशमा दाल वाली, कन्दमुल, मसला बाली, अमिलो बाहेकका फलफूल र भेडा/बाखा/च्याङग्रा देशको वडाहरूको औसतको तुलनामा बढी वडाहुबाट निर्यात हुने गरेको देखिएको छ।

तालिका न ६.२६ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण

विवरण	नेपाल		कर्णाली प्रदेश	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा वडा संख्या	६७४३	१००.००	७१८	१००.००
कृषि उपादन निर्यात हुने वडाहरू	५९८२	८८.७१	५९२	८२.४५
अन्न बाली	४१८०	६१.९९	३५६	४९.५८
दाल बाली	१८५८	२७.५५	२७५	३८.३०
कन्दमुल	१६२८	२४.१४	२१२	२९.५३
तेलहन	९९९	१४.८२	३९	५.४३
नगदे बाली	६७५	१०.०१	२	०.२८
मसला बाली	७९१	११.७३	१२७	१७.६९
तरकारी बाली	१७३३	२५.७०	१०७	१४.९०
घाँस बाली	५	०.०७	०	०.००
अमिलो बाली	४८१	७.१३	७०	९.७५
फलफूल (अमिलो बाली बाहेक)	७१०	१०.५३	११०	१५.३२
अन्य स्थायी बाली	५९१	८.७६	३१	४.३२
भेडा/बाखा/च्याङग्रा	४२८	६.३५	६७	९.३३
हाँस तथा कुखुरा/अण्डा	१६६	२.४६	८	१.११
सुंगुर	३५	०.५२	१	०.१४
रौगा/भैसी	३६	०.५३	४	०.५६
गाई/गोरु/नाक/चौरी	१२	०.१८	०	०.००
दुध/दही/घिउ	५४०	८.०१	३८	५.२९
माछा	११२	१.६६	१	०.१४
पशुपालन	६९	१.०२	२	०.२८
च्याउ खेती	३४	०.५०	८	१.११
फुल उत्पादन	८	०.१२	०	०.००
मौरी पालन	५५	०.८२	९	१.२५
मासु उत्पादन	४६	०.६८	२	०.२८
उन उत्पादन	३	०.०४	०	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका न ६.२७ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन मुख्य औद्योगीक क्षेत्र भएको जनसंख्या

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो बन्दा माथिको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या			मुख्य औद्योगीक क्षेत्र कृषि वन तथा माछापालन					
				जम्मा		पुरुष		महिला	
	जम्मा	पुरुष	महिला	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाल	१४९८३३१०	७८७६३२२	७१०६९८८	८५८६५६३	५७.३१	३९८३४१७	५०.५७	४६०३१४६	६४.७७
कर्णाली प्रदेश	९२६३४०	४५५४५८	४७०८८२	६८२९९७	७३.७३	३०६५८३	६७.३१	३७६४१४	७९.९४
डोल्पा	१९८७५	१०७६५	९११०	१३५९७	६८.४१	७०१२	६५.१४	६५८५	७२.२८

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो बन्दा माथिको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या			मुख्य औद्योगीक क्षेत्र कृषि वन तथा माछापालन					
				जम्मा		पुरुष		महिला	
	जम्मा	पुरुष	महिला	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
मुगु	३३५९९	१६८६२	१६७३७	२५८५३	७६.९५	११९६२	७०.९४	१३८९१	८३.००
हुम्ला	३०३११	१५३७१	१४९४०	२४२३४	७९.९५	११४३४	७४.३९	१२८००	८५.६८
जुम्ला	६२७२१	३११७८	३१५४३	४७१९७	७५.२५	२११००	६७.६८	२६०९७	८२.७३
कालिकोट	७५७८३	३७८२२	३७९६१	५९६२६	७८.६८	२७९१४	७३.८०	३१७१२	८३.५४
दैलेख	१३२७०३	६३२७२	६९४३१	१०१५९५	७६.५६	४५२५९	७१.५३	५६३३६	८१.१४
जाजरकोट	११३०२२	५६६१६	५६४०६	९२२१४	८१.५९	४३४९६	७६.८३	४८७१८	८६.३७
रुकुम पश्चिम	१०३२१६	४९८२१	५३३९५	७८३२८	७५.८९	३४१५७	६८.५६	४४१७१	८२.७२
सल्यान	१३९५७६	६७३७२	७२२०४	१०८५१९	७७.७५	४८०२२	७१.२८	६०४९७	८३.७९
सुर्खेत	२१५५३४	१०६३७९	१०९१५५	१३१८३४	६१.१७	५६२२७	५२.८६	७५६०७	६९.२७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४८ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन औद्योगीक क्षेत्र भएको प्रतिशतको स्तमभ चित्र

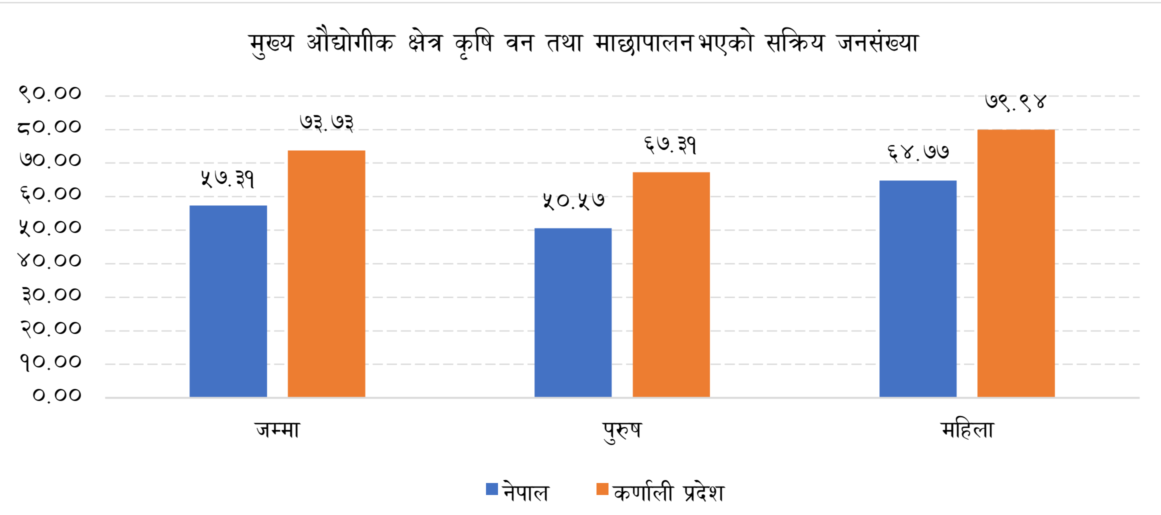

तालिका न ६.२८ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदारहरू

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो बन्दा माथिको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या			कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार					
				जम्मा		पुरुष		महिला	
	जम्मा	पुरुष	महिला	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नेपाल	१४९८३३१०	७८७६३२२	७१०६९८८	७५०२३८५	५०.०७	३४५८९४७	४३.९२	४०४३४३८	५६.८९
कर्णाली प्रदेश	९२६३४०	४५५४५८	४७०८८२	६४६७९३	६९.८२	२८८९८०	६३.४५	३५७८१३	७५.९९
डोल्पा	१९८७५	१०७६५	९११०	१२३५९	६२.१८	६३०६	५८.५८	६०५३	६६.४४
मुगु	३३५९९	१६८६२	१६७३७	२४६३७	७३.३३	११३१३	६७.०९	१३३२४	७९.६१
हुम्ला	३०३११	१५३७१	१४९४०	२३२३२	७६.६५	१०९३७	७१.१५	१२२९५	८२.३०
जुम्ला	६२७२१	३११७८	३१५४३	४४२४२	७०.५४	१९६७७	६३.११	२४५६५	७७.८८
कालिकोट	७५७८३	३७८२२	३७९६१	५६७८६	७४.९३	२६५३१	७०.१५	३०२५५	७९.७०

दैलेख	१३२७०३	६३२७२	६९४३१	९६२६०	७२.५४	४२७३५	६७.५४	५३५२५	७७.०९
जाजरकोट	११३०२२	५६६१६	५६४०६	८९५००	७९.१९	४२१०१	७४.३६	४७३९९	८४.०३
रुकुम पश्चिम	१०३२१६	४९८२१	५३३९५	७३३२५	७१.०४	३१८३७	६३.९०	४१४८८	७७.७०
सल्यान	१३९५७६	६७३७२	७२२०४	१०४०३०	७४.५३	४५७२५	६७.८७	५८३०५	८०.७५
सुर्खेत	२१५५३४	१०६३७९	१०९१५५	१२२४२२	५६.८०	५१८१८	४८.७१	७०६०४	६४.६८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

चित्र नं ४९ आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये कृषि वन र माछापालन सम्बन्धी कामदार प्रतिशतको स्तमभ चित्र

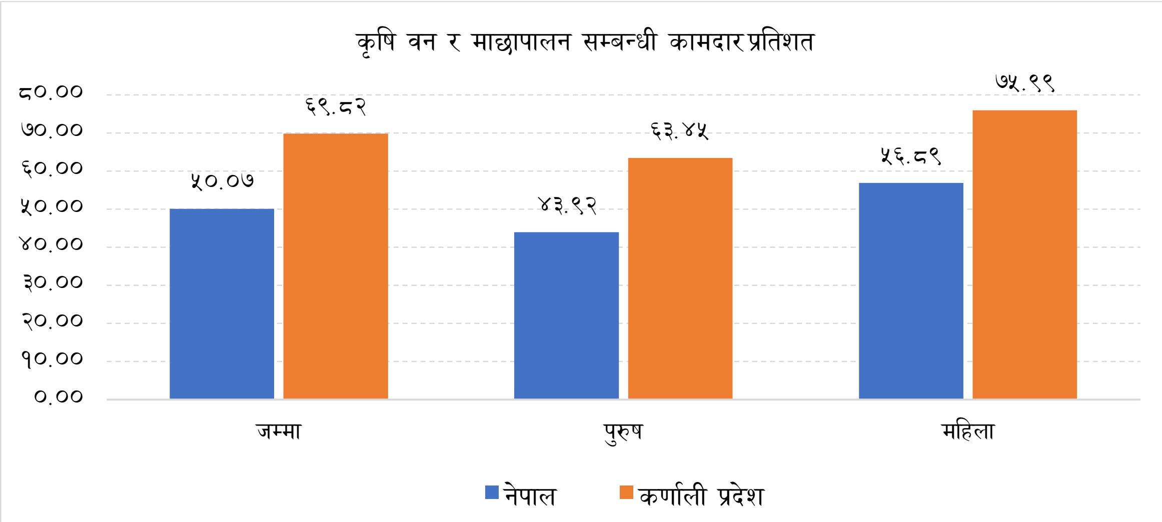

खण्ड ७

उद्योग तथा वाणिज्य

७.१ कर्णाली प्रदेशमा उद्योग क्षेत्रको अवस्था

उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेशको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्मको तथ्याङ्क अनुसार कर्णाली प्रदेशमा ठुला ८१ मझौला २ र साना तथा घरेलु उद्योग ३८००० उद्योग व्यवसाय रहेको देखिएको छ। साथै ९५८३ घरेलु उद्यम सञ्चालनमा रहेका छन। साथै राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क अनुसार कर्णाली प्रदेशमा उत्पादन र प्रशोधन (औद्योगिक) क्षेत्रको वृद्धिदर ०.३ प्रतिशत रहेको देखिएको छ। साथै प्रादेशिक जीडीपिमा द्धितिय (उद्योग) क्षेत्रको योगदान ९.५ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी उद्योगहरुको औषत क्षमता उपयोग ५३.२६ प्रतिशत रहेको देखिएको छ। साथै प्रदेशभर औद्योगिक क्षेत्रको संख्या १ वटा मात्र रहेको छ, जसलाई कर्णाली प्रदेशको दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना अनुसार आ. व. २०८५/८६ सम्म २ वटा पु¥याउने लक्ष्य राखिएको छ। त्यसैगरी प्रदेशमा जम्मा औद्योगिक ग्रामहरूको संख्या १७ वटा रहेका छन भने जसलाई आ. व. २०८५/८६ सम्म ३० वटा सम्म पु¥याउने लक्ष्य राखिएको छ। यस प्रदेशमा रहेका उद्योग क्षेत्रहरूको अवस्था तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ७.१ कर्णालीमा प्रदेशमा उद्योग क्षेत्रको अवस्था

सुचक	एकाइ	२०७९/८० सम्मको स्थिति	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
उत्पादन र प्रशोधन (औद्योगिक) क्षेत्रको वृद्धिदर	प्रतिशत	०.३	०.३	७.०	१०.०
प्रादेशिक जीडीपिमा द्धितिय (उद्योग) क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१०.१	९.५	१३.१	१६.२
उद्योगहरुको औषत क्षमता उपयोग	प्रतिशत	५२.१६	५३.२६	५५.७५	७३.००
मझौला उद्योगहरु	सङ्ख्या	२	३	७	१५
साना तथा घरेलु उद्योगहरु	सङ्ख्या	३६१६८	३८०००	४३०००	५१०००
आपत्कालीन खाद्य सञ्चय डिपो (सहकार्यमा)	सङ्ख्या	०	३	५	१०
औद्योगिक क्षेत्र	सङ्ख्या	१	१	२	२
औद्योगिक ग्राम	सङ्ख्या	१	१७	२५	३०
घरेलु तथा लघु उद्यमी	सङ्ख्या	९५८३	१०६४७	११०००	२००००

स्रोतः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

तालिका न ७.२ कर्णाली प्रदेशका प्रमुख औद्योगिक उत्पादन र उद्योगको क्षमता उपयोगिता

औद्योगिक वर्गिकरण	उत्पादन वस्तु	एकाइ	२०७९/८० को		क्षमता उपयोग (प्रतिशत)	
			उत्पादन	जडित क्षमता	२०७८/७९	२०७९/८०
दुग्ध उत्पादन	प्रशोधित दुध	हजार लिटर	१५००.	७३००.	१७.८०	२०.५५
अन्न र पशुदाना	चामल	मे. टन	७०.	१२०.	८३.३०	५८.३३
	पिठो	मे. टन	३०.	१२०.	३७.१०	२५.००
	पशुदाना	मे. टन	१५.	९०.	१६.९०	१६.६७
अन्य खाद्य पदार्थ	प्रशोधित चिया	मे.टन	२३.	४५.	५५.००	५१.११
लत्ता कपडा	अन्य	हजार थान	४०.	८९.	४५.७०	४४.९४
काठजन्य उत्पादन	चिरेको काठ	हजार क्य. घ. फुट	१५.	२५.	८०.००	६०.००
कागजजन्य उत्पादन	कागज	मे.टन	४०.	४०.	८७.५०	१००.००

औद्योगिक वर्गिकरण	उत्पादन वस्तु	एकाइ	२०७९/८० को		क्षमता उपयोग (प्रतिशत)	
			उत्पादन	जडित क्षमता	२०७८/७९	२०७९/८०
प्लाष्टिकजन्य उत्पादन	प्लाष्टिक सामान	मे..टन	१३.	१४.	३५.७०	९२.८६
				औसत क्षमता उपयोग	**५१.००**	**५२.१६**

स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंक आर्थिक गतिविधि अध्ययन २०८० तथा दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

७.२ राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८ सम्बन्धि विवरण

राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८ अनुसार यस प्रदेशका खानी तथा उत्खनन् सम्बन्धि ५ वटा, उत्पादन सम्बन्धि १४६८ वटा, विद्युत ग्याँस बाफ तथा वातानुकुलित सेवा संघ सम्बन्धि ९८ वटा पानीको आपुर्ति ढलनिकास फोहोर व्यवस्थापन र शुद्धिकरणका क्रियाकलापहरु सँग सम्बन्धि ६४ वटा गरी कुल जम्मा १६३५ वटा उद्योगहरूमा ६९९६ जना जनशक्ति संलग्न रहेका छन भने जसमध्ये ४३६६ जना कामदारहरू संलग्न रहेको देखिएको छ। उक्त सर्वेक्षण अनुसारको थप विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ७.३ राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८ सम्बन्धि कर्णाली प्रदेशको औद्योगिक विवरणहरू

सेकसन कोड	सेक्सन	उद्योगको आकार	उद्योगहरूको संख्या	संलगन व्यक्तिको संख्या	संलगन कामदारको संख्या
B	खानी तथा उत्खनन्	ठूलो	१	३०	२९
		सानो	४	३०	२६
		जम्मा	५	६०	५५
C	उत्पादन	ठूलो	४३	६५७	५४८
		सानो	१४२५	३९१३	१५९७
		जम्मा	१४६८	४५७०	२१४५
D	विद्युत ग्याँस बाफ तथा वातानुकुलित सेवा	ठूलो	१३	१६८१	१६०५
		सानो	८५	२२३	१६८
		जम्मा	९८	१९०४	१७७३
E	पानीको आपुर्ति ढलनिकास फोहोर व्यवस्थापन र शुद्धिकरणका क्रियाकलापहरु	ठूलो	२१	३२०	२९३
		सानो	४३	१४२	९८
		जम्मा	६४	४६२	३९१
कुल जम्मा उद्योगहरू		**ठूलो**	**७८**	**२६८८**	**२४७५**
		सानो	**१५५७**	**४३०८**	**१८८९**
		जम्मा	**१६३५**	**६९९६**	**४३६४**

स्रोतः राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग

७.३ सहकारी संस्था

सहकारी रजिष्टारको कार्यालय कर्णाली प्रदेशको अनुसार कर्णाली प्रदेशमा हालसम्म जम्मा कुल २११४ वटा सहकारीहरू दर्ता भएकोमा सबैभन्दा बढी (९२८ वटा) कृषि सहकारीहरू दर्ता रहेको देखिन्छ भने बचत तथा ऋण सहकारी र बहुउदेश्यीय सहकारीहरू क्रमशः ५०५ वटा र ३१३ वटा दर्ता भएको देखिन्छ। त्यसैगरी कफी र सञ्चार सहकारी चाँहि

प्रदेशमा सबैभन्दा कम १-१ वटा मात्र दर्ता भएको छ भने मौरीपालन र तरकारी तथा फलफुल सहकारी क्रमशः ७ वटा र १२ वटा दर्ता रहेको छ। जिल्लानुसार सहकारीहरूको संख्यामा भने सबैभन्दा बढी सहकारीहरू सुर्खेत जिल्लामा ६२० वटा दर्ता भएको देखिन्छ। त्यसैगरी दैलेख र जुम्ला जिल्लामा क्रमशः २९४ र २०४ वटा सहकारीहरू दर्ता भएको देखिन्छ।साथै सबैभन्दा कम सहकारी चाँहि डोल्पा जिल्लामा मात्र ६२ वटा दर्ता भएका छन् साथै मुगु र हुम्ला जिल्लामा क्रमशः १०८ र १२१ वटा सहकारीहरू दर्ता भएका छन्। प्रदेशमा रहेका सहकारी तथा सहकारी संघहरूको विवरण तलका तालीकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ७.४ कर्णालीमा प्रदेशमा जिल्लागत सहकारीहरूको दर्ताको विवरण

सहकारीको प्रकृति/क्षेत्र	सुर्खेत	दैलेख	जाजरकोट	सल्यान	रुकुम पश्चिम	डोल्पा	जुम्ला	कालिकोट	हुम्ला	मुगु	जम्मा
बचत तथा ऋण	१४२	९१	३७	३८	२६	७	७२	४५	१९	२८	५०५
बहुदेश्यीय	११४	३६	४१	१४	१५	१४	३३	२०	१८	८	३१३
कृषि	२९७	१३८	८०	१०३	७६	१२	५९	७८	४९	३६	९२८
उपभोक्ता	५	१५	९	८	२३	१८	२८	१०	३२	२२	१७०
जडीबुटी	१६	७	१	०	६	१०	६	३	३	१३	६५
सञ्चार	६	२	०	०	०	१	०	१	०	१	११
विद्युत	३	१	०	०	१४	०	०	०	०	०	१८
दुग्ध	१५	१	०	४	७	०	१	०	०	०	२८
मौरीपालन	१	२	०	१	१	०	२	०	०	०	७
स्वास्थ्य	२	१	९	१	२	०	०	१	०	०	१६
कफी	०	०	१	०	०	०	०	०	०	०	१
श्रम	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
तरकारी तथा फलफुल	०	०	०	०	१२	०	०	०	०	०	१२
अन्य सहकारी	१९	०	२	९	६	०	३	१	०	०	४०
कुल जम्मा	६२०	२९४	१८०	१७८	१८८	६२	२०४	१५९	१२१	१०८	२११४

स्रोतः सहकारी रजिष्टारको कार्यालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८०

चित्र नं ५० कर्णाली प्रदेशमा रहेका सहकारी संस्थाहरूको वृत चित्र

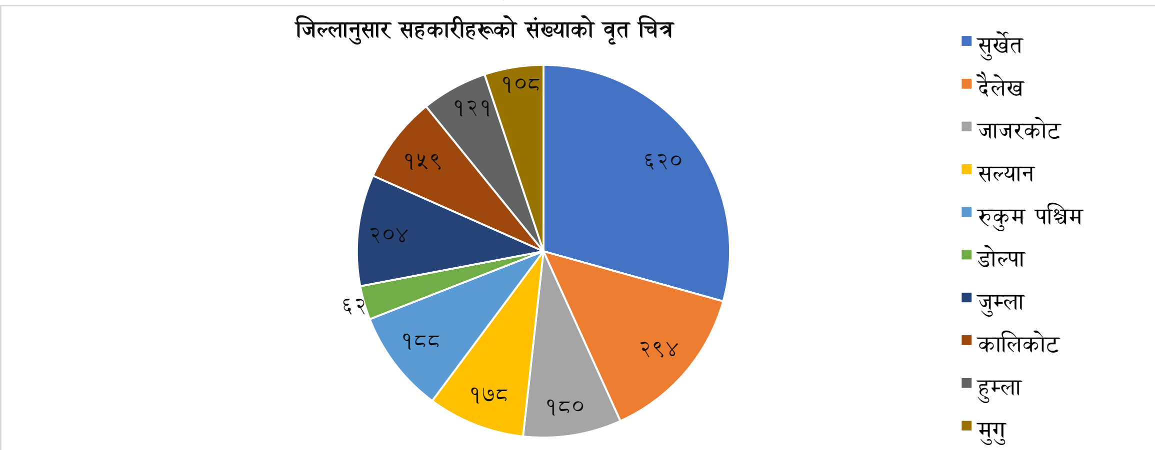

चित्र नं ५१   सहकारीको प्रकृति अनुसार कर्णाली प्रदेशमा रहेका सहकारीहरूको स्तम्भ चित्र

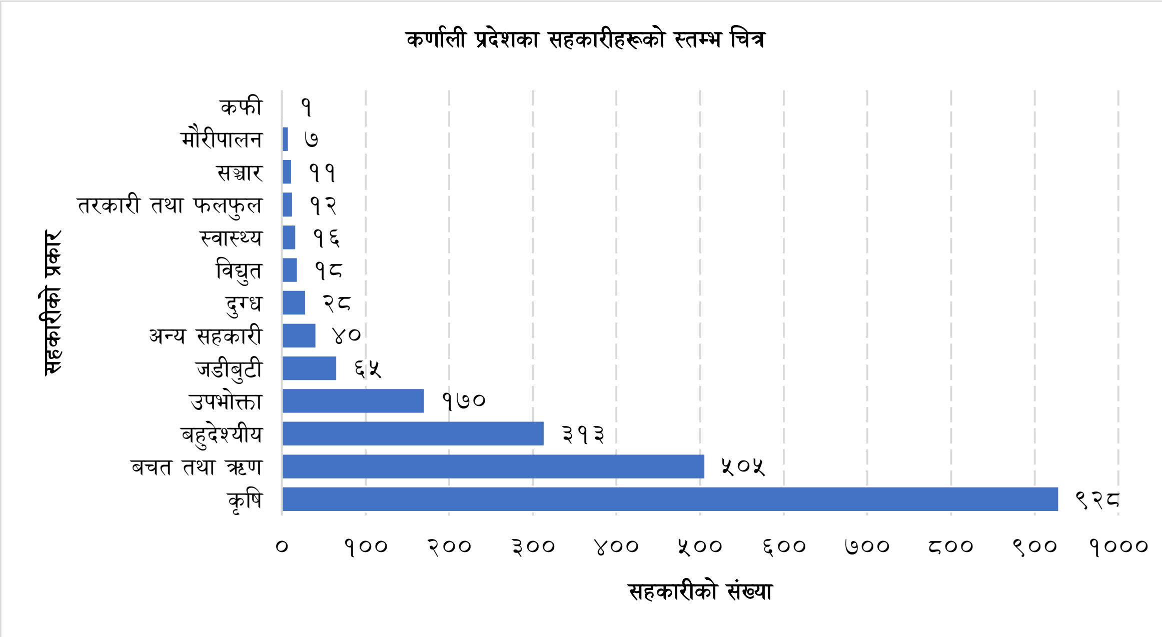

तालिका न ७.५ कर्णालीमा प्रदेशमा जिल्लागत सहकारी संघहरूको दर्ताको विवरण

सहकारीको संघको प्रकार/क्षेत्र	सुर्खेत	दैलेख	जाजरकोट	सल्यान	रुकुम पश्चिम	डोल्पा	जुम्ला	कालिकोट	हुम्ला	मुगु	जम्मा
जिल्ला सहकारी संघ	१	१	१	१	१	०	१	१	१	०	८
बचत तथा ऋण संघ	१	१	०	१	०	०	०	०	०	१	४
कृषि संघ	१	०	१	१	१	०	१	१	०	१	७
बहुदेश्यीय संघ	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
उपभोक्ता संघ	०	०	०	०	१	०	१	०	०	०	२
जडीबुडी संघ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
दुग्ध संघ	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१
सहकारी फलफुल संघ	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१
अन्य संघ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	५	२	२	३	४	०	३	२	१	२	२४

स्रोत: सहकारी रजिष्टारको कार्यालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८०

तालिका न ७.६ प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकार भित्रका सहकारीहरुको जिल्लागत प्रकृति तथा विषयगत वर्गिकरणको अवस्था

सहकारीको प्रकार/क्षेत्र	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत	कुल जम्मा
बचत तथा ऋण	३	५	४	७	१६	१०	७	३	८	३४	९७
कृषि	०	३	४	५	७	७	२	१०	९	२१	६८
बहुदश्यीय	१	०	३	१३	२	११	९	०	१	२५	६५
उपभोक्ता	०	०	२	०	१	१	१	२	१	१	९

सहकारीको प्रकार/क्षेत्र	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत	कुल जम्मा
जडिबुटी	१	०	०	२	१	२	०	०	०	२	८
तरकारी विउ उत्पादन	०	०	०	१	०	१	०	२	०	०	४
सामाजिक उद्यमी	०	०	०	०	०	०	०	०	३	०	३
विद्युत	०	०	१	१	०	०	०	३	०	०	५
उर्जा सोलार	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१
मौरीपालन	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१
सञ्चार	०	१	०	०	१	२	०	०	०	२	६
साना किसान	०	०	०	०	०	०	३	०	०	३	६
स्वास्थ्य	०	०	०	०	१	०	२	१	०	१	५
पर्यटन	०	०	०	०	१	०	०	०	०	०	१
वातावरण संरक्षण	०	०	०	०	०	१	०	०	०	०	१
निर्माण मजदुर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१
यातायात मजुर	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१
दुग्ध	०	०	०	०	०	०	०	१	०	४	५
घरेलु	०	०	०	०	०	०	१	०	०	१	२
शैक्षिक	०	०	०	०	०	०	०	१	०	१	२
जिल्ला सहकारी संघ	०	०	१	१	१	१	१	०	१	१	७
बचत तथाऋण संघ	०	१	०	१	०	१	०	०	१	१	५
बहुदेश्यीय संघ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१
उपभोक्ता संघ	०	०	०	१	०	०	०	०	०	०	१
दुग्ध संघ	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१	१
कृषि संघ	०	१	०	०	१	०	१	०	१	१	५
जम्मा	५	११	१५	३४	३२	३७	२७	२३	२५	१०२	३११

स्रोतः सहकारी रजिष्टारको कार्यालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८०

७.४ प्रदेशबाट निर्यात हुने प्रमुख वस्तुहरू

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को सामुदायिक प्रतिवेदन अनुसार कर्णाली प्रदेशका ८२.४५ प्रतिशत वडाहरूबाट केहि न केहि मुख्य कृषिजन्य उत्पादनको निर्यात हुने गरेको देखिएको छ। उक्त प्रतिवेदन अनुसार सबैभन्दा धेरै वडाहरूबाट अन्न बाली (४९.५८ प्रतिशत) निर्यात हुने गरेको देखिएको छ। साथै दाल बाली तथा कन्दमुलको पनि प्रदेशबाट उल्लेख्यि मात्रामा निर्यात हुने गरेको देखिन्छ। त्यसैगरी प्रदेशका ४०.११ प्रतिशत वडाहरूबाट केहि न केहि मुख्य गैरकृषिजन्य उत्पादनको निर्यात हुने गरेको देखिएको छ। प्रतिवेदनअनुसार प्रदेशका सबैभन्दा बढि वडाहरूबाट नदीजन्य उत्पादन (२५.४९ प्रतिशत) निर्यात हुने देखिएको छ भने जडीबुटी तथा काठ दाउराहरू पानि प्रदेशको केही वडाहरूबाट निर्यात हुने देखिएको छ। उक्त प्रतिवेदन अनुसार कृषिजन्य तथा गैर कृषिजन्य उत्पादनको निर्यात हुने प्रदेशको वडाहरूको विवरण तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ७.७ वडाअनुसार मुख्य कृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण

विवरण	नेपाल		कर्णाली प्रदेश	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा वडा संख्या	६७४३	१००.००	७१८	१००.००
कृषि उपादन निर्यात हुने वडाहरू	५९८२	८८.७१	५९२	८२.४५
अन्न बाली	४१८०	६१.९९	३५६	४९.५८
दाल बाली	१८५८	२७.५५	२७५	३८.३०
कन्दमुल	१६२८	२४.१४	२१२	२९.५३
तेलहन	९९९	१४.८२	३९	५.४३
नगदे बाली	६७५	१०.०१	२	०.२८
मसला बाली	७९१	११.७३	१२७	१७.६९
तरकारी बाली	१७३३	२५.७०	१०७	१४.९०
घास बाली	५	०.०७	०	०.००
अमिलो बाली	४८१	७.१३	७०	९.७५
फलफूल (अमिलो बाली बाहेक)	७१०	१०.५३	११०	१५.३२
अन्य स्थायी बाली	५९१	८.७६	३१	४.३२
भेडा/बाखा/च्याङ्ग्रा	४२८	६.३५	६७	९.३३
हाँस तथा कुखुरा/अण्डा	१६६	२.४६	८	१.११
सुंगुर	३५	०.५२	१	०.१४
राँगा/भैसी	३६	०.५३	४	०.५६
गाई/गोरु/नाक/चौरी	१२	०.१८	०	०.००
दुध/दही/घिउ	५४०	८.०१	३८	५.२९
माछा	११२	१.६६	१	०.१४
पशुपालन	६९	१.०२	२	०.२८
च्याउ खेती	३४	०.५०	८	१.११
फुल उत्पादन	८	०.१२	०	०.००
मौरी पालन	५५	०.८२	९	१.२५
मासु उत्पादन	४६	०.६८	२	०.२८
उन उत्पादन	३	०.०४	०	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

तालिका न ७.८ वडाअनुसार मुख्य गैरकृषिजन्य उत्पादन निर्यातको वितरण

विवरण	नेपाल		कर्णाली प्रदेश	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा वडा संख्या	६७४३	१००.००	७१८	१००.००
गैरकृषि उत्पादन निर्यात हुने जम्मा वडा	२५४७	३७.७७	२८८	४०.११
नदीजन्य	१८९४	२८.०९	१८३	२५.४९
काठ दाउरा	४२४	६.२९	४६	६.४१
जडीबुटी	१९९	२.९५	५९	८.२२
काँचो धागो	४४	०.६५	७	०.९७

विवरण	नेपाल		कर्णाली प्रदेश	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
टायल	५	०.०७	०	०.००
खानीजन्य	२२	०.३३	०	०.००
अन्य औद्योगिक उत्पादन	४३३	६.४२	१३	१.८१
माटो तथा इँट्टा	२०२	३.००	१	०.१४
रुद्राक्ष	४०	०.५९	०	०.००
मसला उत्पादन	१५८	२.३४	७८	१०.८६
तरकारीजन्य उत्पादन	४	०.०६	१	०.१४
हाते सामग्री	३६	०.५३	१	०.१४
गुड चाकु	६	०.०९	०	०.००
माटोको भाँडा तथा मूर्ति	१४	०.२१	०	०.००
बाँसजन्य सामग्री	२५	०.३७	१	०.१४
बिजुली उत्पादन	२	०.०३	०	०.००
मैनबत्ती	१	०.०१	१	०.१४
छालाको सामग्री	१	०.०१	०	०.००
अन्य	८४	१.२५	१४	१.९५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

७.५ प्रदेशमा रहेका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू

तालिका नं ७.९ प्रदेशमा रहेका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू

जिल्ला	सदरमुकाम	जिल्लाका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू
डोल्पा	दुनै	दुनै, त्रिपुराकोट, जुफाल, काईगाउँ, शहरतारा बगर, धो, सालदाङ, माझगाउँ, नर्कु, कागकोट
मुगु	गमगढी	गमगढी, पुलु, सोरुकोट, खत्याड
हुम्ला	सिमिकोट	सिमिकोट, हिल्सा नाका, सर्केगाड, दार्मा, कवाडी, श्रीनगर, खार्पुनाथ
जुम्ला	जुम्ला खलङ्गा	जुम्ला खलङ्गा, तलिउम, तातोपानी, नाग्मा, नराकोट, हाटसिंजा, उर्थु चौतारा, डिल्लीचौर, चौथा, उमगाड, दानसाँघु, ल्हासी
कालिकोट	मान्म	मान्म, जिते, लालिघाट, हुल्म, मोल्फा, नाग्म, सान्निघाट, आर.सि.पी बजार, पिली, जारकोट, पादमघाट
दैलेख	नारायण	नारायण बजार, चुप्रा, विनायक, राकम, सिल्ङ्गी, माथिल्लो डुङ्गेश्वर, गुराँसे, गैडाबाज, भैसेखोर, डाँडापराजुल, दुल्लु,
जाजरकोट	जाजरकोट खलङ्गा	जाजरकोट खलङ्गा, मटेला, दल्ली कालीमाटी, थलह बजार, नायकवाडा (घाट), रगदा चौखा, ढिमे पाँचकाटिया, छेडा, मोर्क, बालुवा, बाटुले
रुकुम पश्चिम	रुकुम खलङ्गा	रुकुम खलङ्गा, सिम्रुतु, झुलनेटा, सिम्ली, चाईना बगर, चौरजहारी, राडीज्युला, छिनखेत
सल्यान	सल्यान खलङ्गा	सल्यान खलङ्गा, सल्ली बजार, जयातपानी, बावियाचौर, श्रीनगर, थारमारे, कपुरकोट, नेटा, लुहाम, ढुङ्गी बगर, दार्मा, रागेचौर, ढोरचौर, लान्ती भोटेचौर, रामपुर
सुर्खेत	विरेन्द्रगर	विरेन्द्रगर, छिन्चु, जहरे, मेहेलकुना, रामघाट, लेकफर्सा, चौरासे, चिङ्गाड, पाम्का, धरमपोखरा, बडिपाटी, बड्डिचौर, पलैटे, बावियाचौर, विद्यापुर, गुटु, बिजौरा, कुहिने, सिर्जानाबजार (बाखर्क), जामुनेबजार, राकम

स्रोतः सम्बन्धित जिल्लाका जिल्ला वस्तुगत विवरणहरू, तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेत, जुम्ला, रुकुम पश्चिम, दाङ्ग, बाजुरा

७.६ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू

नेपाल राष्ट्र बैंकको २०८०/८१ को वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार कर्णाली प्रदेशमा क, ख, ग र घ वर्गका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जम्मा ४७६ वटा शाखाहरू रहेका छन। जसमध्ये सबैभन्दा धेरै लघु वित्त वित्तीय संस्था (घ वर्गका) २३८ वटा रहेका छन भने सबैभन्दा कम वित्त कम्पनी (ग वर्गका) ३ वटा मात्र रहेका छन, साथै वाणिज्य बैंक (क वर्ग) का २१३ वटा शाखाहरू रहेका छन भने विकास बैंक (ख वर्ग) का शाखाहरू २१ वटा रहेका छन। जिल्लागत बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका सबैभन्दा धेरै शाखाहरू सुर्खेत जिल्लामा सबैभन्दा धेरै १३९ वटा रहेका छन भने सबैभन्दा कम हुम्ला जिल्लामा १३ वटा मात्र रहेका छन। कर्णाली प्रदेशमा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जिल्लागत शाखा संख्या तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ७.१० कर्णाली प्रदेशका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको जिल्लागत शाखा संख्या

जिल्ला	क वर्ग	ख वर्ग	ग वर्ग	घ वर्ग	जम्मा
डोल्पा	१३	०	०	४	१७
मुगु	९	०	०	५	१४
हुम्ला	९	१	०	३	१३
जुम्ला	२३	१	०	१५	३९
कालिकोट	१७	०	०	१२	२९
दैलेख	२६	१	०	३१	५८
जाजरकोट	१६	१	०	१९	३६
रुकुम पश्चिम	२१	२	१	२९	५३
सल्यान	२६	५	१	४५	७७
सुर्खेत	५३	१०	१	७५	१३९
जम्मा	**२१३**	**२१**	**३**	**२३८**	**४७५**

स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंक,२०८१

७.७ शाखा रहित बैङ्किङ, ए.टि.एम., मोबाईल तथा इन्टरनेट बैङ्किङ

नेपाल राष्ट्र बैंकको आ. व. २०८०/८१ को वार्षिक प्रतिवेदन अनुसार वर्षमा कर्णाली प्रदेशमा २८ वटा शाखा रहित बैकिङ्ग सेवा रहेका छन् । यस्तो सेवा प्रवाहमा सुर्खेत जिल्ला सबैभन्दा अगाडि रहेको छ। जहाँ ११ वटा शाखा रहित बैंकिङ्ग सेवा रहेको देखिन्छ जसमध्ये दैलेखमा ३ वटा, सल्यानमा र कालिकोटमा ४/४ वटा शाखा रहित बैङ्किङ सेवा रहेका छन् । त्यस्तै, हुम्ला र मुगुमा २/२ वटा तथा रुकुम पश्चिम र जाजरकोटमा १/१ वटा शाखारहित बैङ्किङ सेवा रहेका छन्। बाँकी दुई जिल्लाहरु डोल्पा र जुम्लामा भने यस्तो सेवा प्रवाह सुरु भएको छैन।

हाल कर्णाली प्रदेशमा ११३ वटा ए.टि.एम सञ्चालनमा रहेका छन्। आ. व. २०८०/८१ वर्ष सम्ममा हुम्ला र मुगुमा २/२ वटा ए.टि.एम. रहेका छन् । समीक्षा वर्षसम्म कर्णाली प्रदेशमा मोबाईल बैङ्किङ रजिस्टर गर्ने ग्राहकको संख्या ७,९२,४३१ पुगेको छ । जसमध्ये सबैभन्दा बढी सुर्खेतमा ३,११,८१७ र सबैभन्दा कम डोल्पा जिल्लामा १८,०३६ रहेका छन् । त्यसैगरी, इन्टरनेट बैङ्किङ रजिस्टर गर्ने ग्राहकको संख्या २०,०१८ पुगेको छ। जसमध्ये, सबैभन्दा बढी सुर्खेत जिल्लामा १३,२२२ र सबैभन्दा कम मुगु जिल्लामा १३२ रहेका छन् ।

तालिका नं ७.११ बैंक तथा वित्तीय संस्थाको शाखा रहित बैंकिङ्ग, ए.टि.एम., मोबाईल तथा इन्टरनेट बैंकिङ्ग संख्या

जिल्ला	शाखा रहित बैंकिङ्ग सेवा	ए.टि.एम तथा बुथ संख्या	मोवाईल वैङ्किङ रजिस्टर गर्ने ग्राहकको संख्या	इन्टरनेट बैङ्किङ रजिस्टर गर्ने ग्राहकको संख्या
डोल्पा	०	०	१८०३६	६०३
मुगु	२	२	२१४५०	१३२
हुम्ला	२	२	२०७७२	८११
जुम्ला	०	११	६१०८१	६०५
कालिकोट	४	५	४२४५८	२९९
दैलेख	३	९	७९२२७	१२३८
जाजरकोट	१	७	४६८१३	७३४
रुकुम पश्चिम	१	१४	८३२८९	५८८
सल्यान	४	१४	१०७४८८	१७८६
सुर्खेत	११	४३	३११८१७	१३२२२
जम्मा	**२८**	**१०७**	**७९२४३१**	**२००१८**

स्रोतः नेपाल राष्ट्र बैंक,२०८१

खण्ड ८

भौतिक पुर्वाधार

८.१ सडक तथा सडकको स्थर

भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालयको तथ्याङ्क अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्ममा कर्णाली प्रदेशका १० जिल्लाहरुमध्ये हुम्ला जिल्ला सदरमुकाम तथा ७९ स्थानीय तह मध्ये तीन स्थानीय तह (मुगुम् कार्मारोङ्ग, छार्का ताङसोङ र शे-फोक्सुडो) का केन्द्रहरु राष्ट्रिय सडक सञ्जालमा जोडिन सकेका छैनन्। डोल्पा जिल्ला भर्खरमात्र राष्ट्रिय सडक सञ्जालमा जोडिएको र जिल्लामा सडक तथा यातायात पूर्वाधार विकास, विस्तार र यातायात सञ्चालनलाई सहज बनाउन थप पहल गर्नु आवश्यक छ। हाल प्रदेशमा १,२६५.४१ कि.मि. कालोपत्रे, १,०२०.६५ कि.मि. ग्राभेल र ७,४०१.६५ कि.मि. कच्ची गरी कुल ९,६८७.६२ कि.मि. सडक उपलब्ध रहेको छ (प्रदेश प्रहरी कार्यालय, २०८१)। यसमध्ये २०८१ कार्तिकसम्म प्रदेश सरकारबाट १८२.४५ कि.मि. कालोपत्रे, ६२०.८ कि.मि. खण्डास्मित र २८८३.८२ कि.मि. कच्ची सडक निर्माण सम्पन्न भएका छन्। कच्ची सडकमा वर्षायाममा सवारी साधन सञ्चालन गर्न तत्काल, द्रूत र विशेष पहल जरुरी देखिन्छ। प्रदेशभित्रका सडकको उपयुक्तस्तरमा मर्मतसम्भार तथा स्तरोन्नति गरी सडक यातायातलाई बढी गुणस्तरीय, सुरक्षित र वातावरणमैत्री बनाउन पनि जरुरी छ।

हाल प्रदेशमा ८ वटा विमानस्थल रहेका छन्। प्रदेश राजधानी सुर्खेतको विमानस्थल विस्तारको क्रममा रहेको छ, जुन प्रदेशको सबभन्दा ठूलो विमानस्थल पनि हो। अझै पनि प्रदेशभित्रका अन्य विमानस्थलमा यात्रा गर्न प्रदेश राजधानी बाहिरको नेपालगञ्ज तथा काठमाडौंको विमानस्थल प्रयोग गर्नु पर्ने अवस्था विद्यमान छ।

जलमार्गको संभाव्यताको अध्ययन गरी कानुनी आधार, पूर्वाधार र सुविधाको विकास, विस्तार तथा सञ्चालनमा निजी क्षेत्रको लगानी भित्र्याउन सकिने संभावना पनि प्रशस्त रहेका छन्। जलमार्गको उपयोग गरी प्रदेशबाट आयात तथा निर्यात हुने मालसामानलाई तुलनात्मक रुपमा सुपथ मूल्यमा ढुवानी गर्न सक्ने संभावना समेत रहेको छ। हालै सङ्घीय सरकारबाट कर्णाली नदीमा र्‍याफ्टिङ्ग सञ्चालन गर्ने सम्बन्धमा संभाव्यता अध्ययन गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ।

तालिका न ८.१ कर्णाली प्रदेशमा भएका सडकको अवस्था

सडको किसिम	आ.व. २०८०/८१ सम्मको	कर्णाली प्रदेश सरकारबाट २०८१ कार्तिक सम्म सम्पन्न सडकको अवस्था
	लम्वाई कि. मि.	लम्वाई कि. मि.
कालो पत्रे	१२६५.४१	१८२.४५
ग्राभेल	१०२०.६५	६२०.८
कच्ची	७४०१.६५	२८८३.८२
जम्मा	**९६८७.७१**	**३६८७.०७**

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

तालिका न ८.२ कर्णली प्रदेशको भौतिक पुर्वाधार सम्बन्धि मुख्य सुचकहरू र लक्ष्य

सुचक	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
३० मिनटको दुरीमा यातायात पहुँच पुगेको परिवार	प्रतिशत	७६.२	७८.	८५.	९०.
औसत सडक घनत्व (प्रति वर्ग कि मि.)	कि मि	०.३	०.३२	०.३५	०.४
हवाई यातायातको प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८.७	८.६**	१२	२०
सडक यातायातले जोडिएको स्थानीय तह	सङ्ख्या	६९	७६	७९	७९

सुचक	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
प्रदेशको कुल सडक सञ्जाल	कि मि	८९८६	९६८७	१०५००	१२०००
प्रदेशको कुल कालोपत्रे सडक	कि मि	१०७०	१२६५	१८६५	२५००
प्रदेशको कुल ग्राभेल सडक	कि मि	८३५	१०२१	२०००	३०००
सडक पुल निर्माण *	सङ्ख्या	३०	३२	७५	१००
प्रदेश राजधानी सडक विस्तार	कि मि	१०	१२	१७	२५
स्तरोन्नति भएका विमानस्थल	सङ्ख्या	२	३	५	८
झोलुङ्गे पुल	सङ्ख्या	१३०४	१३४०	१६००	१८००

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

* प्रदेश सरकारबाट निर्माण भएकोलाई गणना गरिएको ** भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय र दोस्रो पञ्चवर्षिय कर्णाली प्रदेश

८.२ विमानस्थल

तालिका न ८.३ कर्णाली प्रदेशमा रहेका विमानस्थलहरू

विमानस्थलको नाम	जिल्लाको नाम	आक्षांश	देशान्तर	उचाई (मि)	धावन मार्गको लम्बाई चौडाई (मि)	कैफियत
रुकुम चौरजहारी विमानस्थल	रुकुम पश्चिम	२८३७३८	८२११३६	७४१	६०० × २०	हाल सञ्चालनमा नरहेको
रुकुम सल्ले विमानस्थल	रुकुम पश्चिम	२८३८१४	८२२६५८	१५८०	५८० × २०	
रारा विमानस्थल	मुगु	२९३१००	८२०९००	२७२०	५७० × २०	
सिमिकोट विमानस्थल	हुम्ला	२९५८१६	८१४९०८	२९७१	६५० × २०	
डोल्पा विमानस्थल जुफाल	डोल्पा	२८५९०९	४२४९०९	२५०३	५६० × २०	
डोल्पा मसिनेचौर विमानस्थल	डोल्पा	२९०३३१	८२४४४१	२८०४	६०० × ३०	हाल सञ्चालनमा नरहेको
जुम्ला विमानस्थल	जुम्ला	२९१६२७	८२११३६	२३४७	६७० × २०	
सुर्खेत विमानस्थल	सुर्खेत	२८३५०९	८१३८०७	७३२	१२५५ × ३०	
कालिकोट विमानस्थल	कालिकोट	२९१०१७	८१३४३३	२१००	६४० × २०	निर्माणाधिन रहेको

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

८.३ सुचना तथा सञ्चार

तालिका न ८.४ कर्णाली प्रदेशको सुचना तथा सञ्चार सम्बन्धि विवरणहरू

विवरण	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
ईन्टरनेटमा पहुँच उपलब्ध जनसंख्या	प्रतिशत	७४	७४	८०	८५
कुनै पनि टेलिफोन प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८२.२३	८३.०६	८४.७२	८७.२६
स्मार्ट मोबाईल फोन प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	५८.४	६०.	७०.	८०.
सुचारु ईन्टरनेट सेवा प्रदायक	सङ्ख्या	१२	१२	१२	१८
प्रदेशभित्र कायम रहेका अनलाईन मिडिया	सङ्ख्या	२६	४२	४८	६०
सुचना र सञ्चारका आधुनिक सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९२.८	९३.०	९५.०	९६.०
कुल ग्राहस्थ्य उत्पादनमा सूचना प्रविधि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१.३	१.३	१.४	२.०
सुचना प्रविधि क्षेत्रबाट सिर्जित रोजगारी संख्या	हजारमा	२८५	३१४	३८०	४६०
सुचना प्रविधिमा आधारित कार्यालय व्यवस्थापन तथा	सङ्ख्या	८०	९०	१२०	१५९

विवरण	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
सेवा प्रवाह भएका प्रदेश कार्यालय					
डिजिटल साक्षरता आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	२५	२५	४०	५०

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

८.४ विद्युत

तालिका न ८.५ कर्णाली प्रदेशको विद्युतिकरणको अवस्था सम्बन्धि विवरणहरू

विवरण	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार	प्रतिशत	७१	७१	७३	७५
केन्द्रीय प्रसारण लाईनबाट विद्युत सुविधा प्राप्त परिवार	प्रतिशत	४३.८७	५०	६०	७५
जलविद्युत उत्पादन	मे.वा.	१६	१६	३०	२००
खाना पकाउन काठ दाउराको प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	८२.२	८०	७०	६०
खाना पकाउन स्वच्छ ईन्धनको प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	१९.५	२३	३१	४०
खाना पकाउन एलपि ग्यासको प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	१८	१६	१२	८
जलविद्युतका ठुला आयोजना	सङ्ख्या	०	१	३	५
जलविद्युतका मझौला योजना	सङ्ख्या	९	१०	१२	१५
जलविद्युतका साना योजना	सङ्ख्या	१०	१३	१५	२०
विद्युतीय चुलोको प्रयोग गर्ने घर परिवार	सङ्ख्या	५०००	१००००	३००००	६००००
वायु उर्जा उत्पादन	मे.वा.	०	०	१	१
ठूलो वायोग्यास प्लाण्टको स्थापना	सङ्ख्या	१	२	३	५

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

८.५ रङ्गशाला तथा खेलमैदान

कर्णाली प्रदेश रङ्गशाला

सामाजिक विकास मन्त्रालय कर्णाली प्रदेशका अनुसार ९ बिगाहा क्षेत्रफलमा फैलिएको यस कर्णाली प्रदेश रङ्गशाला आगामी दसौं राष्ट्रिय खेलकुद प्रतियोगिताका लागि तयार भएको छ। फिफा मापदण्ड अनुसार निर्माण गरिएको यस रङ्गशालामा १० हजार दर्शक अट्नेछन् भने फुटबलसहित १६ वटा खेल खेलाउन सकिनेछ। भीभीआईपी र भीआईपी प्यारापिटमा ४ हजार दर्शक बसेर हेर्न मिल्ने गरी यो रङ्गशाला बनाइएको छ। साथै एथलेटिक्सका लागि ८ लेनको ४ सय मिटर ट्र्याक निर्माण भएको छ। पौडीका लागि स्विमिङ पुल बनाइएको छ भने बास्केटबल, भलिबललगायतका खेलका लागि आउटडोर र इनडोर कोर्ट बनाइएको छ । कभर्ड हलमा पनि झन्डै १ हजार दर्शक अट्ने क्षमता रहेको छ। त्यस्तै बक्सिङ, तेक्वान्दो, उसु, कराते, ब्याडमिन्टनलगायत खेल पनि कवर्ड हलमा सञ्चालन गर्न सकिनेछ । *(स्रोतः सामाजिक विकास मन्त्रालय कर्णाली प्रदेश २०८१)*

प्रदेशमा रहेका अन्य खेलमैदानहरू

सामाजिक विकास मन्त्रालय कर्णाली प्रदेशका अनुसार सुर्खेत जिल्लामा चिसापानी फुटबल मैदान, कालुंगचोक रग्बी मैदान र प्रदेश रङ्गशाला परिसरको क्रिकेट मैदानको निर्माण पनि सकिएको छ भने कालुंगचोक क्रिकेट मैदान पनि हाल निर्माणाधीन रहेको छ भने हुम्ला जिल्लामा हक्की मैदान तथा दैलेख, कालीकोट, जुम्ला, रुकुम पश्चिम र सल्यानमा लगायत प्रदेशका अन्य

जिल्लाहरुमा पनि भलिवल, बास्केटबल, ब्याडमिन्टन लगायतका खेलहरू खेल्न मिल्ने कवर्डहल, आउटडोर र इनडोर कोर्टहरू रहेका छन। *(स्रोतः सामाजिक विकास मन्त्रालय कर्णाली प्रदेश, २०८१)*

प्रदेशमा रहेका अन्य खेलमैदान तथा टुँडिखेलहरूको विवरण तलको तालिकामा प्रसतुत गरिएको छ।

तालिका नं ८.६ प्रदेशमा रहेका खेलमैदान/टुँडिखेलको संख्या अनुसार वडाहरूको वितरण

क्षेत्र	जम्मा वडा संख्या	खेलमैदान/टुँडिखेलको संख्या				
		नभएको	१ – २	३ – ४	५ – ९	१०+
नेपाल	६७४३	३६५२	२३७८	४७६	२०८	२९
कर्णाली प्रदेश	७१८	५७३	१३७	५	२	१
डोल्पा	६५	५६	८	१	०	०
मुगु	४५	४१	४	०	०	०
हुम्ला	४४	३५	९	०	०	०
जुम्ला	६०	५१	९	०	०	०
कालिकोट	८२	६७	१५	०	०	०
दैलेख	९०	६२	२७	०	१	०
जाजरकोट	७७	७०	७	०	०	०
रुकुम पश्चिम	७३	५२	२०	१	०	०
सल्यान	८३	७०	११	२	०	०
सुर्खेत	९९	६९	२७	१	१	१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

८.६ बसपार्क

तालिका नं ८.७ प्रदेशमा रहेका बसपार्कहरू

जिल्लाको नाम	वसपार्क रहेको स्थान	कैफियत
सुर्खेत	वीरेन्द्रनगर (City Bus Park)	स्थायी संरचना तयार भई सञ्चालनमा रहेको
जुम्ला	चन्दननाथ बसपार्क	सञ्चालनमा रहेको संरचना निर्माण हुन बाकी
जाजरकोट	खलंगा बसपार्क	अस्थायी संरचना
डोल्पा	दुनै	अस्थायी
हुम्ला	सिमिकोट	अस्थायी
सल्यान	श्रीनगर वसपार्क	स्थायी संरचना तयार भई संञ्चालनमा रहेको
मुगु	गमगढी	अस्थायी
रुकुम पश्चिम	खलंगा बसपार्क	अस्थायी
दैलेख	नारायण वजार	अस्थायी
कालिकोट	मान्म वजार	अस्थायी

स्रोतः सम्बन्धित जिल्लाका जिल्ला वस्तुगत विवरणहरू, तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेत, जुम्ला, रुकुम पश्चिम, दाङ, बाजुरा

८.७ इन्टरनेट र अन्य सञ्चार सम्बन्धी सुचक

तालिका नं ८.८ प्रदेशको इन्टरनेट र अन्य सञ्चार सम्बन्धी सुचकहरू

सुचक	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
ईन्टरनेटमा पहुँच उपलब्ध जनसंख्या	प्रतिशत	७४	७४	८०	८५
कुनै पनि टेलिफोन प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८२.२३	८३.०६	८४.७२	८७.२६
स्मार्ट मोबाईल फोन प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	५८.४	६०.	७०.	८०.
सुचारु ईन्टरनेट सेवा प्रदायक	सङ्ख्या	१२	१२	१२	१८
प्रदेशभित्र कायम रहेका अनलाईन मिडिया	सङ्ख्या	२६	४२	४८	६०
सुचना र सञ्चारका आधुनिक सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९२.८	९३.	९५.	९६.
कुल ग्राहस्थ्य उत्पादनमा सूचना प्रविधि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१.३	१.३	१.४	२.
सुचना प्रविधि क्षेत्रबाट सिर्जित रोजगारी संख्या	हजारमा	२८५	३१४	३८०	४६०
सुचना प्रविधिमा आधारित कार्यालय व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह भएका प्रदेश कार्यालय	सङ्ख्या	८०	९०	१२०	१५९
डिजिटल साक्षरता आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	२५	२५	४०	५०

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत २०८१

खण्ड ९

सार्वजनिक यातायात

९.१ यातायात

भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालयका अनुसार आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्ममा ३५५६ वटा चार पाङ्ग्रे सवारी साधन दर्ता भएका छन जुन आ. व. २०७९/८० मा ३०४७ रहेको थियो। मन्त्रालयका अनुसार चार पाङ्ग्रे सवारी साधन उपलव्ध घरपिवार संख्या हाल ६६८७ रहेको छ जुन आ. व. २०७९/८० मा ३०३९ रहेको थियो। त्यसैगरी दर्ता भएका दुई पाङ्ग्रे सवारी साधनको संख्या हाल ९९९० रहेका छन भने आ. व. २०७९/८० मा उक्त संख्या ८७७५ रहेको थियो।हाल विद्युतीय सवारी साधन दर्ता संख्या ६५६ रहेको छ जुन आ. व. २०७९/८० मा ४९२ रहेको थियो। हालसम्म स्मार्ट सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरण संख्या २००००० रहेको छ भने जुन आ. व. २०७९/८० मा १६५०० रहेको थियो। यस आ. व. २०८०/८१ मा सवारी करबाट संकलित राजस्व ३ अर्ब १३ करोड रहेको छ भने आ. व. २०७९/८० मा उक्त राजस्व २ अर्ब ७६ करोड रहेको थियो। कर्णाली प्रदेशको यातायातका साधन सम्बन्धि मुख्य सुचकहरू र तिनिहरूको लक्ष्य तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न ९.१ कर्णाली प्रदेशको यातायातका साधन सम्बन्धि मुख्य सुचकहरू र लक्ष्य

विवरण	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
स्मार्ट सवारी चालक अनुमतिपत्र वितरण	सङ्ख्या	१७५००	२००००	२५०००	४००००
विद्युतीय सवारी साधन	सङ्ख्या	४९२	६५६	१२००	२०००
४ पाङ्ग्रे सवारी साधन उपलव्ध घरपरिवार	सङ्ख्या	३०३९	६६८७	१०६९९	१३३७८
दर्ता भएका सवारी साधन (चार पाङ्ग्रे)	सङ्ख्या	३०४७	३५५६	५०००	८०००
दर्ता भएका सवारी साधन (दुई पाङ्ग्रे)	सङ्ख्या	२२०२४	२४९८९	२८०००	३००००
वितरण भएका ईम्बोस्ड नम्बर प्लेट	सङ्ख्या	८७७५	९९९०	१५०००	२००००
सवारी करबाट संकलित राजस्व (वार्षिक)	रु. लाख	२७६१	३१३९	३५००	४०००

स्रोतः भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

९.२ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी

तालिका नं ९.२ बस/मिनिबस रुट, एक केन्द्रदेखि गन्तव्यसम्मको दुरी

देखि	सम्म	दुरि (कि.मि.)
सुर्खेत	जुम्ला खलङ्गा	२३२
सुर्खेत	मुगु गमगडी	२९३
सुर्खेत	कोल्टि हुम्लाको सालिसल्ला	२५०
सुर्खेत	वावियाचौर - लगाम	१३८
सुर्खेत	दैलेख - सुयाडा	११२
सुर्खेत	जाजरकोट - राडी जिउला	१९६
सुर्खेत	दुल्लु - डाँडीमाडी	८७
सुर्खेत	ठाटीकाँध	१२०
सुर्खेत	काठमाडौं	६००

देखि	सम्म	दुरि (कि.मि.)
सुर्खेत	भैरहवा	३४५
सुर्खेत	नारायणगढ - पोखरा	५६६
सुर्खेत	जनकपुर	६५७
सुर्खेत	धनगढी	२५६
सुर्खेत	नेपालगञ्ज—गुलेरिया	१४८
सुर्खेत	पाल्पा—पोखरा	४८७
सुर्खेत	भुरीगाउ—कोठीयाघाट	१५६
सुर्खेत	महेन्द्रनगर	२९०
सुर्खेत	लमही—तुल्सीपुर	२४६
खलंगा (रूकुम-पश्चिम)	तुल्सीपुर	१४९
सल्यान	तुल्सीपुर	६३
खलंगा (रूकुम-पश्चिम)	नेपालगंज	३३२
देवस्थल—सल्लीबजार	नेपालगंज	१२६
सल्लीबजार	देवस्थल—महेन्द्रनगर—गढाचौकी	३०५

स्रोतः यातायात व्यवस्था विभाग मिनभवन काठमाण्डौं

९.३ प्रचलित भाडा दर

विगतमा सार्वजनिक सवारी साधनको भाडादर निर्धारण गर्दा इन्धनको अंश ३५ प्रतिशत र अन्य सूचकहरुको अंश ६५ प्रतिशत मानी भाडादर निर्धारण भएको थियो। भाडा निर्धारणका विभिन्न १३ सूचकलाई आधार मानी मिति २०७८।०३।२७ को नेपाल सरकार, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय (मा. मन्त्रीस्तर) को सहमतिमा मिति २०७८।०३।२९ मा भाडादर समायोजन गरीएको र त्यस पश्चात विभिन्न मितिमा इन्धनमा भएको ५ प्रतिशतको मूल्य घटी बा बढी हुँदा भाडादर समयोजन गरिएको र अन्तिम पटक मिति २०८०।०४।३१ मा भाडादर समायोजन गरिएको थियो।

सार्वजनिक यातायात सञ्चालनसंग सम्बन्धित लगानी तथा खर्च सम्बन्धमा यातायात व्यवस्था विभागले गरेको बजार अध्ययन तथा विश्लेषण र सरोकारवाला पक्षहरुसँग गरिएको परामर्श समेतका आधारमा पहिचान गरिएका यातायातका श्रमिकको पारिश्रमिक, इन्धन, टायर, व्याज, संचालन खर्च, ह्राककट्टी र संचालन मुनाफा लगायतका मूख्य सूचकहरुमा देखिएको मूल्य वृद्धिको आधारमा सार्वजनिक यातायातका सवारीको भाडामा गरिनु पर्ने समायोजनका सम्बन्धमा मिति २०८१।०९।११ मा नेपाल सरकार, भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय (मा. मन्त्रीस्तर) को सहमति समेत प्राप्त भएकोले नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ५ को बुँदा नं २० र अनुसूची ९ को बुँदा नं १५ का आधारमा नेपाल सरकारले गरेको कार्य विस्तृतीकरण र सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन २०४९ को दफा ९६ को उपदफा (१) बमोजिम सोही ऐनको दफा १५३ को खण्ड (घ) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी दुई वा सो भन्दा बढी प्रदेश भई सञ्चालन हुने (राष्ट्रियस्तरका सार्वजनिक यातायातका रुटमा सञ्चालन हुने) सार्वजनिक यातायातका सवारीहरुको भाडादर यातायात व्यवस्था विभागको मिति २०८१।०९।२२ को निर्णयानुसार सोही मितिदेखि लागु हुने गरी देहाय अनुसार भाडादर समायोजन गरी कायम गरिएको थियो । उक्त विवरण अनुसार कर्णाली प्रदेशको राजधानी वीरेन्द्रनगर सुर्खेत देखि अन्य स्थानहरु सम्मको समायोजित भाडा तलको तालिका उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका न ९.३ यातायात व्यवस्था विभागको मिति २०८१।०९।२२ को निर्णयानुसारको भाडादर सुर्खेत देखि

सि नं	रुटको नाम	दुरी कि मि	२०८०।०४।३१ मा कायम भाडादर	हाल कायम भाडादर २०८१।०९।२२		
			Normal	Normal	Deluxe	Super Deluxe
१	भैरहवा— सुर्खेत	३४५	१०३३	१०६७	१२८१	१५३७
२	सुर्खेत — जनकपुर	६५७.२२	१८९०	१९५२	२३४३	२८११
३	सुर्खेत –धनगढी	२५६.४७	७९३	८१९	९८२	११७९
४	सुर्खेत — नेपालगञ्ज —गुलरिया	१४८.३	५०४	५२०	६२४	७४९
५	सुर्खेत—पाल्पा—पोखरा	४८६.८७	१५८५	१६३७	१९६५	२३५८
६	सुर्खेत -भुरिगाउँ-कोठियाघाट	१५६.१८	५२५	५४२	६५०	७८०
७	सुर्खेत –भैरहवा	३४५.७८	१०३५	१०७०	१२८४	१५४०
८	सुर्खेत –महेन्द्रनगर	२९०	८८२	९११	१०९३	१३११
९	सुर्खेत –लमही— तुल्सिपुर	२४६.१	७८४	८१०	९७२	११६७
१०	सुर्खेत -धरान	८५२.६	२५०१	२५८४	३१०१	३७२१
११	नेपालगञ्ज - सल्लीबजार	१२६	५१३	५३०	६३६	७६३
१२	नेपालञ्ज -जाजरकोट खलङ्गा	१८८	८१४	८४०	१००८	१२१०
१३	काठमान्डौं-जाजरकोट	६८५	२२७५	२३५०	२८२०	३३८४
१४	काठमाडौं— सुर्खेत	६००	१७८३	१८४२	२२१०	२६५२

स्रोतः यातायात व्यवस्था विभाग मिनभवन काठमाण्डौं

नोट- डिलक्स सुविधा लिएका जुनसकै प्रकारका यात्रुवाहक सवारी साधन (ब्लु बुकमा यातायात व्यवस्था विभाग अन्तर्गत VFTC कार्यालयहरुबाट डिलक्सको सुविधा लिएको प्रमाणित भएको) ले तोकिएको भाडादरमा २०% रकम थप गरी लिन सक्ने र सुपर डिलक्सको सुविधा लिएका जुनसुकै प्रकारका यात्रुवाहक सवारी साधनले (ब्लु बुकमा यातायात व्यवस्था विभाग अन्तर्गत VFTC कार्यालयहरुबाट सुपर डिलक्सको सुविधा लिएको प्रमाणित भएको) डिलक्सको भाडादरमा २०% रकम थप गरी लिन सक्ने ।

१. २५ कि.मी. देखि २५० कि.मी. सम्म दूरीका पक्की र ग्राभेल बाटोमा सञ्चालन हुने यात्रुवाहक बस, मिनिबसको लागि यस अघि प्रति कि.मी. प्रति व्यक्ति रु. २.१ कायम गरिएकोमा मिति २०८१।०९।१६ देखि प्रति कि.मी. प्रति व्यक्ति रु. ३ कायम गरिएको छ ।
२. मालबाहक सवारीका सम्बन्धमा तराई र पहाडतर्फ यस अघि प्रति कि.मी. प्रति टन क्रमशः रु.७.७२ र रु.१४.६५ कायम गरिएकोमा मिति २०८१।०९।१६ देखि तराईमा ७.७२ र पहाडमा १४.७७ ले हुन आउने रकमलाई १० टनले हिसाब गरी तपसिल बमोजिमका रुटहरुमा तपसिल बमोजिम भाडादर कायम गरिएको छ ।

९.४ वायु सेवा

तालिका न ९.४ कर्णाली प्रदेशका बिभिन्न विमानस्थल बाट उडान भर्ने एअरलाईन्स तथा उडान सम्बन्धि विवरणहरू

विमानस्थलको नाम	जिल्लाको नाम	सेक्टर	एअरलाईन्स	उडान	साप्ताहिक उडान संख्या
रुकुम सल्ले विमानस्थल	रुकुम पश्चिम	काठमाडौं देखी रुकुम पश्चिम	नेपाल एअरलाईन्स	RA-181	१
		रुकुम पश्चिम देखी काठमाडौं		RA-182	१
		नेपालगंज देखी रुकुम पश्चिम		RA-709	१
		रुकुम पश्चिम देखी नेपालगंज		RA-710	१
		नेपालगंज देखी रुकुम पश्चिम	तारा एअरलाईन्स	TRA-723	१
		रुकुम पश्चिम देखी नेपालगंज		TRA-724	१
रारा विमानस्थल	मुगु	नेपालगंज देखी मुगु	नेपाल एअरलाईन्स	RA-731	१

विमानस्थलको नाम	जिल्लाको नाम	सेक्टर	एअरलाईन्स	उडान	साप्ताहिक उडान संख्या
		मुगु देखी नेपालगंज		RA-732	१
		सुर्खेत देखी मुगु	नेपाल एअरलाईन्स	RA-759	१
		मुगु देखी सुर्खेत		RA-760	१
सिमिकोट विमानस्थल	हुम्ला	सुर्खेत देखी हुम्ला	नेपाल एअरलाईन्स	RA-759	१
		हुम्ला देखी सुर्खेत		RA-760	१
		नेपालगंज देखी हुम्ला		RA-731	१
		हुम्ला देखी नेपालगंज		RA-732	१
		नेपालगंज देखी हुम्ला	तारा एअरलाईन्स	TRA-719	१
		हुम्ला देखी नेपालगंज		TRA-720	१
		नेपालगंज देखी हुम्ला	सीता एअरलाईन्स	STA-501/503	१
		हुम्ला देखी नेपालगंज		STA-502/504	१
		नेपालगंज देखी हुम्ला	सुमिट एअरलाईन्स	SMA-141	४
		हुम्ला देखी नेपालगंज		SMA-142	४
डोल्पा विमानस्थल जुफाल	डोल्पा	नेपालगंज देखी डोल्पा	नेपाल एअरलाईन्स	RA-713	१
		डोल्पा देखी नेपालगंज		RA-714	१
		नेपालगंज देखी डोल्पा	तारा एअरलाईन्स	TRA-717	१
		डोल्पा देखी नेपालगंज		TRA-718	१
		नेपालगंज देखी डोल्पा	सीता एअरलाईन्स	STA-641	१
		डोल्पा देखी नेपालगंज		STA-642	१
		नेपालगंज देखी डोल्पा	सुमिट एअरलाईन्स	SMA-181	५
		डोल्पा देखी नेपालगंज		SMA-182	५
जुम्ला विमानस्थल	जुम्ला	नेपालगंज देखी जुम्ला	नेपाल एअरलाईन्स	RA-717	१
		जुम्ला देखी नेपालगंज		RA-718	१
		नेपालगंज देखी जुम्ला	तारा एअरलाईन्स	TRA-719	१
		जुम्ला देखी नेपालगंज		TRA-720	१
		नेपालगंज देखी जुम्ला	सीता एअरलाईन्स	STA-401	१
		जुम्ला देखी नेपालगंज		STA-402	१
		नेपालगंज देखी जुम्ला	सुमिट एअरलाईन्स	SMA-161	५
		जुम्ला देखी नेपालगंज		SMA-162	५
सुर्खेत विमानस्थल	सुर्खेत	काठमाडौं देखी सुर्खेत	बुद्ध एअर	BHA-133/137	७
		सुर्खेत देखी काठमाडौं		BHA-134/138	७
		काठमाडौं देखी सुर्खेत	श्री एअरलाईन्स	SHA-121/123	७
		सुर्खेत देखी काठमाडौं		SHA-122/124	७
		सुर्खेत देखी सिमिकोट	सीता एअर	STA-801	१
		सिमिकोट देखी सुर्खेत		STA-802	१

स्रोतः नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, घरेलु उडान तालिका २०२५(२०८१/८२)

खण्ड १०

पर्यटन तथा मनोरञ्जन

१०.१ प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

कर्णाली प्रदेश पर्यटन विकासका दृष्टिले विशिष्ट र अत्यन्तै संभावना बोकेको क्षेत्र हो । यस प्रदेशमा भित्री तराईको समथर भूभागदेखि उच्च हिमाली र हिमाल पारीसम्म फैलिएको मनमोहक प्रकृतिको उत्कृष्ट संयोजन रहेको छ । भौगोलिक विविधितासँगै विविधतायुक्त जलवायु, पर्यावरण, वनजगल र बहुमूल्य जडीबुटीहरुको सँगमका साथै लोपोन्मुख हिँउचितवा, हाब्रे, हिमाली भालु, कस्तुरी मृग आदि वन्यजन्तु कारण कर्णाली बढी खर्च गर्ने पर्यटक लागि आकर्षणको केन्द्र बन्न सक्ने संभावना छ। "लुकेको भू-स्वर्ग (Hidden Shangrila)" का रुपमा परिचित ३,५०० देखि ५,३४० मिटर उचाइमा फैलिएको अलौकिक भूगोल र पृथक बौद्ध सँस्कृति भएको उपल्लो हुम्लाको लिमी उपत्यका विदेशी पर्यटकको आकर्षण मानिन्छ ।

आकर्षक प्राकृतिक वैभवताका साथै प्रागः ऐतिहासिक संस्कृति तथा धार्मिक महत्त्वका स्थलसज्जित यस प्रदेशमा पर्यटनलाई आर्थिक समृद्धिको संवाहक क्षेत्रका रुपमा पहिचान गरिएको छ । पछिल्लो समय कर्णाली भ्रमण गर्ने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकका लागि यहाँका धार्मिक तथा सांस्कृतिक र उच्च हिमाली पदयात्राले थप आकर्ष गर्दा पर्यटकीय गतिविधि बढ्दै गएको छ । प्रदेशमा चार नाथ धाम, पञ्चकोशी र पञ्चदेवल, नौ बहिनी मालिका, बाह्र भाई मष्टा देवताहरु रहेका छन् । कालिकोटबाट बडिमालिका जाने त्रिवेणी धाम, बडिमालिका मन्दिरका पौराणिक मन्दिरहरु, खापरमष्टा, बण्डाली मष्टा, ठिगेल्नी, चुलीमालिका, पुगमालिका, माहावु धाम, जुम्लामा रहेको सिंजा उपत्यका तथा कनकासुन्दरी धाम, चन्दननाथ र भैरवनाथ, मुगुको छाँयानाथ, कार्मारोङ्गको टोकनाम् ग्याल गुम्बा, थार्पमष्ट, रारा महादेव, कार्कीवडा महादेव, हुम्लाको रेलिङ गुम्बा र खार्पुनाथ, डोल्पाको त्रिपुरासुन्दरी, जाजरकोटको दरवार, सल्यानको खैरावाङ, छाँयाक्षेत्र र कुपिन्डे दह, रुकुम पश्चिमको डिग्रेबाबाको मन्दिर, दैलेखको दुल्लु दरबार, बालेश्वर, शिरस्थान, नाभिस्थान, पादुका, धुलेश्वर, कोटिला, डुङ्गेश्वर डुङ्गेल मन्दिर, बेलासपुर, सुर्खेतको देउतीबज्यै, कालिका मन्दिर, शिव मन्दिर, काँक्रेविहार र उत्तरगंगाको जलेश्वर मन्दिर जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्रहरुलाई कैलाश मानसरोवर, लुम्बिनी र पशुपतिनाथका साथै भारतको बाराणासी र अयोध्या जस्ता प्रसिद्ध तिर्थस्थलसँग आबद्ध गरी धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटनको प्रबर्द्धन गर्ने असीमित अवसर रहेको छ । यसैगरी मनोरञ्जनात्मक पर्यटन, कृषि पर्यटन, पर्यापर्यटन, जल तथा साहसिक पर्यटन यस प्रदेशको विकास तथा रुपान्तरणको प्रमुख सम्बाहक हुन सक्छन। धेरैको चासोको रुपमा रहेको शैव संस्कृति, बोन धर्मको खोज, नेपाली भाषाको उत्पति लगायत अन्य धेरै समुदायको चालचलन, रहनसहन आदि विषयमा अनुसन्धानात्मक पर्यटनको संभावना पनि उत्तिकै रहेको छ ।

पर्यटनलाई कर्णालीको प्रमुख रुपान्तरणको क्षेत्रका रुपमा अंगिकार गरेर प्रदेश सरकार तथा सरोकारवाला यसको विकास तथा प्रबर्द्धनमा क्रियाशील छन्। यसैक्रममा प्रदेश पर्यटन ऐन - २०७८ र नियमावली, २०८० स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा छन्। पर्यटनको दिगो विकासका लागि कर्णाली प्रदेश पर्यटन गुरुयोजना (२०७७/७८-२०८६/८७) तर्जुमा भई कार्यान्वयनमा रहेको छ। अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ICIMOD) को सहयोगमा नेपाल भारत र चिन समेटेर त्रिदेशीय कैलाश पवित्र भूपरिधि संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन भईरहेको छ। यसबाट उक्त क्षेत्रमा प्रकृतिमा आधारित पर्यापर्यटनको प्रबर्द्धनमा सहयोग पुगिरहेको छ। फलस्वरुप कर्णाली आन्तरिक पर्यटन बजारको सबैभन्दा ठूलो गन्तव्य समेत बन्दै गएको छ। बर्सेनि पाँच लाखभन्दा बढी आन्तरिक पर्यटकले प्रदेशका विभिन्न स्थानमा भ्रमण गर्ने गरेको अनुमान छ। प्रदेशमा होमस्टे सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७६ लागु गरी विभिन्न स्थानमा होमस्टे निर्माण तथा सञ्चालनका लागि सहयोग गरिएको छ। पर्यटन पूर्वाधारको विकास तथा स्तरोन्नति, पदमार्गको निर्माण तथा विस्तार र भिडियो क्लिप तयार गरी पर्यटकीय गन्तव्यको प्रचार प्रसार गर्ने काम भईरहेको छ ।

`प्रमुख पर्यटकीय क्षेत्रहरु समेटिएको "गन्तव्य कर्णाली" पुस्तिका प्रकाशन गरी अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा समेत प्रचारप्रसार भईरहेको छ। कर्णाली गन्तव्य एप्स तयारीको चरणमा रहेको छ भने मुगुको रारा, रुकुमको खारा, कालिकोटको पिलि र पचाल झरना र त्रिवेणी पाटनको पर्यापर्यटकीय पूर्वाधार विकासको लागि वहुवर्षीय आयोजना स्वीकृत भई कार्यान्वयन रहेका छन्।

कर्णालीको पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि संसारको गन्तब्य नेपालः नेपालको गन्तव्य कर्णाली' भन्ने नाराका साथ प्रदेशका महत्त्वपूर्ण १७ वटा पर्यटकीय स्थलहरु तोकी पूर्वाधार विकास भईरहेको छ। मनोरञ्जनात्मक तथा साहसिक पर्यटनको विकासका लागि पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा गरी व्यवस्थित रुपमा पर्यटन विकास तथा प्रबर्द्धनका कार्य सञ्चालन भईरहेका छन्। सल्यानको कुपिण्डे दहमा पर्यटनको विकास गर्ने कार्य पनि भईरहेको छ।यस प्रदेशमा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका न १०.१ कर्णाली प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

जिल्ला	पर्यटकीय स्थलहरू
डोल्पा	शे-फोक्सुण्डो ताल, त्रिपुरा सुन्दरी मन्दिर, जगदुल्ला ताल, सुनदह, दुघकुण्ड, खालीदह, छामकुन ताल, ग्यावरा ताल, चौधारा, कोच्यरा, नाछिर ताल, सुलीगढ झरना, खालीबन झरना, लैनिको झरना, तिप्ला झरना, खोरखोलाको झरना, घवलागिरी, चुरेन हिमाल, पुठाहिउचुली, मुकोट हिमाल, कांजिरोवा हिमाल, अरनिको चुली आदी
मुगु	राराताल (महेन्द्र ताल), चंखेली लेक, छायाँनाथ दह, नाक्चे लाग्ना, खमालेपाटन क्षेत्र, मुर्माटप, ऋणमोक्ष, छायानाथ ठाकुर ज्यू मन्दिर, ऋणमोक्ष भगवती मन्दिर, खेष्म मालिका भगवती मन्दिर, कालिका मालिका मन्दिर, नाथर्पु मस्टा मन्दिर, बचन बोल्ने गुम्बा, परलोक गुम्बा, सराग गुम्बा, खाटी गुम्बा, थाप्रमष्टा, रुवा गम्या
हुम्ला	खार्पूनाथ, महादेवल मन्दिर, लवासुर माडु, भगवती माडु, रलिङ्ग गुम्वा, याल्वाङ्ग गुम्वा, रिझिलिङ्ग गुम्वा, हुम्ला कर्णाली आदी
जुम्ला	चन्दननाथ मन्दिर, भैरवनाथ मन्दिर, दरवार मन्दिर, कनकासुन्दरी मन्दिर, चिमरामालिका भगवती मन्दिर, शिव मन्दिर, ठाकुरज्यू मन्दिर, भण्डार वन, सिस्ने हिमाल, पातारासी हिमाल, रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज खण्ड, सिंजाक्षेत्र, तातोपानी, गोठिचौर, बागबानि स्याउ तथा तरकारी फाराम, कर्णालि प्राबिधिक शिक्षालय, हड्के दह, पाण्डव गुफा आदी
कालिकोट	बडीमालिका मन्दिर, चुली मालिका मन्दिर, पुग मालिका मन्दिर, महावु शिव मन्दिर, पंचदेवल, चुलीमालिका मन्दिर, तिला गुफा, ढुँगे बगैचा, महाबु मन्दिर, कालीका मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, देउली, रामारोशन, पचाल झरना, फुगाड झरना, पचछहरी झरना आदी
दैलेख	शिरस्थान, नाभिस्थान, पादुका, धुलेश्वर, कोटीला, पञ्चदेवलहरू, कोत गढी, कृतिखम्बा, सातखम्म, पटङ्गेनी दरबार, बालेश्वर मन्दिर, बेलासपुर मन्दीर, नारायण मन्दिर, वालेश्वर मन्दिर
जाजरकोट	मालिका गुफा, भकारे दह, जगतीपुर दरबार, पैंक मष्टा मन्दीर, नुवागाँउ, पोखरा, नढाईहाव (ताल), नहकुली लेक, भौरीलेक, देउरिजाव, हात्तिको पाइला, शिवको मन्दिर, घनीचुला, बालुवा काँध, साटा खोला, तिनगार, देउराली, बासुधारा, नपाईडाँडा, साइकवरी, ठाकुरज्यु, रामावाचिल मन्दिर, साप जिब्रो, बुदबुदि, रुकुमाला देउती बजै, शिवालय कुटी, मालिका देवी मन्दिर, कचाली लेक, चियादुवा, जाजरकोट दरबार
रुकुम पश्चिम	दया गुफा, ठुलि दह, साँख दह, जन्तिवसे लेक, कुप्रेकोट दरवार, मुसिकोट दरवार, गोतामकोट, चित्रिपाटन, काँडा दह, सात तले गुफा, मालिका मन्दिर, चमेरी गुफा, शिव गुफा, धुमभिर युद्ध संग्रालय, सहिद स्मृती पार्क, राजकोट, सुकी दह, शिव मन्दिर, सिद्ध गुफा, स्यार्पु ताल, सहिद पार्क रविगाँउ
सल्यान	कुपुण्डेदह, बराह मन्दिर, खैरावाङ भगवती मन्दिर, खैरावाङ भवनेश्वरी मन्दिर छत्रेश्वरी मन्दिर, कालिका भगवती, मोखला शिव गुफा, कमलाक्षी, कपुरकोट, भद्रकाली मन्दिर, फलावाङ दरबार, कछुवा दह, लक्ष्मीपुर शक्तिपिठ, छाँयाक्षेत्र, शंखमूल, कुमाख लेक, कालीमाटीकी बज्यू गङ्गामाला, माल्नेटा,
सुर्खेत	काँक्रिबिहार, बुलबुले ताल, देउती बज्यै मन्दिर, लाटिकोइलीको शिव मन्दिर, शिद्धपाइला, गणेश मन्दिर, कालीका मन्दिर, कृष्ण मन्दिर, उत्तरगंगा जलेश्वर मन्दिर, भोटेचुली(गुमी चुली), बराह ताल, चमेरो गुफा, बिजौरा, भेरी नदि, कर्णाली नदि, पन्चपुरि मन्दिर, कोटको थुम्को, खानीपाखा गुफा, भोटेचुली (खानीखोला), सिम्ता उपत्यका, धनरास दरबार, साततले गुफा, आदी

१०.२ कर्णाली प्रदेश पर्यटन गुरु योजना

तालिका न १०.२ कर्णाली प्रदेश पर्यटन गुरु योजनाले समेटेका प्रमुख कार्यक्रमहरु

क स	कार्यक्रम क्षेत्रहरु	अनुमानित लागत (रु)
१	पर्यटकीय उपज तथा स्थल विकास र स्तरोन्नति	४३ करोड २१ लाख ८०हजार
२	पर्यटन पुर्वाधार विकास र स्तरोन्नति	२९ करोड ८१ लाख
३	गन्तव्य बजार व्यवस्थापन र प्रवर्द्धन	८२ करोड ७० लाख
४	नीतिगत सुधार ,सस्थागत संरचना र मानव संसाधन विकास	८७ करोड १४ लाख
५	लगानी प्रवर्द्धन र व्यवसाय विकास	१ अर्ब १ करोड ८५ लाख
६	सामुदायिक सहभागिता र स्थानीय पर्यटन प्रबर्द्धन कार्यक्रम	१ अर्ब २२ करोड ४० लाख
७	सांस्कृतिक र प्राकृतिक सम्पदा संरक्षण कार्यक्रम	१ अर्ब ७ करोड ४० लाख
	जम्मा अनुमानित लागत (१० वर्षे अविध सम्म)	**५ अर्ब ७४ करोड ८१ लाख ८० हजार**

स्रोतः दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

१०.३ पर्यटक होटलहरुको अवस्था र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य

तालिका न १०.३ पर्यटक होटलहरुको अवस्था र दोस्रो योजनाको लक्ष्य

क स	सुचक	एकाई	२०७९/८० सम्मको स्थिति	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
१	आवास तथा भोजन सेवा क्षेत्रको वृद्धिदर	प्रतिशत	१८.२९	२२.५२	२४.५	२५
२	विकसित पर्यटकीय उपज	सङ्ख्या	२४	३०	३५	४०
३	पर्यटकीय पदमार्ग	कि मि	१८०	२००	२५०	३००
४	पर्यटक स्तरका होटल	सङ्ख्या	१००	१२५	१५०	१७५
५	सुचारु होमस्टे	सङ्ख्या	३०	३५	४०	४५
६	वार्षिक आन्तरिक पर्यटक अगमन (लाखमा)	सङ्ख्या	४.५	५	६	७
७	वार्षिक विदेशी पर्यटक अगमन (हजारमा)	सङ्ख्या	६	१२	१८	३०
८	मानसरोवर लक्षित विदेशी पर्यटक (वार्षिक हजारमा)	सङ्ख्या	१५	३०	४०	५०
९	३ तारे भन्दा माथीका होटल तथा रिसोर्ट	सङ्ख्या	३	३	५	७
१०	प्रादेशिक जीडीपिमा पर्यटन र आतिथ्य क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	५.६	५.९	७.	१०

स्रोतः दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश

खण्ड ११

न्याय, शान्ति सुरक्षा, मानव ओसारपसार र घरेलु हिंसा

११.१ देवानी तथा फौजदारी मुद्दासम्बन्धी विवरण

तालिका नं. ११.१ फौजदारी कसूर मुद्दा/अपराध दर्ता सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	मुद्दा शिर्षक	आर्थिक वर्ष		
		७८।७९	७९।८०	८०/८१
१	कर्तव्य ज्यान	४४	४०	५१
२	ज्यान मार्ने उध्योग	६२	५८	५७
३	भवितव्य ज्यान	२०२	२५९	२६९
४	फुटकर ज्यान	५३	५३	५०
५	आत्म हत्या गर्न दुरुत्साहन गरेको	१७	१३	१८
६	गर्भ संरक्षण बिरुद्धको कसुर	०	१	३
७	बिष खाएर	५५	३०	३५
८	झूण्डिएर	२२८	२३९	२८५
९	हाम फालेर	०	१	२
१०	हात हतियार औजारवाट	१	२	२
११	डाका चोरी	१२	१३	१५
१२	नकबजनी चोरी	१३	१२	८
१३	साधारण चोरी	५७	४२	३७
१४	सवारी चोरी	६	२	२
१५	पुरातात्विक चोरी	०	०	१
१६	जूवा खेल्न वा सट्टाबाजी गर्न नहुने	११	७	१२
१७	मुद्रा सम्बन्धी कसुर	२	१	४
१८	ठगी	८	१४	३०
१९	लागू औषध	९५	११४	१०६
२०	कालो बजार	०	४	१
२१	चन्दा सङ्कलन	०	२	१
२२	सरकारी छाप दस्तखत किर्ते	६	१२	८
२३	अपहरण वा शरीर बन्धक सम्बन्धी कसुर	०	२	२
२४	हातहतियार खरखजना	२२	१७	१८
२५	सार्बजनिक हित, स्वास्थ्य, सुरक्षा, सुविधा र नैतिकता बिरुद्धको कसुर	१९६	१७२	२३७
२६	आपराधिक प्रवेश तथा आपराधिक उपद्रव सम्बन्धी कसुर	१२	८	२२
२७	नागरिकता सम्बन्धी	०	२	१
२८	कुटपिट वा अंगभंग सम्बन्धी कसुर	६	४	२
२९	जातिय छुवाछुत	०	३	८

३०	मा.बे.बि. तथा ओसारपसार	४	६	६
३१	बहु विवाह	८१	७४	६३
३२	वाल विवाह	११	१६	३
३३	जवरजस्ती करणी	१५४	२०५	२०७
३४	जवरजस्ती करणी उध्योग	४४	४५	३४
३५	बालयौन दुराचार	५	५	१०
३६	बालबालिका सम्बन्धी कसुर (हिंसा)	६	२	१
३७	सवारी ज्यान	७७	६६	५६
३८	सवारी अंगभंग	३	२	९
३९	सवारीबाट भ.त.	३२	१७	२९
४०	अपहरण तथा जवरजस्ती करणी	१	२	२
४१	वैंकिङ कसुर	५	१३५	२८६
४२	परिक्षा तथा शिक्षा ऐन	१	४	६
४३	पशुपंक्षी सम्बन्धी कसुर	४	६	१
४४	व्यक्ति वेपत्ता	४	१	१
४५	अन्य	१५	१६	१९
४६	जम्मा	१५५५	१७२९	२०२०

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.२ अपराध सम्बन्धी ३ वर्षको अपराध वर्गीकरण

तालिका नं. ११.२ अपराध सम्वन्धी ३ वर्षको अपराधको वर्गीकरण

क्र.श	किसिस	आ व २०७८।७९	आ व २०७९।८०	आ व २०८०।८१
१	ज्यान सम्बन्धी अपराध	३८२	४२६	४३१
२	आत्महत्या	२८८	२७०	३२४
३	चोरी	८९	६८	६४
४	संगठित आर्थिक अपराध	१४३	२९८	४४५
५	सामाजिक अपराध	२३४	१९९	३३०
६	महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी अपराध	३०९	३६१	३३१
७	सवारी दुर्घटना सम्बन्धि कसुर	११०	८१	९५
८	जम्मा	१५५५	१७२९	२०२०

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.३ गम्भिरताको आधारमा अपराधको वर्गीकरण

तालिका नं. ११.३ गम्भिरताको आधारमा अपराधको वर्गीकरण

गम्भीरताको किसिम	आ व २०७८।७९	आ व २०७९।८०	आ व २०८०।८१
जघन्य अपराध	३१५	३८५	३९१
गम्भीर अपराध	३२९	४३७	५८७
सामान्य अपराध	३३६	३०५	३७०
अन्य कसुर	५७५	६०२	६७२

गम्भीरताको किसिम	आ व २०७८।७९	आ व २०७९।८०	आ व २०८०।८१
जम्मा	**१५५५**	**१७२९**	**२०२०**

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.४ त्रिवर्षिय घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवरण

तालिका नं. ११.४ त्रिवर्षिय घरेलु हिंसा सम्बन्धी जिल्लागत विवरण

क्षेत्र	आर्थिक वर्ष		
	०७८/०७९	०७९/०८०	०८०/०८१
कर्णाली प्रदेश	**८८३**	**८५८**	**८८०**
सुर्खेत	५२९	५०७	३९६
दैलेख	१३१	९५	१६४
जाजरकोट	४३	३४	३७
रुकुम पश्चिम	४०	२४	६७
सल्यान	३७	४१	३०
कालिकोट	१५	४२	३४
जुम्ला	५५	७६	८४
हुम्ला	१२	२४	२४
डोल्पा	६	७	३८
मुगु	१५	८	६

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.५ कर्णाली प्रदेशको गत तिन वर्षको सवारी दुर्घटना सम्वन्धी विवरण

तालिका नं. ११.५ कर्णाली प्रदेशको गत तिन वर्षको सवारी दुर्घटना सम्वन्धी विवरण

आर्थिक वर्ष	दुर्घटना संख्या	मृत्यु संख्या	घाईते संख्या
२०७८।७९	४१५	१८०	१०१०
२०७९।८०	५४६	१३१	१०९०
२०८०।८१	१०८६	११२	२०७७

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.६ त्रिवर्षिय विपद घटनासम्वन्धी विवरण

तालिका नं. ११.६ त्रिवर्षिय विपद घटनासम्वन्धी विवरण

घटना शिर्षक	आर्थिक वर्ष		
	७८/७९	७९/८०	८०/८१
बाढी	४८	२३	२४
पहिरो	२०२	३६४	११३
हिमपहिरो	१५	३	१
आगोलागी	१३१	११४	३४२
चट्याङ	४४	४४	३९
हावाहुरी	६०	१०	१२०

घटना शिर्षक	आर्थिक वर्ष		
	७८/७९	७९/८०	८०/८१
भूकम्प	०	६	८
अविरल वर्षा	६८४	१६३५	९३
डुङ्गा दुर्घटना	०	०	१
खोलाले बगाई	१३	७	४
नदिले बगाई	१६	६	०
सुख्खा पहिरो	३	२	२०

स्रोतः प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.७ जिल्ला अदालत र उच्च अदालतको मुद्दाहरूको विवरण

तालिका नं. ११.७ गत तिन आर्थिक वर्षमा जिल्ला अदालतहरुमा परेका देवानी र फौजदारी मुद्दाहरुको लगत फछ्यौट र बाँकीको विवरण

जिल्ला अदालतको नाम	मुद्दाको प्रकार	आर्थिक वर्ष								
		२०७८।७९			२०७९।८०			२०८०।८१		
		लगत	फछ्यौट	बाकी	लगत	फछ्यौट	बाकी	लगत	फछ्यौट	बाकी
रुकुम पश्चिम	देवानी	४२३	२९१	१३२	४५१	३२९	१२२	४८०	३८०	१००
	फौजदारी	२४३	११५	१२८	२४९	१७५	७४	२४२	१४४	९८
सुर्खेत	देवानी	४६६	३३१	१३५	४०१	३०२	९९	४२५	३१७	१०८
	फौजदारी	१९४	१००	९४	२०२	१३५	६७	१९५	१३०	६५
जाजरकोट	देवानी	१२६१	९०४	३५७	१२६६	८५०	४१६	१४११	९७४	४३७
	फौजदारी	११४७	८३७	३१०	१०५३	६३६	४१७	१३०२	७३७	५६५
दैलेख	देवानी	२२२	१७८	४४	१९३	१४७	४६	२२२	१६५	५७
	फौजदारी	१५०	१२१	२९	१३२	९२	४०	१२०	८३	३७
सल्यान	देवानी	२७०	१६७	१०३	२८१	२०७	७४	२६२	१९६	६६
	फौजदारी	२६५	१५७	१०८	२७५	२०४	७१	२००	१३७	६३
जुम्ला	देवानी	१९१	९४	९७	१८८	१४४	४४	१२६	८६	४०
	फौजदारी	१७०	८५	८५	१८८	८४	१०४	१८६	१०७	७९
मुगु	देवानी	५४	४७	७	२९	१९	१०	३०	२६	४
	फौजदारी	५९	३६	२३	६४	३३	३१	७८	६३	१५
कालिकोट	देवानी	२२	१३	९	३५	१७	१८	३८	३३	५
	फौजदारी	४१	३३	८	२४	८	१६	४३	२९	१४
हुम्ला	देवानी	४०	२७	१३	३८	३५	३	३४	२५	९
	फौजदारी	९०	६५	२५	६२	५४	८	६५	४१	२४
डोल्पा	देवानी	११६	६०	५६	११२	७६	३६	११४	७७	३७
	फौजदारी	१३६	५५	८१	१७९	१३२	४७	१३२	८३	४९
कर्णाली प्रदेश जम्मा	**देवानी**	**३०६५**	**२११२**	**८१८**	**२९९४**	**२१२६**	**७६९**	**३१४२**	**२२७९**	**७५५**
	फौजदारी	**२४९५**	**१६०४**	**७९७**	**२४२८**	**१५५३**	**८०८**	**२५६३**	**१५५४**	**९४४**

स्रोतः सर्वोच्च अदालतको बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१

११.८ कर्णाली प्रदेशमा रहेका अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण(आ.व. २०८०/८१)

तालिका नं. ११.८ कर्णाली प्रदेशमा रहेका अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण (आ.व. २०८०/८१)

सि न	अदालत	अदालतमा जम्मा लगत फछ्यौंट र लक्ष्य र बाकी विवरण					
		जम्मा लगत	फछ्यौट लक्ष्य	फछ्यौट	लागतको फछ्यौट प्रतिशत	लक्ष्यको फछ्यौट प्रतिशत	जम्मा बाँकी
१	सल्यान	७२४	४६२	५२५	७३	११४	१९९
२	रुकुम पश्चिम	६२०	४३५	४४७	७२	१०३	१७३
३	सुर्खेत	२७१६	१७७४	१७१३	६३	९७	१००३
४	जाजरकोट	३४२	२९७	२४८	७३	८४	९४
५	दैलेख	४६२	३६३	३३३	७२	९२	१२९
६	जुम्ला	३१२	२३३	१९३	६२	८३	११९
७	हुम्ला	१०९	९५	९०	८३	९५	१९
८	डोल्पा	८१	५०	६२	७७	१२४	१९
९	मुगु	१००	५९	६७	६७	११४	३३
१०	कालिकोट	२५०	१९७	१६४	६६	८३	८६
कर्णाली प्रदेश जम्मा		**५७१६**	**३९६५**	**३८४२**	**६७.२**	**९६.९**	**१८७४**

स्रोतः सर्वोच्च अदालतको बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१

तालिका नं. ११.९ कर्णाली प्रदेशमा रहेका उच्च अदालतहरुको लगत लक्ष्य तथा पछ्यौटको अदालतगत विवरण (आ.व. २०८०/८१)

सि न	अदालत	अदालतमा जम्मा लगत फछ्यौंट, लक्ष्य र बाँकी					
		जम्मा लगत	फछ्यौट लक्ष्य	फछ्यौट	लागतको फछ्यौट प्रतिशत	लक्ष्यको फछ्यौट प्रतिशत	जम्मा बाँकी
१	उच्च अदालत सुर्खेत	९१६	६५७	७५४	८२	११५	१६२
२	जुम्ला ईजलास	२७९	१६३	२५३	९१	१५५	२६
कर्णाली प्रदेश जम्मा		**११९५**	**८२०**	**१००७**	**१७३**	**२७०**	**१८८**

स्रोतः सर्वोच्च अदालतको बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१

११.९ फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी निवेदनहरुको लगत फछ्यौंट र बाँकीको अवधिगत विवरण (आ.व. २०८०/८१)

तालिका नं. ११.१० फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी निवेदनहरुको लगत फछ्यौंट र बाँकीको अवधिगत विवरण (आ.व. २०८०/८१)

विषय	लगत		लगतको अवधिगत वर्गिकरण		जम्मा	जम्मा फछ्यौंट		जम्मा	जम्मा बाँकी		जम्मा
	जिम्मेवारी सरिआएको	नयाँ दत	६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको		६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको		६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको	
पुनरावेदन	१८५	८५५	३२३	७१७	१०४०	२१६	६७५	८९१	१०७	४२	१४९
सुरु मुद्दा	०	७	६	१	७	१	१	२	५	०	५

विषय	लगत		लगतको अवधिगत वर्गिकरण		जम्मा	जम्मा फछ्यौंट		जम्मा	जम्मा बाँकी		जम्मा
	जिम्मेवारी सरिआएको	नयाँ दत	६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको		६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको		६ महिना भित्रको	६ महिना नाघेको	
साधक	३	८	११	०	११	१०	०	१०	१	०	१
रिट निवेदन	२२	११५	५९	७८	१३७	३३	७१	१०४	२६	७	३३
जम्मा	२१०	९८५	३९९	७९६	११९५	२६०	७४७	१००७	१३९	४९	१८८

स्रोतः सर्वोच्च अदालतको बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१

११.१० कैदी बन्दीहरु सम्वन्धि विवरण (२०८२ बैशाख सम्म)

तालिका नं. ११.११ कैदी बन्दीहरु सम्वन्धि विवरण (२०८२ बैशाख सम्म)

क्र स	कारागार रहेको जिल्लाको नाम	कैदी		कैदी जम्मा	थुनुवा		थुनुवा जम्मा	६५ वर्ष माथि		आश्रीत	कैफियत
		पुरुष	महिला		पुरुष	महिला		कैदी	थुनुवा		
१	रुकुम पश्चिम	९३	५	९८	५६	४	६०	४	०	२	०
२	सल्यान	६७	११	७८	४२	३	४५	२	०	२	०
३	हुम्ला	३	०	३	७	०	७	०	०	०	०
४	जुम्ला	६५	४	६९	३२	०	३२	१	०	०	०
५	मुगु	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	कालिकोट	३७	३	४०	१०	१	११	०	०	०	०
७	डोल्पा	१२	०	१२	९	०	९	०	०	०	०
८	जाजरकोट	४६	०	४६	२९	०	२९	४	०	०	१ भारतीय
९	दैलेख	१३०	१४	१४४	३२	२	३४	४	०	१	१ भारतीय
१०	सुर्खेत	२४१	२८	२६९	११५	१५	१३०	३	०	२	१ भारतीय
कुल जम्मा		६९४	६५	७५९	३३२	२५	३५७	१८	०	७	३

स्रोतः कारागार व्यवस्थापन विभाग २०८२ बैशाख महिनाको मास्केवारी

११.११ कर्णाली प्रदेश प्रहरी कार्यालय मातहतका प्रहरी कार्यालय तथा कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

तालिका नं. ११.१२ कर्णाली प्रदेश प्रहरी कार्यालय मातहतका प्रहरी कार्यालय तथा कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
१	कर्णाली प्रदेश प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	प्र.ना.म. नि.	जनक भट्टराई	०८३-५२०८११	९८५१२८०४४१	९८५८०८४४४४	
२	नेपाल प्रहरी प्रदेश कार्यालय सुर्खेत, (हाल नेपालगंज)	प्र.व.उ.	दिपक कुमार बस्नेत	०८१-५५०७७६	९८५१२८०३७३	९८५८०९४४४४	
३	कर्णाली प्रदेश प्रहरी तालिम केन्द्र सुर्खेत, (हाल नेपालगंज)	प्र.व.उ.	नान्तीराज गुरूङ	०८१-५५०३९५	९८५१२८०४१४	९८५८०९१२२२	
४	कर्णाली प्रदेश प्रहरी गण सुर्खेत	प्र.उ.	नेत्रमणि गिरी	०८३-५२२२२२	९८५७८९००७२	९८५८०५००९९	
५	नेपाल प्रहरी विशेष सुरक्षा गण सुर्खेत,	प्र.उ.	राम प्रसाद घर्ति		९८५७०५५१६६	९८५८०५०५०७	

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
	(हाल नेपालगंज)						
६	ने.प्र.रा.सुरक्षा तथा ट्राफिक व्यवस्थापन कार्यालय सुर्खेत	प्र.उ.	भावेश रिमाल	०८३-५२५१२०	९८५१२८१२९३	९८५८०९००९७	
७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	प्र.उ.	रुपेश खड्का	०८३-५२०८१२	९८५१२८८१११	९८५८००५५५५	
८	जिल्ला प्रहरी कार्यालय दैलेख	प्र.ना.उ.	सुनिल दाहाल	०८९-४२०११३	९८५१२८१३८६	९८५८०१५५५५	
९	जिल्ला प्रहरी कार्यालय जाजरकोट	प्र.ना.उ.	पुरुषोत्तम प्रसाद पाण्डे	०८९-४३०१००	९८४१५८१२८०	९८५८०४५५५५	
१०	जिल्ला प्रहरी कार्यालय सल्यान	प्र.ना.उ.	केशर कुमार न्यौपाने	०८८-५२००७०	९८५१२८१६१५	९८५७८४५५५५	
११	जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम	प्र.ना.उ.	प्रमेश विष्ट	०८८-५३०१८७	९८५१०९७३०८	९८५७८३५५५५	
१२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय जुम्ला	प्र.ना.उ.	छेदिलाल कामती	०८७-५२०११३	९८५१२८१६११	९८५८३२५५५५	
१३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय हुम्ला	प्र.ना.उ.	शंकर पोखरेल	०८७-६८००९९	९८५१२८१४८९	९८५८३१५५५५	
१४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय डोल्पा	प्र.ना.उ.	हरीकृष्ण के.सी.	०८७-५५००५६	९८५११९९५६०	९८५८३०५५५५	
१५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय मुगु	प्र.ना.उ.	सरोज गिरी	०८७-४६००९९	९८५१०११२१०	९८५८३४५५५५	
१६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय कालिकोट	प्र.ना.उ.	टेक बहादुर रावत	०८७-४४०११३	९८५१२८१४५९	९८५८३३५५५५	
१७	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	प्र.नि.	वकिल सुनार	०८३-५२४४९६	९८६०८२३९९२	९८५८०७५४९६	
१८	कर्णाली प्रदेश प्रहरी बिद्यालय वीरेन्द्रनगर सुर्खेत	प्र.नि.		०८३-५२४१६७		९८५८०७९८०१	
१९	कर्णाली प्रदेश विपद् व्यवस्थापन गुल्म जुम्ला	प्र.नि.	थानेश्वर चपाई	०८७-५२००४०	९८५७६९०००४	९८५८३९००१०	
२०	क.प्र.प्रहरी कार्यालय केनाईन शाखा सुर्खेत, (हाल कोहलपुर)	प्र.ना.नि.	विष्णु प्रसाद पौडेल		९८४१९३६२८०	९८५८०६२३२३	
	जिल्ला प्रहरी कार्यालय सुर्खेत						

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
१	जि.प्र.का.सुर्खेत	प्र.उ.	रूपेश खड्का	०८३-५२०८१२	९८५८००५५५५	९८५१२८८१११	
२	न.प्र.का.सुर्खेत	प्र.ना.नि.	गगन सिंह	०८३-५२०२२२	९८६६८९५२१२	९८४४८१७७१२	
३	ई.प्र.का.अवलचिङ्ग सुर्खेत	प्र.स.नि.	उमेश चौधरी	०८३-६९३१६२	९८६६८९५२१३	९८६८००४८९०	
४	ई.प्र.का.बाबियाचौर ञसुर्खेत	प्र.नि.	रविन्द्र सिंह कार्की		९८५८०५११००	९८५१२९१७६४	
५	ई.प्र.का.गुटु सुर्खेत	प्र.ना.नि.	नारायण विष्ट		९८५८०९०५७२	९८४९६५१२७६	
६	ई.प्र.का.छिन्चु सुर्खेत	प्र.नि.	पदम खत्री	०८३-५४०१५६	९८५८०७०६५६	९८५१२८०५७७	
७	ई.प्र.का.बादेपिपल सुर्खेत	प्र.नि.	सुरेश सिंह		९८५८०८७१००	९८४९२५९९७२	
८	ई.प्र.का.लेकबेशी सुर्खेत	प्र.ना.नि.	बिर बहादुर बोहोरा		९८५८०८२०२२	९८४३९१२६५५	
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय दैलेख				
१	जि.प्र.का.दैलेख	प्र.ना.उ.	सुनिल दाहाल	०८९-४२०११३	९८५८०१५५५५	९८५१२८१३८६	
२	ई.प्र.का.दुल्लु दैलेख	प्र.नि.			९८५८०९००९६		
३	ई.प्र.का.नौमुले दैलेख	प्र.नि.	कविराज रोकाय		९८५८०९०००८	९८५१२९४९१३	
४	ई.प्र.का.राकम कर्णाली दैलेख	प्र.ना.नि.	हरिलाल सेजुवाल		९८६८०३२६९८	९८४७८४३५३१	
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय जाजरकोट				
१	जि.प्र.का.जाजरकोट	प्र.ना.उ.	पुरुषोत्तम प्रसाद पाण्डे	०८९-४३०१००	९८५८०४५५५५	९८५१२८१२८०	
२	ई.प्र.का.गर्खाकोट जाजरकोट	प्र.ना.नि.	पुर्ण बहादुर राना		९७६५३६७४१७	९८६३१६१५५८	
३	ई.प्र.का.बारेकोट जाजरकोट	प्र.नि.	श्री कुमार पौडेल		९७६५२८१३८४	९८५१२८१७३१	
४	ई.प्र.का.दल्ली जाजरकोट	प्र.नि.	सन्तोष चन्द		९८५८०८२५७७	९८५७८९०३७६	
५	ई.प्र.का.रिम्ना जाजरकोट	प्र.ना.नि.	शिउ कुमार चौधरी		९७४५२०३७३५	९८४६६९२१३५	
६	ई.प्र.का.अर्छाने	प्र.स.नि.	खगिराम		९७४९८७६९९०	९८६६८४४३११	

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
	जाजरकोट		सारु				
७	ई.प्र.का.बडावन जाजरकोट	प्र.ना.नि.	ओपेन्द्र कुमार शाही		९८५८०८९५४०	९८४७८६२७८८	
८	ई.प्र.का.पंचलादह जाजरकोट	प्र.स.नि.	याम बहादुर थापा		९८६४७९२९११	९८४८२४४६४९	
९	ई.प्र.का.दशेरा जाजरकोट	प्र.स.नि.	बिर्ख गुरुङ		९८५८०८९५३९	९८५८०५५८९०	
१०	ई.प्र.का.जगतिपुर जाजरकोट	प्र.ना.नि.	दल बहादुर विष्ट		९७४५२०३७४१	९८६८०१९८८७	
११	ई.प्र.का.रग्दा जाजरकोट	प्र.स.नि.	राजु प्रसाद चौधरी		९७४५२०३७८७	९७६६६५५८०७	
१२	ई.प्र.का.नायकवाडा जाजरकोट	प्र.ना.नि.	अम्मर बहादुर थापा		९७६५२८१३८६	९८४५८५६१५१	
१३	ई.प्र.का.सिमा जाजरकोट	प्र.ब.ना. नि.	मोहनलाल अधिकारी		९८५८०८१२३५	९८४८१८८३८१	
जिल्ला प्रहरी कार्यालय सल्यान							
१	जि.प्र.का.सल्यान	प्र.ना.उ.	केशर कुमार न्यौपाने	०८८-५२००७७	९८५७८४५५५५	९८५१२८१६१५	
२	ई.प्र.का.सितलपाटी	प्र.ना.नि.	गोपाल कुमार मल्ल	०८८-४००१९०	९८५७८७८१९०	९८५८०८३४५५	
३	ई.प्र.का.लुहाम (क)	प्र.नि.	रेशम लाल पौडेल		९८५७८९००७८	९८५६०९००६२	
४	ई.प्र.का.कालीमाटी सल्यान	प्र.ना.नि.	दिल कुमार बस्नेत		९८५७८५००८०	९८४७९५१०४७	
५	ई.प्र.का.थारमारे (क)	प्र.नि.	दाम प्रसाद श्रेष्ठ	०८८-४१२००१	९८५७८४३००१	९८४९६८३६६५	
६	ई.प्र.का.दमाचौर सल्यान	प्र.स.नि.	चन्द्र बहादुर सावद		९८५७८४४१५	९८४८५५३१४४	
७	ई.प्र.का.देबस्थल सल्यान	प्र.ना.नि.	दिनेश बहादुर विष्ट	०८८-४११०२२	९८५७८९०६१७	९८४८०२६३४०	

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
८	इ.प्र.का.दार्मा (क)	प्र.स.नि.	मोहनदेव जोशी		९८५७८९०६२४	९८४८१६९९५४	
९	ई.प्र.का. सिमखोलि सल्यान	प्र.ना.नि.	शेर बहादुर चन्द		९८५७८४३००३	९८४७८५६१२६	
१०	ई.प्र.का. रागेचौर (क) सल्यान	प्र.नि.	शेर बहादुर बस्नेत		९८५७८९०६२२	९८५१२८२४१९	
जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुकुम पश्चिम							
१	जि.प्र.का.रुकुम पश्चिम	प्र.ना.उ.	प्रमेश विष्ट	०८८-५३०१८७	९८५७८३५५५५	९८५१०९७३०८	
२	ई.प्र.का.चौरजहारी रुकुम पश्चिम	प्र.नि.	दिपेन्द्र रावल	०८८-५३०१८८	९८५७८९००७४	९८४१३६२१३४	
३	ई.प्र.का.आठबिसकोट रुकुम पश्चिम	प्र.नि.	गणेश खनाल	०८८-५९४०१०	९७४८५३९९११	९८५७०९१०१२	
४	ई.प्र.का.बाफिकोट रुकुम पश्चिम	प्र.ना.नि.	राजेन्द्र कुमार राना		९८४८१८५२९०	९८४८३१४७०५	
जिल्ला प्रहरी कार्यालय कालिकोट							
१	जि.प्र.का. कालीकोट	प्र.ना.उ.	टेक बहादुर रावत	०८७-४४०११३	९८५८३३५५५५	९८५१२८१४५९	
२	ई.प्र.का. कुमालगाउँ कालीकोट	प्र.नि.	किशोर कुमार के.सी.		९८६४८८१५७०	९८५१२८३९४२	
३	ई.प्र.का. पचालझरना कालीकोट	प्र.ना.नि.	नरेन्द्र रोकाय		९८५८३२२०१३	९८६४६४५३२२	
४	ई.प्र.का. थिर्पु कालीकोट	प्र.स.नि.	भिम बहादुर सुनार		९७४८१७१८१८	९८४८१५३४३८	
५	ई.प्र.का. स्युना रास्कोट कालीकोट	प्र.व.ना. नि.	कर्ण बहादुर रौले		९८६४८८१५६९	९८२२६७३०८८	
जिल्ला प्रहरी कार्यालय जुम्ला							
१	जि.प्र.का.जुम्ला	प्र.ना.उ.	छेदिलाल कामती	०८७-५२०११३	९८५८३२५५५५	९८५१२८१६११	
२	ई.प्र.का. हाडसिजा जुम्ला	प्र.ब.ना. नि.	लक्ष्मी प्रसाद आचार्य		९८६६८९६७९०	९८४८५६१४१५	

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
जिल्ला प्रहरी कार्यालय मुगु							
१	जि.प्र.का.मुगु	प्र.ना.उ.	सरोज गिरी	०८७-४६००९९	९८५८३४५५५५	९८५१०११२१०	
२	ई.प्र.का.रातापानी मुगु	प्र.ब.ना.नि.	निबन्ध बहादुर बुढा		९८५८३९००२३	९८५८३९२०४९	
३	ई.प्र.का. मुगु, मुगु	प्र.स.नि.	तेज बहादुर विष्ट		९८५८३९०२३६	९८४६८७५३२०	चिसोको कारण जि.प्र.का.मा मर्ज हुने कार्यालय
जिल्ला प्रहरी कार्यालय डोल्पा							
१	जि.प्र.का. डोल्पा	प्र.ना.उ.	हरीकृष्ण के.सी.	०८७-५५००५६	९८५८३०५५५५	९८५११९९५६०	
२	ई.प्र.का. काईगाउं, डोल्पा	प्र.ना.नि.	धन बहादुर थापा		९८५८३६६३४३	९८४८५२२२७७	
३	ई.प्र.का. कालिका डोल्पा	प्र.ना.नि.	राम सिंह विष्ट		९८५८३९०५६८	९८५८४२४७६८	
४	ई.प्र.का. छार्का डोल्पा	प्र.ना.नि.	रविन्द्र बहादुर हमाल		९८५८३९०५८०	९८६७८७१८६७	
५	ई.प्र.का. करवगार्ड डोल्पा	प्र.व.ना.नि.	एकेन्द्र बहादुर खड्का		९८५८३९०५६९	९८५८४९०१५६	
६	ई.प्र.का. नाम्दो डोल्पा	प्र.स.नि.	डम्बर जोशी		९७४८३३९१३०	९८४८७०५५१७	चिसोको कारण जि.प्र.का.मा मर्ज हुने कार्यालय
७	ई.प्र.का. तिन्जे डोल्पा	प्र.स.नि.	जनकराम पाण्डे		९७४८३३९१२९	९८४८६८१७२६	चिसोको कारण जि.प्र.का.मा मर्ज हुने कार्यालय
जिल्ला प्रहरी कार्यालय हुम्ला							
१	जि.प्र.का.हुम्ला	प्र.ना.उ.	शंकर पोखरेल	०८७-६८००९९	९८५८३१५५५५	९८५१२८१४८९	
२	ई.प्र.का.हिल्सा हुम्ला	प्र.ना.नि.	सुरेश सुनार			९८५८०९००६२	चिसोको कारण जि.प्र.का.मा मर्ज हुने कार्यालय
३	ई.प्र.का.लिमी हुम्ला	प्र.स.नि.	चोप बहादुर खत्री			९८५२८९०५५०	चिसोको कारण जि.प्र.का.मा मर्ज हुने कार्यालय

क्र.स.	कार्यालयको नाम	दर्जा	नामथर	Land Line नं.	व्यक्तिगत नं.	का. CUG नं.	कै.
४	ई.प्र.का.मुगु हुम्ला	प्र.स.नि.	बिक्रम महेन्द्र चौधरी		९८५८३२२६०९	९८४६७४९८३३	

स्रोत: प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत

११.१२ कर्णाली प्रदेश शसस्त्र प्रहरी बल कार्यालय मातहतका बाहिनी, गण, गुल्म र वेशहरु र कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

तालिका नं. ११.१३ कर्णाली प्रदेश शसस्त्र प्रहरी बल कार्यालय मातहतका बाहिनी, गण, गुल्म र वेशहरु र कार्यालय प्रमुखहरुको विवरण

सि.न.	बाहिनी, गण, गुल्म र वेशहरुको नाम	कार्यालयको ठेगाना	कार्यालय प्रमुखको दर्जा	बाहिनीपति, गणपति, गुल्मपति, वेशपतिको नाम	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	नं. ६ महेंश्वरी बाहिनी मुख्यालय	बी.न.न.पा.२ बाङ्गेसिमल सुर्खेत	सप्रबउ	प्रकाश थापा	९८५१२७२०१४	
२	नं. ३२ गण हे.क्वा. रक्तकाली	बी.न.न.पा.२ बाङ्गेसिमल सुर्खेत	सप्रउ	दमन कुमार पाण्डे	९८४८०२०७६८	
३	नं. ३३ गण हे.क्वा. त्रिपुरा	तातोपानी गा.पा. ५ जुम्ला	सप्रउ	निलकमल आचार्य	९८५११४२५४३	
४	नं. ४४ गुल्म हे.क्वा. हुम्ला	सिमकोट गा.पा. ५ हुम्ला	सप्रनाउ	देवराज राई	९८४१६६०५४१	
५	नं. ४५ गुल्म हे.क्वा. मुगु	छाँयानाथ रारा न.पा. १ मुगु	सप्रनाउ	नवराज विक्रम कुँवर	९८५१०२५३१५	
६	नं. ४६ गुल्म हे.क्वा. डोल्पा	ठुलीभेरी न.पा. ३ दुनै डोल्पा	सप्रनाउ	भुवन अर्याल	९८४५११४१५७	
७	नं. ४७ गुल्म हे.क्वा. रुकुम पश्चिम	मुसिकोट न.पा. १ रुकुम पश्चिम	सप्रनाउ	मदन कुमार धानुक	९८४८७६०८६५	
८	मद्धती तथा सेवा गुल्म सुर्खेत	बी.न.न.पा.७ ईत्राम सुर्खेत	प्रा.सप्रनि	शैलेन्द्र यादव	९८५१३३२३०३	
९	आश्रित गुल्म सल्यान	शारदा न.पा.२ सल्यान	सप्रनाउ	यज्ञरथ थापा	९८४१२९९१३०	
१०	आश्रित गुल्म जाजरकोट	भेरी न.पा. ३ थाप्ले जाजरकोट	सप्रनाउ	लाल बहादुर चन्द	९८५२०८०९९१	
११	आश्रित गुल्म दैलेख	नारायण न.पा.०८, तर्ताङ्ग दैलेख	सप्रनाउ	चन्द्र बहादुर खत्री	९८५१२७११४०	
१२	आश्रित गुल्म कालिकोट	खाँडाचक्र न.पा. १ कालिकोट	सप्रनाउ	दिपेन्द्र राज विष्ट	९८५११८०६८८	
१३	जलविद्युत आयोजना सुरक्षा वेश	आठविस न.पा.१ डाब दैलेख	सप्रनि	धिरेन्द्र बहादुर बडुवाल	९८५८०४४९२७	

१४	प्र.ता.शि. सुरक्षा वेश घुमखहरे	गुर्भाकोट न.पा. १० सुर्खेत	सप्रनि	पदम राज भट्ट	९८५१२५९३५१	
१५	सुरक्षा वेश गुटु	चौकुने गा.पा. ८ सुर्खेत	सप्रनि	विष्णु कुमार बि.सी.	९८४८०५१७३२	
१६	विपद् व्यवस्थापन वेश चिप्ले	भेरीगंगा न.पा. ११ सुर्खेत	सप्रनि	डबल बहादुर ऐडी	९८६७७३५२५३	
१७	पेट्रोलियम अन्वेषण सुरक्षा वेश	भैरवी गा.पा. १ जलजले दैलेख	सप्रनानि	कृष्ण बहादुर विष्ट	९८४४८०२४५८	
१८	बिओपि हिल्सा हुम्ला	नाम्खा गा.पा.५ हिल्सा हुम्ला	सप्रनि	डम्मर बहादुर साउँद	९८४८४५४२०८	

स्रोतः नं. ६ महेश्वरी बाहिनी मुख्यालय

खण्ड-१२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१२.१ प्रदेशस्थित मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरुको विवरण

तालिका नं. १२.१ प्रदेशस्थित मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयहरुको विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन	प्रवक्ता / सुचना अधिकारीको सम्पर्क नं.	ई मेल
१	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय	०८३-५२४८३२	९८५८०८६४००	ocmcmkarnali@gmail.com ocmcm@karnali.gov.np
२	प्रदेश प्रमुखको कार्यालय	०८३-५२३२६९	९८६६८४१९५२	krnlprovince@gmial.com
३	प्रदेश सभा सचिवालय	०८३-५२१५०८	९८४८१३९५९१	karnalipradesh@gmail.com
४	आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय	०८३-५२१३७१	९८५८०२४३३६ ९८५८००००००	moeap6@gmail.com moeap@karnali.gov.np
५	आन्तरिक मामिला तथा कानून मन्त्रालय	०८३-५२५७५० ०८३-५२३०४५	९८५८०८८४०४ ९८५८०४१८०८	moial@karnali.gov.np
६	सामाजिक विकास मन्त्रालय	०८३-५२३६७२ ०८३-५२१७०५	९८५८०८९७८९, ९८४८०२४६२७	mosdsurkhet@gmail.com mosd@karnali.gov.np
७	भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय	०८३-५२००८२	९८५८०५६९८९ ९८५८०५११७३	info.molmac@karnali.gov.np, molmacp6@gmail.com
८	उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय		९८५८०८२९१४	moitfe@karnali.gov.np
९	जलस्रोत तथा उर्जा विकास मन्त्रालय	०८३-५९००६८	९८४९७५३९९७ ९८५८०७००६७	mwredskt@gmail.com
१०	भौतिक पूर्वाधार तथा शहरी विकास मन्त्रालय	०८३—५२४०६३	९८५८०४८५९९ ९८५८०२४७३४	mopidskt@gmail.com
११	कर्णाली प्रदेश योजना आयोग	०८३-५२१६७६		kppc@karnali.gov.np
१२	कर्णाली प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान	०८३-५२२५५४ ०८३-५२०१११	९८४८१७९२१८	kpta.karnali@gmail.com

स्रोत: मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयको Website

१२.२ प्रदेश स्थित प्रादेशिक तथा नियमनकारी निकाय र सस्थांनहरुको विवरण

तालिका नं. १२.२ प्रदेश स्थित प्रादेशिक तथा नियमनकारी निकाय र सस्थांनहरुको विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन	मोबाइल नं.	ई—मेल
१	श्री प्रदेश अस्पताल		९८५१०६२७८५	
२	श्री मेहेलकुना अस्पताल		९८५८०८०५०२	sojansap@yahoo.com
३	श्री प्रदेश आयुर्वेद औषधालय		९८४८१०६३०३	
४	श्री भू तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय	५२०७४५	९८५८०२५७२५	
५	श्री भेटेनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	५२०२८८	९८६८०७४३५१	
६	श्री पशु सेवा तालिम केन्द्र	५२५३५४	९८४८०४७४६३	
७	श्री खानेपानी सिचाइ तथा उर्जा विकास		९८५८०२७९६६	

सि.नं.	कार्यालयको नाम	टेलिफोन	मोबाइल नं.	ई–मेल
	कार्यालय			
८	श्री सहरी विकास तथा भवन कार्यालय	५२३१७३	९८५८०८०६६६	
९	श्री एकीकृत कृषि प्रयोगशाला, सुर्खेत	५२३७२१		soillabskt@gmail.com
१०	श्री प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय			
११	श्री प्रदेश संग्रहालय तथा अभिलेखालय			
१२	श्री वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्र		९८५८०६६०११	
१३	श्री कषि विकास निर्देशनालय		९८५८०७१३०५	
१४	श्री पशुपंक्षी विकास निर्देशनालय		९८५८०६५२८८	
१५	श्री पूर्वाधार विकास निर्देशनालय		९८५८०२५९५५	
१६	श्री नेपाल प्रहरी राजमार्ग सुरक्षा व्यवस्थापन कार्यालय		९८५८०९००९७	
१७	श्री रेडियो नेपाल	५२०५३८		
१८	श्री नेपाल बीमा प्राधिकरण		९८५११८३५३४	padam.sodari@nib.gov.np
१९	श्री हुलाक निर्देशनालय	५२०२३४	९८४८०६९३७१	postaldtr234@gmail.com
२०	श्री प्रदेश सुशासन केन्द्र	५२०२८०	९८५८०८६४००	wdtcsurkhet@gmail.com
२१	श्री वीरेन्द्रनगर औद्योगिक क्षेत्र व्य. का., सुर्खेत	५२०१३० ५२०१२९	९८४७०४६३६० ९८५१२७३३६४	birendranagar@idm.org.np
२२	श्री राष्ट्रिय विमा संस्थान, सुर्खेत	५२३५५४	९८४४८२७०७०	
२३	श्री राष्ट्रिय परीक्षा बोर्ड, सुर्खेत		९८५८०८४२३३	nebsurkhet@gmail.com
२४	श्री उद्योग तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय		९८५८०५१५५०	
२५	श्री निक्षेप तथा कर्जा सुरक्षण कोष्	४१२११३	९८४६१५६००३	dcgfsurkhet@gmail.com
२६	श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, सुर्खेत	५२५५२३	९८५८०८८०८९	nrbsurkhet@nrb.org.np
२७	श्री पशुपंक्षीरोग अन्वेषण प्रयोगशाला	५२०२५०	९८५८०४९२४४	rvlsurkhet@gmail.com
२८	श्री जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुर	५२३५१९	९८५११५८५८५	ohmkohalpur@gmail.com

स्रोतः मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

१२.३ प्रदेश भित्रका जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु सम्वन्धी विवरण

तालिका नं. १२.३ प्रदेश भित्रका जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु सम्वन्धि विवरण

क्र.स	कार्यालयको नाम	टेलिफोन	प्रवक्ता / सुचना अधिकारीको सम्पर्क नं.	ई मेल
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय सुर्खेत	०८३–५२०३११	९८५८०२३८५५	daosurkhet@moha.gov.np surkhetdao@gmail.com
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय दैलेख	०८९–४१०००८	९८५८०४०१२६	daodailekh63@gmail.com daodailekh@moha.gov.np
३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय सल्यान	०८८–५२०१३३	९८५७८८७७६६	salyandao@gmail.com
४	जिल्ला प्रशासन कार्यालय जाजरकोट	०८९–४३०१३०	९८५८०७७३३३	daojajarkot.moha.gov.np
५	जिल्ला प्रशासन कार्यालय रुकुम पश्चिम	०८८–५३००४०	९८५७८२००९०	daorukum@gmail.com

क.स	कार्यालयको नाम	टेलिफोन	प्रवक्ता / सुचना अधिकारीको सम्पर्क नं.	ई मेल
६	जिल्ला प्रशासन कार्यालय कालिकोट	०८७-४४०१६२	९८५८३२०७५१	dao.kalikot@gmail.com
७	जिल्ला प्रशासन कार्यालय जुम्ला	०८७-५२००१२	९८५८३२०३८०	daojumla@moha.gov.np
८	जिल्ला प्रशासन कार्यालय मुगु	०८७-४६००२०	९८५८३२२६६६	daomugu@moha.gov.np
९	जिल्ला प्रशासन कार्यालय डोल्पा	०८७-५५००३३	९८५८३६६५६६	daodolpa@moha.gov.np
१०	जिल्ला प्रशासन कार्यालय हुम्ला	०८७-६८००३३	९८५८३२०७८३	humladao@gmail.com

स्रोतः गृह मन्त्रालयको Website

१२.४ प्रदेश स्थित स्थानीय तहहरु सम्वन्धी विवरण

तालिका नं. १२.४ प्रदेश स्थित स्थानीय तहहरु सम्वन्धि विवरण

क.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	सम्पर्क नं	ईमेल ठेगाना	कैफियत
१	कालीकोट	शुभ कालिका गाउँपालिका	९८५१२०४९३५	ito.kalikamunkalikot@gmail.com	
		खाडाचक्र नगरपालिका	०८७-४४००१२	info@khandachakramun.gov.np	
		महावै गाउँपालिका	९८५८०५०५३७	mahawaimun@gmail.com	
		नरहरीनाथ गाउँपालिका	९८४८३२०१७४	nnthrminformationofficer@gmail.com	
		पचालझरना गाउँपालिका	९८५८३२२०७१	ito.pachaljharanamun@gmail.com	
		पलाता गाउँपालिका	९८५८३२०८३८	ito.palatamun@gmail.com	
		रास्कोट नगरपालिका	९८५८०२२४५६	info@raskotmun.gov.np	
		सान्नित्रिवेणी गाउँपालिका	९८५८३२०१३६	ito.strm@gmail.com	
		तिलागुफा नगरपालिका	९८५८३२००५४	ito.tilagufamun@gmail.com	
२	जाजरकोट	कुशे गाउँपालिका	०८१-६९५०६०	info@kushemun.gov.np	
		छेडागाड नगरपालिका	९८४८३८४०८४	info@chhedagadmun.gov.np	
		जुनिचादे गाउँपालिका	९८६६२०७९६३	junichanderuralmun@gmail.com	
		नलगाड नगरपालिका	९७५८००३५०२	ito.nalgaadmun@gmail.com	
		बारेकोट गाउँपालिका	९८५८०८०८१०	barekotrm@gmail.com	
		भेरी नगरपालिका	०८९-४३०००२	bherimun@gmail.com	
		शिवालय गाउँपालिका	९८५८०८४५२२	info@shibalayamun.gov.np	
३	जुम्ला	कनकासुन्दरी गाउँपालिका	९८४८०८३४१६	ito.kankasundarimun@gmail.com	
		गुठीचौर गाउँपालिका	९८५८३९०१५०	info@guthichaurmun.gov.np	
		चन्दननाथ नगरपालिका	०८७-५२००११	info@chandannathmun.gov.np	
		तातोपानी गाउँपालिका	९८४९३३७७१२	info@tatopanimun.gov.np	
		तिला गाउँपालिका	९८४८८४५७१६	info@tilamun.gov.np	
		पातारासी गाउँपालिका	९७५८९०१२३२	info@patarasimun.gov.np	
		सिँजा गाउँपालिका	९८५८३२२०१०	info@sinjamun.gov.np	
		हिमा गाउँपालिका	९८५८३२०७११	ito.himamun@gmail.com	
४	डोल्पा	काईके गाउँपालिका	९८००५९८८०६	ito.kaikemun@gmail.com	
		छार्कताङरोङ गाउँपालिका	८७५५००६३	ito.chharkatangsong.gov.np@gmail.com	
		जगदुल्ला गाउँपालिका	९८५८३२०६२०	info@jagdullamun.gov.np	

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	सम्पर्क नं	ईमेल ठेगाना	कैफियत
		ठुली भेरीनगरपालिका	०८७-५५१०१३	ito.thulibherimun@gmail.com	
		डोल्पोबुद्ध गाउँपालिका	८७५५००४६	info@dolpobuddhamun.gov.np	
		त्रिपुरा सुन्दरी नगरपालिका	९८६८३०११७१	info@tripurasundarimundolpa.gov.np	
		मुड्केचुला गाउँपालिका	९८५८३९०१००	info@mudkechulamun.gov.np	
		शे फोक्सोन्डो गाउँपालिका	०८७-५५०१६२		
५	दैलेख	आठविस नगरपालिका	०८९-६९०४७५	aathabismun@gmail.com	
		गुरास गाउँपालिका	९८५८०२०१४४		
		चामुण्डाविन्द्रासैनी नगरपालिका	९८५८०३८१७८	ito.chamundabindrasainimun@gmail.com	
		ठाँटीकाध गाउँपालिका	९८४३२६८७८५	ito.thatikhandhmun@gmail.com	
		डुङ्गेश्वर गाउँपालिका	९८५८०३९७२४	info@dungeshwormun.gov.np	
		दुल्लु नगरपालिका	०८९-४११०३८	dullumun@gmail.com	
		नारायण नगरपालिका	०८९-४१०१३५		
		नौमुले गाउँपालिका	९८१५४४३६६६	naumulegapa@gmail.com	
		भगवतीमाई गाउँपालिका	९८५८०२०७९९	rmp.bhagawatimai@gmail.com	
		भैरवी गाउँपालिका	९८५८०६८२६८	bhairabirm@gmail.com	
		महावु गाउँपालिका	९८२४५२२१०३	info@mahabumun.gov.np	
६	मुगु	खत्याड गाउँपालिका	९९४८७०००८	info@khatyadmun.gov.np	
		छायानाथ रारा नगरपालिका	८७४६०२५२	info@chhayanathraramun.gov.np	
		मुगुकर्मारोड गाउँपालिका	९८५८३२२७२७	info@mugumkarmarongmun.gov.np	
		सोरु गाउँपालिका	०८७-४६००८१	ito.sorumun@gmail.com	
७	रुकुम पश्चिम	आठविसकोट नगरपालिका	९७४८५८३१३८	aathbiskotmun073@gmail.com	
		चौरजहारी नगरपालिका	८८४०११४६	ito.chaurjaharimun@gmail.com	
		त्रिवेणी गाउँपालिका	९८०१९२५७६३	tribenigp@gmail.com	
		बाफिकोट गाउँपालिका	९८५७८८८७२०	ito.banphikotmun@gmail.com	
		मुसिकोट नगरपालिका	०८८-५३०२६१	info@musikotmun.gov.np	
		सानीभेरी गाउँपालिका	९८५७८२४२५३	sanibherimun@gmail.com	
८	सल्यान	बागचौर नगरपालिका	८८४१००६९	kapurkotruralmun073@gmail.com	
		बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका	९८५७८४४३००	info.bangadkupindemun@gmail.com	
		छत्रेश्वरी गाउँपालिका	९८५७८४४८९९	ito.kumakh2073@gmail.com	
		दार्मा गाउँपालिका	९८५७८४४४२६	chhatreshworimun@gmail.com	
		सिद्धकुमाख गाउँपालिका	९८५७८४४६०३	ito.trivenimunsalyan@gmail.com	
		कालिमाटी गाउँपालिका	९८४७८१३१३१,	info@darmamun.gov.np	
		कपुरकोट गाउँपालिका	०८८-४११०६०	info.bangadkupindemun@gmail.com	
		कुमाख गाउँपालिका	०८८-४१२०३५	info@bagchaurmun.gov.np	
		शारदा नगरपालिका	०८८-५२०४३८	info@shaaradamun.gov.np	
		त्रिवेणी गाउँपालिका	९८५७८५५००४	info@siddhakumakhmun.gov.np	
९	सुर्खेत	गुर्भाकोट नगरपालिका	०८३-४१००७१	info@gurbhakotmun.gov.np	
		चिङ्गगाड गाउँपालिका	९८४८०२५५८४	chingadgaunpalika@gmail.com	
		चौकुने गाउँपालिका	९८५८०५४२८५	chaukunegapa@gmail.com	

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	सम्पर्क नं	ईमेल ठेगाना	कैफियत
		पञ्चपुरी नगरपालिका	०८३-४१६०६७	info@panchapurimun.gov.np	
		बराहताल गाउँपालिका	९८५८०६७४४४	ito.barahatalmun@gmail.com	
		भेरीगँगा नगरपालिका	०८३-५४०१५४	info@bherigangamun.gov.np	
		लेकवेसी नगरपालिका	९८४८०५०२२८	info@lekbeshimun.gov.np	
		वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	०८३-५२०१२८	info@birendranagarmun.gov.np	
		सिम्ता गाउँपालिका	९८५८०७७५००	simtagaupalikaskt@gmail.com	
१०	हुम्ला	अदानचुली गाउँपालिका	९८५१०७८७३६	info@adanchulimun.gov.np	
		खार्पुनाथ गाउँपालिका	९८६०७५९७६७	kharpunathmun@gmail.com	
		चंखेली गाउँपालिका	९८५१०७१६१५	info@chankhelimun.gov.np	
		ताजाकोट गाउँपालिका	९८५१११९२९२	ito.tajakotmun@gmail.com	
		नाम्खा गाउँपालिका	९८६८३११९७३	info@namkhamun.gov.np	
		सर्केगाड गाउँपालिका	९८६७९४१४११	sarkegadmun.ito@gmail.com	
		सिमिकोट गाउँपालिका	०८७-६८००९४	info@simkotmun.gov.np	

स्रोत: सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

१२.५ सूचना तथा सञ्चार

पृष्ठभूमि

सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको उच्चतम उपयोग गर्दै डिजिटल नेपाल निर्माण गर्ने सङ्घीय सरकारको नीति अनुसार प्रदेश सरकारले सूचना प्रविधिको विकास र उच्चतम प्रयोग गर्न डिजिटल कर्णालीको कार्यक्रम घोषणा गरेको छ। यसबाट विद्युतीय शासनको अवधारणाअनुसार सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा गुणस्तर अभिवृद्धि एवम् छरितोपना ल्याई सुशासन कायम गर्न र सूचनामा नागरिकको सहज पहुँच विस्तार गर्न सहज हुने अपेक्षा रहेको छ।

विद्यमान अवस्था

प्रदेश राजधानीमा अप्टिकल फाइबर प्रणाली र ७९ वटै स्थानीय तहमा ब्रोडबेण्ड इन्टरनेट सेवा विस्तार भएको छ । प्रदेशमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि पूर्वाधारको विकास र उपलब्ध सेवाहरुको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने प्रक्रिया जारी रहेको छ। विद्युतीय शासनको अवधारणाअनुसार सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा गुणस्तर एवम् छरितोपना ल्याई सुशासन कायम गर्न र सूचनामा नागरिकको सहज पहुँच विस्तार गर्न डिजिटल कर्णालीका कार्यक्रम सञ्चालनमा छन्।

जनगणना २०७८ को तथ्याङ्कअनुसार कर्णाली प्रदेशमा ९२.८ प्रतिशत परिवारमा कुनै न कुनै किसिमको सूचना तथा सञ्चार साधन तथा सुविधा उपलब्ध रहेको छ भने बाँकी ७.२ प्रतिशतसँग कुनै पनि साधन सुविधा पहुँच उपलब्ध हुन सकेको छैन। यस प्रदेशमा अधिकांश परिवार (८२.२ प्रतिशत) सँग साधारण मोबाइल फोन उपलब्ध रहेको छ भने ५८.४ प्रतिशत परिवारसँग स्मार्ट मोबाइल फोन उपलब्ध रहेको छ। यस प्रदेशमा नेपाल टेलिकम र एनसेलबाट दुरसञ्चार सेवा प्रवाह भईरहेको र सोको अतिरिक्त वर्ल्डलिंक, सुविसु, भायनेट, क्लासिक टेक, सिजिनेट, डिसहोम फाइबरनेट र वेवसर्फर लगायत १० भन्दा बढी सेवा प्रदायकबाट इन्टरनेट सेवा प्रवाह भईरहेको छ । यसैगरी नेपाल टेलिकम, रेडियो नेपाल, सुनगाभा टेलिभिजन लगायतका टेलिभिजन र ३८ वटा एफ.एम. रेडियो स्टेसनबाट सूचना तथा सञ्चार सेवा प्रवाह भईरहेको छ।

तालिका नं. १२.५ ईन्टरनेटमा पहुँच उपलब्धता सम्वन्धी विवरण

क्र स	सुचक	एकाइ	२०७९/८० सम्मको यथार्थ	२०८०/८१ सम्मको यथार्थ	२०८३/८४ सम्मको लक्ष्य	२०८५/८६ सम्मको लक्ष्य
१	ईन्टरनेटमा पहुँच उपलब्ध जनसंख्या	प्रतिशत	७४	७४	८०	८५
२	कुनै पनि टेलिफोन प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	८२.२३	८३.०६	८४.७२	८७.२६
३	स्मार्ट मोबाईल फोन प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	५८.४	६०.	७०.	८०.
४	सुचारु ईन्टरनेट सेवा प्रदायक	सङ्ख्या	१२	१२	१२	१८
५	प्रदेशभित्र कायम रहेका अनलाईन मिडिया	सङ्ख्या	२६	४२	४८	६०
६	सुचना र सञ्चारका आधुनिक सुविधा उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९२.८	९३.	९५.	९६.
७	कुल ग्राहस्थ्य उत्पादनमा सूचना प्रविधि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१.३	१.३	१.४	२.
८	सुचना प्रविधि क्षेत्रबाट सिर्जित रोजगारी संख्या	हजारमा	२८५	३१४	३८०	४६०
९	सुचना प्रविधिमा आधारित कार्यालय व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह भएका प्रदेश कार्यालय	सङ्ख्या	८०	९०	१२०	१५९
१०	डिजिटल साक्षरता आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	२५	२५	४०	५०

स्रोत: रा त का, मुख्य मन्त्री तथा मन्त्रीपरिषदको कार्यालय कर्णाली

१२.६ रेडियो सम्वन्धी विवरण

यस प्रदेशमा जम्मा ३८ वटा एफ. एम. रेडियोहरू रहेका छन्। जसको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं १२.६ प्रदेश स्थित एफ. एम. रेडियोहरूको विवरण

क्र. सं.	जिल्ला	एफ. एम.को नाम	फ्रिक्वेन्सी (MHz)	ट्रान्समिटर पावर आउटपुट (वाट)
१	कालीकोट	रेडियो तथा कर्णाली एफ.एम.	१०२.८	१०० वाट
२	कालीकोट	सामुदायिक रेडियो नेपाली आवाज	१०१.८	१०० वाट
३	कालीकोट	रेडियो चंखेली एफ.एम.	९८.८	५०० वाट
४	कालीकोट	रेडियो मालिका	९७.४	१०० वाट
५	जाजरकोट	खलंगा एफ.एम.	१०७.६	१०० वाट
६	जाजरकोट	रेडियो जाजरकोट	१०५.६	५०० वाट
७	जुम्ला	रेडियो सिंजा	९२.८	२५० वाट
८	जुम्ला	रेडियो माउण्टेन एफ.एम.	९४.६	२५० वाट
९	जुम्ला	रेडियो खुला आकास	९९.६	५०० वाट
१०	डोल्पा	सामुदायिक रेडियो त्रिपुरा एफ.एम.	८९.६	१०० वाट
११	दैलेख	ध्रुवतारा सामुदायिक एफ.एम.	८९.८	१००० वाट
१२	दैलेख	रेडियो दुल्लु	१०१.५	१०० वाट
१३	दैलेख	JCCC	१००.४	५०० वाट
१४	दैलेख	रेडियो मध्यपहाड सामुदायिक एफ.एम.	९३.	५०० वाट

क्र. सं.	जिल्ला	एफ. एम.को नाम	फ्रिक्वेन्सी (MHz)	ट्रान्समिटर पावर आउटपुट (वाट)
१५	मुगु	रेडियो मुगु	१०७.४	१०० वाट
१६	मुगु	रेडियो रारा	१०७	१०० वाट
१७	मुगु	चंखेली एफ.एम.	१०५.५	१०० वाट
१८	रुकुम पश्चिम	रेडियो सानीभेरी	१००.८	१०० वाट
१९	रुकुम पश्चिम	रेडियो सानीभेरी	८९.२	५०० वाट
२०	रुकुम पश्चिम	रेडियो सिस्ने	९३.२	१०० वाट
२१	रुकुम पश्चिम	रेडियो युनिक एफ.एम.	९७.६	१०० वाट
२२	रुकुम पश्चिम	विजयश्वरी एफ.एम.	९६.	१०० वाट
२३	रुकुम पश्चिम	रेडियो चौरजहारी	९४.८	१०० वाट
२४	रुकुम पश्चिम	आफ्नो एफ.एम.	९०.४	१०० वाट
२५	रुकुम पश्चिम	नँया युनिक एफ.एम.	९७.२	५०० वाट
२६	सल्यान	रासी एफ.एम	१०४.८	१०० वाट
२७	सल्यान	रेडियो सारदा एफ.एम	९९.२	५०० वाट
२८	सल्यान	रेडियो कपुरकोट	१०६.१	१०० वाट
२९	सल्यान	रेडियो तहल्का	९१.९	१०० वाट
३०	सुर्खेत	भेरी एफ. एम.	९८.६	५०० वाट
३१	सुर्खेत	बुलबुले एफ. एम.	१०३.४	५०० वाट
३२	सुर्खेत	हिमाल एफ. एम.	९२.६	५०० वाट
३३	सुर्खेत	रेडियो सुर्खेत	९०.२	२५० वाट
३४	सुर्खेत	रेडियो डाँडादरा एफ.एम.	१०४.	१०० वाट
३५	सुर्खेत	जागरण एफ. एम.	९०.८	५०० वाट
३६	सुर्खेत	प्रदेश एफ.एम.	१०५	५०० वाट
३७	सुर्खेत	रेडियो नेपाल	१००	
३८	सुर्खेत	रेडियो युनिभर्सिटी	९५.९	५०० वाट

स्रोतः सुचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको Website

१२.७ टेलिभिजन सम्वन्धी विवरण

कर्णाली प्रदेशमा हाल सञ्चालनमा रहेका टेलिभिजनहरु निम्न अनुसार रहेका छन् ।

तालिका नं १२.७ प्रदेश स्थित टेलिभिजनसम्वन्धी विवरण

क्र.सं	टेलिभिजनको नाम	सम्पर्क नम्बर
१	सुनगाभा टेलिभिजन	९८५८०२७१३२

स्रोतः हुलाक निर्देशनालय, सुर्खेत

१२.८ हुलाक सेवा

यस प्रदेशमा १ हुलाक निर्देशनालय, ९ जिल्ला हुलाक कार्यालयहरू र ६९ पालिका हुलाक कार्यालयहरु रहेका छन्। जसको विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

तालिका नं १२.८ हुलाक सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	जिल्ला	हुलाक निर्देशनालय	जिल्ला हुलाक कार्यालय	पालिका हुलाक कार्यालय	अतिरिक्त हुलाक कार्यालय
१	सुर्खेत	१	-	८	३५
२	दैलेख	-	१	१०	४३
३	जाजरकोट	-	१	६	२०
४	सल्यान	-	१	९	२४
५	रुकुम पश्चिम	-	१	५	२१
६	कालिकोट	-	१	८	१९
७	जुम्ला	-	१	७	२१
८	मुगु	-	१	३	१७
९	हुम्ला	-	१	६	२०
१०	डोल्पा	-	१	७	१५
कर्णाली प्रदेश जम्मा		**१**	**९**	**६९**	**२३५**

स्रोतः हुलाक निर्देशनालय, सुर्खेत

खण्ड- १३ निर्बाचन सम्बन्धी तथ्याङ्क

१३.१ कर्णाली प्रदेशको मतदाता सम्बन्धी विवरण

प्रतिनिधि सभा तथा प्रदेश सभा निर्वाचन २०८१ चैत्र मसान्त सम्म कायम मतदाता

तालिका नं १३.१ कर्णाली प्रदेशको मतदाता सम्बन्धी विवरण

जिल्ला	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा
सुर्खेत	१२५३२३	११९३९१	०	२४४७१४
दैलेख	७४६८९	७४०३८	०	१४८७२७
जाजरकोट	४९५५३	५५५२५	२	१०५०८०
सल्यान	७८८०५	८२३०२	०	१६११०७
रुकुम पश्चिम	५१५५५	५२७९०	१	१०४३४६
कालिकोट	३४३३९	३७७४१	०	७२०८०
जुम्ला	३२४७१	३५२७३	०	६७७४४
मुगु	१६७९५	१८१६७	०	३४९६२
हुम्ला	१५८५५	१७३०६	०	३३१६१
डोल्पा	११६४५	११३४०	०	२२९८५
कर्णाली प्रदेश	४९१०३०	५०३८७३	३	९९४९०६

स्रोत निर्वाचन आयोग नेपाल

१३.२ प्रदेशमा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरुको विवरण प्रदेशसभा समानुपातिक तर्फ प्राप्त मतको आधारमा प्रमुख १० राजनैतिक दल

तालिका नं १३.२ प्रदेशमा क्रियाशिल रहेका प्रमुख राजनीतिक दलहरुको विवरण प्रदेशसभा समानुपातिक तर्फ प्राप्त मतको आधारमा प्रमुख १० राजनैतिक दल

क्र.स.	राजनीतिक दलको नाम
१	ने क पा एमाले
२	नेपाली काँग्रेस
३	ने क पा (माओवादी केन्द्र)
४	ने क पा (एकिकृत सामाजवादी)
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी
६	नेपाल मजुदुर किसान पार्टी
७	ने क पा (मार्सवादी लेलिनबादी)
८	ने क पा (माओवादी सामाजबादी)
९	राष्ट्रिय जनमोर्चा
१०	हाम्रो नेपाली पार्टी

स्रोत: निर्वाचन आयोग नेपाल

१३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / न.पा.मा विजयी प्रमुख / उप प्रमुख ज्यूहरूको नामावली, प्राप्त मतसंदख्या तथा राजनीतिकदलको नाम:

तालिका नं १३.३ स्थानीय निर्वाचन २०७९ मा जिल्लाका गाँउपालिका / न.पा.मा विजयी प्रमुख / उप प्रमुख ज्यूहरूको नामावली, प्राप्त मतसंदख्या तथा राजनीतिकदलको नामः

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	पद	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
१	सल्यान	कपुरकोट गा.पा.	अध्यक्ष	दुर्गा बहादुर पुन	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	३१६०	
		कपुरकोट गा.पा.	उपाध्यक्ष	प्रकाश भरारी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३२४०	
		कालीमाटी गा.पा.	अध्यक्ष	दान वहादुर खत्री के.सी	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३७४१	
		कालीमाटी गा.पा.	उपाध्यक्ष	सनसिल्ता वली (डी.सी.)	महिला	नेकपा (एमाले)	३५३५	
		कुमाख गा.पा.	अध्यक्ष	मान वहादुर बुढाथोकी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४०५८	
		कुमाख गा.पा.	उपाध्यक्ष	लाल वहादुर रावत	पुरुष	नेकपा (एमाले)	४१४३	
		छत्रेश्वरी गा.पा.	अध्यक्ष	ओज बहादुर वुढाथोकी	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३८९२	
		छत्रेश्वरी गा.पा.	उपाध्यक्ष	वुद्ध कुमारी खत्री	महिला	नेकपा (एमाले)	३३८२	
		सिद्ध कुमाख गा.पा.	अध्यक्ष	भरत गिरी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२१७३	
		सिद्ध कुमाख गा.पा.	उपाध्यक्ष	राम वहादुर वस्नेत	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२०३५	
		त्रिवेणी गा.पा.	अध्यक्ष	खिम बहादुर रावत	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३३६९	
		त्रिवेणी गा.पा.	उपाध्यक्ष	सिता खड्का/ पुन	महिला	नेपाली काँग्रेस	३१८६	
		दार्मा गा.पा.	अध्यक्ष	निम बहादुर के.सी.	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	४४६४	
		दार्मा गा.पा.	उपाध्यक्ष	जुना मल्ल चन्द	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	४४६६	
		बनगाड कुपिण्डे न.पा.	प्रमुख	कर्ण बहादुर बुढाथोकी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७३७०	
		बनगाड कुपिण्डे न.पा.	उपप्रमुख	पुरुषोतम आचार्य	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	५६६८	
		बागचौर न.पा.	प्रमुख	जनक राज गौतम	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६०२७	
		बागचौर न.पा.	उपप्रमुख	सुम्निमा डि.सी.(वली)	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	६६१४	
		शारदा न.पा.	प्रमुख	प्रकाश भण्डारी	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६२१७	
		शारदा न.पा.	उपप्रमुख	सुस्मिता सापकोटा सुनार	महिला	नेपाली काँग्रेस	५३८०	
२	डोल्पा	काईके गा.पा.	अध्यक्ष	अंगद कुमार राना	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	०	निर्विरोध
		काईके गा.पा.	उपाध्यक्ष	निमा बुढा	महिला	नेपाली काँग्रेस	०	निर्विरोध
		छार्का ताङसोङ गा.पा.	अध्यक्ष	सेनाङ गुरुङ	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	०	निर्विरोध
		छार्का ताङसोङ गा.पा.	उपाध्यक्ष	कर्म ढुण्डुप गुरुङ	पुरुष	नेकपा (एमाले)	०	निर्विरोध
		जगदुल्ला गा.पा.	अध्यक्ष	नारा सिं रोकाया	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७७०	
		जगदुल्ला गा.पा.	उपाध्यक्ष	अमरिता बोहोरा	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७५९	
		ठूली भेरी न.पा.	प्रमुख	श्वबर्ण कुमार बुढा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१२८६	
		ठूली भेरी न.पा.	उपप्रमुख	छिरिङ टोल्मा महत	महिला	नेपाली काँग्रेस	८४८	
		डोल्पो बुद्ध गा.पा.	अध्यक्ष	कार्मा छोइवेल गुरुङ	पुरुष	स्वतन्त्र	५३५	
		डोल्पो बुद्ध गा.पा.	उपाध्यक्ष	पेम्मा धोर्चे गुरुङ	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	०	निर्विरोध

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	पद	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
		त्रिपुरासुन्दरी न.पा.	प्रमुख	जन चन्द्र रोकाया	पुरुष	नेकपा (एमाले)	२१०४	
		त्रिपुरासुन्दरी न.पा.	उपप्रमुख	देवी घर्ती	महिला	नेकपा (एमाले)	१८५६	
		मुड्केचुला गा.पा.	अध्यक्ष	दत्त बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१४०४	
		मुड्केचुला गा.पा.	उपाध्यक्ष	दुदा रोकाया	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१४५८	
		शे फोक्सुन्डो गा.पा.	अध्यक्ष	धावा सम्डुक गुरुङ	पुरुष	नेकपा (एमाले)	०	निर्विरोध
		शे फोक्सुन्डो गा.पा.	उपाध्यक्ष	पेम्मा वाङछेन गुरुङ	पुरुष	स्वतन्त्र	११०३	
३	मुगु	खत्याड गा.पा.	अध्यक्ष	अज बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३५२०	
		खत्याड गा.पा.	उपाध्यक्ष	सरिता रोकाया	महिला	नेपाली काँग्रेस	४५५७	
		छायाँनाथ रारा न.पा.	प्रमुख	विष्णु कुमार भाम	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४५९९	
		छायाँनाथ रारा न.पा.	उपप्रमुख	ऐश्वर्या मल्ल	महिला	नेपाली काँग्रेस	४३२५	
		मुगुम कार्मारोंग गा.पा.	अध्यक्ष	छिरिङ क्याप्ने लामा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१५७१	
		मुगुम कार्मारोंग गा.पा.	उपाध्यक्ष	छिरीङ पुटी लामा	महिला	नेकपा (एमाले)	१५१६	
		सोरु गा.पा.	अध्यक्ष	धर्म बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजवादी)	४०४७	
		सोरु गा.पा.	उपाध्यक्ष	केशर बहादुर शाही	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४२०३	
४	जुम्ला	कनकासुन्दरी गा.पा.	अध्यक्ष	दामोदर प्रसाद आचार्य	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२८०६	
		कनकासुन्दरी गा.पा.	उपाध्यक्ष	प्रेम कलि बुढा	महिला	नेपाली काँग्रेस	२३८०	
		गुठिचौर गा.पा.	अध्यक्ष	दान बहादुर बुढा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१७७५	
		गुठिचौर गा.पा.	उपाध्यक्ष	शान्ती कुमारी मल्ल भण्डारी	महिला	नेकपा (एकिकृत समाजवादी)	१५०३	
		चन्दननाथ न.पा.	प्रमुख	राजु सिंह कठायत	पुरुष	स्वतन्त्र	२४०३	
		चन्दननाथ न.पा.	उपप्रमुख	राम देवी खड्का	महिला	नेपाली काँग्रेस	२८०८	
		तातोपानी गा.पा.	अध्यक्ष	नन्द प्रसाद चौलागाई	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२४९१	
		तातोपानी गा.पा.	उपाध्यक्ष	रेवती रावल	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१८०९	
		तिला गा.पा.	अध्यक्ष	मोति लाल रोकाया	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१९३६	
		तिला गा.पा.	उपाध्यक्ष	गोरी कला बुढा	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२०२२	
		पातारासी गा.पा.	अध्यक्ष	पूर्ण सिंगे बोहोरा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२७६८	
		पातारासी गा.पा.	उपाध्यक्ष	जनमाया रोकाया	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२७५४	
		सिंजा गा.पा.	अध्यक्ष	पूर्ण प्रसाद धिताल	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१९४९	
		सिंजा गा.पा.	उपाध्यक्ष	सितली रोकाया	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१९६६	
		हिमा गा.पा.	अध्यक्ष	लक्ष्मण बहादुर शाही	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१८७२	
		हिमा गा.पा.	उपाध्यक्ष	सुर्पना शाही	महिला	नेपाली काँग्रेस	१५१८	
५	कालिकोट	शुभ कालीका गा.पा.	अध्यक्ष	गोबिन्द्र प्रसाद आचार्य	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२४०९	
		शुभ कालीका गा.पा.	उपाध्यक्ष	धर्मकला शाही	महिला	नेपाली काँग्रेस	२०६०	
		खाँडाचक्र न.पा.	प्रमुख	कमल बहादुर शाही	पुरुष	स्वतन्त्र	२९१९	
		खाँडाचक्र न.पा.	उपप्रमुख	गणेश बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२९२६	
		तिलागुफा न.पा.	प्रमुख	शंकर प्रसाद उपाध्याय	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२९१६	
		तिलागुफा न.पा.	उपप्रमुख	महेन्द्र बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (एमाले)	२७५९	

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	पद	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
		नरहरिनाथ गा.पा.	अध्यक्ष	नगेन्द्र वहादुर विष्ट	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	२६३६	
		नरहरिनाथ गा.पा.	उपाध्यक्ष	कमल कुमार शाह	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२९१७	
		पचालझरना गा.पा.	अध्यक्ष	देब राज शाहि	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२३६२	
		पचालझरना गा.पा.	उपाध्यक्ष	अल्कीना बम	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२३९८	
		पलाता गा.पा.	अध्यक्ष	विष्णु बहादुर रोकाया	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२२९२	
		पलाता गा.पा.	उपाध्यक्ष	अलै पुरा जैशी	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१७४३	
		महावै गा.पा.	अध्यक्ष	खेम बहादुर सिंह	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२२७४	
		महावै गा.पा.	उपाध्यक्ष	दान सिंह सेजुवाल	पुरुष	नेकपा (एमाले)	२२७१	
		रास्कोट न.पा.	प्रमुख	धर्म राज शाही	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३०४७	
		रास्कोट न.पा.	उपप्रमुख	मनि राज बराल	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	२८०९	
		सान्नी त्रिवेणी गा.पा.	अध्यक्ष	मोहन बहादुर के.सी.	पुरुष	स्वतन्त्र	१८१९	
		सान्नी त्रिवेणी गा.पा.	उपाध्यक्ष	पार्वती सिंह(संज्याल)	महिला	नेकपा (एमाले)	१६७२	
६	हुम्ला	अदानचुली गा.पा.	अध्यक्ष	मोहन बिक्रम सिंह	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१९६८	
		अदानचुली गा.पा.	उपाध्यक्ष	कर्ण रोकाया	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१९९६	
		खार्पुनाथ गा.पा.	अध्यक्ष	कर्ण बहादुर रावल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१८१०	
		खार्पुनाथ गा.पा.	उपाध्यक्ष	ज्ञान बहादुर सिंह	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१८७१	
		चंखेली गा.पा.	अध्यक्ष	प्यारी लाल शाही	पुरुष	स्वतन्त्र	१६९५	
		चंखेली गा.पा.	उपाध्यक्ष	प्रेमकला शाही	महिला	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	१३७२	
		ताँजाकोट गा.पा.	अध्यक्ष	लालकेश जैसी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१८१०	
		ताँजाकोट गा.पा.	उपाध्यक्ष	सुरेन्द्र बहादुर थापा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१३९१	
		नाम्खा गा.पा.	अध्यक्ष	प्रेम बहादुर लामा	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	१४६६	
		नाम्खा गा.पा.	उपाध्यक्ष	तक्दीर लामा	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	१०९४	
		सर्केगाड गा.पा.	अध्यक्ष	ठान बहादुर रोकाया	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३५४३	
		सर्केगाड गा.पा.	उपाध्यक्ष	चन्द्र सिह कार्की	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३२६९	
		सिमकोट गा.पा.	अध्यक्ष	विजय भण्डारी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२८८२	
		सिमकोट गा.पा.	उपाध्यक्ष	सुसिला भाम रोकाया	महिला	नेपाली काँग्रेस	२४७४	
७	जाजरकोट	कुसे गा.पा.	अध्यक्ष	हरि चन्द्र बस्नेत	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३४२३	
		कुसे गा.पा.	उपाध्यक्ष	देबीका कुमारी सिंह	महिला	नेपाली काँग्रेस	३५८७	
		छेडागाड न.पा.	प्रमुख	रत्न बहादुर खड्का	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	९१७३	
		छेडागाड न.पा.	उपप्रमुख	चन्द्र वहादुर थापा	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७९६८	
		जुनीचाँदे गा.पा.	अध्यक्ष	बेद बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३४४४	
		जुनीचाँदे गा.पा.	उपाध्यक्ष	विरेन्द्र बहादुर शाही	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३७१४	
		नलगाड न.पा.	प्रमुख	डम्मर बहादुर रावत	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५५९९	
		नलगाड न.पा.	उपप्रमुख	सरिता सिंह	महिला	नेपाली काँग्रेस	५४०६	
		बारेकोट गा.पा.	अध्यक्ष	बीर बहादुर गिरी	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३९५४	
		बारेकोट गा.पा.	उपाध्यक्ष	नर बहादुर गिरी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३६६३	
		भेरी न.पा.	प्रमुख	चन्द्र प्रकाश घर्ती	पुरुष	नेकपा (एमाले)	५२१०	

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	पद	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
		भेरी न.पा.	उपप्रमुख	सीता जैसी	महिला	नेपाली कांग्रेस	६४६८	
		शिवालय गा.पा.	अध्यक्ष	शेर बहादुर शाही	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	३३०३	
		शिवालय गा.पा.	उपाध्यक्ष	गिता शाही	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२६५९	
८	दैलेख	आठबीस न.पा.	प्रमुख	तर्क बहादुर बडुवाल	पुरुष	नेकपा (एमाले)	५३८५	
		आठबीस न.पा.	उपप्रमुख	कल्पना कुमारी थापा	महिला	नेकपा (एमाले)	५१७५	
		गुराँस गा.पा.	अध्यक्ष	टोप बहादुर वि सी	पुरुष	नेकपा (एमाले)	४६८१	
		गुराँस गा.पा.	उपाध्यक्ष	सिवा कुमारी खड्का	महिला	नेकपा (एमाले)	४६९८	
		चामुण्डा विन्द्रासैनी न.पा.	प्रमुख	गणेश कुमार शाही	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	४०७०	
		चामुण्डा विन्द्रासैनी न.पा.	उपप्रमुख	मनसरा कुमारी शर्मा	महिला	नेपाली कांग्रेस	४०३८	
		ठाँटीकाँध गा.पा.	अध्यक्ष	रक्ष बहादुर शाह	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	२५७१	
		ठाँटीकाँध गा.पा.	उपाध्यक्ष	देविराम बडुवाल	पुरुष	नेकपा (एमाले)	२६९५	
		डुंगेश्वर गा.पा.	अध्यक्ष	सुन्दर कुमार के.सी.	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३४०६	
		डुंगेश्वर गा.पा.	उपाध्यक्ष	कला वती न्यौपाने	महिला	नेकपा (एमाले)	३५७७	
		दुल्लु न.पा.	प्रमुख	भरत प्रशाद रिजाल	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	७७२५	
		दुल्लु न.पा.	उपप्रमुख	विना कार्की	महिला	नेकपा (एमाले)	७१६०	
		नारायण न.पा.	प्रमुख	लोमन शर्मा	पुरुष	नेकपा (एमाले)	५४३६	
		नारायण न.पा.	उपप्रमुख	तप्त कुमारी खड्का	महिला	नेकपा (एमाले)	५६७३	
		नौमुले गा.पा.	अध्यक्ष	छविराम सुवेदी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	३२००	
		नौमुले गा.पा.	उपाध्यक्ष	गंग बहादुर शाही	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	२८३४	
		भगवतीमाई गा.पा.	अध्यक्ष	गणेश वहादुर थापा	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	२८४६	
		भगवतीमाई गा.पा.	उपाध्यक्ष	मिना कुमारी खड्का	महिला	नेपाली कांग्रेस	२६८३	
		भैरवी गा.पा.	अध्यक्ष	रिता कुमारी शाही	महिला	नेपाली कांग्रेस	३९७६	
		भैरवी गा.पा.	उपाध्यक्ष	देवी भण्डारी	महिला	नेपाली कांग्रेस	३३७४	
		महावु गा.पा.	अध्यक्ष	लछुमन गुरुङ	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	२९७९	
		महावु गा.पा.	उपाध्यक्ष	मञ्जु कुमारी शर्मा	महिला	नेपाली कांग्रेस	३१५५	
९	सुर्खेत	गुर्भाकोट न.पा.	प्रमुख	हस्त पुन	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	११९७८	
		गुर्भाकोट न.पा.	उपप्रमुख	मैना बि.क	महिला	नेपाली कांग्रेस	११७४३	
		चिङ्गाड गा.पा.	अध्यक्ष	बोध विक्रम जि.सी.	पुरुष	नेकपा (एमाले)	३५९१	
		चिङ्गाड गा.पा.	उपाध्यक्ष	मिना कुमारी रोकाया	महिला	नेकपा (एमाले)	३५८१	
		चौकुने गा.पा.	अध्यक्ष	खड्क वि.क.	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५४७६	
		चौकुने गा.पा.	उपाध्यक्ष	नर बहादुर बान्तोला	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	४७९१	
		पञ्चपुरी न.पा.	प्रमुख	लाल वीर भण्डारी	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	५९०९	
		पञ्चपुरी न.पा.	उपप्रमुख	मुक्ति देबी रेग्मी	महिला	नेपाली कांग्रेस	६०९४	
		बराहताल गा.पा.	अध्यक्ष	भिम बहादुर भण्डारी	पुरुष	नेपाली कांग्रेस	४२७३	
		बराहताल गा.पा.	उपाध्यक्ष	लक्ष्मी पुन मगर	महिला	नेपाली कांग्रेस	४३०१	
		बीरेन्द्रनगर न.पा.	प्रमुख	मोहन माया भण्डारी	महिला	नेकपा (एमाले)	१६०३८	

क्र.सं.	जिल्ला	स्थानीय तह	पद	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
		बीरेन्द्रनगर न.पा.	उपप्रमुख	निलकण्ठ खनाल	पुरुष	नेकपा (एमाले)	२०३६४	
		भेरीगंगा न.पा.	प्रमुख	यज्ञ प्रसाद ढकाल	पुरुष	नेकपा (एमाले)	१००२२	
		भेरीगंगा न.पा.	उपप्रमुख	धनसरा बोहरा	महिला	नेकपा (एमाले)	९६१४	
		लेकबेशी न.पा.	प्रमुख	उमेश कुमार पौडेल	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६६३९	
		लेकबेशी न.पा.	उपप्रमुख	विमला खड्लुक	महिला	नेकपा (एमाले)	६१०९	
		सिम्ता गा.पा.	अध्यक्ष	ऐन बहादुर चन्द	पुरुष	नेकपा (एमाले)	६१७०	
		सिम्ता गा.पा.	उपाध्यक्ष	गोमा शर्मा (रेग्मी)	महिला	नेकपा (एमाले)	६०९१	
१०	पश्चिम रुकुम	आठबिसकोट न.पा.	प्रमुख	रवि के.सी.	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७३९९	
		आठबिसकोट न.पा.	उपप्रमुख	धनकुमारी शाही	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७२६५	
		चौरजहारी न.पा.	प्रमुख	पुष्प वादी	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	६८८२	
		चौरजहारी न.पा.	उपप्रमुख	इश्वरी कुमारी शर्मा	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	७००२	
		त्रिवेणी गा.पा.	अध्यक्ष	गणेश कुमार के.सी.	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५१२९	
		त्रिवेणी गा.पा.	उपाध्यक्ष	राज कुमारी रेउले	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५१४३	
		बाँफिकोट गा.पा.	अध्यक्ष	जनक कुमार वाँठा मगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४४५५	
		बाँफिकोट गा.पा.	उपाध्यक्ष	तारा बुढा के. सी.	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	४५६०	
		मुसिकोट न.पा.	प्रमुख	महेन्द्र के.सी.	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	६९१४	
		मुसिकोट न.पा.	उपप्रमुख	विमलकुमार पुनमगर	पुरुष	नेकपा (एकिकृत समाजबादी)	६१४०	
		सानीभेरी गा.पा.	अध्यक्ष	विर्खबहादुर विष्ट	पुरुष	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	६०१९	
		सानीभेरी गा.पा.	उपाध्यक्ष	कमला रोका पुन	महिला	नेकपा (माओवादी केन्द्र)	५९५८	

स्रोत: निर्वाचन आयोग नेपाल

१३.४ प्रतिनिधि सभा/प्रदेश सभाको निर्वाचन २०७९ को मत परिणाम

१३.४.१ समानुपातिक तर्फ

अ) प्रतिनिधि सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)

तालिका नं १३.४ प्रतिनिधि सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)

क्र.स.	राजनैतिक दलको नाम स्वतन्त्र	प्राप्त मत	प्राप्त मत प्रतिशत
१	ने क पा एमाले	१८३१३३	३१.७
२	नेपाली काँग्रेस	१८०९०९	३१.३
३	ने क पा (माओवादी केन्द्र)	१३५४९६	२३.४
४	ने क पा (एकिकृत सामाजवादी)	२५५२६	४.४
५	राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी	२०१६७	३.५
६	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१९२६१	३.३
७	नेपाल मजुदुर किसान पार्टी	८५४६	१.५
८	ने क पा (मार्सवादी लेलिनबादी)	२०३७	०.४
९	राष्ट्रिय जनमोर्चा	१८७६	०.३
१०	जनता सामाजबादी नेपाल	१३८१	०.२

स्रोत: निर्वाचन आयोग नेपाल

आ) प्रदेश सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत)प्रमुख १० स्थानसम्म(

तालिका नं १३.५ प्रदेश सभा राजनैतिक दलले प्राप्त गरेको मत (प्रमुख १० स्थानसम्म)

क्र.स.	राजनैतिक दलको नाम स्वतन्त्र	प्राप्त मत	प्राप्त मत प्रतिशत
१	ने क पा एमाले	१८३९५०	३१.८
२	नेपाली काँग्रेस	१७०७५६	२९.६
३	ने क पा (माओवादी केन्द्र)	१३७६२९	२३.८
४	ने क पा (एकिकृत सामाजवादी)	३५८२५	६.२
५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२५१८६	४.४
६	नेपाल मजुदुर किसान पार्टी	८९९३	१.६
७	ने क पा (मार्सवादी लेलिनबादी)	३०९९	०.५
८	ने क पा (माओवादी सामाजबादी)	१८७१	०.३
९	राष्ट्रिय जनमोर्चा	१८३६	०.३
१०	हाम्रो नेपाली पार्टी	१६६२	०.३

स्रोतः निर्वाचन आयोग नेपाल

१३.४.२ प्रत्यक्ष तर्फ निर्वाचित प्रतिनिधीहरु

अ) प्रतिनिधी सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

तालिका नं १३.६ प्रतिनिधी सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

क्र.स.	जिल्ला	प्रतिनिधि सभा क्षेत्र	निर्वाचित प्रतिनिधीको नाम	लिङ्ग	उमेर	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	कैफियत
१	सल्यान	१	प्रकाश ज्वाला	पुरुष	५५	नेकपा(एकिकृत समाजबादी)	३५७०७	
२	डोल्पा	१	धन बहादुर बुढा	पुरुष	४७	नेकपा(एकिकृत समाजबादी)	११२९२	
३	मुगु	१	ऐन बहादुर शाही ठकुरी	पुरुष	५२	नेपाली काँग्रेस	१४७०६	
४	जुम्ला	१	ज्ञान बहादुर शाही	पुरुष	३०	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२२८१९	
५	कालिकोट	१	महेन्द्र बहादुर शाही	पुरुष	४५	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	२३७२७	
६	हुम्ला	१	छिरिङ डम्डुल लामा (भोटे)	पुरुष	५५	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	१४३७१	
७	जाजरकोट	१	शक्ति बहादुर वस्नेत	पुरुष	५३	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	३४१५१	
८	दैलेख	१	अम्मर बहादुर थापा	पुरुष	६६	नेकपा(एकिकृत समाजबादी)	१८२९७	
		२	दिक्पाल कुमार शाहि	पुरुष	६१	नेपाली काँग्रेस	२०१८३	
९	सुर्खेत	१	पूर्ण बहादुर खड्का	पुरुष	६६	नेपाली काँग्रेस	४२६०७	
		२	हृदयराम थानी	पुरुष	६२	नेपाली काँग्रेस	३४६२५	
१०	रुकुम पश्चिम	१	जनार्दन शर्मा	पुरुष	५९	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	३९५४९	

स्रोतः निर्वाचन आयोग नेपाल

आ) प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

तालिका नं १३.७ प्रदेश सभा सदस्य निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित जिल्लाका प्रतिनिधीहरूको विवरण

जिल्ला	प्रदेश सभा क्षेत्र नं	निर्वाचित उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	उमेर	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	कैफियत
सल्यान	क्षेत्र नं १(क)	भीम प्रकाश शर्मा	पुरुष	५८	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	२२२५४	
	क्षेत्र नं १(ख)	सुरेश अधिकारी	पुरुष	५३	नेपाली काँग्रेस	२०४२४	
डोल्पा	क्षेत्र नं १(क)	शेर बहादुर बुढा	पुरुष	४५	नेकपा(एमाले)	४७४३	
	क्षेत्र नं १(ख)	बिर बहादुर शाही	पुरुष	५५	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	५२९५	

जिल्ला	प्रदेश सभा क्षेत्र नं	निर्वाचित उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	उमेर	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	कैफियत
मुगु	क्षेत्र नं १(क)	जित बहादुर मल्ल	पुरुष	५२	नेकपा(एमाले)	६६१८	
	क्षेत्र नं १(ख)	मंगल बहादुर शाही	पुरुष	५४	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	८४३९	
जुम्ला	क्षेत्र नं १(क)	देबेन्द्र बहादुर शाही	पुरुष	५९	स्वतन्त्र	९६५४	
	क्षेत्र नं १(ख)	टेक राज पछाई	पुरुष	४२	नेकपा(एमाले)	७८२७	
कालिकोट	क्षेत्र नं १(क)	दुर्ग बहादुर रावत	पुरुष	५३	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	९०१४	
	क्षेत्र नं १(ख)	हिक्मत बहादुर विष्ट	पुरुष	६३	नेपाली काँग्रेस	१३७८३	
हुम्ला	क्षेत्र नं १(क)	रन सिंह परियार	पुरुष	४५	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	६४८१	
	क्षेत्र नं १(ख)	जीबन बाहादुर शाही	पुरुष	५७	नेपाली काँग्रेस	७०५६	
जाजरकोट	क्षेत्र नं १(क)	बेद राज सिंह	पुरुष	४२	नेपाली काँग्रेस	१८५४३	
	क्षेत्र नं १(ख)	राजीव बिक्रम शाह	पुरुष	५४	नेपाली काँग्रेस	१६०४०	
दैलेख	क्षेत्र नं २ (क)	घनश्याम भण्डारी	पुरुष	३९	नेपाली काँग्रेस	१०८२२	
	क्षेत्र नं १(क)	पुर्ण बहादुर खत्री	पुरुष	५५	नेपाली काँग्रेस	९४८२	
	क्षेत्र नं १(ख)	कृष्ण कुमार वि.सी.	पुरुष	५८	नेपाली काँग्रेस	१०५४५	
	क्षेत्र नं २(ख)	विनोद कुमार शाह	पुरुष	६६	नेकपा(एमाले)	९४८०	
सुर्खेत	क्षेत्र नं २ (क)	याम लाल कडेल	पुरुष	६०	नेकपा(एमाले)	१८५६१	
	क्षेत्र नं १(क)	खड्ग बहादुर पोखरेल	पुरुष	५९	नेपाली काँग्रेस	१८२६४	
	क्षेत्र नं १(ख)	कृष्ण बहादुर जि.सी.	पुरुष	४३	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	२१७३४	
	क्षेत्र नं २(ख)	बिन्द मान विष्ट	पुरुष	४३	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	१३९०९	
रुकुम पश्चिम	क्षेत्र नं १(क)	महेन्द्र के.सी.	पुरुष	४९	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	१९०३३	
	क्षेत्र नं १(ख)	राज कुमार शर्मा	पुरुष	५१	नेकपा(माओवादी केन्द्र)	२०१६०	

स्रोत: निर्वाचन आयोग नेपाल

खण्ड- १४ विविध

१४.१ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु

- नेपालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली
- Concepts and Definitions of Statistical Terms
- तथ्याङ्कीय वर्ष पुस्तक
- नेपालको तथ्याङ्कीय पकेट बुक
- Nepal-In-Figures
- नेपालको तथ्यांकिय झलक
- तथ्याङ्कीय बुलेटिन
- Nepal-Child-Labour-Report-2021
- Report on the Nepal Labor Force Survey 2017/18, 2008, 1998/99
- Annual Household Survey 2012-13/ 2013-14/- 2014-15/ 2015-16/ 2016-17
- Small Area Estimates of Poverty,2011 (in Nepali)
- Poverty in Nepal 2010-11
- Social Statistics Book 2079, 2075
- Drinking Water, Sanitation & Hygiene (WASH):Nepal 2019
- Nepal MICS Statistical Snapshot- Final 2019, 2014, 2010
- Gender Statistics Booklet 2018
- Social Statistics 2075
- SOLID WASTE ACCOUNT FOR URBAN MUNICIPALITIES OF NEPAL,2022
- CLIMATE CHANGE RELATED INDICATORS OF NEPAL
- Waste Management Baseline Survey of Nepal 2020
- Environment Statistics of Nepal 2019,2015, 2013
- National Climate Change Impact Survey 2016 Report
- A Report on Census of Private Hospitals in Nepal 2013
- Nepal Living Standard Survey 2010/11, 2003/04 , 1995-96 Volume I & II
- Provincial GDP 2079/80, 2077/78 / 2076/77
- National Accounts Statistics of Nepal (2022/23 Annual Estimates)
- Provincial National Account Estimation 2078/79
- National Accounts Statistics of Nepal (2021/22,2020/21, 2019/20, 2018/19 Annual Estimates
- Provincial GDP_2077/78, 2019/20, 2076/77
- Municipals Level Population Tables 2011, 2021
- Province Summary-Agriculture- Census-2011,2021
- Population 1991,2001, 2011,2021
- Geographical Codes & Map Province, District and Local Level
- Provincial Maps with codes
- National Population and Housing Census 2021 Report on Post Enumeration Survey (PES)
- Result of Population Census 2021, 2011 Cast, Ethnic and Language Related
- Preliminary Report of National Population Census 2021
- Populational Statistical System of Nepal FINAL
- Population Monograph 2011
- Population Census 2011 Urban Volume
- Population projection 2011-2031
- Census of Real Estate 2019
- Survey of Motor Vehicle and Motor Cycle Service Centre 2072_073
- Report on Nepal Land Transport Survey 2013
- National Industrial Survey 2019/20 Provincial Reports
- National Industrial Survey National Report 2019/20
- Industrial Production Classification 2019
- Brick Kilns Survey Report

- Development of Manufacturing Industries in Nepal. 2014
- Index of Industrial Production (IIP) FY 079/80
- Agriculture & Industrial Producer's Price Index (APPI) FY 079/80
- Input Price Index of Construction Sector (IPICS) FY 079/80
- Concepts & Methodologies of A Brief Note Input Price Indices of Construction Sector (IPICS) Industrial Production (IIP) Industrial Price Index (IPI)
- National-Economic-Census-2018- Summary-Figures
- National Economic Census 2075 Main Results
- Analytical Report Informal Sector
- Analytical Report Women in Business
- Analytical Report Energy and Environmental Industry
- Analytical Report Tourism
- Analytical Report Food and Beverage Industry
- Women's Ownership of Agricultural Land in Nepal
- National Sample Census of Agriculture 2021_22 Result
- Commercial Livestock Integrated Survey 2021

१४.२ आधिकारिक तथ्याङ्कका १० प्रमुख सिद्धान्तहरु

सन् १९८० को दशकको अन्त्यमा मध्य युरोपका देशहरूमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन गर्न आधिकारिक तथ्याङ्कलाई डोर्‍याउने सिद्धान्तहरूको महसुस भयो। सन् १९९१ मा युरोपेली तथ्याङ्कविद्हरूको सम्मेलन (Conference of European Statistician, CES) ले आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरू विकसित गयो जुन सन् १९९२ मा युरोपेली आर्थिक आयोग (Economic Commission of Europe, ECE) को मन्त्रीस्तरबाट अङ्गीकार गरियो। सन् १९९४ मा संयुक्त राष्ट्रसंघीय तथ्याङ्क आयोग (United Nations Statistical Commission) ले यी सिद्धान्तहरू अनुमोदन गयो । सन् २०१३ मा यी सिद्धान्तहरू प्रतिपादन भएको समयदेखिका घटनाक्रमलाई समेटी तथ्याङ्क आयोगले आफ्नो बयालिसौं सत्रमा आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरूको संशोधित प्रस्तावना स्वीकृत गर्यो। सोही बैठकको सिफारिसमा आर्थिक तथा सामाजिक परिषद्ले तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तसम्बन्धी मस्यौदा प्रस्ताव पेश गर्यो जुन संयुक्त राष्ट्रसंघको महासभाले २९ जनवरी २०१४ मा अनुमोदन गयो। यी सिद्धान्तहरूलाई संयुक्त राष्ट्रसंघको आधिकारिक तथ्याङ्कको आधारभूत सिद्धान्त (UNFPOS) भनिन्छ। देशमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन गर्न यी सिद्धान्तहरू अझै पनि सान्दर्भिक छन्। यी सिद्धान्तहरूले आधिकारिक तथ्याङ्कका विविध पक्षहरूलाई समेटेका छन्। देशको तथ्याङ्क प्रणाली आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तद्वारा निर्देशित हुन्छ जुन विश्वव्यापी तथ्याङ्क प्रणालीको आधारस्तम्भ हो। यहाँ आधिकारिक तथ्याङ्कका दश आधारभूत सिद्धान्तहरू संक्षिप्तरूपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

सिद्धान्त १ः प्रासङ्गिकता, निष्पक्षता, र समान पहुँच (Relevance, Impartiality, and Equal Access)

लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व हो जसले सरकार, अर्थतन्त्र र आमनागरिकहरूलाई आर्थिक, सामाजिक, जनसांङ्ख्यिक र वातावरणीय अवस्थाको बारेमा सूचना उपलब्ध गराउँछ । नागरिकको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै आधिकारिक तथ्याङ्कीय निकायहरूले व्यावसायिक उपयोगिता भएका तथ्याङ्क सङ्कलन गरी निष्पक्ष रूपमा नागरिकहरूलाई उपलब्ध गराउनुपर्दछ।

सिद्धान्त २ः व्यावसायिक मापदण्ड, वैज्ञानिक सिद्धान्तहरू र व्यावसायिक नैतिकता (Professional Standards, Scientific Principles, and Professional Ethic)

आधिकारिक तथ्याङ्कहरूमा विश्वसनीयता कायम राख्नका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन, भण्डारण र प्रस्तुतिकरणका प्रक्रिया निर्धारण गर्दा आधिकारिक तथ्याङ्कीय निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त, व्यावसायिक आचार र व्यावसायिक सोचबाट निर्णय लिनुपर्छ।

सिद्धान्त ३: जवाफदेहिता र पारदर्शीता (Accountability and Transparency)

तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रक्रियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्डअनुसार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ४: दुरूपयोगको रोकथाम (Prevention of Misuse)

तथ्याङ्कको गलत व्याख्या र दुरूपयोग भएमा त्यसको खण्डन गर्नसक्ने अधिकार तथ्याङ्क निकायहरूलाई छ।

सिद्धान्त ५: आधिकारिक तथ्याङ्कको स्रोत (Sources of Official Statistics)

तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि सर्वेक्षण, प्रशासनिक अभिलेखलगायत सबै प्रकारका तथ्याङ्कका स्रोतहरूबाट विवरणहरू लिन सकिन्छ। तथ्याङ्क निकायहरूले स्रोत चयन गर्दा गुणस्तर, समय, लागत र उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरी उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ६: गोपनीयता (Confidentiality)

तथ्याङ्क निकायहरूले तथ्याङ्क उत्पादनका लागि सङ्कलन गरिएका व्यक्तिगत विवरणहरू प्राकृतिक वा कानूनी व्यक्ति ज-जसको भए पनि एकदम गोप्य राख्नुपर्दछ। केवल तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि मात्र यस्ता विवरणहरू प्रयोग गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ७: कानून (Legislation)

तथ्याङ्क प्रणाली सञ्चालन गर्ने ऐन, नियम र आदेश सबै सार्वजनिक गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ८: राष्ट्रिय समन्वय (National Coordination)

तथ्याङ्क प्रणालीमा स्थिरता र दक्षता हासिल गर्नका लागि देशभित्रका सबै तथ्याङ्क निकायहरूबिचको समन्वय आवश्यक हुन्छ।

सिद्धान्त ९: अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग (Use of International Standards)

प्रत्येक देशका तथ्याङ्क निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, वर्गीकरण र विधि प्रयोग गरेमा सबै सरकारी तहहरूमा तथ्याङ्क प्रणालीमा सामञ्जस्यता र दक्षता अभिवृद्धि हुन्छ।

सिद्धान्त १०: अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग (International Cooperation)

तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशहरूमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुर्‍याउँछ।

तथ्याङ्कको गुणस्तर कायम राख्न तथा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा तथ्याङ्कहरू तुलनायोग्य बनाउन आधिकारिक तथ्याङ्कका यी आधारभूत सिद्धान्तहरूको अनुशरण गर्नु आवश्यक छ। नेपालको तथ्याङ्क प्रणालीमा पनि यी सिद्धान्तहरूको अनुशरण गरी आधिकारिक तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन, सङ्ग्रह, विश्लेषण, भण्डारण र वितरण गर्ने प्रयत्न गरिएको पाइन्छ।

१४.३ राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आबद्ध जनसंख्या सम्वन्धी विवरण

तालिका नं १४.१ राष्ट्रिय परिचयपत्रमा आबद्ध जनसंख्या सम्वन्धी विवरण

सि.नं.	जिल्ला	आ.व.२०८०।८१
१	सुर्खेत	१८४२३७
२	दैलेख	१२०६३५
३	जाजरकोट	७३४९१

सि.नं.	जिल्ला	आ.व.२०८०।८१
४	सल्यान	१२८०२७
५	रुकुम पश्चिम	८७९९९
६	कालिकोट	६०७७९
७	जुम्ला	२७५७२
८	मुगु	८४२९
९	हुम्ला	५८७८
१०	डोल्पा	७६७८
कर्णाली प्रदेश जम्मा		७०४७२५

स्रोत:राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभागको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१

१४.४ व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी विवरण

तालिका नं १४.२ राष्ट्रिय व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धि विवरण

व्यक्तिगत घटनाको प्रकार		लिङ्ग	आर्थिक वर्ष		
			२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०।८१
जन्म दर्ता		महिला	४१६४३	३२७६८	३१०६०
		पुरुष	४३९४१	३५७४५	३४९०२
		जम्मा	८५५८७*	६८५१३	६५९६५*
मृत्यु दर्ता		महिला	४८९६	४३९४	५४११
		पुरुष	७१०९	६११९	७९५३
		जम्मा	१२००५	१०५१३	१३३६६*
बसाईं सराईं दर्ता	आएको	जम्मा	११४९४	७९६४	७५११
	गएको	जम्मा	१३७७५	१५०३६	१३२००
विवाह दर्ता		जम्मा	१९४६१	१७२६७	१७०९५
सम्वन्ध विच्छेद		जम्मा	४४८	७०४	९२७

स्रोत:राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभागको वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन २०८०/८१   ** अन्य तथा तेस्रो लिङ्गीसहित*

१४.५ कर्णाली विकासको मार्गचित्र

२.१ पृष्ठभूमि

नेपालमा योजनाबद्ध विकासक्रम विक्रम संवत् २०१३ देखि पहिलो आवधिक योजना निर्माणसँगै थालनी भएको हो । मुलुकको समुन्नति र योजनाबद्ध विकासको लागि पन्ध्रवटा योजना कार्यान्वयन भईसकेका र सोहौं योजना (२०८१/८२-२०८५/८६) कार्यान्वयनको चरणमा छ। योजनाबद्ध विकास प्रयासको करिव सात दशक पुग्नैलाग्दा पनि कर्णालीवासीले विकासको खासै प्रतिफल प्राप्त गर्न नसकेको र विकासका कतिपय सूचकाङ्कमा अरु प्रदेशभन्दा पछाडि रहेको तीतो यथार्थलाई बदल्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ । यसर्थ सुशासन, सामाजिक न्याय र समुन्नति हासिल गर्न समावेशी, सन्तुलित, दिगो तथा योजनाबद्ध विकास र सोका लागि संरचनागत रुपान्तरणलाई तीव्रतर बनाउन अपरिहार्य छ । विगतका नीति, योजना तथा कार्यक्रमको समीक्षा र निष्कर्षबाट प्राप्त मिश्रित उपलब्धिका आधारमा संरचनागत रुपान्तरण र योजनाबद्ध विकासबाट नै समुन्नति र नागरिकका अपेक्षा हासिल हुन सक्ने सिकाइ प्राप्त भएको छ ।

संविधानले निर्दिष्ट गरेको संरचनागत रुपान्तरणको मार्गचित्रमा अघि बढ्न नेपाल सरकारले “समृद्ध नेपालः सुखी नेपाली” को राष्ट्रिय लक्ष्यसहित दीर्घकालीन सोच, २१००, वि.सं. २०८३ (सन् २०२६) सम्म नेपाललाई अति कमविकसित देशबाट

विकासशील देशमा स्तरोन्नति गर्ने र वि.सं. २०८७ (सन् २०३०) सम्ममा दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्दै मध्यम आय भएको मुलुकमा पुग्ने महत्त्वकाँक्षी गन्तव्य तय गरेको छ ।

सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको मार्गचित्र बमोजिम प्रदेश संरचना स्थापना पश्चात प्रदेश सरकारले २५ वर्ष (२०७५—२१००) को कर्णाली सोच २१०० सहित प्रदेश विकासको मार्गचित्र प्रस्तुत गर्न प्रथम पञ्चवर्षीय योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) कार्यान्वयन गरीसकेको छ । यसैको निरन्तरता र विकासमा तीव्रता प्रदान गर्न प्रदेशको संरचनागत रुपान्तरण तथा समृद्धि हासिल गर्ने मार्गचित्रको रुपमा आगामी पाँच वर्ष (२०८१/८२-२०८५/८६) अवधिका लागि दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

प्रदेश सरकारको प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाले लिएको "समृद्ध कर्णालीः सुखारी कर्णालीवासी" को दीर्घकालीन सोचलाई नै दोस्रो योजनामा पनि निरन्तरता दिइएको छ। यस योजनाले प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाका सफल पक्षलाई निरन्तरता दिदै थप तथा प्रभावकारी रणनीति तथा कार्यक्रम निर्माण गरी दिगो, फराकिलो र तीव्र आर्थिक विकासद्वारा प्रदेशको आर्थिक, सामाजिक र सांस्कृतिक रुपान्तरण गर्ने परिकल्पना गरेको छ । यो योजना मूलतः नेपालको संविधानका मौलिक हक, राज्यका निर्देशक सिद्धान्त तथा नीति, प्रदेशका एकल तथा साझा अधिकार, नेपालको सोह्रौं योजना, प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाको उपलब्धि तथा सिकाइ, प्रदेश सरकारका नीति तथा प्राथमिकता, प्रदेशको संभावना, सामर्थ्य तथा दिगो विकास लक्ष्यसहितका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताबाट निर्देशित रहेको छ । यस योजनाले उत्पादन, रोजगारी तथा आयमा वृद्धि, गुणस्तरीय र वातावरणमैत्री तथा उत्थानशील भौतिक पूर्वाधार निर्माण, गुणस्तरीय तथा व्यावसायिक शिक्षा, स्वास्थ्य, पोषण र खाद्य सुरक्षामा सर्वसुलभ पहुँच, भरपर्दो सामाजिक सुरक्षा, तुलनात्मक लाभका प्राकृतिक स्रोतको सदुपयोग, पर्या-पर्यटनको विकासर विस्तार तथा दिगो विकास एवम् कर्णालीको अद्वितीय भाषा, संस्कृति, साहित्य र कलाको सम्बर्धन र प्रबर्द्धन गर्ने लगायतका क्षेत्रमा सार्थक योगदान पुऱ्याउने विश्वास गरिएको छ।

२.२ विकासका प्रमुख संभावना तथा अवसर

यस प्रदेशको आर्थिक समृद्धि, सामाजिक परिवर्तन र विकासका प्रमुख संभावना तथा अवसर देहायअनुसार छन्ः

- अनुपम प्राकृतिक सम्पदा तथा सांस्कृतिक वैभव,
- बृहत् तथा अद्वितीय भौगोलिक बनौट,
- विविधतायुक्त हावापानी तथा जलवायु,
- न्यून जनघनत्व तथा उच्च जनसांख्यिक लाभ,
- मौलिक तथा समृद्ध भाषा, कला, साहित्य तथा सम्पदाको बाहुल्यता,
- रैथाने सीप, प्रविधि र प्राङ्गारिक उत्पादनको अभ्यास,
- बहुमूल्य खनिज सम्पदा र खानीको उपलब्धता,
- विविधतायुक्त पर्यटकीय गन्तव्य तथा उपज,
- जल, जङ्गल, जडिबुटी तथा जैविक विविधताको प्रचुरता,
- स्थानीय उत्पादन, व्यापार, रोजगारी तथा आर्थिक उन्नयन।

२.३ विकासका मुख्य सवाल तथा चुनौती

यस प्रदेशको आर्थिक समृद्धि, सामाजिक परिवर्तन र विकासका प्रमुख सवाल र चुनौती देहायअनुसार छन्ः

२.३.१ प्रमुख सवाल

- ✓ अर्थतन्त्र निर्वाहमुखी र परनिर्भर हुनु,

- ✓ गुणस्तरीय, व्यावसायिक र सीपयुक्त मानवपुँजी निर्माणमा कमी हुनु,
- ✓ गुणस्तरीय र सुरक्षित सडक पूर्वाधारको कमी हुनु,
- ✓ बहुआयामिक गरिबी र आयमा आधारित निरपेक्ष गरिबी उच्च हुनु,
- ✓ युवा तथा बौद्धिक पलायन हुनु,
- ✓ राजस्वको आधार कमजोर तथा आन्तरिक राजस्व न्यून हुनु,
- ✓ पूर्वाधार, सेवा, सुविधामा पहुँच न्यून हुनु,
- ✓ विकास व्यवस्थापन र सुशासन कमजोर हुनु,
- ✓ सार्वजनिक सेवा प्रवाह, संरचना र लगानी सबल, प्रतिष्पर्धी, पारदर्शी र जनमैत्री नहुनु,
- ✓ जलवायु परिवर्तनको असर र भूकम्पीय जोखिम लगायत विपद जोखिम कायम रहनु,
- ✓ भूकम्प, बाढिपहिरो लगायत अन्य विपदको क्षतिको पुनःनिर्माण र पुनर्लाभ समयमै हुन नसक्नु,
- ✓ बढ्दो सहरीकरण र अवस्थित बसोबास।

२.३.२ प्रमुख चुनौती

- ➢ तुलनात्मक लाभमा आधारित उत्पादनमूलक र निर्यातमूलक अर्थतन्त्रको विकास गर्नु, २. गुणस्तरीय, उत्पादनमूलक, सीपयुक्त मानवपुँजी निर्माण गर्नु,
- ➢ गुणस्तरीय तथा व्यावसायिक शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ उत्तर दक्षिण नदी करिडोर आधारित स्तरीय सडक मार्गको विस्तार गर्नु,
- ➢ सबै स्थानीय तह र वडा केन्द्रसम्म गुणस्तरीय र सुरक्षित सडक पूर्वाधार सञ्जालको विस्तार गर्नु,
- ➢ औधोगिक उत्पादन र पर्यटन विकासको गतिलाई तीव्रता प्रदान गर्नु,
- ➢ कर्णालीको भौगौलिक विशिष्टताअनुसार हवाइ, विद्युत् तथा जलमा आधारित वैकल्पिक यातायात प्रणालीको विकास र विस्तार गर्नु,
- ➢ रोजगारी, उद्यमशीलता विकास र विस्तार गरी गरिबी न्यूनीकरण गर्नु,
- ➢ दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नु,
- ➢ राजस्व परिचालन क्षमता अभिवृद्धि गर्नु,
- ➢ ऊर्जा, अर्गानिक कृषि र पर्यटन जस्ता तुलनात्मक लाभका क्षेत्रमा लगानीमैत्री वातावरण तयार गर्नु,
- ➢ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र विकास व्यवस्थापनमा जवाफदेहिता, पारदर्शिता र सुशासन सुनिश्चित गर्नु,
- ➢ उत्पादनमूलक क्षेत्रमा निजी क्षेत्रको लगानी प्रोत्साहन गर्दै गुणस्तरीय र दिगो रोजगारी सिर्जना गर्नु,
- ➢ जलवायु परिवर्तन र भूकम्पीय जोखिम संवेदनशील भू-उपयोग योजना लागु गरी विपद् उत्थानशील र हरित अर्थतन्त्रको प्रबर्द्धन गर्नु,
- ➢ २०८० सालको जाजरकोट र रुकुम पश्चिम जिल्लामा गएको भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त संरचनाहरुको पुनःनिर्माण र पुनर्लाभ कार्यक्रम समयमै सम्पन्न गर्नु ।

२.४ कर्णाली सोच - २१००

“कर्णाली सोच-२१००” को सफल कार्यान्वयनको प्रतिबद्धता र निरन्तरता प्रदान गर्दै प्रदेश सरकारले दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना तर्जुमा गरेको छ । “कर्णाली सोच-२१००” मा प्रस्तुत दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति देहायअनुसार रहेका छन्:

२.४.१ दीर्घकालीन सोच :

"समृद्ध कर्णालीः सुखारी कर्णालीवासी"

कर्णाली प्रदेशलाई वि.सं. २१०० सम्म उच्च आर्थिक वृद्धिसहितको आधारभूत भौतिक सुविधा भएको, सबैलाई सम्मानजनक रोजगारीसहित सुरक्षित र स्वच्छ वातावरणमा बसोबास गर्ने सुखी नागरिकको प्रदेशका रुपमा विकास गर्ने सोच रहेको छ।

२.४.२ दीर्घकालीन लक्ष्य

सामाजिक न्यायमा आधारित समावेशी, सन्तुलित र दिगो विकास गर्दै तीव्र आर्थिक वृद्धिदर हासिल गरी समृद्ध कर्णाली र सुखारी कर्णालीवासीको दीर्घकालीन सोचलाई व्यवहारमा उतार्ने दीर्घकालीन लक्ष्य रहेको छ । यसका लागि समृद्धि र सुखारीका देहायबमोजिमका लक्ष्यहरु निर्धारण गरिएको छ।

तालिका नं १४.३ : दीर्घकालीन लक्ष्य

समृद्धि	सुखारी
१.संभाव्य आर्थिक क्षेत्रको पहिचान र परिचालन	१. आधारभूत आवश्यकता परिपूर्तिका लागि न्यायपूर्ण वितरण
२. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आबद्धता	२. परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन
३. मानव पुँजी निर्माण तथा संभावनाको पूर्ण उपयोग	३. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज
४. हरित अर्थतन्त्रमा आधारित उच्च तथा दिगो उत्पादन र उत्पादकत्व	४. स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण
५. उच्च र समतामूलक प्रदेश आय	५. सुशासन
	६. सबल लोकतन्त्र
	७. एकता, राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान

२.४.३ दीर्घकालीन उदेश्य

आधारभूत पूर्वाधार निर्माण, शिक्षा, स्वास्थ्य, उत्पादन र रोजगारमा विशेष उपलब्धि हासिल गर्दै तीव्र आर्थिक- सामाजिक विकास गर्ने ।

२.४.४ दीर्घकालीन रणनीति

नेपाल सरकारबाट निर्धारण भएका समृद्धिका ११ र सुखका २३ गन्तव्य सूचकको आधारमा कर्णाली प्रदेशका आफ्नै मौलिक विशेषतासहित समृद्ध कर्णालीः सुखारी कर्णालीवासी बनाउने सोचलाई सार्वजनिक, निजी, सहकारी, सामुदायिक क्षेत्र तथा विकास साझेदारसँग लगानी र सहकार्य बढाएर पूरा गर्ने रणनीति अपनाइएको छ । यस दीर्घकालीन रणनीतिलाई देहायबमोजिम तीन चरणमा पाँचवटा पञ्चवर्षीय योजना मार्फत् २५ वर्षमा पूरा गर्ने योजना रहेको छ ।

तालिका नं. १४.४ : प्रदेशको दीर्घकालीन रणनीति

चरण	योजना	अवधि	प्रदेश गन्तव्य	राष्ट्रिय गन्तव्य
पहिलो	प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाः २०७६/७७-२०८०/८१	५	प्रदेश गन्तव्य शिक्षा, स्वास्थ्य, उत्पादन र रोजगारका लागि पूर्वाधार	समृद्धि र सुखको सिर्जना
दोस्रो	दोस्रो पञ्चवर्षीय योजनाः २०८१/८२-२०८५/८६ तेस्रो पञ्चवर्षीय योजनाः २०८६/८७ -२०९०/९१	१०	विकासमा तीव्रता, समृद्धिमा अग्रता	समृद्धि र सुखको तीव्रता
तेस्रो	चौथो पञ्चवर्षीय योजनाः २०९१/९२-२०९५/९६ पाँचौ पञ्चवर्षीय योजनाः २०९६/९७-२१००/०१	१०	समृद्ध कर्णाली सुखारी कर्णालीवासी	समृद्धि र दिगोपना

उपरोक्त गन्तव्यमा पुग्नका लागि देहायानुसारको रणनीति अपनाइएको छः

१. दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्न शासकीय प्रबन्ध गर्ने,

२. दिगो र भरपर्दो भौतिक पूर्वाधार विकास गर्ने,
३. गुणस्तरीय र सर्वसुलभ शिक्षा र स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्ने,
४. हरित अर्थतन्त्रमा आधारित उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि तथा औद्योगिकीकरण गर्ने,
५.मानवस्रोत तथा प्राकृतिक सम्पदा (जल, जंगल, जमिन, जडीबुटी) को संरक्षण र उपयुक्त परिचालन गर्ने,
६. सार्वजनिक सेवा प्रवाह प्रणाली सुदृढीकरण गर्ने ।

२.५ कर्णाली विकास मोडेल (Karnali Development Model)

संविधानको परिकल्पना, कर्णाली प्रदेशवासीको चाहना तथा आवश्यकता, विकासका विश्वव्यापी नवीनतम् ज्ञान तथा अनुभव, प्राकृतिक र सांस्कृतिक स्रोत तथा मानव संशाधन लगायत कर्णाली प्रदेशका विकासका संभावना तथा अवसरको अधिकतम् उपयोग गर्दै विद्यमान चुनौती सामना गर्न सफल हुने अपेक्षाका साथ कर्णाली विकासको ढाँचा (मोडेल) प्रस्ताव गरिएको छ। प्रस्तुत ढाँचामा यस योजनाको सफल कार्यान्वयन मार्फत कर्णालीको अर्थतन्त्र, असल शासन पद्धति र सामाजिक न्याय क्षेत्रको सुदृढीकरण हुन गई सन् २१०० को "समृद्ध कर्णाली, सुखारी कर्णालीवासी" को सोच हासिल गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ। त्यसका लागि योजनाले उत्पादनशील र रोजगारमूलक अर्थतन्त्र, नवप्रवर्तन, प्रविधि तथा मानवपुँजी, सामाजिक न्याय र सुशासन तथा समाजवाद उन्मुख समुन्नत कर्णाली निर्माणका लागि रणनीतिक गन्तव्य तय गरेको र उल्लेखित रणनीतिक गन्तव्यमा रुपान्तरित हुने गरी पूर्वाधार तथा अन्तर- आबद्धता, नवप्रवर्तन, उत्पादन र रोजगारी, उद्योग, पर्यटन तथा वातावरण, मानवपूँजी तथा सामाजिक विकास र डिजिटल प्रविधि तथा सुशासन सहितका विकास प्राथमिकताका क्षेत्रका साथै सुदृढ प्रादेशिक अर्थतन्त्र र प्रतिस्पर्धी क्षमता, जलवायुमैत्री, व्यावसायिक तथा प्राङ्गारिक कृषि, बजारमुखी तथा स्वच्छ उत्पादन र दिगो पर्यटन लगायतका १३ विषय क्षेत्रगत रणनीतिक स्तम्भलाई अंगिकार गरेको छ।

सरकारको असल शासकीय अभ्यास तथा पहलकदमी, समुदाय, निजी क्षेत्र र विकास साझेदारसँगको सहकार्य तथा साझेदारीमा प्रदेशले पहिचान गरेका विकासका क्षेत्रमा सहभागिता र लगानीको सकारात्मक वातावरण तयार भई विकास निर्माणले तीव्रता प्राप्त गर्ने अपेक्षा गरिएको छ । यसका लागि सरकारले समुदायको समावेशिता, सशक्तीकरण र सहकार्य सहित निजी क्षेत्र र विकास साझेदारमैत्री वातावरण निर्माण गर्नेछ । यसरी आवश्यक पूर्वाधार सहित विकास साझेदारलाई सहजीकरण र प्रोत्साहन मार्फत उत्पादनशील पूर्वाधार विकास गर्दै उत्पादनमा वृद्धि, सम्मानित रोजगारीको सिर्जना र उद्यमशीलताको विकास हुन गई समाजको आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरण, सामाजिक न्याय र दिगो विकास लक्ष्य हाँसिल गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

प्रदेशका विभिन्न आर्थिक वृद्धिकेन्द्रलाई ध्यान दिई भौतिक पूर्वाधार (यातायात, बस्ती तथा सहरी विकास, जलस्रोत तथा ऊर्जा, सिँचाइ तथा जल उत्पन्न प्रकोप व्यवस्थापन, खानेपानी तथा सरसफाइ र सूचना तथा सञ्चार प्रविधि विकास आदि) र सामाजिक पूर्वाधार (शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षा, समावेशिता आदि) मा सहजीकरण गरी सरकारले लगानीको वातावरण निर्माण गर्नेछ। यसले भौतिक पूर्वाधार र मानव संशाधन विकास मार्फत जनताको आवश्यकता र प्राथमिकतानुसार तीव्र आर्थिक विकासको आधार तयार गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ। यसबाट एकातर्फ जलस्रोत, वनजङ्गल, भूमि, जडीबुटी, जनता आदि संशाधनको तुलनात्मक लाभका क्षेत्रमा लगानी थप आकर्षित हुने र अर्को तर्फ उद्योग, पर्यटन, अर्गानिक तथा व्यावसायिक उच्च मूल्य कृषिबालीवस्तु, जलविद्युत्, खानी र खनिज क्षेत्रमा उद्यम र व्यावसाय विकास भई दिगो आर्थिक वृद्धि हाँसिल हुनेछ।

सामाजिक पूर्वाधार विकासमा भएको लगानी र तुलनात्मक लाभका क्षेत्रमा भएको आर्थिक वृद्धिले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, कृषि, उद्योग तथा सेवा क्षेत्र, सामाजिक सुरक्षा, खाद्य सुरक्षा र पोषणमा लगानी वृद्धि हुने र परिणामस्वरुप सामाजिक तथा मानवीय विकासमा उल्लेख्य प्रगति हुने अपेक्षा गरिएको छ।

२.१ कर्णाली प्रदेश सरकारको दोस्रो पञ्चवर्षीय योजनाको रुपरेखा

२.१.१ सोच

नेपालको दीर्घकालीन सोच "समृद्ध नेपालः सुखी नेपाली", प्रदेशको दीर्घकालीन सोच "समृद्ध कर्णालीः सुखारी कर्णालीवासी" र सोह्रौं योजनाको सोचलाई समेत दृष्टिगत गरी दोस्रो पञ्चवर्षीय आवधिक योजनाको सोच देहायअनुसारको तय गरिएको छ :

२.२.२ लक्ष्य

सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्ध कर्णाली

नवप्रवर्तन, प्रविधि तथा मानवपुँजी प्रबर्द्धन, उत्पादनशील र रोजगारमूलक अर्थतन्त्र निर्माण, सामाजिक न्याय र सुशासन मार्फत समाजवाद उन्मुख समुन्नत कर्णाली निर्माण गर्ने।

२.२.३ उद्देश्य

यस योजनाबाट देहायअनुसारका उद्देश्य हासिल हुने अपेक्षा रहेको छ,

१. उत्पादन, रोजगारी र आय वृद्धि तथा गरिबी न्यूनीकरण गर्नु,
२. सहज तथा सर्वसुलभ पहुँच र सघन आबद्धता कायम गर्नु,
३. सिर्जनशील, सम्मानित तथा न्यायपूर्ण समाज प्रबर्द्धन गर्नु,
४. सुशासन प्रबर्द्धन तथा विकासको प्रतिफल जनतासामु पुर्‍याउनु,

यस दोस्रो पञ्चवर्षीय योजनामा समावेश भएका प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका क्षेत्रका उद्देश्य सम्बन्धित परिच्छेदमा उल्लेख गरीएका छन्।

२.२.४ प्रदेश विकासका प्राथमिकता

समृद्ध प्रदेश निर्माणका लागि योजनाको सोच उन्मुख समष्टिगत लक्ष्य तथा उद्देश्य, प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका क्षेत्र पहिचान गरी सोको विद्यमान अवस्था, सवाल तथा चुनौती, रुपान्तरणकारी रणनीति, प्रमुख कार्यक्रम तथा परिमाणात्मक लक्ष्य प्रस्तुत गरीएको छ । प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका लागि प्रदेशको संभावना तथा अवसर, अधिकार क्षेत्र, सामर्थ्य, सवाल तथा चुनौतीसमेतका आधारमा योजनाका प्राथमिकता देहायअनुसार रहेका छन्:

१. पूर्वाधार तथा अन्तर-आबद्धता,
२. नवप्रवर्तन, उत्पादन र रोजगारी,
३. उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण,
४. मानव पुँजी तथा सामाजिक विकास,
५. डिजिटल कर्णाली तथा सुशासन ।

२.२.५ समष्टिगत रणनीति

यस योजनाले नेपालको सोह्रौं योजनाको अपेक्षा र संरचनात्मक रुपान्तरणको उद्देश्यलाई सघाउ पुयाउन तथा प्रदेशका तुलनात्मक लाभ र विशिष्ट सवाल पहिचान सहित संरचनात्मक रुपान्तरण तथा विकासको मार्गचित्र तयार गरेको छ । प्रदेश अर्थतन्त्रको सुदृढीकरण, वित्तीय सुशासन, राजस्व तथा स्रोत परिचालनमा सुधार र लगानी प्रबर्द्धन, सहज पहुँच तथा पूर्वाधार विकास र अन्तर- आबद्धता, गरिबी न्यूनीकरण र सामाजिक न्याय, शैक्षिक तथा स्वास्थ्य सेवामा सुधार, उत्पादन उत्पादकत्व र रोजगारी प्रबर्द्धन, वातावरणीय सन्तुलन, विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु उत्थानशीलता, सुशासन र सेवा प्रवाह

लगायत प्रदेश विकास तथा संरचनात्मक रुपान्तरण गर्ने यस योजनाको मुख्य रणनीति रहेको छ । यस योजनाको विशिष्ट रणनीतिहरु देहायअनुसार रहेका छन्:

१. प्रदेशका तुलानात्मक तथा प्रतिष्पर्धी लाभका जल, जङ्गल, जमीन र जडीबुटीको व्यावसायीकरण, उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि, उद्यमशीलता विकास, रोजगारी सिर्जना तथा लगानी वृद्धि गर्ने,

२. धार्मिक तथा पर्यापर्यटन, प्राङ्गारिक र रैथाने तथा उच्च मूल्यका कृषिजन्यबाली, पशुपन्छी तथा मत्स्य, खनिज तथा उद्योग, पूर्वाधार तथा अन्तर-आबद्धता लगायत प्रदेश विकास रणनीतिक महत्त्वका क्षेत्र एवम् सडक करिडोर, विमानस्थल, ऊर्जा, रत्न पत्थर, खनिज र खानी उद्योगसम्बन्धी आयोजनामा लगानी र कार्यान्वयनको वातावरण निर्माण गर्ने,

३. धार्मिक, सांस्कृतिक तथा पर्यापर्यटनको अवधारणा अनुरुप कर्णाली प्रदेशको अथाह पर्यटकीय संभावनालाई उपयोग गर्ने,

४. भूकम्प प्रतिरोधी घर तथा सार्वजनिक संरचना निर्माण, एकीकृत बस्ती विकास, जीविकोपार्जन, उद्यम व्यवसाय र रोजगारी सिर्जनाको शीघ्र प्रक्रियाद्वारा जाजरकोट र रुकुम पश्चिम जिल्लामा भूकम्प पश्चातको पुनःनिर्माण, पुनर्स्थापना र पुनर्लाभ प्राप्त गर्ने,

५. प्रदेश तथा स्थानीय तहको आन्तरिक राजस्व वृद्धिका लागि प्राकृतिक स्रोतसाधनको परिचालन, उत्पादन तथा रोजगारमूलक व्यावसायिक क्षेत्रको प्रर्बद्धन गर्ने,

६. डिजिटल कर्णालीको अभियानलाई सकारात्मक रुपान्तरण, उत्पादन वृद्धि र सुशासन, शिक्षा र स्वास्थ्य लगायत सेवा प्रवाहसँग आबद्ध गर्ने,

७. सामाजिक, राजनीतिक, प्रशासनिक र न्याय सम्पादनका साथै आर्थिक गतिविधिमा हुने भ्रष्टचारमा शून्य सहनशीलता, सार्वजनिक जवाफदेहिता, पारदर्शीता र सुशासन्लाई अभियानका रुपमा अघि बढाउने,

८. नीति निर्माण, योजना तर्जुमा, सेवा प्रवाह तथा विकास प्रक्रियामा महिला, बालबालिका, किशोर किशोरी, युवा युवती, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, विपन्न, आदिवासी जनजाति, लोपोन्मुख समुदाय, धार्मिक र यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक लगायत सीमान्तकृत वर्ग, जाति तथा समुदायको सहभागिता र अपनत्व सुनिश्चित गर्ने,

९. प्रदेशको समग्र विकासका लागि तहगत सरकार, विकास साझेदार, सहकारी, नीजि क्षेत्र, समुदायबिच समन्वय, साझेदारी तथा सहकार्य सुदृढ बनाउने ।

रुपान्तरणका विषय क्षेत्रगत रणनीतिहरु सम्बन्धित परिच्छेदमा नैं उल्लेख गरिएका छन्।

२.२.६ प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका क्षेत्र तथा लक्ष्य

दोस्रो पञ्चवर्षीय योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा समष्टिगत रणनीति अनुसार प्रदेश विकास तथा संरचनागत विषय क्षेत्र तथा तदनुरुप क्षेत्रगत लक्ष्य देहायअनुसार तयार पारीएका छन् :

तालिका नं. १४.५ प्रदेश विकास तथा संरचनागत रुपान्तरणका क्षेत्र तथा लक्ष्य

विषयगत क्षेत्र	क्षेत्रगत लक्ष्य
कृषि, भूमि व्यवस्था तथा सहकारी	जलवायुमैत्री, व्यावसायिक तथा प्राङ्गारिक कृषि प्रबर्द्धन गर्ने
खनिज, उद्योग, वाणिज्य र पर्यटन	बजारमुखी तथा स्वच्छ उत्पादन र दिगो पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने
श्रम, सामाजिक सुरक्षा र गरिबी निवारण	मर्यादित श्रम, उत्पादनशील रोजगारी तथा मानवीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

विषयगत क्षेत्र	क्षेत्रगत लक्ष्य
स्वास्थ्य, पोषण र जनसंख्या	सर्वसुलभ स्वास्थ्य र पोषण सेवा तथा जनसांख्यिक लाभको उपयोग गर्ने
शिक्षा, विज्ञान प्रविधि र मानव पुँजी	शिक्षित सिर्जनशील एवं सुसंस्कृत मानव पुँजी निर्माण गर्ने
उत्थानशील पुर्वाधार र अन्तर आबद्धता	उत्थानशील तथा दिगो पूर्वाधार र अन्तर आवद्धता अभिवृद्धि गर्ने
जलस्रोत, स्वच्छ उर्जा र खानेपानी	जलस्रोत, स्वच्छ उर्जा, खानेपानी तथा सरसफाई सुविधाको दिगो व्यवस्थापन
वन, जैविक विविधता र जलाधार	वन तथा संरक्षित जैविक विविधता र जलाधारको दिगो व्यवस्थापन गर्ने
वातावरण, विपद् र जलवायु उत्थानशीलता	सन्तुलित वातावरण र विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्ने
महिला लक्षित वर्ग र समावेशीकरण	महिला तथा लक्षित वर्ग सशक्तीकरण संरचनागत रुपान्तरण र समानता अभिवृद्धि गर्ने
सुशासन, सेवा प्रवाह र समावेशीकरण	सुशासन, सेवा प्रवाह तथा अन्तरसम्बन्ध सुदृढ बनाउने
नीति. योजना र विकास व्यवस्थापन	प्रदेश नीति, योजना र विकास व्यवस्थापनलाई तथ्यमा आधारित बनाउने

२.२.७ दिगो विकास लक्ष्यसँगको आबद्धता

मर्यादित श्रम, उत्पादनशील रोजगारी तथा मानवीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने सर्वसुलभ स्वास्थ्य र पोषण सेवा तथा जनसांख्यिक लाभको उपयोग गर्ने शिक्षित, सिर्जनशील एवम् सुसंस्कृत मानव पुँजी निर्माण गर्ने उत्थानशील तथा दिगो पूर्वाधार र अन्तर-आबद्धता अभिवृद्धि गर्ने जलस्रोत, स्वच्छ ऊर्जा, खानेपानी तथा सरसफाइ सुविधाको दिगो व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने वन तथा संरक्षित जैविक विविधता र जलाधारको दिगो व्यवस्थापन गर्ने सन्तुलित वातावरण र विपद् तथा जलवायु उत्थानशीलता अभिवृद्धि गर्ने महिला तथा लक्षित वर्ग सशक्तीकरण, संरचनागत रुपान्तरण र समानता अभिवृद्धि गर्ने सुशासन, सेवा प्रवाह तथा अन्तरसम्बन्ध सुदृढ बनाउने प्रदेश नीति, योजना र विकास व्यवस्थापनलाई तथ्यमा आधारित बनाउने “कसैलाई पनि पछाडि नछोडौं” भन्ने विश्वव्यापी प्रतिबद्धताका साथ सन् २०३० को विश्वव्यापी विकास एजेन्डाको रुपमा स्वीकार गरिएको दिगो विकासका १७ लक्ष्य, १६९ परिमाणात्मक लक्ष्य र २३२ विश्वव्यापी सूचक निर्धारण गरीएका छन्। त्यसमा नेपालले परिमार्जन गरी कुल ३०१ राष्ट्रिय सूचक कायम गरेको छ। यस प्रदेशमा दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकीकरणलाई थप प्रभावकारी बनाउन दिगो विकास लक्ष्यको अवस्था प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। प्रदेश सरकारले दिगो विकास लक्ष्यको आन्तरिकीकरणलाई प्रथम पञ्चवर्षीय योजनादेखि आत्मसात् गरी कुल ९५ सूचकका आधार अवस्था निर्धारण मार्फत स्थानीयकरण गर्ने प्रयास गरेको छ। प्रथम योजनाको उपलब्धि र सिकाइलाई आत्मसात गर्दै दोस्रो योजनामा दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न उच्चतम् योगदान पुग्ने गरी रुपान्तरणका प्रमुख क्षेत्र लगायत रणनीति, कार्यक्रम र सूचक निर्धारण गरी आबद्धता कायम गरिएको छ।

२.२.८ सोह्रौ योजनासँगको आबद्धता

नेपालको दीर्घकालीन सोच २१००, कर्णाली सोच २१०० र सोह्रौं योजनासँग तालमेल कायम रहने गरी दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना तर्जुमा गरिएको छ । यसैगरी तहगत योजनाबिच सूचक, रणनीति र कार्यक्रममार्फत अन्तर- आबद्धता कायम गरिएको छ । योजना कार्यान्वयनमा तहगत साझेदारी र अन्तरसम्बन्धको अवधारणा अवलम्वन गरिएको छ ।

२.२.९ प्रदेशको समष्टिगत परिमाणात्मक लक्ष्य

दोस्रो पञ्चवर्षीय योजना देहायको तालिका २.३ मा उल्लेख गरीएका सुशासन, सामाजिक न्याय र समृद्ध कर्णालीका समष्टिगत परिमाणात्मक लक्ष्य हासिल गर्ने गरी कार्यान्वयन हुने अपेक्षा गरिएको छ। प्रदेशले हासिल गर्ने यी लक्ष्यले सोह्रौं योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य प्राप्त गर्न समेत सहयोग पुयाउने अपेक्षा गरिएको छ कर्णाली प्रदेशको प्रथम पञ्चवर्षिय योजना समिक्षा गरि दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य उदेश्य निर्धारण गरिए अनुसार निम्न अनुसार उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १४.६ कर्णाली सोच २१०० सुचकअनुसार प्रथम पञ्चवर्षीय योजनाको उपलब्धि विवरण

क स	सुचक	एकाइ	२०७५/७६ सम्मको स्थिति	२०८०/८१ सम्मको लक्ष्य	२०७९/८० सम्मको उपलव्धी
१	**समृद्धिका सुचक**				
१.१	वार्षिक औसत आर्थिक वृद्धिदर	प्रतिशत	८.४२	१४.९	३.३२
	कृषि क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	११.३	१.११	०.६
	उद्योग क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	६.१	३२.२	०.३
	सेवा क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	६.६	१०.७	४.५
१.२	अर्थतन्त्रमा क्षेत्रगत योगदान				
	कृषि	प्रतिशत	३३.७	२८.४	२९.४
	उद्योग	प्रतिशत	१२.	२८.	१०.१
	सेवा	प्रतिशत	५४.३	४३.६	६०.५
१.३	प्रतिव्यक्ति आय (अमेरिकी डलर)	डलर	६०६	१,१४७	१०३१
१.४	निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	२८.९	१८	२६.६९
१.५	वहुआयामिक गरीबीमा रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	५१.२	२५	३९.५
१.६	उपभोगमा आधारित माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको अनुपात (Palma Ratio)	प्रतिशत	०.९३	०.८९	०.४२
१.७	मानव विकास सूचकाङ्क	मानक	०.४२७	०.५८८	०.५३८
१.८	लैङ्गिक विकास सुचकाङ्क	मानक	-	०.९३	०.९०२
१.९	उपभोगमा आधारित गिनी गुणक (Gini coefficient)	गुणक	०.४२	०.३९	०.२९
१.१	आधारभुत खानेपानी सुविधा पुगेको परिवार	प्रतिशत	६८.२	९५	८८
१.११	सुरक्षित आवासमा बसोबास गर्ने घर (परिवा पक्की घर)	प्रतिशत	६८	७५	६९
१.१२	सडक यातायातले जोडिएको स्थानीय तह	संख्या	६०	७९	७६
१.१३	विद्युत उत्पादन	मेगावाट	८.२५	२००	१६
१.१४	वर्ष भरी सिँचाई हुने खेती गरिएको जमिन	प्रतिशत	१५.५	३३.	१९.०६
१.१५	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार	प्रतिशत	६७.५	९०	७१
१.१६	ईन्टरनेट प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	४०	६५	७४
१.१७	प्रदेशको कालोपत्रे सडक	किलोमिटर	१०.३	५००	१७३.७५
१.१८	३० मिनट सम्मको दुरीमा यातायात सुविधामा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	-	७५	७६.२
१.१९	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत	४३.८	६०.	४५.५
१.२	श्रम उत्पादकत्व	रु. हजार	१६१.४	२४१.३	८४.
२.	**सुखारीका सुचक**				
२.१	जन्म हुँदाको अपेक्षित आयु	वर्ष	६७	७०	७२.५
२.२	५ वर्ष मुनिको बाल मृत्यूदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा)	जना	५८	३५	४६
२.३	पाँच वर्ष मुनिका कम चौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	३५.६	२०	१८

क स	सुचक	एकाइ	२०७५/७६ सम्मको स्थिति	२०८०/८१ सम्मको लक्ष्य	२०७९/८० सम्मको उपलव्धी
२.४	३० मिनटको दुरीमा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच रहेका घरपरिवार	प्रतिशत	२३.६	६०.	४३.१
२.५	स्वास्थ्य विमामा आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	६.५	६३.	२९.२६
२.६	साक्षरता दर	प्रतिशत	६६	९५	७६.१
२.७	युवा (१५-२४ वर्ष) साक्षरता दर	प्रतिशत	८२	९९	९३.८
२.८	अधारभुत तह (१-८) खुद भर्नादर	प्रतिशत	९३.२	९८	९५.५
२.९	माध्यमिक तह (९-१२) मा खुद भर्नादर	प्रतिशत	५९.४	६५	५६.२
२.१०	उच्च शिक्षामा कुल भर्ना दर	प्रतिशत	६.१	१९	१८.१
२.११	वेरोजगारी दर	प्रतिशत	९.७	६	७.५
२.१२	अधारभुत सामाजिक सुरक्षामा आबद्ध जनसङ्ख्या	प्रतिशत	५	४८	६०.४
२.१३	जीवनकालमा शारीरिक यौन हिंसा पीडित महिला	प्रतिशत	१९.१	९.४	९.४
२.१४	आधारभुत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	२२.५	५०	३१
२.१५	आफ्नै स्वामित्वको आवासमा वसोवास गर्ने परिवार	प्रतिशत	९४.४	९९	९४
२.१६	सुधारिएको सरसफाई सुविधा प्राप्त गर्ने परिवार	प्रतिशत	७७.७	८५.	९७.०२

स्रोत दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.७ दोस्रो योजनाका परिमाणात्मक लक्ष्य (आ व २०८०।८१ देखि २०८५।८६सम्म)

क स	सुचक	एकाइ	२०७९/ ८० को स्थिति	दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य	सोह्रौं योजनाको राष्ट्रिय लक्ष्य
१	**सुशासन**				
१	अनलाईन प्रणालीबाट सेवा प्रवाह गर्ने सार्वजनिक निकाय	प्रतिशत	१३	३०	-
२	विद्युतीय माध्यमबाट सुचना र सेवा प्रवाह गर्ने निकाय	संख्या	१८	४०	-
३	प्रदेशको कुल लेखापरीक्षण अङ्कको बेरुजुको अनुपात	प्रतिशत	२.५९	१.५	-
४	कुल विनियोजनमा पुँजीगत खर्चको अंश	प्रतिशत	६५.७५	८५.	९०.
५	मानव अधिकार उलङ्घनका घटना	संख्या	२८८	१००	-
२	**सामाजिक न्याय**				
१	लैङ्गिक विकास सूचकाङ्क	मानक	०.९०२	०.९३	०.९६७
२	उपभोगमा आधारित माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको अनुपात (Palma Ratio)	प्रतिशत	०.४२	०.३५	०.३३
३	उपभोगमा आधारित गिनी गुणक (Gini coefficient)	गुणक	०.२९	०.२८	०.२८
४	आधारभुत खानेपानी सुविधा पुगेको परिवार	प्रतिशत	८८	९८	९९
५	शौचालयको सुविधा प्राप्त गर्ने परिवार	प्रतिशत	९७.०२	१००	
६	आधारभुत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत	३१	७५	९९
७	आफ्नै स्वामित्वको आवासमा बसोबास गर्ने परिवार	प्रतिशत	९४	९६	-
८	आधारभुत सामाजिक सुरक्षामा आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	६०.४	६२	६०
९	जीवनकालमा शारीरिक हिंसापीडित महिला	प्रतिशत	१५	१२	२०
१०	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेटको अंश	प्रतिशत	३९.	४३.८	-

क स	सुचक	एकाइ	२०७९/ ८० को स्थिति	दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य	सोह्रौं योजनाको राष्ट्रिय लक्ष्य
११	उच्च खाद्य असुरक्षामा रहेका परिवार	प्रतिशत	७.	५.	१
३	**कर्णाली समृद्धि**				
१	वार्षिक औसत आर्थिक वृद्धिदर आधारभुत मुल्यमा	प्रतिशत	२.३४	९.९	७.६
	कृषि क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	०.६	६.	४.३
	उद्योग क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	०.३	११.४	१२.४
	सेवा क्षेत्रको औसत वृद्धिदर	प्रतिशत	४.५	७.८	७.२
२	कुल ग्राईस्थ्य उत्पादनमा क्षेत्रगत योगदान				
	कृषि	प्रतिशत	२९.४	२६.२	२१.४
	उद्योग	प्रतिशत	१०.१	१६.२	१५.२
	सेवा	प्रतिशत	६०.५	५७.६	६३.४
३	प्रतिव्यक्ति आय (अमेरिकी डलर)	डलर	१०३१	१,६५७	२,३५१
४	निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	२६.६९	१३.२	१२
५	वहुआयामिक गरीबीमा रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	३९.५	२२.५	-
६	विद्युत उत्पादन (जडित क्षमता)	मेगावाट	१६	२००	११,७६९
७	वर्षैभरी सिँचाई सुविधा पुगेको कुल खेतीयोग्य जमिन	प्रतिशत	२७	४५	५०
८	मानव विकास सूचकाङ्क (अधार वर्ष सन २०२१)	मानक	०.५३८	०.६	०.६२५
९	श्रम उत्पादकत्वक	रु. हजार	८४	१२०	४००
१०	बेरोजगारी दर	प्रतिशत	७.५	५.	५.
११	सडक यातायातले जोडिएको स्थानीय तह	संख्या	७६	७९	७५३
१२	औषत सडक घनत्व प्रति वर्ग किलोमिटरु)	कि मि	०.३	०.४	०.७७
१३	प्रादेशिक र स्थानीय सडक सञ्जाल विस्तार	कि मि	३६३८	५०००	४०६००
१४	विद्युतमा पहुँच पुगेको परिवार	प्रतिशत	७१	९५	१००
१५	ईन्टरनेटमा पहुँच पुगेको परिवार	प्रतिशत	७४	८५	९०
१६	३० मिनटको दुरीमा यातायातमा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	७६.२	९०	-
१७	३० मिनटको दुरीमा स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएको परिवार	प्रतिशत	४३.१	७५	८६
१८	उच्च मध्यमस्तरको खानेपानी सुविधा पुगेको परिवार	प्रतिशत	४.	३०	४५
१९	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रकको हिस्सा	प्रतिशत	४५.५	४८	५०
२०	खाना पकाउन दाउराको प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	८२.२	६०	-
२१	सुरक्षित आवासमा बसोबास गर्ने घर परिवार	प्रतिशत	५६.२	६५	-
२२	जन्म हुदाको अपेक्षित आयु	वर्ष	७२.५	७३	७३
२३	५ वर्ष मुनिको बाल मृत्यूदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा)	संख्या	४६	२०	२२
२४	पाँच वर्ष मुनिका कम चौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	१८	१०	-
२५	पाँच वर्ष मुनिका ख्याउटेपन भएका बालबालिका	प्रतिशत	४	२	-
२६	पाँच वर्ष मुनिको पुड्कोपनको बालबालिका	प्रतिशत	३६	१८	१७
२७	पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकामा रक्त अल्पता	प्रतिशत	४०	१२	-
२८	प्रजनन उमेरका महिलाहरुमा रक्तअल्पता	प्रतिशत	२१.२	१०	-
२९	स्वास्थ्य विमामा आबद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	२९.२६	८०	७०
३०	साक्षरतादर (पाँच वर्ष र सोभन्दा माथि)	प्रतिशत	७६.१	९५	९५

क स	सुचक	एकाइ	२०७९/ ८० को स्थिति	दोस्रो पञ्चवर्षिय योजनाको लक्ष्य	सोह्रौं योजनाको राष्ट्रिय लक्ष्य
३१	युवा (१५-२४ वर्ष) साक्षरता दर	प्रतिशत	९३.८	९६	-
३२	अधारभुत तह (१-८) खुद भर्नादर	प्रतिशत	९५.५	९९	१००
३३	माध्यमिक तह (९-१२) मा खुद भर्नादर	प्रतिशत	५६.२	८०	९५
३४	उच्च शिक्षामा कुल भर्ना दर	प्रतिशत	१८.१	२५	२५
३५	मातृ मृत्युदर (प्रतिलाखमा)	सङ्ख्या	१७२	७०	१००

स्रोत दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.८ बृहत क्षेत्रगत आधारमा प्रदेशको आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

आर्थिक वर्ष	प्रक्षेपित आर्थिक वृद्धिदर			औसत
	प्राथमिक क्षेत्र	द्धितिय क्षेत्र	तृतीय क्षेत्र	
२०८१/८२	५.०	७.२	५.४	५.५
२०८२/८३	५.५	८.९	६.८	६.६
२०८३/८४	६.०	११.०	७.८	७.५
२०८४/८५	६.५	१३.५	८.८	८.६
२०८५/८६	७.०	१६.६	१०.०	९.९
औसत	६.०	११.४	७.८	७.६

स्रोत रा त का र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.९ प्रादेशिक अर्थतन्त्रको आकार कर्णाली प्रदेश

आर्थिक वर्ष	कुल ग्राहस्थ उत्पादन (रु. दश लाखमा)	योगदान/हिस्सा (प्रतिशतमा)		
		प्राथमिक क्षेत्र	द्धितिय क्षेत्र	तृतीय क्षेत्र
२०८०/०८१	२१६०४४	२९.७	९.५	६०.८
२०८१/०८२	२२४०९०	२९.१	११.२	५९.७
२०८२/०८३	२३८८८०	२८.४	१२.४	५९.२
२०८३/०८४	२५६७९६	२८.	१३.१	५८.९
२०८४/०८५	२७८८८१	२७.१	१५.२	५७.७
२०८५/०८६	३०६४९०	२६.२	१६.२	५७.६

स्रोत रा त का र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१० प्रदेशको प्रति व्यक्ति आय प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा)

परिसुचक	प्रक्षेपीत प्रतिव्यक्ति आय					
	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६
कल ग्राहस्थ उत्पादन (आधारभुत मुल्यमा)	२१६०४४	२२४०९०	२३८८८०	२५६७९६	२७८८८१	३०६४९०
खदु अप्रत्यक्ष कर (१५ प्रतिशत)	३१८६८	३३६१४	३५८३२	३८५१९	४१८३२	४५९७४
कल ग्राहस्थ उत्पादन (उपभोक्ता मुल्यमा)	२४३९९०	२५७७०४	२७४७१२	२९५३१५	३२०७१३	३५२४६४
प्रदेशको जनसङ्ख्या (दश लाखमा)	१.७२	१.७३	१.७५	१.७६	१.७७	१.७८
प्रति व्यक्ति कुल ग्राहस्थ्य उत्पादन (रु. हजारमा)	१४३.७	१५७.९	१७६.३८	१९९.८४	२२८.७५	२६५.
प्रति व्यक्ति आय (अमेरिकी डलरमा)	१०६६	११४४	१२३२	१३४५	१४८४	१६५७

स्रोत दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.११ आर्थिक क्षेत्रगत रुपमा प्रदेशको लगानी प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा)

बृहत्तर आर्थिक क्षेत्र	२०८०/८१ को अनुमानित लगानी	प्रक्षेपित लगानी					कु ल
		२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	
प्राथमिक क्षेत्र (कृषि)	८४५४	१३०६४	१५१०७	१७४०७	२००११	२२९७८	८८५६७
द्धितिय क्षेत्र (उद्योग)	१५२९१	१५५४१	२२११३	३२२३०	४७४६२	७२७९१	१९०१३७
तृतिय क्षेत्र (सेवा)	२८६८३	२५९४०	३७५६८	४६२५०	५७८०७	७४०२३	२४१५८८
कु ल	**५२४२८**	**५४५४५**	**७४७८८**	**९५८८७**	**१२५२८०**	**१६९७९२**	**५२०२९२**

स्रोत रा त का र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१२ औद्योगिक वर्गिकरण क्षेत्र अनुसार लगानी प्रक्षेपण

औद्योगिक वर्गिकरण	२०८०/८१ को अवस्था	प्रक्षेपित लगानी					
		२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	जम्मा
कृषि वन र मत्स्य उत्पादन	१०२३४	१२८३९	१४८२९	१७०६७	१९५९९	२२४७८	८६८१२
खानी तथा उत्खनन	२१६	२२५	२७८	३४०	४१३	५००	१७५४
उत्पादन तथा प्रशोधन उद्योग	६३७	६३८	८०६	१०६४	१३६६	१६६८	५५४२
विजुली ग्यास र एयर कन्डिसनिङ कार्य	१०८९७	१०९०७	१६३६१	२५१४५	३८७२४	६२२२२	१५३३५८
पानी, ढल र फोहोर व्यवस्थापन र प्रशोधन	३९६५	३९९६	४९४७	६०२२	७३७२	८९०१	३१२३७
निर्माण कार्य	२८७	२९४	५६१	८६४	११८५	१५३७	४४४०
थोक तथा खुद्रा व्यापार , अटोमोबाईल मर्मत समेत	५४६५	५४७७	६९०८	८९४४	११४५२	१५०५१	४७८३१
यातायात तथा भण्डारण	१७२६	१७३३	७३०४	९१६१	१२५७८	१७८७६	४८६५२
अवास तथा भोजन सेवा	१०७६	१०७५	१४२०	१७२३	२०९७	२५६१	८८७५
सचना तथा सुचना तथा सञ्चार	१५७६	१५८३	१९२३	२३२९	२५६२	३३८२	११७८०
वित्तिय तथा विमा सेवा	७११८	७१२६	७९२७	८६७६	९६५७	१०५९१	४३९७७
घरजग्गा कारोबार सेवा	४९९९	५०६७	६९१३	७९२९	९०९०	१०४२३	३९४२३
पेशागत वैज्ञानिक र प्राविधिक सेवाहरु	३३३७	३३६९	४३४६	६३१६	८८४३	१२२०३	३५०७८
प्रशासनिक तथा अन्य सहयोगी सेवाहरु	८९५	२१७	२६५	३०७	३४४	३९८	१५३१
कुल	**५२४२८**	**५४५४५**	**७४७८९**	**९५८८७**	**१२५२८०**	**१६९७९२**	**५२०२९३**

स्रोत रा त का र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१३ विषयगत क्षेत्रगत लगानी प्रक्षेपण (रु. दश लाख)

क.स.	विषयगत क्षेत्र	अनुमानित लगानी (रु दश लाखमा)	लगानीको अनुपात (प्रतिशतमा)
१	कृषि भूमि व्यवस्था तथा सहकारी	७८०४४	१५.०
२	खनिज उद्योग वाणिज्य तथा पर्यटन	४२२०३	८.११
३	श्रम सामाजिक सुरक्षा र गरिबी निवारण	१०५३०	२.०२

क्र.स.	विषयगत क्षेत्र	अनुमानित लगानी (रु दश लाखमा)	लगानीको अनुपात (प्रतिशतमा)
४	स्वास्थ्य, पोषण र जनसङ्ख्या	४१६२३	८.०
५	शिक्षा विज्ञान प्रविधि र मानव पुँजी	३६२३३	६.९६
६	उत्थानशील पुर्वाधार र अन्तर आवद्धता	१५००००	२८.८३
७	जलस्रोत, स्वच्छ उर्जा र खानेपानी	७५०००	१४.४१
८	वन, जैविक विविधता र जलाधार	४१०११	७.८८
९	वातावरण, विपद् तथा जलवायु परिवर्तन	२००४२	३.८५
१०	महिला लक्षित वर्ग र समावेशीकरण	११३२१	२.१८
११	सुशासन , सेवा प्रवाह र अन्तर सम्बन्ध	८१६५	१.५७
१२	नीति, योजना र विकास व्यवस्थापन	६१२१	१.१८
कुल		**५२०२९३**	**१००.**

स्रोत दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१४ आर्थिक क्षेत्रगत रुपमा लगानीको स्रोत प्रक्षेपण (रु. दश लाख)

बृहत्तर आर्थिक क्षेत्र	सार्वजनिक लगानी		निजी लगानी		सहकारी लगानी		जम्मा लगानी	
	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
प्राथमिक क्षेत्र (कृषि)	२४९१२	२२.९५	७९२२७	७२.९८	४४२८	४.१	१०८५६७	२०.८७
द्धितिय क्षेत्र (उद्योग)	५१२६६	३०.१३	११३१६७	६६.५२	५७०४	३.४	१७०१३७	३२.७
तृतिय क्षेत्र (सेवा)	९८३७८	४०.७२	१३११३१	५४.२८	१२०७९	५.०	२४१५८८	४६.४३
कुल लगानी	**१७४५५६**	**३३.५**	**३२३५२५**	**६२.२**	**२२२११**	**४.३**	**५२०२९३**	**१००**

स्रोत दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१५ तीन तहका सरकारको तर्फबाट हुने लगानीको प्रक्षेपण (रु. दश लाखमा)

तहगत सरकार	तहगत सरकारबाट हुने प्रक्षेपित लगानी					जम्मा
	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	
संघ	९५३४	१०१०६	१०७१२	११३५५	१२०३६	५३७४४
प्रदेश	१८७५२	२१५६५	२४९०७	२८७६८	३३५१५	१२७५०७
स्थानीय	२१२४	२३३६	२५७०	२८२७	३११७	१२९७४
कुल लगानी	**३०४१०**	**३४००७**	**३८१८९**	**४२९५०**	**४८६६८**	**१९४२२५**

स्रोत आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय कर्णाली प्रदेश र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

तालिका नं. १४.१६ प्रदेश सरकारको प्रक्षेपित लगानी (रु. दश लाखमा)

खर्च शीर्षक	प्रक्षेपित लगानी					
	२०८१/८२	२०८२/८३	२०८३/८४	२०८४/८५	२०८५/८६	जम्मा
चालु बजेट	१२४०८	१३१५३	१३९४२	१४७७९	१५६६५	६९९४७
पुँजीगत बजेट	१८७५२	२१५६५	२४९०७	२८७६८	३३५१५	१२७५०७
वित्तिय व्यवस्था	२५०	२८०	३१४	३५१	३९३	१५८८
कु ल बजेट	३१४१०	३४९९८	३९१६३	४३८९८	४९५७३	१९९०४२
पुँजीगत बजेट प्रतिशत	**५९.७**	**६२.०**	**६४.०**	**६६.०**	**६८.०**	**६४.१ (औसत)**

स्रोत आर्थिक मामिला तथा योजना मन्त्रालय कर्णाली प्रदेश र दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना कर्णाली प्रदेश योजना आयोग

१४.६ गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको जिल्लागत विवरण (राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय)

तालिका नं. १४.१७ गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको जिल्लागत विवरण (राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय)

जिल्ला	संख्या	जिल्ला	जिल्ला
सल्यान	६७	हुम्ला	३०
डोल्पा	१७	जाजरकोट	४९
मुगु	४४	दैलेख	३३
जुम्ला	४०	सुर्खेत	६७
कालिकोट	४२	रुकुम पश्चिम	५६

स्रोतः गैरसरकारी महासंघ सुर्खेत

१४.७ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयको संक्षिप्त परिचयः

तथ्याङ्क ऐन तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्य सम्पादनमा मद्दत पुर्‍याउनको लागी ७५(हाल ७७) वटै जिल्लाहरु कार्यक्षेत्र रहने गरी हाल प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय अन्तर्गत रहेको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग) को स्थापना तथ्याङ्क ऐन २०१५ बमोजिम वि.स. २०१५ साल मार्ग १५ गते भएको हो। तथ्याङ्क ऐन २०७९ मा व्यवस्था भए बमोजिम तत्कालीन अवस्थामा राष्ट्रिय योजना आयोग मातहत रहेको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रीपरिषद्को कार्यालय मातहत राखी यसको नेतृत्व सचिव स्तरको कार्यालय प्रमुखले गर्ने ब्यवस्था गरिएको छ। तथ्याङ्क ऐन २०१५ र तथ्याङ्क नियमावली २०४१ मा ब्यवस्था भए बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुर्याउने उद्देश्यले यस कार्यालयको स्थापना वि.स. २०५० साल भदौ १ गते भएको हो। तत्कालीन अवस्थामा यस कार्यालयको कार्यक्षेत्र सुर्खेत, दैलेख र कालिकोट गरी तिन जिल्ला तोकिएको थियो। स्थापना कालमा यस कार्यालयको नाम शाखा तथ्याङ्क कार्यालय रहेकोमा आ.व. २०७१/०७२ देखि कार्यालयको

नाम परिमार्जन भई तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेत भएको थियो। तथ्याङ्क ऐन २०७९ जारी भएपछि कार्यालय पुनःसंरचित हुँदा यस कार्यालयको नाम तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत रहेको छ। हाल यस कार्यालयको कार्यक्षेत्र पाँचवटा जिल्ला तोकिएको छ। जस अन्तर्गत सुर्खेत, दैलेख, सल्यान, जाजरकोट र रुकुम-पश्चिम जिल्ला पर्दछन्। हाल यो कार्यालय कर्णाली प्रदेशको राजधानी रहेको जिल्ला सुर्खेतको सदरमुकाम वीरेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं. ७, इत्राममा आफ्नै कार्यालय भवनमा रहेको छ।

यस कार्यालयको स्थापना पछि स्थानीय स्तरमा राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट सञ्चालन हुने गणना एवं सर्वेक्षणहरूमा सहयोगी भुमिका निभाउनुको अतिरिक्त कार्यालयको प्रदेश तथा जिल्लामा समेत तथ्याकीय क्रियाकलापमा समन्वय गर्दै आएको छ। आफ्नो कार्य क्षेत्रभित्र यस कार्यालयले सेवाग्राही जनताहरूलाई सर्व सुलभ र निःशुल्करुपमा तथ्याङ्क सेवा उपलब्ध गराउँदै आएको छ। कार्यालय स्थापनापश्चात स्थानीय स्तरमा तथ्याङ्कीय गतिविधीमा बृद्धि हुँदै गएको छ।

कार्यालयले सम्पादन गर्ने प्रमुख कार्यहरु :

यस कार्यालयले गर्ने मुख्य कामलाई निम्न २ किसिमबाट विभाजन गरिएको छ ।

क) नियमित वार्षिक रुपमा गरिने कार्यहरु

- ✓ त्रैमासिक र वार्षिक राष्ट्रिय लेखा तथ्याङ्क
- ✓ निर्माण सामग्री मूल्य तथ्याङ्क
- ✓ कृषि उत्पादनको मूल्य तथ्याङ्क
- ✓ वस्तु उत्पादनको मुल्य तथ्याङ्क
- ✓ बातावरण तथ्याङ्क
- ✓ स्थानिय स्तरमा तथ्याङ्किय क्रियाकलापहरुको समन्वय
- ✓ जिल्ला वस्तुगत विवरण तयार
- ✓ तथ्याङ्क प्रयोगकर्तालाई तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने

ख) अद्यावधिक रुपमा गरिने कार्यहरु

- ✓ राष्ट्रिय जनगणना हरेक १० वर्षको अन्तरालमा हुने।
- ✓ राष्ट्रिय कृषि गणना हरेक १० वर्षको अन्तरालमा हुने।
- ✓ औद्योगिक गणना हरेक ५ वर्षको अन्तरालमा हुने।
- ✓ आर्थिक गणना हरेक ५ वर्षको अन्तरालमा हुने।
- ✓ रा.त.का. बाट संञ्चालित अन्य गणना तथा सर्वेक्षण।

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय वा यस कार्यालयबाट संचालन हुने अन्य विभिन्न सामाजिक तथा आर्थिक विषयसंग सम्वन्धित सर्वेक्षणको कार्यहरु जस्तै : नेपाल श्रमशक्ति सर्वेक्षण, नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण, साना उद्योग सर्वेक्षण, नाफा नकमाउने संस्थाहरुको सर्वेक्षण, कृषि सम्वन्धी सर्वेक्षण, वितरणात्मक व्यापार सर्वेक्षण, स्थल यातायात सेवा सर्वेक्षण, संस्थागत शिक्षणसंस्थाहरुको सर्वेक्षण, व्यावसायिक कुखुरापालन सर्वेक्षण, कृषि उन्पादन मूल्य सम्वन्धी सर्वेक्षण आदी।

क) दरबन्दि विवरण

तालिका नं. १४.१८ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतको दरबन्दि विवरण

क. सं.	पद	तह/श्रेणी	दरबन्दी	पदपुर्ती	कैफियत
१	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी	रा प द्बितीय	१	१	
२	तथ्याङ्क अधिकृत	रा प तृतीय	२	२	
३	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	५	५	
४	सहलेखापाल	रा प अनं द्बितीय	१	१	
५	खरिदार	रा प अनं द्बितीय	२	२	
६	गणक	रा प अनं द्बितीय	५	१	
७	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन	१	१	
८	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	२	१	

ख) कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

तालिका नं. १४.१९ तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतमा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

क्र.सं.	कर्मचारीको नाम, थर	पद	तह/श्रेणी	स्थायी ठेगाना	मोवाइल नम्वर	कैफियत
१	विनोद आचार्य	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी	रा प द्बितीय	वीरेन्द्रनगर-८ सुर्खेत	९८४८०२२२६३	
२	केशर बहादुर ओली	तथ्याङ्क अधिकृत	रा प तृतीय	शारदा-१५ सल्यान	९८६७०२५४३४	
३	ठाकुर प्रसाद लामिछाने	तथ्याङ्क अधिकृत	रा प तृतीय	तुल्सीपुर-६ दाङ	९८४१८०४३३९	
४	जनक बहादुर बोहरा	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	पुर्चौडी-८ बैतडी	९८४९८१२८५९	
५	प्रेम बहादुर डाँगी	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	मधुवन-८ बर्दिया	९८५८०२७८२५	
६	प्रेमराज जोशी	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	शिखर-६ डोटी	९८४९९१५५९४	
७	शैलेन्द्र पुन	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	सिम्ता-७ सुर्खेत	९८६८९३१४३३	
८	अर्जुन वि.क.	सुपरिवेक्षक	रा प अनं प्रथम	पञ्चदेवल विनायक-४ अछाम	९८६४९४३७१०	
९	कृष्णा सिंह रायमाझी	सहलेखापाल	रा प अनं द्बितीय	वीरेन्द्रनगर-१२ सुर्खेत	९८६८९५८८२३	
१०	विस्न बहादुर बुढा	खरिदार	रा प अनं द्बितीय	सिंजा-३ जुम्ला	९८४११३१३४४	
११	उमेश कुमार कार्की	खरिदार	रा प अनं द्बितीय	भेरी-२ जाजरकोट	९८४३४००१९९	
१२	दामोदर गौतम	गणक	रा प अनं द्बितीय	लेकबेशी-१० सुर्खेत	९८४८००५२५८	
१३	नवराज रेग्मी	ह.स.चा.	श्रेणी विहिन	बारबर्दिया-८ बर्दिया	९८६८२७४३८७	
१४	बालाराम थारु	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	वीरेन्द्रनगर-१० सुर्खेत	९८६८०७४८६३	

ग) तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतवाट प्रवाहहुने सेवाको नागरिक वडापत्र

तालिका नं. १४.२० तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतवाट प्रवाहहुने सेवाको नागरिक वडापत्र

क्र.सं.	सञ्चालन गरिने कार्य/सेवा	कार्य/सेवा सञ्चालन गरिने प्रकृया	कार्य/सेवा प्राप्त/सञ्चालन गर्न लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर	जिम्मेवार शाखा/फाँट
१.	विभिन्न गणना तथा सर्वेक्षणको तथ्याङ्क सङ्कलन	छनौटमा परेका क्षेत्रमा निर्देशनानुसार तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार		तथ्याङ्क शाखा, सम्बन्धित प्राविधिक फाँट
२.	वस्तुगत विवरण तथा तथ्याङ्क प्रकाशन	सम्बन्धित निर्देशिका अनुसार	आवश्यकता अनुसार	-	तथ्याङ्क शाखा, प्रकाशन फाँट
३.	तथ्याङ्क तथा प्रकाशन वितरण	लिखित निवेदन र निवेदकको	निवेदन प्राप्त भएकै	निःशुल्क	प्रशासन शाखा

क्र.सं.	सञ्चालन गरिने कार्य/सेवा	कार्य/सेवा सञ्चालन गरिने प्रकृया	कार्य/सेवा प्राप्त/सञ्चालन गर्न लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर	जिम्मेवार शाखा/फाँट
		परिचय पत्रको प्रतिलिपी	दिन		
४.	तथ्याङ्कीय साक्षरता एवं सचेतना	तालिम, गोष्ठी, बैठक, सञ्चार माध्यम	कार्यविधि, निर्देशिका अनुसार	-	प्रशासन शाखा
५.	कार्यक्षेत्र भित्रका स्थानीय तहहरूसंग तथ्याङ्कीय कृयाकलापको समन्वय	तालिम, गोष्ठी, बैठक, पत्राचार, टेलिफोन, इमेल	आवश्यकता अनुसार	-	प्रशासन शाखा
६.	सरकारी निकाय वा सार्वजनिक संस्थालाई तथ्याङ्क सम्बन्धी कार्यमा सहयोग गर्ने	लिखित निवेदन र निर्णयको प्रतिलिपी, आपसी समन्वय, सम्झौता	आवश्यकता अनुसार	निःशुल्क	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी वा निजले तोकेको अधिकृत
७.	पुस्तकालय सेवा	परिचय खुल्ने कागजात	कार्यालय समयभित्र	निःशुल्क	प्रशासन शाखा

सूचना अधिकारी तथा गुनासो व्यवस्थापन अधिकृतः ठाकुर प्रसाद लामिछाने
सम्पर्क नम्बरः ०८३-५२०२०४, ९८५७८३०२३८
ईमेलः *scosurkhet@nsonepal@gov.np*
वेब साईटः *scosurkhet.nsonepal.gov.np*

तालुक निकायः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
सम्पर्क नम्बरः ०१-५३४५९४६
ईमेलः *info@nsonepal.gov.np*
वेब साईटः *nsonepal.gov.np*

खण्ड-१५

प्रदेशको सर्वाङ्गीण विकासका सम्भावना र चुनौतीहरू (सन्दर्भ सामग्रीहरूका आधारमा)

नेपालको संविधान २०७२ ले देशलाई संघीयतामा लगेपछि ७ प्रदेशको स्थापना भयो। तीमध्ये कर्णाली प्रदेश संघर्षको बलमा स्थापना भएको हो। साविक कर्णालीका ५ जिल्ला, भेरीका ३ जिल्ला र राप्तीका २ जिल्ला मिलेर बनेको कर्णालीको भूगोल विशिष्ट खालको छ। यसले गर्दा यहाँको विकासमा केही प्रतिकूलता थपिएका छन्।कर्णाली प्रदेशलाई भाषा, सभ्यता र संस्कृतिका रुपमा नेपालकै पुरानो थलो मानिन्छ। इतिहासको दृष्टिबाट हेर्दा यो प्रदेश खस साम्राज्यको विरासत नै हो भन्न सकिन्छ। भूगोलका दृष्टिले यो प्रदेशलाई कर्णाली नदी र यसका शाखाहरुको उपस्थितिले सिंचाई र जलविद्युतको भण्डारको रुपमा समेटेको छ।यसमा रहेका मन्दिर, विहार, पत्थरनाउली, ज्वाला र पञ्चकोशी धामहरु, मालिकाहरु, ऐतिहासिक गुम्बाहरु, किर्तिखम्ब र पञ्चदेवल, सिंजा र दुल्लु जस्ता गृष्मकालीन र शीतकालीन ऐतिहासिक डोवहरुले कर्णाली प्रदेशको सभ्यता र इतिहासको वैभवतालाई पुष्टि गर्दछन्।

कर्णाली प्रदेशमा चुनौतिका साथसाथै, अथाह सम्भावनाहरु समेत रहेका छन्। कर्णाली प्रदेशसँग देशको कुल भू—भागको २०.५३ प्रतिशत भूभाग रहेको छ भने जनसंख्याको हिसाबले केवल ५.७९ प्रतिशत मात्र रहेको छ। यहाँ रहेका हिमाल, पहाड, लेकाली घाँसे मैदान, वनजंगल, कृषि भूमि, नदी, तालतलैया आदिले विशिष्ट उत्पादन तथा औषधिजन्य उत्पादनको सम्भावना रहेको छ। तर, भाषा र साहित्यको हिसाबले कर्णाली प्रदेशलाई केन्द्र नै मानिन्छ। तथापी, अहिले पनि करिव २३.९ प्रतिशत जनसंख्या अझै निरक्षर छन्।

नेपालको निरक्षरता दर घटेर करिव १० प्रतिशतको हाराहारी पुगेको समयमा कर्णालीमा रहेको यो निरक्षरताको अंश निकै ठूलो हो।कर्णाली प्रदेशको मानव विकास सुचकांक ०.५७५ रहेको छ। नेपालका अन्य प्रदेशको तुलनामा यो छैटौं नम्बरमा परेको छ।सन् २०२४-२५ मा नेपालको औषत प्रतिव्यक्ति आय १,४९६ डलर रहेको अवस्थामा कर्णालीको प्रतिव्यक्ति आय भने १,०६६ डलर रहेको छ। नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण (Nepal Living Standards Survey – NLSS IV) २०२२-२३ अनुसार कर्णाली प्रदेशको ३९.५% प्रतिशत जनसंख्या बहुआयामिक गरिबीमा रहेका छन् भने निरपेक्ष गरिबको रेखामुनि रहेको जनसंख्या २६.६९% रहेको छ।

प्राकृतिक स्रोत साधनको प्रचुर सम्भावनाहरु रहेता पनि ती स्रोतहरुको प्रभावकारी उपयोग हुन नसक्दा यो क्षेत्रको विकासको स्थिति न्यून हुन गएको छ। त्यसैले यहाँ अर्थतन्त्रका विभिन्न क्षेत्रको तीव्र विकास आवश्यक छ। यस प्रदेशमा करिव १८ हजार मेगावाट जलविद्युतको सम्भावना रहेको तथ्यांकले देखाए पनि पहिलो पञ्चवर्षिय योजनाको अन्त्यमा केवल १६ मेगावाट मात्र उत्पादन भएको अवस्था रहेको छ। मानसरोवर मार्ग, रारा, फोक्सुण्डो लगायत सांस्कृतिक निधिहरुको कारण महत्वपूर्ण पर्यटक गन्तब्यहरु हुँदाहुदै पनि पर्यटक आगमनको संख्या निराशाजनक रहेको छ। देशले २० लाख वैदेशिक पर्यटक पुऱ्याउने लक्ष्य लिएको सन्दर्भमा कर्णाली प्रदेशमा आएको पर्यटकको संख्या अतिन्यून देखिन्छ।

उच्च सम्भावनाका बावजुत कर्णाली प्रदेशमा ठूला र मझौला उद्योगधन्दा खुल्न सकेका छैनन्।सेवाक्षेत्र अल्पअविकसित अवस्थामै रहेको छ। सम्भावना हुँदाहुँदै पनि प्रशोधन उद्योगहरुको अभाव छ। जसले गर्दा धेरै संख्यामा रहेको प्रजातिका बहुमुल्य जडिबुटीहरु र रत्न पत्थरहरुको कच्चा पदार्थको भण्डार हुन सकेको छैन र त्यस्ता कच्चा पदार्थलाई भण्डार गरी प्रशोधन गर्ने तथा निर्यात बढाउन सक्ने अवस्थालाई बलियो बनाउन सकिएको देखिदैन। कच्चा पदार्थनै बाहिर निर्यात हुने गरेकोले हाम्रो प्रतिस्पर्धात्मक सूचकांक कमजोर रहेको देखिन्छ।

तरकारी खेती तथा फलफूल खेतीतर्फ केही जिल्लाहरुमा व्यावसायिक कृषिको सम्भावनाका रहेतापनि प्रदेशको अधिकांश कृषि अझै गुजरामुखी नै छ। कर्णाली प्रदेशको धेरै क्षेत्र अझै पनि प्राङ्गारिक अवस्थामै रहेको हुँदा जनस्वास्थ्यलाई ध्यानदिइ रसायन र विषादीरहीत कर्णाली बनाउन प्राङ्गारिक कर्णालीको रुपमा विकास गर्न सकिने अवस्था विद्यमान छ। कर्णाली प्रदेशमा खाद्य उत्पादनमा र खाद्यको मागको विचमा ठूलो खाडल रहेको देखिन्छ। सिंचाई, मल बीऊ र प्रविधिका कारण खाद्य उत्पादनमा अपेक्षित वृद्धि हुन सकेको छैन भने गैर-कृषि रोजगारको अभाव, आगमन असुविधा र गरिबहरुको खाद्यमा कमजोर पहुँचका कारण पनि खाद्य सुरक्षाको जोखिम अझै विद्यमान छ।

कर्णाली प्रदेशमा मातृ शिशु मृत्युदर, वालविवाह र आमा किशोरी बन्ने समस्या देशका सबै प्रदेशभन्दा उच्च रहेको छ । ग्रामीण भेगमा स्वास्थ्य सेवाको सुलभ पहुँच हुन सकिरहेको छैन। राजधानी र जिल्ला केन्द्रहरुमा पनि सुविधासम्पन्न अस्पतालहरु निर्माण हुन सकेका छैनन्।यस प्रदेशमा पुर्वाधार, निर्माण र ठूला उद्योग स्थापना नहुँदा वेरोजगारी समस्या उच्च रहेको छ।

सम्भावना र अवसरहरुः

कर्णाली प्रदेशका आर्थिक सामाजिक सूचकहरु दयनीय छन् र थुप्रै चुनौतिहरु छन्। तर पनि यो अथाह अवसर र सम्भावना भएको प्रदेश हो। नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरकारले प्राथमिकतामा राखेको कर्णाली प्रदेश सरकारका सम्भावना र अवसरहरुलाई प्राथमिकतामा राखी नीति, योजना र कार्यक्रम तय गरी सोही अनुसार कार्यन्वयन गरेमा कर्णालीको द्रुत गतीमा आर्थिक विकास सम्भव छ।

कर्णाली प्रदेशका अवसर र सम्भावनाहरु

- कम जनसंख्या तथा धेरै भूभाग र प्राकृतिक स्रोत।
- विकास तथा लगानीका लागि कृषि उद्योग र सेवा सबै क्षेत्र नौलो।
- जनसांख्यिक लाभ (बाल र युवा जनसंख्या) उच्च रहेको।
- कर्णाली नदी प्रणाली तथा जलविद्युत परियोजना, जलमार्ग तथा जलस्रोतको समुचित उपयोगको सम्भावना ।
- आकर्षक पर्यटक स्थलहरु (तालहरु, मनोरम दृश्य, नदी, उच्च उपत्यका र नचढिएका हिमाल)।
- अर्गानिक कृषि उत्पादनको सम्भावना (कृषि क्षेत्र प्राङ्गारिक रहेकाले उच्च मूल्य र अर्गानिक कृषिको सम्भावना)
- जडिबुटीको अथाह भण्डार।
- उत्तर-दक्षिण जोड्ने परम्परागत सिल्क रोडको पुनर्स्थापनाले व्यापार र पर्यटनको पुनरोदयको सम्भावना।
- भाषा र संस्कृतिको गौरवपूर्ण प्रमुख सांस्कृतिक केन्द्र।
- खनिज तेल, खानी र रत्न पत्थरहरुको भण्डार।
- कर्णाली प्रदेशका जनतामा बढदै गएको चेतनाको स्तर।

प्रमुख प्राथमिकता

कर्णाली प्रदेशका आर्थिक सूचकांकहरु अत्यन्तै कमजोर छन्। त्यसैले द्रुत गतिमा कर्णालीको आर्थिक विकासका लागि छ क्षेत्र किटान गरी अबको गन्तव्य तय गर्न आवश्यक देखिन्छ।

१) भौतिक पूर्वाधार

यातायात

कर्णाली प्रदेशमा यातायातको पूर्वाधार भन्नु नै सडक र हवाई यातायात हो। भौगोलिक विकटताका कारण हवाई यातायात माथिल्लो कर्णाली क्षेत्रमा सञ्चालनमा आउन थालेको दशकौं भएतापनि सडक यातायात भने भर्खरै पुग्न थालेको छ। जल

यातायात र केबुलकार अहिलेसम्म सञ्चालनमा आउन नसकेको भएतापनि कर्णाली प्रदेश सरकारले सम्भाव्यता अध्ययन सूचीमा राखेको छ।

क) सडक यातायात

कर्णाली प्रदेश सरकारले यस प्रदेशको समृद्धिलाई मध्यनजर गर्दै आफ्नो नीति तथा कार्यक्रममा सडक र पूर्वाधारलाई मुख्य प्राथमिकता दिएको छ। सडक र पूर्वाधारमा कर्णाली प्रदेशको ठूलो बजेट विनियोजन पनि भएको छ।कर्णालीको डोल्पामा सडक सञ्जाल पुगिसकेको र अर्को जिल्ला हुम्लामा सडक सञ्जाल जोडिने क्रममा रहेको छ। प्रदेश राजधानी र स्थानीय तहहरुमा सहरी सडक रिङ-रोड र ग्रामीण सडकहरु बन्ने क्रममा छन्।१० मध्ये ७ वटा जिल्लामा कालोपत्रे सडकले जोडिएको छ।सडक सञ्जालको विकासका निमित्त कर्णालीका यी सबल पक्षहरु हुन्।

सुविधासम्पन्न सडक यातायात तथा पूर्वाधार विकास हुन नसक्नु कर्णालीप्रदेशको आर्थिक समृद्धिका लागि मुल बाधक तत्व बनेको छ। २५ वटा नगर र ५४ गाउँपालिका मध्ये अझै ३ स्थानीय तहहरु सडक सञ्जालले जोडिन सकेका छैनन् भने ४६ स्थानीय तहको केन्द्रसम्म पक्की सडक पुगेको छ।कर्णालीप्रदेशमा रहेको ९६८७.७१ कि.मि. कुल सडक सञ्जालमध्ये १२६५.४१ कि.मि. मात्रै रणनीतिक महत्वको सडक रहेको छ। कुल ५३४७ कि.मि. जिल्ला सडक र २२१४कि.मि. ग्रामीण सडक मध्ये अधिकांश भाग कच्ची मौसमे सडक हुन्।अझ रणनीतिक सडक मध्ये १२६५ कि.मि.मात्रै बाह्रै मास यातायात चल्न सक्ने अवस्थामा रहेको छ। ग्रामीण सडकहरु विस्तार गर्न प्रदेश र स्थानीय सरकारहरु जति उद्धत छन्, त्यही रुपमा सबै मौसममा सञ्चालन आउने गरी सडकको स्तरउन्नति र मर्मत संभार गर्ने काममा ध्यान दिन सकिएको छैन।मानव श्रमको उपयोग गरी हरित सडकको मोडलबाट अगि बढ्दा ग्रामीण रोजगारी सिर्जना भई आम जनताको आम्दानीमा वृद्धि हुन जान्छ र यो वातावरणमैत्री पनि हुन्छ। कर्णालीप्रदेशले दिगो विकासको लक्ष्यलाई ध्यान दिँदै ग्रामीण कृषि पर्यटक सडकहरुलाई सकेसम्म हरित सडकको अवधारणामा अगि बढाउनु आवश्यक छ ।प्रदेश सरकारले आगामी पाँच वर्षभित्र सबै जिल्ला सदरमुकाममा कालोपत्रे सडक पुऱ्याउने, ९० प्रतिशत स्थानीय तहमा सडक पहुँच पुऱ्याउने, सडक निर्माण भइसकेका स्थानीय तहमा स्तरोन्नती गर्ने, आगामी पाँच वर्षमा रणनीतिक सडकहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने तथा द्रूत मार्गहरुको निर्माण कार्य थालनी गर्न पहलकदमी लिने लक्ष्यका साथ काम गर्न जरुरी छ।अत्यावश्यक पहुँच पुऱ्याउनुपर्ने स्थानको नक्साङ्कन गरी अन्य सबै स्थानमा बनेका बाटोलाई स्तरोन्नति गर्न ध्यान दिन ढिलो भइसकेको छ।रणनीतिक सडकको स्तरोन्नतीले यात्रा समयमा मात्र कमि ल्याउदैन यसबाट ढुवानी र यात्रु भाडा दुबै सुलभ हुन जान्छ।महंगो र जोखिमपूर्ण यातायातले जनताको जीवनस्तर र आर्थिक गतिविधिमा नै नकारात्मक प्रभाव पर्दछ।सडक सञ्जालबिना आर्थिक समृद्धिको कल्पना समेत गर्न सकिँदैन भने सडक र यातायातसँग जनताको पहुँचमात्रले समृद्धि आइहाल्दैन।यातायात सञ्जालसँगै आसपासको क्षेत्रमा उत्पादन र आर्थिक गतिविधिलाई तीब्र पार्न थप लगानी गर्न आवश्यक हुन्छ ।प्रादेशिक सडकहरु प्राथामिकरण गरी स्तरोन्नति गर्न अन्तर प्रदेशसँग समन्वय गर्ने र आर्थिक केन्द्रहरु जोड्ने द्रूतमार्ग र सुरुङमार्गहरुको आर्थिक सम्भाव्यता हेरी निर्माण प्रक्रिया अघि बढाउनु आवश्यक छ ।प्रदेश सरकारले पर्याप्त बजेट छुट्याउनका लागि पहलकदमी लिनै पर्दछ।प्रदेश राजधानीलाई लक्षित गरी अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको एक प्रदेश एअरपोर्टका साथै निजी क्षेत्रको लगानीलाई आकर्षित गरी सरकारी क्षेत्रको संयुक्त लगानीमा माथिल्लो कर्णाली क्षेत्रमा पर्यटन विकासलाई लक्षित गरी एक सुविधासम्पन्न अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको हिमाली हवाइमैदान निर्माण गर्नु आवश्यक छ।

ख) हवाई यातायातः

कर्णाली प्रदेशमा सडक सञ्जालको विकास ढिलो भएकोले त्यहाँका जनतालाई यातायात सेवा प्रदान गर्न हवाई सुविधा अत्यावश्यक बन्न पुगेको हो।तरपनि प्रदेश राजधानी वीरेन्द्रनगरबाट प्रभावकारी सिधा हवाई सेवा सञ्चालन हुन सकिरहेको थिएन। कर्णालीका हिमाली जिल्लामा नेपालगञ्जबाट केही उडानहरु भए पनि ती नियमित र प्रयाप्त हुन सकिरहेका थिएनन्। हाल वीरेन्द्रनगर सुर्खेतबाट राजधानी र प्रदेशका विभिन्न स्थानमा दैनिक उडान हुने गरेको छ।

२) पर्यटन

कर्णाली प्रदेश भौगोलिक विविधता, मनोरम स्थलहरु र जैविक विविधता भएको थलो हो। यो प्रदेश नेपालको इतिहास, कला, भाषा र संस्कृतिको उद्गम स्थल पनि हो। खस साम्राज्यको सिंजा र दुल्लु सभ्यता, एसियाकै पुरानो मानिने बोन सभ्यता, पश्चिमी सिल्क रोड, खस भाषाका शिलालेखहरु, गडी, पञ्चदेवल, गुम्बाहरुले यसको पुष्टि गर्दछ। प्रकृतिको सुन्दरता र मनोमोहकता रारामा देख्न पाइन्छ भने प्रकृतिको भव्यपन र विचित्रता से-फोक्सुण्डोमा महसुस गर्न पाइन्छ । कर्णाली प्रदेशमा ६ हजार मिटरभन्दा अग्ला १२ वटा हिमाल मध्ये अधिकांश नचढिएका हिमालहरु छन्। मानसरोवर क्षेत्रबाट उद्‌गम हुने नेपालकै लामो नदी कर्णालीमा मानसरोवरदेखि गंगासम्मको र्‍याफ्टिङको सम्भावनालाई उजागर गर्दछ।

कर्णाली प्रदेशमै ऐतिहासिक काँक्रेविहार, देउती बज्यै, बुलबुले, दैलेखको पञ्चकोशी, ज्वाला क्षेत्र, महावु गाथ, भुर्तिका २५ देवल, नेपालकै अग्लो झरना तथा दक्षिण एसियाको दोश्रो अग्लो मानिने कालिकोटको पचाल झरना, खाडाचक्र पञ्चदेवल, जुम्लाको चन्दननाथ, डुडुल चैत्य, मुगुको छाँयानाथ, हुम्लाका लिमी भ्याली, बाह्रदेउ र खार्पुनाथ, अपर डोल्पा र त्रिपुरा सुन्दरी, सल्यानको कुभिण्डे दह, डोल्पाको जगदुल्ला ताल, रुकुम पश्चिमको स्यार्पु दह, गोतामकोट, जाजरकोटको खलंगा दरवार, चित्रीपाटन आदि यस क्षेत्रमा रहेका पर्यटकीय गन्तव्यका विविधतालाई उजागर पार्दछन्।

हालै नेपाल सरकारको पर्यटन मन्त्रालयले १०१ वटा पर्यटन गन्तव्यहरु घोषणा गरेकोमा कर्णालीप्रदेशमा १८ वटा पर्न गएका छन्। कर्णालीप्रदेश सरकारले पनि कणाालीको पर्यटन प्रर्बद्धनका लागी 'संसारको गन्तब्य नेपालः नेपालको गन्तव्य कर्णाली' भन्ने नाराका साथ प्रदेशका महत्त्वपुर्ण १७ वटा पर्यटकीय स्थलहरु तोकी पुर्वाधार विकास भइरहेको छ मनोरञ्जनात्मक तथा साहसिक पर्यटनको विकासका लागि पर्यटन गुरुयोजना तर्जुमा गरी व्यवस्थित रुपमा पर्यटन विकास तथा प्रबर्द्धनका कार्य सञ्चालन भइरहेका छन।कर्णालीका यी गन्तव्यप्रति ध्यानाकर्षण भएको आधा शताव्दी कटिसकेको छ।अध्यागमन विभाग र राष्ट्रिय निकुञ्जले संकलन गरेको तथ्यांकलाई हेर्दा कर्णालीमा आउने पर्यटकहरुको संख्या उल्लेखनीय छैन। पदयात्रामा माथिल्लो डोल्पामा भन्दा तल्लो डोल्पामा पदयात्री दोब्बर रहेको छ।यो भू-राजनीतिका कारणले पनि संवेदनशील क्षेत्र हो।

कुनै पनि क्षेत्रको पर्यटन विकास गर्न सबैभन्दा आकर्षक विन्दुलाई नै आधार बनाउनु पर्दछ।कर्णालीको पर्यटनका लागि आन्तरिक आकर्षण भने पहिलो रारा र दोश्रो फोक्सुन्डो नै हो।सन् २०२३/२४ मा रारामा जाने पर्यटकहरुको संख्या १७२९७ रहेको छ।नेपाल आउने ९० प्रतिशतभन्दा बढी पर्यटकहरु पश्चिम क्षेत्रमा नभएर पुर्वी र काठमाडौंको नजिकका स्थान र सगरमाथाको लागी आउने गरेको पाइएको छ।कर्णाली र भेरी करिडोरको सडक सञ्जाल, फोक्सुन्डो देखि रारासम्म स्तरिय पदमार्ग विकास गर्न सक्दा कर्णाली प्रदेशमा पर्यटकीय सुनौलो त्रिभुज निर्माण हुन पुग्दछ। यो त्रिभुजमा सुर्खेतका काक्रेविहार देखि दैलेख कालिकोट जुम्लाका एतिहासिक, धार्मिक स्थलहरु र पूर्वतिर रुकुम, सल्यान र जाजरकोटका पर्यटकीय क्षेत्रहरु जोडिन पुग्दछन्। औषत पर्यटकको बसाई अबधि १३.१६ दिनको छ र औषत खर्च ६८.५७ डलर मात्र छ ।कर्णालीमा लामो पदयात्रामा जाने बाहेक मनोरम स्थल हेर्न जाने पर्यटकहरु केही दिन विताउन पनि गाह्रो पर्ने अवस्था छ।पदयात्राका दृष्टिकोणबाट हामीसँग लामो अबधि राख्नसक्ने आर्कषक पदमार्गहरु पर्याप्त हुन सक्दछन्। स्थानीय पर्यटकीय क्षेत्रहरुलाई कर्णाली त्रिभुजीय सर्किटसँग आवद्ध पार्दै लानु पर्दछ।कर्णालीप्रदेश आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकीय गन्तव्य भएकाले वीरेन्द्रनगर स्थित हवाई मैदानको स्तरउन्नती गर्नुका साथै अन्तर्राष्ट्रिय हवाई मैदान निर्माण गर्न अत्यावश्यक भइसकेको छ। धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्व बोकेको यस प्रदेशको हिमाली जिल्ला हुम्ला, मुगु, जुम्ला, डोल्पाको हवाई मैदानको स्तरोन्नती तथा पहाडी जिल्ला रुकुम चौरजहारी नियमित गर्ने र कालिकोटको सुनथराली विमानस्थल सञ्चालनमा ल्याई पर्यटनमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक छ।

३) जलविद्युत

कर्णाली जलाधार र भेरी जलाधारको मुल स्रोत हिमालय क्षेत्र हो।यी दुवै हिमनदीलाई निरन्तरता दिने गरी करिव एक सय खोलानाला बगिरहेका छन्।यस प्रदेशमा १८००० मेगावाट जलविद्युत उत्पादन गर्न सकिने अध्ययनहरुले देखाएको

छ। ऊर्जा क्षेत्रमा आत्मनिर्भर हुन र मनग्ये फाइदा लिनका लागि यस प्रदेशले संघीय सरकारसँग विशेष समन्वय गरी भेरी-बबई डाइभर्सनमा निर्माण गर्न सकिने ४८ मेगावाटको निर्माण कार्यको जिम्मेवारी लिन पहल गरिरहेको छ। यसका साथै, फुकोट ४२६ मेगावाट, वेतन ६८८ मेगावाट, नलसिंहगाड ४१० मेगावाट, जगदुल्ला ९५ मेगावाट, चिनगाड खोला ४.८ मेगावाट, चिउरीगाड २ मेगावाट, हुम्ला कर्णाली ९१६ मेगावाट, कट्टीखोला २.९८ मेगावाट, स्यार्पु दह ३० मेगावाट, माथिल्लो चिनगाड ३.२ मेगावाट, अध्ययन भइसकेकाले विद्युत उत्पादनका लागि पहल गर्नु पर्दछ। यसैगरी सबभन्दा सस्तो परियोजनाको रुपमा रहेको माथिल्लो कर्णालीको ९०० मेगावाट विद्युत उत्पादन कार्य यथासिघ्र अगाडि बढाउनु पर्ने हुन्छ। एवं तरिकाले दैलेख-फुकोट-जुम्ला १३२ केभी भोल्टेज, कोहलपुर-सुर्खेत-दैलेख १३२ केभी भोल्टेज, बाफीकोट-फुल्बारी ४०० केभी भोल्टेज, फुकोट-बेतन-डोडोधारा ४०० केभी भोल्टेज ट्रान्समिसन प्रशारण लाइन पनि जोड्नका लागि संघीय सरकारसँग सहकार्य गर्न आवश्यक छ। यसैले कर्णालीप्र देशमा कोही कसैले पनि अँध्यारोमा बस्न नपरोस् भनी मुख्यमन्त्री कर्णाली उज्यालो कार्यक्रम कार्यविधि निर्माण भएको र सोको लागि वैज्ञानिक र वस्तुनिष्ट कार्य प्रणाली निर्माण गरिने छ। यसका साथै, साना जलविद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा सम्बद्ध कार्यक्रमलाई पनि उच्च प्राथमिकताका साथ अघि बढाउनुपर्ने देखिएको छ।

- नेपालमा संभाव्यता ८३,००० मेगावाट
- कर्णाली प्रदेश संभाव्यता १८,००० मेगावाट
- अध्ययनको लागि अनुमति पत्र १७ वटा ५,००९ मेगावाट
- उत्पादनको लागि अनुमति पत्र ९ वटा ९०० मेगावाट
- संचालनमा १६ मेगावाट

४) कृषि खेती

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साबिकको केन्द्रीय तथ्यांक विभाग) को कृषि जनगणना २०७८ का अनुसार कर्णाली प्रदेशमा खेती गरेको कुल ११७४१०.९ हेक्टर जमिनमा रहेको छ। कर्णालीमा प्रति परिवार ०.३८८ हेक्टर जमिन पर्न आउँदछ। यस हिसावले कर्णालीको भूगोल ठूलो भए पनि प्रतिव्यक्ति उत्पादक जमिन औषत राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति जमिनभन्दा अलिकम हुन जान्छ। नेपालमा कुल कृषि फर्म घरधुरी ३८३१०९३ रहेका सन्दर्भमा कर्णाली प्रदेशमा कृषि फार्म घरधुरी २६१७७० रहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा कृषि फर्ममा आधारित युवा जनसङ्ख्या (१५-३४ वर्ष) ३५.२४ प्रतिशत रहेको छ। गुठी समस्या, अव्यस्थित बस्ती, बाढी पिडित, सुकुम्बासी समस्या, द्वन्द्वकालीन जमिन स्वामित्वको समस्याजस्ता विशिष्टखाले भूमि समस्याहरु कर्णालीमा विद्यमान रहेका छन्। कर्णालीमा माटोको विशेषता र उत्पादन सम्भावनामा आधारित भई सुक्ष्म नक्सांकन गर्नुपर्नेछ।

कर्णाली प्रदेशमा खेती गरिएको जमिनको २८.८ प्रतिशत जमिन सिंचाइ भएको छ। कुल १ लाख १७ हजार ४१० हेक्टरमा खेती गरिएको मध्ये वर्षभरी सिंचित भूमि ३३ हजार ८२६ हेक्टर भएको देखिन्छ। प्राप्त तथ्याङ्कलाई जिल्लागत रुपमा हेर्दा कालिकोट, सुर्खेत र जाजरकोट जस्ता जिल्लामा कुल खेती गरिएको जमिनको सिंचित प्रतिशत धेरै छ तर जाजरकोट, हुम्ला, रुकुम पश्चिम र मुगु लगायतका जिल्लामा यो प्रतिशत कम रहेको छ।

५) उद्योग

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय (साबिकको केन्द्रीय तथ्यांक विभाग) ले २०७५ मा गरेको आर्थिक गणना अनुसार कर्णाली प्रदेशमा ४२,८१७ वटा आर्थिक प्रतिष्ठानहरु रहेका छन्। त्यसमा कुल १३२४२५ जना संलग्न रहेका छन्। कर्णालीको भूगोल ठूलो रहेकाले प्रति वर्ग किमी प्रतिष्ठान घनत्व अरु प्रदेश र औषत नेपालको भन्दा निकै कम (१.४) रहेको छ। प्रतिष्ठानमा संलग्न औषत जनसंख्या ३.१ जना रहेको छ जुन अरु प्रदेश र नेपालको औषत दरसँग नजिक रहेको छ।

नेपालमा रहेका कुल ४०७६ उद्योगधन्दा मध्ये कर्णाली प्रदेशमा केवल ४४ वटामात्र उद्योगधन्दाहरु हुनु र नेपालको उद्योगधन्दामा संलग्न कुल श्रमशक्ति १९४८७६ मध्ये कर्णालीमा ४२४ श्रमशक्ति मात्र रहेको अवस्थाले यस प्रदेशमा

आर्थिक गतिविधि न्यून रहेको पुष्टि हुनजान्छ। पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार प्रदेशमा ८१ ठूला, २ मझौला र ३५,६४१ साना गरी करिब ३६ हजार उद्योग व्यवसाय रहेकोमा ९,५८३ लघु तथा घरेलु उद्योग रहेका छन् वाणिज्य सम्बन्धी कारोबारलाइ व्यवस्थापन गर्नका लागि अनलाइन सफ्टवेयरको तयारी भइरहेको छ।

उद्योग विभागको एक अर्को तथ्याङ्क अनुसार कर्णाली प्रदेशमा केवल ३१ वटा उद्योगहरु रहेका छन्। ती मध्ये ११ वटा वीरेन्द्रनगरमा रहेका छन्। तिनले नेपालको कुल राष्ट्रिय औद्योगिक उत्पादनको ०.४ प्रतिशत मात्र योगदान गर्दछन् र २०९१ रोजगारी सिर्जना गर्ने अनुमान छ। यस प्रदेश अन्तर्गत १ वटा मझौला र ९ वटा ठुला उद्योगहरु स्थापनाको लागी दर्ता भएका छन्। दर्ता भएका सवै उद्योगहरुमा रोजगारीको अवस्था विश्लेषण गर्दा कम्तीमा ७६१ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारिको ग्यारेन्टि भएको छ। त्यसमध्ये ४ वटा उद्योगमा विदेशी लगानी रहेको छ। स्थापनाको लागि दर्ता भएका उद्योग मध्ये उत्पादन तर्फ २ वटा सेवा तर्फ १ वटा र उर्जा तर्फ ७ वटा रहेका छन्।

यस कर्णाली प्रदेशको एक मात्र औद्योगीक क्षेत्रको रुपमा रहेको ९७ हे. क्षेत्रफलमा फैलिएको वीरेन्द्रनगर औद्योगीक क्षेत्रमा स्थापना भएका २७ उद्योग मध्ये २४ वटा उद्योगहरु सन्चालनमा रहेका छन् र स्थापित उद्योगहरु साना उद्योग मात्रै रहेका छन् भने १०५ जना दक्ष र १२२ जना अदक्ष गरि कुल २२७ जनाले प्रत्यक्ष रोजगारि पाएका छन्। स्थापना भएका सवै उद्योगहरुमा स्वदेशी लगानी मात्रै रहेका छ।

६) खनिज तथा जडीबुटी र पशुपालन

यस प्रदेशमा खनिज पदार्थ के कति छन् र तिनको मात्रा कति छ भन्ने विषयमा एकीन भएको छैन। यद्यपि केन्द्रीय खानी विभागको अध्ययनअनुसार, तामाखानी रुकुमकोट र मुगु करानमा भेटिएको छ। सुन रुकुम बार्गो र सुर्खेतको भेरी नदीमा पाइएको छ। हुम्ला र मुगुमा सिसा, सुर्खेत रातीखोलामा खरिढुङ्गा, कालिकोट भर्ता लेक, जाजरकोट अर्छानी, सौरेनी र दैलेख विशालामा काइनाइट पाइएको छ। हुम्ला रिपमा क्वार्ज, जाजरकोटको टिकाचौर, बाँझ, गर्खाकोट, पैंक, अर्छानी र पजारुमा रत्नपत्थर पाइएको छ।हुम्ला सैपाल र दैलेखमा ग्रेनाइट भेटिएको छ।सुर्खेत चौकुने र लाखरपाटामा लाइमस्टोन र दैलेखको पादुकास्थान, श्रीस्थान र नावीकास्थानमा पेट्रोल र प्राकृतिक ग्यासको भण्डार रहेको अनुमान गरिएको छ।
सुर्खेत, जाजरकोट, सल्यान, डोल्पा, हुम्ला जिल्लाका विभिन्न स्थानमा कोईला, स्लेट ढुंगा, तामा, फलाम, गन्धक, चुनढंगाको प्रशस्त सम्भावना छ।जाजरकोट, सुर्खेत, रुकुम पश्चिम भई वग्ने भेरी नदि किनारमा सुनखानीको सम्भावना भएतापनि प्रभावकारी सर्वेक्षण तथा अनुसन्धान हुन सकेको छैन्।

त्यस्तै मुगु र डोल्पा जिल्लामा प्रशस्त मात्रामा प्राकृतिक नुन खानिको सम्भावना रहेको छ।यो प्रदेशमा खनिज सम्पदाको प्रशस्त सम्भावना भएता पनि विस्तृत सर्वेक्षण भई व्यावसायिक रुपमा उत्पादन भएको छैन्। तथ्याङ्कले कर्णाली प्रदेशमा खनिजजन्य उद्योग ४ वटामात्र देखाएको भएता पनि प्रशोधन, उत्पादन र रोजगारीमा खासै भूमिका रहेको देखिँदैन।
कुनैबेला पशुपालनले नै सम्पन्नता प्राप्त गरेको कर्णालीमा हाल आएर पशुपालनले अपेक्षित व्यावसायिक रुप लिन सकेको छैन। कर्णाली प्रदेश भूमि, कृषि र सहकारी मन्त्रलयले उपलब्ध गराएको तथ्याङ्क अनुसार यस प्रदेशमा ७१ डेरी, १ ह्याचरी, २६ वटा भेडा फार्म रहेको तथ्यले पनि पशुपंक्षी पालनको अझै व्यावसायिक नभएको संकेत गर्दछ । वंगुर र राँगोमा क्रमशः ५९ र ४३ प्रतिशत उन्नत नश्ल फैलिएको अनुमान गरिए पनि गाइगोरु, भेडा आदिमा स्थानिय नश्लकै पालन चलिरहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा करिव ३१.६५ लिटर दुध प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष अपुग छ। त्यस्तै मासु १.२२ केजी र अण्डा ३० वटा प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष अपुग भएको अनुमान गरिएको छ।

विकासका चुनौतीहरू

१. भौगोलिक विकटता

कर्णाली प्रदेशको भौगोलिक बनावट विकट र दुर्गम छ। पहाडी र हिमाली भूभागमा बस्तीहरू छरिएर रहेका छन्, जसले यातायात, सञ्चार, र सेवा प्रवाहमा कठिनाइ ल्याउँछ।

२. पूर्वाधारको अभाव

सडकः धेरैजसो गाउँहरू सडक सञ्जालबाट जोडिएका छैनन्। हुम्ला र डोल्पा जिल्लामा अझैसम्म पनि पक्की सडक पुगेको छैन।

विद्युत्: विद्युत् आपूर्ति अस्थिर र अपर्याप्त छ। धेरै गाउँहरूमा अझै पनि बिजुली पुगेको छैन।

सञ्चारः इन्टरनेट र मोबाइल सेवा सीमित छन्, जसले सूचना प्रवाहमा बाधा पुऱ्याउँछ।

३. शिक्षा र स्वास्थ्य सेवाको कमजोरी

शिक्षाः विद्यालयहरूको संख्या कम छ, र गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्ने प्रणाली कमजोर छ। उच्च शिक्षाको अवसरको कमीले गर्दा युवा बाहिर पलायन हुने गरेका छन्।

स्वास्थ्यः स्वास्थ्य केन्द्रहरूको अभाव, विशेषज्ञ चिकित्सकहरूको कमी, र औषधि तथा उपकरणहरूको अभावले स्वास्थ्य सेवा कमजोर छ।

४. आर्थिक अवस्था र बेरोजगारी

कर्णाली प्रदेशमा गरिबी दर उच्च छ। रोजगारीका अवसरहरूको अभावले गर्दा युवा विदेश पलायन हुने क्रम बढ्दो छ। कृषिमा परम्परागत पद्धतिले उत्पादनशीलता कम छ।

५. सामाजिक चुनौतीहरू

लैङ्गिक विभेदः महिलाहरू शिक्षा, स्वास्थ्य, र आर्थिक गतिविधिमा पछाडि छन्।

छुवाछुत र बालविवाहः सामाजिक कुरीतिहरू अझै पनि विद्यमान छन्, जसले सामाजिक विकासमा बाधा पुर्याउँछ।

निष्कर्ष

कर्णाली प्रदेशमा विकास मुख्य गरी यातायात सञ्जाल र पूर्वाधार विकास गर्ने, बालबालिकालाई राम्रो, गुणस्तरीय र गरिखाने शिक्षा, स्वास्थ्य र सुरक्षा प्रदान गर्ने र लगानीको वातावरण सिर्जना गर्ने र उत्पादन कृयाकलाप वृद्धि गर्ने जस्ता मुख्य चुनौतीहरु रहेको कारण कर्णाली प्रदेशका आर्थिक सुचकांकहरु अत्यन्तै कमजोर छन्। तथापि प्रदेशको प्रचुर प्राकृतिक सम्पदा, आधुनिक विज्ञान तथा प्रविधि र नविनतम विकासको सोचका आधारमा समृद्ध कर्णाली निर्माणको ठुलो संभावना रहेको छ। दीर्घकालीन विकासको दृष्टिकोणबाट प्रदेश सरकारले तय गर्ने लक्ष्य तथा उदेश्यहरु र कर्णाली प्रदेशको वर्तमान आर्थिक मानचित्रको वास्तविक जानकारी विना कुनै पनि भावी कार्यक्रमहरु तय गर्न नसकिने हुँदा उपरोक्त आर्थिक धरातलीय अधारमा आगामी विकासको मोडल तय गर्नु आवश्यक छ। यसका लागि सबै क्षेत्रको विकास गर्न यातायातको पहुँच अनिवार्य शर्त हो। यातायातको पहुँचबाट पर्यटकको आगमन बढने, होटल व्यवसाय, टुर तथा ट्राभल व्यवसाय बढने हुन्छ। यातायातको विस्तारबाट निर्माणको कार्यमा विस्तार भई रोजगारीका अवसर सृजना हुने, गरिवी, शिक्षा तथा स्वास्थ्य जस्ता सुधार भई उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा भएको सुधारले आय तथा रोजगारीको क्षेत्रमा सुधार हुँदै गरिवी घटने दिशामा अगाडी बढाउन सकिन्छ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १ जिल्ला अनुसार परिवार संख्या र जनसंख्या विवरण

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवार को औसत आकार	लैङ्गिक अनुपात (प्रति सय महिलामा पुरुषको संख्या)	जनघनत्व	जनसंख्या २०६८	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर (%)	अपाङ्गता भएको जनसंख्या		
		जम्मा	पुरुष	महिला						जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७	४.३७	९५.५९	१९८	२६४९४५०४	०.९२	६४७७४४	३५१३०१	२९६४४३
कर्णाली प्रदेश	**३६६२५५**	**१६८८४१२**	**८२३७६१**	**८६४६५१**	**४.६१**	**९५.२७**	**६०**	**१५७०४१८**	**०.७०**	**५२६०४**	**२९२४०**	**२३३६४**
डोल्पा	९३९८	४२७७४	२१३७१	२१४०३	४.५५	९९.८५	५	३६७००	१.४७	१२२१	६७८	५४३
मुगु	१२४३९	६४५४९	३२३८१	३२१६८	५.१९	१००.६६	१८	५५२८६	१.४९	१७५६	१००१	७५५
हुम्ला	११२२८	५५३९४	२७८८६	२७५०८	४.९३	१०१.३७	१०	५०८५८	०.८२	२०४१	१२१५	८२६
जुम्ला	२४४३८	११८३४९	५९२२८	५९१२१	४.८४	१००.१८	४७	१०८९२१	०.८०	२७०७	१५९१	१११६
कालीकोट	२६७७९	१४५२९२	७२२४५	७३०४७	५.४३	९८.९०	८३	१३६९४८	०.५७	४२४५	२४३०	१८१५
दैलेख	५४६१०	२५२३१३	१२०७७४	१३१५३९	४.६२	९१.८२	१६८	२६१७७०	-०.३५	७९६०	४३६२	३५९८
जाजरकोट	३७४६६	१८९३६०	९४०६३	९५२९७	५.०५	९८.७१	८५	१७१३०४	०.९६	९३६३	५३१३	४०५०
रुकुम पश्चिम	३७३०३	१६६७४०	८१०९१	८५६४९	४.४७	९४.६८	१३७	१५५३८३	०.६८	४२१६	२३३९	१८७७
सल्यान	५४७०१	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	४.३६	९३.०८	१६३	२४२४४४	-०.१६	६८७२	३७०३	३१६९
सुर्खेत	९७८९३	४१५१२६	१९९७४०	२१५३८६	४.२४	९२.७४	१६९	३५०८०४	१.६२	१२२२३	६६०८	५६१५

अनुसूची २ जिल्लानुसार कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या प्रक्षेपण (Population Projection)

वर्ष	नेपाल	कर्णाली	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
२०२१	२९३५६१३६	१६९४२८०	४२८७७	६५३८९	५५६०६	११८९७५	१४६५४७	२५३८४१	१९०४६८	१६७३१६	२३८८८४	४१४३७७
२०२२	२९५१६२६५	१७०२४१४	४३१३३	६६०८२	५६०२८	११९३५०	१४७५११	२५२४०४	१९२१५०	१६९७२४	२३८०१९	४१८०१३
२०२३	२९६५४६२३	१७०९२३९	४३४२४	६६७६३	५६४४९	११९६५२	१४८४९४	२५०७६३	१९३८५४	१७१८२२	२३६९९३	४२१०२५
२०२४	२९७८५२१८	१७१६११६	४३७२७	६७४३१	५६८६१	११९९८६	१४९४३९	२४९१७३	१९५६५३	१७३८२१	२३६००५	४२४०२०
२०२५	२९९११८४१	१७२२५८५	४३९६३	६८११७	५७२८८	१२०२६६	१५०३११	२४७६०६	१९७४३१	१७५७४१	२३५०३१	४२६८३१
२०२६	३००३४०४०	१७२९२८७	४४२४८	६८७६५	५७७०७	१२०५७०	१५१२५६	२४६१४०	१९९१८५	१७७७८६	२३४१३६	४२९४९४
२०२७	३०१५४०८१	१७३५९३०	४४५४४	६९४५७	५८१३१	१२०८५२	१५२१६९	२४४७३७	२०१०१५	१७९७२४	२३३१७३	४३२१२८
२०२८	३०२६९६४९	१७४२३४२	४४८२५	७०१४२	५८५३०	१२१११०६	१५२९५७	२४३२५३	२०२८१४	१८१६९४	२३२३५०	४३४६७१
२०२९	३०३८११८६	१७४८२९३	४५०८८	७०७४०	५८९५३	१२१२९९	१५३७७१	२४१८०१	२०४६४४	१८३५८०	२३१३६८	४३७०४९
२०३०	३०४८७४७७	१७५४१४८	४५४२७	७१३८२	५९२९४	१२१४९७	१५४४९७	२४०३३१	२०६३०९	१८५५०७	२३०५०१	४३९४०३
२०३१	३०६०३८५९	१७६०१३४	४५६९७	७१९८८	५९५९०	१२१६०९	१५५१९६	२३९०३३	२०७९७५	१८७५०९	२२९६१०	४४१९२७
२०३२	३०७२८४८१	१७६६२७८	४५९५३	७२६२६	५९९४८	१२१६७१	१५५७१३	२३७८०१	२०९६३५	१८९५५०	२२८८०३	४४४५७८
२०३३	३०८६००३३	१७७२५३५	४६१९८	७३१५३	६०२३८	१२१७१७	१५६२७३	२३६६२०	२११३०१	१९१५८२	२२८०७५	४४७३७८
२०३४	३०९९६६३१	१७७८८६७	४६३९१	७३७४४	६०५२१	१२१७४६	१५६७८६	२३५३६८	२१२८८९	१९३६५४	२२७५१५	४५०२५३
२०३५	३११३७२४५	१७८५४२७	४६५७०	७४३००	६०८०३	१२१८३२	१५७२९३	२३४२६८	२१४३५७	१९५८०८	२२६९२८	४५३२६८
२०३६	३१२८३८९८	१७९१९३४	४६७५३	७४८७२	६१००७	१२१७६७	१५७६८६	२३३१८७	२१५८७०	१९७९३०	२२६३८०	४५६४८२
२०३७	३१४३२१७३	१७९८५६६	४६९५६	७५३४७	६१२५६	१२१७०८	१५८०४२	२३२२२७	२१७२९०	१९९९९२	२२५९४८	४५९८००
२०३८	३१५८४७००	१८०४८३७	४७०८०	७५८१७	६१४६३	१२१५६९	१५८३४९	२३११२४	२१८६६८	२०२०६१	२२५६२३	४६३०८३
२०३९	३१७४१७११	१८११५८०	४७२२३	७६२२१	६१६४७	१२१४४९	१५८६१८	२३०२९८	२२०१२८	२०४१७५	२२५२७०	४६६५५१
२०४०	३१९०१५७२	१८१८३०४	४७३५९	७६६४७	६१८२०	१२१२६९	१५८७७६	२२९५७५	२२१३७५	२०६२९८	२२५०२३	४७०१६२
२०४१	३२०६३०१५	१८२५२४४	४७४९६	७६९७५	६१९४८	१२१०८६	१५९०२७	२२८७६४	२२२५९९	२०८४७५	२२४९९४	४७३८८०
२०४२	३२२२६५१२	१८३२२२४	४७५९७	७७३४६	६२०५७	१२०९२८	१५९२१९	२२८०२०	२२३९२३	२१०५५०	२२४९४३	४७७६४१
२०४३	३२३९०८७४	१८३९३८५	४७६३८	७७७०९	६२१८७	१२०६२७	१५९५१४	२२७४१३	२२५१६१	२१२६७४	२२४९७५	४८१४८७
२०४४	३२५५४५१३	१८४६८२८	४७७१८	७७९४८	६२१९४	१२०५४४	१५९७८०	२२६८६६	२२६३७०	२१४८३७	२२५१५१	४८५४२०
२०४५	३२७१५४७३	१८५४२५९	४७७६२	७८२३६	६२३१५	१२०२८८	१५९९९३	२२६४३६	२२७५५७	२१७०९४	२२५१९९	४८९३७९
२०४६	३२८७१६८१	१८६१५९९	४७७८६	७८४६७	६२३५३	१२००३७	१६०३२१	२२६०२९	२२८७५६	२१९११४	२२५३३७	४९३३९९
२०४७	३३०२१०८८	१८६८८३९	४७७५५	७८७०२	६२३२२	११९८०६	१६०५०४	२२५६८७	२२९९४१	२२१३२४	२२५४१८	४९७३८०
२०४८	३३१६३८४४	१८७६०३०	४७७६८	७८९५३	६२२५३	११९५८४	१६०७४८	२२५४५६	२३१००५	२२३४१५	२२५४३३	५०१४१५
२०४९	३३२९७९९०	१८८२९९१	४७६८१	७९११८	६२२९१	११९३१६	१६०९८१	२२५१७१	२३२१२८	२२५४२७	२२५३८२	५०५४१६
२०५०	३३४२२४१२	१८८९६४०	४७६३६	७९३९२	६२२५४	११९०४७	१६१२३२	२२४९२७	२३३११०	२२७४७२	२२५२५६	५०९३१४
२०५१	३३५३६९८९	१८९५९४४	४७५८६	७९६०४	६२२३३	११८७७०	१६१३४६	२२४६४४	२३४०९७	२२९४७९	२२५०१५	५१३१७०

अनुसूची ३ जिल्लानुसार १० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको वैवाहिक अवस्था

लिङ्ग	१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक अवस्था						
	जम्मा जनसंख्या	अविवाहित	विवाहित	विधुवा/विधुर	पारपाचुके	छुट्टिएको	कम्तिमा एक पटक विवाह भएको जनसंख्या
नेपाल							
जम्मा	**२३९५८८६८**	**७९३५९९८**	**१४८०९२९४**	**१०८११५५**	**३७१३९**	**९५२८२**	**१६०२२८७०**
पुरुष	११५१९६२१	४४०२९६२	६८१००४२	२५५००८	१५८५२	३५७५७	७११६६५९
महिला	१२४३९२४७	३५३३०३६	७९९९२५२	८२६१४७	२१२८७	५९५२५	८९०६२११
कर्णाली प्रदेश							
जम्मा	**१३३७८९३**	**४५५०९९**	**८२३३४४**	**५३५४७**	**१९२१**	**३९८२**	**८८२७९४**
पुरुष	६४१८५८	२४३२९७	३८३५६२	१२८६६	७६३	१३७०	३९८५६१
महिला	६९६०३५	२११८०२	४३९७८२	४०६८१	११५८	२६१२	४८४२३३
डोल्पा							
जम्मा	**३४३५१**	**१३१८२**	**१९७५५**	**१२७१**	**३८**	**१०५**	**२११६९**
पुरुष	१७१२५	६७८२	९९०२	४००	११	३०	१०३४३
महिला	१७२२६	६४००	९८५३	८७१	२७	७५	१०८२६
मुगु							
जम्मा	**४९३३९**	**१६९३८**	**३०२५७**	**१९९७**	**४७**	**१००**	**३२४०१**
पुरुष	२४५७८	८९८७	१४९५१	५९२	१५	३३	१५५९१
महिला	२४७६१	७९५१	१५३०६	१४०५	३२	६७	१६८१०
हुम्ला							
जम्मा	**४२५६६**	**१४४९४**	**२६१०४**	**१८१५**	**५४**	**९९**	**२८०७२**
पुरुष	२१३४९	७७७८	१२९८७	५४०	१८	२६	१३५७१
महिला	२१२१७	६७१६	१३११७	१२७५	३६	७३	१४५०१
जुम्ला							
जम्मा	**९५०६८**	**३२६५९**	**५८७३९**	**३३९६**	**७९**	**१९५**	**६२४०९**
पुरुष	४७०३२	१७३०६	२८६६९	९५३	३३	७१	२९७२६
महिला	४८०३६	१५३५३	३००७०	२४४३	४६	१२४	३२६८३
कालीकोट							
जम्मा	**१११६८०**	**४१८७८**	**६४८०७**	**४७८६**	**५९**	**१५०**	**६९८०२**

लिङ्ग	१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको वैवाहिक अवस्था						
	जम्मा जनसंख्या	अविवाहित	विवाहित	विधुवा/विधुर	पारपाचुके	छुट्टिएको	कम्तिमा एक पटक विवाह भएको जनसंख्या
पुरुष	५४८४५	२२०८६	३१४८९	१२०३	२४	४३	३२७५९
महिला	५६८३५	१९७९२	३३३१८	३५८३	३५	१०७	३७०४३
दैलेख							
जम्मा	**१९७७५६**	**६८३७२**	**१२०७२८**	**७८९१**	**२५८**	**५०७**	**१२९३८४**
पुरुष	९२७७६	३६२२४	५४५५१	१७५४	९७	१५०	५६५५२
महिला	१०४९८०	३२१४८	६६१७७	६१३७	१६१	३५७	७२८३२
जाजरकोट							
जम्मा	**१४५०३४**	**५२८२६**	**८६२२१**	**५४६६**	**१८५**	**३३६**	**९२२०८**
पुरुष	७१५१३	२८०७४	४१७३७	१५१७	६९	११६	४३४३९
महिला	७३५२१	२४७५२	४४४८४	३९४९	११६	२२०	४८७६९
रुकुम - पश्चिम							
जम्मा	**१३२७७९**	**४४२९५**	**८२४६३**	**५४००**	**२२४**	**३९७**	**८८४८४**
पुरुष	६३२७६	२३४९५	३८२४२	१३२१	७३	१४५	३९७८१
महिला	६९५०३	२०८००	४४२२१	४०७९	१५१	२५२	४८७०३
सल्यान							
जम्मा	**१९२०४४**	**६०५४१**	**१२१९३७**	**८६३४**	**३२३**	**६०९**	**१३१५०३**
पुरुष	९०८८१	३२८०८	५५५५३	२०८७	१७५	२५८	५८०७३
महिला	१०११६३	२७७३३	६६३८४	६५४७	१४८	३५१	७३४३०
सुर्खेत							
जम्मा	**३३७२७६**	**१०९९१४**	**२१२३३३**	**१२८९१**	**६५४**	**१४८४**	**२२७३६२**
पुरुष	१५८४८३	५९७५७	९५४८१	२४९९	२४८	४९८	९८७२६
महिला	१७८७९३	५०१५७	११६८५२	१०३९२	४०६	९८६	१२८६३६

अनुसूची ४ जिल्लानुसार परिवार संख्या, घरको स्वामित्व तथा घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	घरको स्वामित्व				महिलाको स्वामित्वमा				
		आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य	घर मात्र भएका	जग्गा मात्र भएका	घर जग्गा दुवै भएका	घर जग्गा दुवै नभएका	उल्लेख नभएको
नेपाल	६६६०८४१	५७२८५८६	८५०५६२	३६८०९	४४८८४	१५६३७६	६४३६७५	७८८९१७	४९६६५४८	१०५३२५
कर्णाली	**३६६०३७**	**३४४०७९**	**१९३९३**	**१२९४**	**१२७१**	**३३८३**	**२०००५**	**२२५४४**	**३१०१०४**	**१०००१**
डोल्पा	९३८०	८७६६	५०३	७४	३७	८३	१९८	२७९	८६०२	२१८
मुगु	१२४३०	११५९१	७२७	६३	४९	७५	२१६	३०७	११२७२	५६०
हुम्ला	११२०४	१०६६९	४४२	६७	२६	७७	१७८	२४८	१०२१९	४८२
जुम्ला	२४४२२	२२९११	१३००	१०९	१०२	१९५	१०४८	११५१	२१०९२	९३६
कालीकोट	२६७७०	२५८६७	७५७	७४	७२	१३३	४९४	५०५	२५०२३	६१५
दैलेख	५४५९४	५२६६३	१६२४	११४	१९३	३८४	१७६१	२३९८	४८५३९	१५१२
जाजरकोट	३७४५३	३५९६८	१३१०	१०६	६९	१८३	८६८	१४२४	३३९२७	१०५१
रुकुम - पश्चिम	३७२९०	३५१४९	१९६७	९७	७७	४०८	२४०७	२७७२	३०६७३	१०३०
सल्यान	५४६७२	५२६७५	१७३६	१२२	१३९	५१४	४५१८	३६११	४४८४३	११८६
सुर्खेत	९७८२२	८७८२०	९०२७	४६८	५०७	१३३१	८३१७	९८४९	७५९१४	२४११

अनुसूची ५ जिल्लानुसा परिवारले प्रयोग गरेको खानेपानीको मुख्य स्रोत

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	खानेपानीको मुख्य स्रोत								
		धारा/पाइप (घर परिसर भित्र)	धारा/पाइप (घर परिसर बाहिर)	ट्युबवेल/ हातेपम्प	ढाकिएको इनार/कुवा	खुला इनार/ कुवा	मूल धारा	नदी/ खोला	जार/ बोतल	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	२३०४०१५	१४९०८४६	१९८२१८०	१०२२३५	१४१८५७	२६२०४४	२३८२७	३०८३८८	४५४४९
कर्णाली	**३६६०३७**	**१३०४६५**	**१६२६१९**	**१६३५**	**७५७३**	**९२१०**	**४८६९९**	**४२७६**	**४८०**	**१०८०**
डोल्पा	९३८०	३१७१	४२५२	०	१८	१५२	१४१३	३६३	०	११
मुगु	१२४३०	२१०४	५६७५	०	३	४३	४२४३	३५०	१	११
हुम्ला	११२०४	२२२३	७१५७	२	३	२०	१५५५	८५	०	१५९
जुम्ला	२४४२२	९८८६	१०३२९	०	१५	४४	३८७४	२१४	०	६०
कालीकोट	२६७७०	६२९३	१३५९५	१	४२	२३७	६३६०	२२५	१	१६
दैलेख	५४५९४	१८६७९	२४८०३	०	५३१	१२५४	८९३१	३००	२१	७५
जाजरकोट	३७४५३	१३१५४	१८३१२	०	६४	३८२	५०४४	३५३	२१	१२३
रुकुम - पश्चिम	३७२९०	१५१५७	१८९८६	०	१९	२९९	२६०८	१९५	८	१८
सल्यान	५४६७२	२००२८	२६०५०	०	६९८	१६९७	५३८८	७२३	६	८२
सुर्खेत	९७८२२	३९७७०	३३४६०	१६३२	६१८०	५०८२	९२८३	१४६८	४२२	५२५

\

अनुसूची ६ जिल्लानुसार परिवारले अक्सर (मुख्य रूपमा) खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन र अक्सर (मुख्य रूपमा) बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धन

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	अक्सर (मुख्य रूपमा) खाना पकाउन प्रयोग गरिने इन्धन							अक्सर (मुख्य रूपमा) बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने इन्धन				
		काठ/दाउरा	एल. पी.ग्याँस	बिजुली	गुइठा/गोरहा	बायोग्याँस	मट्टितेल	अन्य	बिजुली	सोलार/सौर्यउर्जा	मट्टितेल	बायोग्याँस	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३३९८३१६	२९४९९९५	३२५७४	१९१५३१	७८४०६	३२९७	६७२२	६१३९१४१	४३९२८२	३८९०७	२०३२	४१४७९
कर्णाली	**३६६०३७**	**३००९६२**	**६१७२७**	**३५३**	**५१०**	**१६२३**	**६४८**	**२१४**	**१८१६७६**	**१७५३०६**	**१७७५**	**१४५**	**७१३५**
सुदुरपश्चिम	५७६७७२	४०५३४०	१४९०१९	१६०७	४४५	१९७२९	२३४	३९८	४६८८०५	९४००६	१६४६	२१०	१२१०५
डोल्पा	९३८०	८०७८	५५७	१	४२९	२३४	१२	६९	५५०२	३७८९	४५	३	४१
मुगु	१२४३०	१११३२	११३२	१४	०	८३	६५	४	४२९३	७८१७	१०१	३	२१६
हुम्ला	११२०४	११०३५	१३३	८	०	१४	८	६	६३४२	४३६८	२३	८३	३८८
जुम्ला	२४४२२	२२०२४	२३०८	१३	०	२३	४४	१०	१६६९३	७५२५	३१	६	१६७
कालीकोट	२६७७०	२४४८७	२०५०	१०	१	१२०	९१	११	६४९४	१९६९४	५३	२	५२७
दैलेख	५४५९४	४८८९१	५२१५	८९	२०	१८५	१७५	१९	१६४२७	३६३९८	५३७	१६	१२१६
जाजरकोट	३७४५३	३३९७०	३२३१	६५	२८	५१	८३	२५	९४७१	२६०७०	२९३	८	१६११
रुकुम - पश्चिम	३७२९०	३३०३१	४०७७	२७	३	१२०	२६	६	२४५८३	१२०३४	१३०	४	५३९
सल्यान	५४६७२	४९०४५	५४२४	१७	२	१०४	६३	१७	२४७७५	२८७०६	३५२	९	८३०
सुर्खेत	९७८२२	५९२६९	३७६००	१०९	२७	६८९	८१	४७	६७०९६	२८९०५	२१०	११	१६००

अनुसूची ७ जिल्लानुसार परिवारले प्रयोग गर्ने चर्पिको प्रकार

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	चर्पीको प्रकार				
		फ्लस भएको (सार्वजनिक ढल)	फ्लस भएको (सेप्टिक ट्यांकी)	साधारण (खाल्टे)	सार्वजनिक	चर्पी नभएको
नेपाल	६६६०८४१	६५३७१०	३६६७७८०	२००५४८०	३२३८१	३०१४९०
कर्णाली	**३६६०३७**	**८१४९**	**२२०२२६**	**१२६७७९**	**१२८७**	**९५९६**
डोल्पा	९३८०	१८५	४२३४	४१३२	७८	७५१
मुगु	१२४३०	२५	३११७	८५११	९२	६८५
हुम्ला	११२०४	५८	१५९२	८८९९	५४	६०१
जुम्ला	२४४२२	३३२	१२६०३	१०७४४	९४	६४९
कालीकोट	२६७७०	१५९	२१६३२	३९५९	९२	९२८
दैलेख	५४५९४	१८९४	२४०५६	२७३२३	२०१	११२०
जाजरकोट	३७४५३	१३२०	२०६२६	१४३३७	१०४	१०६६
रुकुम - पश्चिम	३७२९०	१०३६	२१४९२	१४०७९	१४३	५४०
सल्यान	५४६७२	१४३६	३८८३२	१३२३८	८३	१०८३
सुर्खेत	९७८२२	१७०४	७२०४२	२१५५७	३४६	२१७३

अनुसूची ८ जिल्लानुसार कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

क्षेत्र	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेकोजग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर.)	एक प्रकारको स्वामित्व						एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	
			परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने		अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने		अन्य प्रकारको उपभोग अन्तरगत			
			परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
नेपाल	३९९९३००	२२१००००	३२५२५००	१६९३३००	५३९००	२८५००	७५००	२२००	६८५३००	४८६०३०
कर्णाली प्रदेश	**३०२६४०**	**११७४१०.९**	**२८१०१७**	**१०६८६२.७**	**५५२**	**१३०.१**	**४६**	**९.९**	**२१०२५**	**१०४०८.२**
डोल्पा	८३७३.५	२६१२.३	८२९३.६	२५५८.२	०.०	०.०	०.०	०.०	७९.९	५४.१
मुगु	१०९२८.८	५५५६.०	१०१४७.७	५१२८.१	९.८	०.६	०.०	०.०	७७१.३	४२७.३
हुम्ला	९७०६.६	४३०५.३	९१८७.२	४०२२.५	०.०	०.०	०.०	०.०	५१९.४	२८२.९
जुम्ला	२१५४८.०	६८९७.१	१९५४४.२	६००१.२	८२.३	१४.७	०.०	०.०	१९२१.५	८८१.२
कालीकोट	२४४३२.१	८८८६.५	२१०२९.९	७४३५.७	११.०	०.२	०.०	०.०	३३९१.२	१४५०.६
दैलेख	४९६४६.२	१९७५७.९	४४०६४.४	१७१४५.७	९२.१	१२.३	०.०	०.०	५४८९.७	२५९९.९
जाजरकोट	३३४३१.४	१२५७२.६	३१५१७.५	११६८१.४	५०.१	७.४	१४.५	४.४	१८४९.३	८७९.४
रुकुम पश्चिम	३२७७२.७	१२२३९.८	३२१३१.१	११९५५.४	२४.८	३.३	०.०	०.०	६१६.९	२८१.१
सल्यान	४९२७३.८	२०४४४.३	४७७५६.३	१९५९९.२	५६.४	२०.८	०.०	०.०	१४६१.१	८२४.४
सुर्खेत	६२५२६.४	२४१३९.२	५७३४५.३	२१३३५.४	२२५.४	७१.०	३१.२	५.५	४९२४.६	२७२७.३

अनुसूची ९ जिल्लानुसार कृषिचलनले चलन गरेको जगगाको उपयोग

क्षेत्र	कृषक परिवारको जम्मा संख्या	कृषक परिवारले चलन गरेकोजगगाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)	जम्मा खेतीयोग्य जग्गा		अस्थायी बाली लागेको जग्गा		अन्य खेतीयोग्य जग्गा		स्थायी बाली लागेको जग्गा		स्थायी चौरचरन, निजि बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	
			परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	११७४१०.९	३००९२३	९६९३३.८	३००७९०	९२०४९.३	५०३०७	४८८४.५	७७२१८	५६६५.५	३०२६४०	१४८१२
डोल्पा	८३७३	२६१२.३	८३६०	२३९०.९	८३६०	२३५७.२	३६१	३३.७	१२४२	७३.५	८३७३	१४८
मुगु	१०९२९	५५५६.०	१०९११	४८९९.८	१०९११	४६३१.९	१९७४	२६७.९	२७५२	२३३.४	१०९२९	४२३
हुम्ला	९७०७	४३०५.३	९६८५	३८३९.४	९६८५	३६६९.३	२०१४	१७०.१	१९६२	१६३.४	९७०७	३०३
जुम्ला	२१५४८	६८९७.१	२१५२४	५०८७.२	२१५१०	४७३५.३	४४६७	३५१.९	१५१८५	१३३२.०	२१५४८	४७८
कालीकोट	२४४३२	८८८६.५	२४३९३	७५१३.८	२४३९३	६९०१.०	४४९१	६१२.८	७९९९	६०५.०	२४४३२	७६८
दैलेख	४९६४६	१९७५७.९	४९१३४	१६३९३.९	४९१२२	१५६९९.९	७२९८	६९४.०	९९२३	५१७.१	४९६४६	२८४७
जाजरकोट	३३४३१	१२५७२.६	३३३८५	१०७३६.७	३३३६४	१०१४७.६	६५४५	५८९.१	७९०५	५०८.०	३३४३१	१३२८
रुकुम पश्चिम	३२७७३	१२२३९.८	३२६७३	९३०८.९	३२६७३	८८२२.५	६१९५	४८६.५	५३५९	४५०.१	३२७७३	२४८१
सल्यान	४९२७४	२०४४४.३	४८९०१	१६५४५.४	४८९०१	१५५८४.०	९८३१	९६१.४	१०३०१	९१६.९	४९२७४	२९८२
सुर्खेत	६२५२६	२४१३९.२	६१९५८	२०२१७.८	६१८७१	१९५००.६	७१३१	७१७.२	१४५९०	८६६.०	६२५२६	३०५५

अनुसूची १० जिल्लानुसार पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या र कृषक परिवार

विवरण/क्षेत्र			कर्णाली प्रदेश	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालीकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
कृषक परिवारको जम्मा संख्या			३०२६४०	८३७३	१०९२९	९७०७	२१५४८	२४४३२	४९६४६	३३४३१	३२७७३	४९२७४	६२५२६
पाल्तु चौपाया	पशु चौपाया पाल्ने कृषक परिवारको जम्मा संख्या		२७२६०३	७१९७	९८४७	८६५२	१७६२९	२२३३१	४६८४५	३०७७१	२९८६३	४५८४६	५३६२२
	गाई/गोरु	कृषक परिवार संख्या	२१६७९९	५२७२	९३४७	८००५	१७०१८	१९५१६	३८५००	२६६६३	१९२०३	३६८९९	३६३७५
		गाई/गोरु संख्या	६५८३७०	२३२५०	३७७५०	३८७१४	६३११३	६३४५३	१००७५०	९४७१९	३९८००	१००८११	९६००९
	राँगा/भैंसी	कृषक परिवार संख्या	८६९६७	१०३	२०२४	९७५	१०६५	९२९४	२१९९९	११८४४	१६३३२	९४०६	१३९२५
		राँगा/भैंसी संख्या	१६४११७	२८४	३८१५	२३२१	१७७३	१८२६४	३७९५६	२४३२५	३०३४८	१७५८९	२७४४२
	बाखा/च्याङ्ग्रा	कृषक परिवार संख्या	१८६७३३	२७४३	२५९७	२००६	४८१९	८८४१	३६३०९	१९३२४	२४०७८	४१८६६	४४१४९
		बाखा/च्याङ्ग्रा संख्या	१२७२५८१	५१३५६	३५९९४	३७२४४	३८४१७	५९२५९	२१०९१२	१५८८५५	११७५६५	२८३५१९	२७९४६०
	भेंडा/भेंडी	कृषक परिवार संख्या	२८६२१	१०४१	८७४	७२४	१८०१	८३७	२०४	२३४५	७१६९	१०५४१	३०८५
		भेंडा/भेंडी संख्या	२०३८५०	२०३५३	२९५०८	१७६९४	५३८९५	१३९६६	३४०६	१५९८२	१६२३६	२४९३६	७८७४
	सुगुँर/बंगुर	कृषक परिवार संख्या	६२९३	८८	१३८	९७	४५	१६०	३५५	१७३	२२०	१३९२	३६२५
		सुगुँर/बंगुर संख्या	१५८९३	२६३	३५२	१९५	४६९	४०५	१२५३	५००	५७४	३७५४	८१२८
	अन्य पशु	कृषक परिवार संख्या	७०९६	१३२८	९०८	१७०१	११३३	६६६	५१	४७१	५१३	१२५	२००
		अन्य पशु संख्या	२९१६१	११५८५	२७९४	५८३७	४२७२	१९३०	१०३	११३६	७२१	२५०	५३४
पाल्तु पन्छी	कुखुरा	कृषक परिवार संख्या	१६३३७३	८११	२७५८	४२८७	४०९९	७६५३	२५७८१	१७९५०	२२८६१	३७९९२	३९१८१
		कुखुरा संख्या	२१३६९४०	३९२२	१५४४२	२४०३२	२८२२२	११८५६६	२७८९९०	१७१६३९	२८९६८३	४८१२७७	७२५१६७
	अन्य पन्छी	कृषक परिवार संख्या	९४७७	४१३	२८८	५३	१५३१	४३४	४४२	४४३	१३४३	२५१७	२०१३
		अन्य पन्छी संख्या	५००३९	१२८२	१०६०	१२३	५४००	१६७४	३६८८	१५४१	४९९५	१८०३१	१२२४५

अनुसूची ११ जिल्लानुसार पाल्तु कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या						
		खाद्यान्न बाली	तरकारी बाली	फलफूल बाली	नगदे बाली	पशुपालन	पन्छीपालन	अन्य
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	२८५८१९	९७४४	१०५६	४९०	४०७७	४७२	९८२
डोल्पा	८३७३	८०७४	१६४	८९	०	३७	०	९
मुगु	१०९२९	१०६९९	१३९	३१	०	३६	०	२४
हुम्ला	९७०७	९५६३	७१	०	०	५४	०	१८
जुम्ला	२१५४८	२०८९५	२६९	९४	१३	२६६	१०	०
कालीकोट	२४४३२	२३७९५	३३९	४१	०	१७३	२७	५८
दैलेख	४९६४६	४७६२४	८७२	१२८	९२	७५७	१६	१५७
जाजरकोट	३३४३१	३२९४५	२१३	६९	०	४५	१५	१४४
रुकुम पश्चिम	३२७७३	३१६५५	५६७	१०	१०	३८९	०	१४१
सल्यान	४९२७४	४४२६७	२९०२	५१८	३४७	९६७	४४	२३०
सुर्खेत	६२५२६	५६३००	४२०८	७५	२८	१३५४	३६०	२०१

अनुसूची १२ जिल्लानुसार कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषि चलनको अवस्था तथा परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या

जिल्ला	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत		कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार संख्या	परिवारलाई खान नपुग्ने अवधि अनुसार कृषक परिवार संख्या			
		कृषि	गैर कृषि		१ देखि ३ महिना	४ देखि ६ महिना	७ देखि ९ महिना	१० देखि १२ महिना
कर्णाली प्रदेश	३०२६४०	२५४१३३	४८५०७	२१०३८६	६२६६२	१०७९८९	३३६२४	६१११
डोल्पा	८३७३	६९७०	१४०४	७२७७	४४५८	२३९४	४१५	९
मुगु	१०९२९	१०२८१	६४८	७८२१	३३०५	३९८९	४४०	८७
हुम्ला	९७०७	८८४८	८५९	७१००	१९७०	४६३९	४७१	२१
जुम्ला	२१५४८	२०१०४	१४४४	१४०३७	५८४४	६६२३	१४३७	१३३
कालीकोट	२४४३२	२११५३	३२७९	१९३८१	३४३८	१०४०९	४७७५	७६०
दैलेख	४९६४६	४००३१	९६१५	३९१०९	१०६३३	१९०५४	८०३६	१३८६
जाजरकोट	३३४३१	३०२४०	३१९१	२३१५९	८३०१	११५२५	३०५७	२७५
रुकुम पश्चिम	३२७७३	२९२४४	३५२९	२३८०६	८३२३	१३४३३	१७४७	३०३
सल्यान	४९२७४	३९११०	१०१६४	३३३१७	८५०३	१६७७२	७१२२	९२०
सुर्खेत	६२५२६	४८१५३	१४३७३	३५३७८	७८८६	१९१५१	६१२४	२२१७

अनुसूची १३ जिल्लानुसार जलवायु परिवर्तन बारे जानकारी राख्ने र कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभावअनुसार कृषक परिवार संख्या

विवरण/क्षेत्र		कर्णाली प्रदेश	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालीकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	८३७३	१०९२९	९७०७	२१५४८	२४४३२	४९६४६	३३४३१	३२७७३	४९२७४	६२५२६
जलवायु परिवर्तन बारे थाहा हुने कृषक परिवार संख्या		१४६३६९	२४४५	६९४९	५७१६	१७६०३	१३१६२	२४९७६	१६६१८	१४७१७	२०६५२	२३५३१
कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभाव उल्लेख गर्ने कृषक परिवार		१३५३८४	२३६९	६५०२	५५०७	१७४३२	१२७४९	२२०१७	१५०३०	१४०४२	१७९७९	२१७५७
कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुऱ्याएको प्रभावअनुसार कृषक परिवार संख्या	उत्पादनमा कमी	११४९९५	१९५७	५३९५	४९९२	१५६५५	११३२७	१८३५२	१२९९०	१२६०५	१३७९४	१७९२९
	उत्पादनमा बृद्धि	१९८२८	२१९	४२६	८४१	४७६८	२२५५	३२८८	२७८६	१४१८	१५४९	२२७८
	फल/फसलको आकारमा परिवर्तन	३८०५६	७०३	१२२३	२५९१	८८६२	२९२९	५१२९	४१६८	३६९५	३०४९	५७०८
	स्वादमा परिवर्तन	३१९६०	५८१	८०७	१८२४	७४५१	३३०९	४७७६	४४४५	३०९८	१५६८	४१०१
	बाली लगाउने समयमा फरक	६०१०२	६४५	१४३४	३१४६	८४१८	४७५२	९४३६	७२२१	७९६८	६३६२	१०७२०
	धेरै वा कम वर्षा	७०३६९	१५८१	२२९१	४३८४	९४८२	७४५४	९६९६	९०९३	४९३४	८५१५	१२९३८
	रोग/ किराको प्रकोपमा बृद्धि	७१४२६	२०८	१४२१	३६३८	८१३२	५९३३	१२०६३	७६०८	९९४३	९६५४	१२८२७
	ब्रिडिङ समयमा परिवर्तन	६७०६	१८	८७	५४१	१४३६	६३६	७७३	११६६	४४४	२६१	१३४३
	प्रजातिको लोप/ उत्थान	७३३६	४०९	११०	६१७	१२५४	५६०	७९०	९९०	८९३	२२१	१४९०
	अन्य	१०५	०	०	०	०	१७	२३	०	५०	०	१६

अनुसूची १४ जिल्लानुसार विभिन्न अस्थायी बालीको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	खाद्यान्न बाली		कोसे/दाल बाली		कन्दमूल बाली		तेल बाली		तरकारी बाली		अन्य अस्थायी बाली	
	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
कर्णाली प्रदेश	२९७४६०	१३३३५५.३	१५२३९३	१२३४७.४	१४१३३८	७२६१.१	७००६५	४६२१.७	८१४७५	३३११.८	१०९०३३	४३५८.७
डोल्पा	८२०४	१७३३.८	३१२१	२१२.९	५७२९	४०७.५	३२५	४४.०	१२१३	६९.१	१०६०	५५.३
मुगु	१०७७७	४८६१.७	७४३५	८६६.०	६३४२	५२९.७	३२४	१७.९	१७३४	६७.४	३५९१	१२६.३
हुम्ला	९६१८	३८६६.६	५३७४	४३५.७	५५७५	२९०.३	४३८	२३.३	२१९०	८२.५	२२२१	६९.०
जुम्ला	२१२१४	३९३७.०	१६६५६	१२५३.१	१४९७८	७८३.६	१२००	३५.४	६७५६	६२.८	७७०२	७६.४
कालीकोट	२४१३२	११२६६.३	१०७८९	७००.१	१२०३०	५२०.५	४०८	१५.६	१०२००	२३५.९	१४८६२	३९१.३
दैलेख	४८६८०	२४८७२.६	१२८५९	१०८२.६	१६१७५	१०४१.३	६६०२	५४९.५	४९३७	३२८.८	५१९५	२४५.७
जाजरकोट	३३२७१	१६००५.२	१६४४१	११३८.७	१२६८३	५७६.७	९८४२	६३९.४	६९७२	१८९.७	११५४२	३६६.०
रुकुम पश्चिम	३२४३८	१४०९२.०	१८२००	८८०.४	१३४२०	५९३.२	११६१०	५५५.२	५२२४	२४८.८	९७३४	४४९.१
सल्यान	४८६०२	२२५३५.१	२६४००	२९६४.२	२०२६९	१२५०.८	१६९०२	१३६७.५	११७०१	८५२.५	१७४५९	९९२.९
सुर्खेत	६०५२४	३०१८५.१	३५११८	२८१३.९	३४१३५	१२६७.५	२२४१७	१३७३.७	३०५४८	११७४.३	३५६६७	१५८६.७

अनुसूची १५ जिल्लानुसार मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	धान		गहुँ		मकै		कोदो		जौ/उवा		फापर	
	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)	परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टर)
कर्णाली प्रदेश	१७२६९८	२९२४०.६	२६१६६७	५१०२५.७	२५३६५६	४००८३.५	६८१३५	५६२६.६	७३४३१	५८०१.१	१२४१३	९६७.१
डोल्पा	४७०	३१.३	३३०५	३३०.८	५६२९	४२४.२	२०१५	११५.१	२६६६	४३७.८	३०७०	३४८.७
मुगु	७२२४	१२०६.४	७९००	१४१५.१	४१७३	२५८.०	८१४६	१०१०.८	५०२६	५८८.१	१२८१	८०.५
हुम्ला	६१४१	७९६.१	७०५३	९६२.६	५१५५	३५९.५	७२४१	६६१.९	६११५	५०३.४	४६१६	३६५.१
जुम्ला	११९०६	८२९.७	१५३५२	१२५३.०	१२२५४	६७१.७	६७९६	२७९.८	१२३०९	७७९.७	२३८५	११०.२
कालीकोट	१९६१६	२५३७.६	२३४०५	४९७६.५	१८७४२	२४३१.३	८४३२	६३७.०	८४२७	६६७.४	२५९	१४.०
दैलेख	३२९८८	५७०२.७	४७३२६	९७५८.३	४७३२६	८०२२.०	९१११	७८६.४	७५८४	५९०.८	४०	२.७
जाजरकोट	१७३८१	२३६६.०	३१६५५	६१४१.५	३२०४३	५८२३.७	११४८६	९७६.६	९०६२	६७८.६	२२३	११.२
रुकुम पश्चिम	११०७८	१६०१.७	३१२१७	६००६.४	३१०९१	५८४६.५	२४५०	११५.३	७८९७	४९४.३	३३८	२७.५
सल्यान	२४९२७	४७३७.३	४२८२२	८८४०.९	४५२२७	७४९१.९	८१३१	७२१.७	९३७५	७२७.५	१५७	६.३
सुर्खेत	४०९६५	९४३१.८	५१६३२	११३४०.५	५२०१६	८७५४.८	४३२७	३२१.९	४९६९	३३३.५	४३	०.९

अनुसूची १६ कर्णाली प्रदेशको जिल्लानुसार स्वास्थ्य सुचकहरू

कार्यक्रम सुचक	कर्णाली प्रदेश			आ व २०८०/८१ जिल्ला अनुसार									
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
स्वास्थ्य सस्थाको संख्या													
सार्वजनिक अस्पताल	२५	३२	३५	१	२	२	१	७	५	४	६	३	४
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१४	१३	११	०	१	०	१	०	२	१	१	२	३
स्वास्थ्य चौकी	३३३	३३१	३२९	२३	२४	२६	२९	२७	५४	३०	२५	४४	४७
आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	२६८	३००	३१४	२०	२२	८	२१	४८	२५	४४	४४	३२	५०
सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	१०८	११५	१२९	६	१५	१७	५	९	१६	१६	२	११	३२
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	२६	३०	३२	०	०	०	१	०	५	०	११	५	१०
प्रतिवेदन अवस्था													
सार्वजनिक अस्पताल	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१००	१००	१००	-	१००	-	१००	-	१००	१००	१००	१००	१००
स्वास्थ्य चौकी	१००	१००	९९.९	१००	९९.७	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००
आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००
सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई	१००	१००	१००	-	-	-	१००	-	१००	-	१००	१००	१००
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००
गाउँघर क्लिनिक (PHCORC)	७८.४	८१.४	८९.२	७४.३	२७.५	२१.७	८९.९	७०.१	९५.३	९३.५	९१.२	९४.१	९७.२
खोप क्लिनिक (EPIC)	९४.१	९२.१	९५.७	८१.३	९५.३	८९.२	८७.६	९९	९५.४	९९.८	९९.९	९८.९	९७.४
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका (FCHV)	८९.७	९२.५	९४.२	७१.२	७२.२	८१	९६.३	९४.१	९७.३	९८.७	९५.७	९९.५	९९.३
खोपको अवस्था प्रतिशत													
१ वर्ष मुनिका विसिजि खोप लगाउने बालबालिकाको %	९१.८	९०.७	८२.७	८०.४	७९.६	८४.९	९०.१	६४.९	६६.४	७९.३	८५.३	८०	१०३.७
१ वर्ष मुनिका डिपिटी तेस्रो खोप लगाउने बालबालिकाको %	९४.१	८८.६	८७.२	८५.८	९४.६	९६	९५	६९.७	७७.१	८५.४	९३.४	९०	९४.५
१ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो पहिलो मात्रा खोप पाएको %	९५	८६	९०.१	८७.१	८७.४	१०१.१	९६.७	७३.१	७७.१	८३.९	९७	९२.८	१०३.४
१२ देखि२३ महिना सम्मका	८९.१	८७.७	९०.६	९०.१	८७.४	९५.२	९७.८	७४	७६.२	८५.७	१०२.७	९२.६	१०२.८

कार्यक्रम सुचक	कर्णाली प्रदेश			आ व २०८०/८१ जिल्ला अनुसार									
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
बालबालिकाहरुले दादूरा रूबलो दोश्रो मात्रा खोप पाएको %													
१२ देखि २३ महिना सम्मका जापानिज ईन्सफलाईटिस खोप लगाउने	९५.५	८६.७	९०.७	८६.६	८८.५	९५.५	९८	७१.३	७७	८७	१०५.२	९६.४	१००
१ वर्ष मुनिको रोटा दोस्रो खोप लगाउने	८७.२	८८	८७	८७.९	९१.२	८८.८	९३.७	६८.७	७७	८५.९	९२.३	८८	९७.१
TD2 & TD2+ खोप पाएका गर्भवति महिलाको	६६.३	६५.२	६१.८	६३.९	६३.९	६४.६	७०.२	५१.३	५५.४	६३.१	५३	६०.२	७३.२
पोषणको अवस्था %													
०- ११ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनगमन %	११९.४	११३.१	१०२.६	१२६.५	१०९.९	१११.६	९२.२	८५.२	८५.५	९३.६	१०८.६	१०७.१	१२१
०-२३ महिनाका बालबालिकाहरुको वृद्धि अनुगमन गरेका नया बालबालिका मध्य कम तौल हुने बालबालिकाको %	४.१	३	२	०.९	४.३	१.७	२.१	२.१	३.५	१.४	१.७	१.७	१.४
गर्भाअवस्थामा १८० आईरन चक्की पाउने महिलाको प्रतिशत	७२.४	७७	६९	५४.९	७६.४	७०.८	६९.४	६१	५१.२	५७.३	६९.७	१०५.४	७०.१
भिटामिन ए प्राप्त सुत्केरी महिलाको प्रतिशत	९०	९७	९७.४	१००	९७.१	९२	१०२.४	१००.२	९९.४	८४.३	९६.७	९९.३	१००
नवजात शिशुको एकिकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम (IMNCI)													
२ महिना मुनिका दर्ता भएका बिरामी मध्ये PSBI को %	२०.६	१६.९	२५.१	३२	४.४	४.१	१०.४	१३.९	८.४	१८.२	८.२	१५.६	३३.८
PSBI भएका बच्चाहरुले Gentamicin को पुरा मात्रा पाएको %	७५.४	८८.६	७१.५	६२.५	१४.३	१००	६३.६	९४.६	५५.३	७७.६	६४.६	६०.६	७१.९
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा स्वासप्रश्वासको (ARI) को Incidence(प्रति हजारमा)	४२५	४०६	८९५.१	७२२.१	६०७	१००८.६	१३७७.३	९३९.८	९९१.१	७५५.१	८७७.३	८१५.८	८५५
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा pneumonia	८५.७	७३.६	६९.८	६६.१	१२८.१	१२६.१	६६.६	१०३.५	४४.४	५७.२	८०.२	४८.२	७०.७

कार्यक्रम सुचक	कर्णाली प्रदेश			आ व २०८०/८१ जिल्ला अनुसार									
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
को Incidence दर (प्रति हजारमा)													
पाचँ बषमुनिका बच्चाहरुमा झाडापखालाको incidence rate (प्रति हजारमा)	२१६	२१६	२५०.६	४४१.४	२८८.६	५४२.४	२८१.४	३०५.९	१८२.४	२६५.४	३३४.४	२०१.७	१८०.३
झाडापखाला भएको मध्ये जिङंक ORS बाट उपचार गरिएको प्रतिशत	९४.८	९७.३	९८.९	९५.८	१००.३	१००	९४.६	९९.३	९८.७	१००	९८.८	१००	९९.५
आमा सुरक्षा कार्यक्रम (%)													
स्वास्थ्य सस्थामा कम्तिमा एकपटक गर्भ जाच गराउने महिलाको %	१२१.२	११८.३	१२१.२	९२.९	११४.२	१११.७	११३	१४५	१००.४	९५.६	१५३.८	१३४	१२९.२
स्वास्थ्य सस्थामा चार पटक प्रोटोकल अनुसार गर्भ जाच गराउने महिलाको %	७२.३	८५	७६.७	६२.७	९४	७१.८	९१.६	६८.४	५५.२	५८.३	९३.३	१०६.७	७६
सस्थागत सुत्केरी %	६९.८	८३.४	७२	५७.१	६६.८	७०.३	७३.१	५६.९	६२.६	५५.३	७९	६२.६	१००.४
२० वर्ष मुनिको सुत्केरी %		२१.६	२०.७	१९	२२.२	१२.५	१५	११.९	२१	३०	२६.३	२३.४	१८.८
चार पटक उत्तर प्रसुति जाच प्राप्त गर्ने नवजात शिशुको प्रतिशत		४१.३	४५.५	४६.२	४३.७	५४.७	५२.७	३८.९	४४.२	५०.९	३६.७	५३.८	४२.३
शल्यक्रिया C/S बाट सुत्केरी हुने प्रतिशत	६.६	७.९	८.७	६.४	०.९	१.६	१०.८	२	४	१.६	७.८	३.६	१८.६
परिवार योजना कार्यक्रम													
परिवार नियोजन प्रयोग दर (CPR)	३१.४	३०.२	२८.४	२९.२	३४.८	२०.८	१६.२	२२.४	२९.३	२२.३	१९.४	३४	३५.६
आधुनिक साधनका नया प्रयोगकर्ता दर	१२.५	१०.७	१०.९	१४.९	१६.३	१४	११.४	११.३	८.५	१३.३	११.८	७.२	११.१
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका													
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको संख्या	५१२५०	५१२१२	५०८१२	२४४४	२३९१	२९८८	६५७८	३५४७	९८३७	३२६४	२९५२	५०७०	११७४१
आमा समुहको वैठक सम्पन्न भएको प्रतिशत	९६.७	९५.४	९५.६	७४	७९.५	८४.५	१००.७	९९.५	९३.४	९२.९	९३	९७.३	१०२
मलेरिया र कालाजार													
वार्षिक रक्त नमुना संकलन दर प्रति १००	१.४	२.१४	३	१.५	१.४	१४.८	०.५	२.६	१.२	१.१	४.२	१.४	५.१

कार्यक्रम सुचक	कर्णाली प्रदेश			आ व २०८०/८१ जिल्ला अनुसार									
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	डोल्पा	मुगु	हुम्ला	जुम्ला	कालिकोट	दैलेख	जाजरकोट	रुकुम पश्चिम	सल्यान	सुर्खेत
वार्षिक परजीवी घटनाको दर (API) प्रति हजार जनसंख्या	०.०४	०.०२	०.०२१	०	०.०१५	०.०३६	०	०.००७	०.००८	०	०	०	०.७१
जम्मा कालाजार भएका संख्या	११२	६८	३८	३	१	२	०	१३	५	१	१	२	१०
क्षयरोग													
सबै खाले टीबी केशमा Case notification rate (CNR)	९७.३	९१.३	१०१.१	९२.३	५९.४	४८.१	७८.२	७४.२	७७.३	७४.६	१२०.५	११३	१४२.७
क्षयरोगको उपचार सफलता दर	९०.९	९३.२	९३.६	९७.४	८३	८५	९३.४	९८.२	९६.३	९५.३	९७.६	८९.४	९३.१
कुष्ठरोग													
नया विरामीको दर Case detection rate	४	४.२	४.७	०	९.१	३.६	३.४	४.१	२.४	५.३	७.६	४.७	५.२
कुष्ठरोगको प्रचलन दर Prevalence rate (PR) प्रति दश हजार	०.४९	०.५३	०.४७	०	०.९१	०.३६	०.३४	०.४१	०.२४	०.५३	०.७६	०.४७	०.५२
एचआईभि एड्स													
एचआईभि परिक्षण	१२०९०	१७२४९	७२९०	०	०	८४४	०	१३७२	३८३	७९४	२४७१	९२५	५०१
परिक्षण गरिएका मध्ये नया एचआईभि पोजिटिभको संख्या	७०	५६	४०	०	०	०	०	५	८	०	२	०	२५
एचआईभि पोजिटिभ एआर टी म	६९०	७१३	७१५	०	०	०	०	४३	२२२	०	६६	३२	३५२
जम्मा जनसंख्या मध्ये वहिरंग सेवा लिनेको प्रतिशत	१०५	८७.७	१२६	१०१.८	९६.६	१५१.७	१३८.५	१०५	९९.२	९४.१	१७३.८	९४.३	१६१.७
औषत अस्पताल बसाई दर	३	३.१	३.३	२.५	२.८	२.९	४.९	२.३	२.६	२.४	३	२.६	३.४

अनुसूची १७ कर्णाली प्रदेशका स्थानिय तहहरूको केन्द्रको आक्षांश देशान्तर क्षेत्रफल र सम्पर्क ठेगाना

जिल्ला	स्थानिय तह	गा.पा./न.पा.	स्थानिय तहको केन्द्र(Centroid)को		क्षेत्रफल वर्ग कि. मि.	ईमेल ठेगाना	सम्पर्क नं
			आक्षांश (Longitude)	देशान्तर (Latitude)			
कालीकोट	शुभ कालिका	गाउँपालिका	२९.०७९७६	८१.६३०१८	९७.३४	ito.kalikamunkalikot@gmail.com	९८५१२०४९३५
कालीकोट	खाडाचक्र	नगरपालिका	२९.१५०२०	८१.६७५८६	१३३.३२	info@khandachakramun.gov.np	०८७–४४००१२
कालीकोट	महावै	गाउँपालिका	२९.०४४६४	८१.८५५९८	३२२.१५	mahawaimun@gmail.com	९८५८०५०५३७
कालीकोट	नरहरीनाथ	गाउँपालिका	२९.२१५२७	८१.५३४०२	१४३.८९	nnthrminformationofficer@gmail.com	९८४८३२०१७४
कालीकोट	पचालझरना	गाउँपालिका	२९.२४९७८	८१.७२१६८	१६६.९६	ito.pachaljharanamun@gmail.com	९८५८३२२०७१
कालीकोट	पलाता	गाउँपालिका	२९.३५०२२	८१.८४१५२	३१८.९२	ito.palatamun@gmail.com	९८५८३२०८३८
कालीकोट	रास्कोट	नगरपालिका	२९.२७२७२	८१.६४६००	५९.७५	info@raskotmun.gov.np	९८५८०२२४५६
कालीकोट	सान्नित्रिवेणी	गाउँपालिका	२९.२८४४०	८१.५९१२९	१३६.७४	ito.strm@gmail.com	९८५८३२०१३६
कालीकोट	तिलागुफा	नगरपालिका	२९.१४५८६	८१.८५७५४	२६२.६३	tilagufamun.gov.np	९८५८३२००५४
जाजरकोट	कुशे	गाउँपालिका	२८.८७८०६	८२.१३८६९	२७४.०४	info@kushemun.gov.np	०८१–६९५०६०
जाजरकोट	छेडागाड	नगरपालिका	२८.७४८३२	८२.०२८४६	२८४.२७	info@chhedagadmun.gov.np	९८४८३८४०८४
जाजरकोट	जुनिचादे	गाउँपालिका	२८.८९६२३	८१.९८१००	३४६.२९	junichanderuralmun@gmail.com	९८६६२०७९६३
जाजरकोट	नलगाड	नगरपालिका	२८.८७८५७	८२.३७६००	३८७.५४	ito.nalgaadmun@gmail.com	९७५८००३५०२
जाजरकोट	बारेकोट	गाउँपालिका	२८.९९४६१	८२.२८६७१	५७७.६४	barekotrm@gmail.com	९८५८०८०८१०
जाजरकोट	भेरी	नगरपालिका	२८.६९७३१	८२.१६४८८	२१९.८२	bherimun@gmail.com	०८९–४३०००२
जाजरकोट	शिवालय	गाउँपालिका	२८.६८५३६	८१.९२६५३	१३४.३०	info@shibalayamun.gov.np	९८५८०८४५२२
जुम्ला	कनकासुन्दरी	गाउँपालिका	२९.४१८४४	८२.०६०६४	२२५.४४	ito.kankasundarimun@gmail.com	९८४८०८३४१६
जुम्ला	गुठीचौर	गाउँपालिका	२९.१९७०८	८२.३६८९९	४२७.११	info@guthichaurmun.gov.np	९८५८३९०१५०
जुम्ला	चन्दननाथ	नगरपालिका	२९.२९५०५	८२.१५४१०	१०२.०६	info@chandannathmun.gov.np	०८७–५२००११
जुम्ला	तातोपानी	गाउँपालिका	२९.१३५९४	८२.१२२११	५२५.६९	info@tatopanimun.gov.np	९८४९३३७७१२
जुम्ला	तिला	गाउँपालिका	२९.१८६५३	८१.९८६४७	१७५.५३	info@tilamun.gov.np	९८४८८४५७१६
जुम्ला	पातारासी	गाउँपालिका	२९.३५८९४	८२.३८७०७	८१४.२७	info@patarasimun.gov.np	९७५८९०१२३२
जुम्ला	सिंजा	गाउँपालिका	२९.३४३२४	८२.०२९४८	१५३.३२	info@sinjamun.gov.np	९८५८३२२०१०
जुम्ला	हिमा	गाउँपालिका	२९.२७४१६	८१.९३४९०	१३२.३५	ito.himamun@gmail.com	९८५८३२०७११
डोल्पा	काईके	गाउँपालिका	२८.९०५०१	८३.०४९०७	४६६.७१	ito.kaikemun@gmail.com	९८००५९८८०६
डोल्पा	छार्का ताङसोङ	गाउँपालिका	२८.९७९१३	८३.३६९५७	१९६५.५२	ito.chharkatangsong.gov.np@gmail.com	८७५५००६३
डोल्पा	जगदुल्ला	गाउँपालिका	२९.२४०३४	८२.६४८४९	७७७.७८	info@jagdullamun.gov.np	९८५८३२०६२०

जिल्ला	स्थानिय तह	गा.पा./न.पा.	स्थानिय तहको केन्द्र(Centroid)को		क्षेत्रफल वर्ग कि. मि.	ईमेल ठेगाना	सम्पर्क नं
			आक्षांश (Longitude)	देशान्तर (Latitude)			
डोल्पा	ठुली भेरी	नगरपालिका	२८.९३१९३	८२.८६८८५	४५८.३५	ito.thulibherimun@gmail.com	०८७–५५१०१३
डोल्पा	डोल्पोबुद्ध	गाउँपालिका	२९.२७४०६	८३.२६७१५	११८०.१२	info@dolpobuddhamun.gov.np	८७५५००४६
डोल्पा	त्रिपुरा सुन्दरी	नगरपालिका	२९.०२२२९	८२.७५१७३	३९३.६२	info@tripurasundarimundolpa.gov.np	९८६८३०११७१
डोल्पा	मुड्केचुला	गाउँपालिका	२९.०५०४२	८२.५१२७६	२५०.१४	info@mudkechulamun.gov.np	९८५८३९०१००
डोल्पा	शे फोक्सोन्डो	गाउँपालिका	२९.३८२०५	८२.९६७२४	२४५४.४३	ito.shephoksundomun1@gmail.com	०८७–५५०१६२
दैलेख	आठविस	नगरपालिका	२९.०२३५२	८१.४९२५५	१६८.०४	aathabismun@gmail.com	०८९–६९०४७५
दैलेख	गुरास	गाउँपालिका	२८.७०६२४	८१.६८५१४	१६४.८३	guras.rmp@gmail.com	९८५८०२०१४४
दैलेख	चामुण्डाविन्द्रा	नगरपालिका	२८.९३४६३	८१.५६०४०	९०.६२	ito.chamundabindrasainimun@gmail.com	९८५८०३८१७८
दैलेख	ठाँटीकाध	गाउँपालिका	२९.००२००	८१.५५२६८	८८.२४	ito.thatikhandhmun@gmail.com	९८४३२६८७८५
दैलेख	डुङ्गेश्वर	गाउँपालिका	२८.७४८४६	८१.७२१०४	१०५.२२	info@dungeshwormun.gov.np	९८५८०३९७२४
दैलेख	दुल्लु	नगरपालिका	२८.८३१७२	८१.६०८३७	१५६.८१	dullumun@gmail.com	०८९–४११०३८
दैलेख	नारायण	नगरपालिका	२८.८६१८४	८१.७४०८६	११०.६६	ito.narayanmun@gmail.com	०८९-४१०१३५
दैलेख	नौमुले	गाउँपालिका	२८.९३११२	८१.८२४६३	२२८.६५	naumulegapa@gmail.com	९८१५४४३६६६
दैलेख	भगवतीमाई	गाउँपालिका	२८.७९२६७	८१.८३२३२	१५१.५६	rmp.bhagawatimai@gmail.com	९८५८०२०७९९
दैलेख	भैरवी	गाउँपालिका	२८.९५२३९	८१.६४४६५	११०.४९	bhairabirm@gmail.com	९८५८०६८२६८
दैलेख	महावु	गाउँपालिका	२८.९४८२५	८१.६९५१७	११०.८३	info@mahabumun.gov.np	९८२४५२२१०३
मुगु	खत्याड	गाउँपालिका	२९.५१४२०	८१.८९४९८	२८१.१८	info@khatyadmun.gov.np	९९४८७०००८
मुगु	छायानाथ रारा	नगरपालिका	२९.५३२९३	८२.१७००१	४८०.७९	info@chhayanathraramun.gov.np	८७४६०२५२
मुगु	मुगुकर्मारोङ	गाउँपालिका	२९.६४९४८	८२.५४९३४	२१०७.४१	info@mugumkarmarongmun.gov.np	९८५८३२२७२७
मुगु	सोरु	गाउँपालिका	२९.६२८२९	८१.९८५५६	३६५.८९	ito.sorumun@gmail.com	०८७–४६००८१
रुकुम पश्चिम	आठविसकोट	नगरपालिका	२८.८४२४५	८२.५१५७२	५६०.४८	aathbiskotmun073@gmail.com	९७४८५८३१३८
रुकुम पश्चिम	चौरजहारी	नगरपालिका	२८.६३५७०	८२.२६४१७	१०७.३९	ito.chaurjaharimun@gmail.com	८८४०११४६
रुकुम पश्चिम	त्रिवेणी	गाउँपालिका	२८.५६४४५	८२.४२२०५	८५.५२	tribenigp@gmail.com	९८०१९२५७६३
रुकुम पश्चिम	बाफिकोट	गाउँपालिका	२८.७०३९९	८२.५०४७३	१९०.४५	ito.banphikotmun@gmail.com	९८५७८८८७२०
रुकुम पश्चिम	मुसिकोट	नगरपालिका	२८.६१११४	८२.४८०५०	१३६.११	info@musikotmun.gov.np	०८८–५३०२६१
रुकुम पश्चिम	सानीभेरी	गाउँपालिका	२८.६७६५४	८२.३४४२६	१३३.८२	sanibherimun@gmail.com	९८५७८२४२५३
सल्यान	बागचौर	नगरपालिका	२८.४७५५२	८२.३२९०३	१६३.१८	kapurkotruralmun073@gmail.com	८८४१००६९
सल्यान	बनगाड कुपिण्डेदह	नगरपालिका	२८.४८९३३	८२.०५५६४	३३८.२८	info@kalimatimun.gov.np	९८५७८४४३००

जिल्ला	स्थानिय तह	गा.पा./न.पा.	स्थानिय तहको केन्द्र(Centroid)को		क्षेत्रफल वर्ग कि. मि.	ईमेल ठेगाना	सम्पर्क नं
			आक्षांश (Longitude)	देशान्तर (Latitude)			
सल्यान	छत्रेश्वरी	गाउँपालिका	२८.३५५३९	८२.२९३१२	१५०.७३	ito.kumakh2073@gmail.com	९८५७८४४८९९
सल्यान	दार्मा	गाउँपालिका	२८.५५३००	८२.३१३६६	८१.४८	chhatreshworimun@gmail.com	९८५७८४४४२६
सल्यान	सिद्धकुमाख	गाउँपालिका	२८.४६६९४	८२.१८११८	८९.३८	ito.trivenimunsalyan@gmail.com	९८५७८४४६०३
सल्यान	कालिमाटी	गाउँपालिका	२८.३००९९	८१.९४८२९	४४४.४४	info@darmamun.gov.np	९८४७८१३१३१,
सल्यान	कपुरकोट	गाउँपालिका	२८.२५३३९	८२.३६१८४	११९.२४	info.bangadkupindemun@gmail.com	०८८-४११०६०
सल्यान	कुमाख	गाउँपालिका	२८.५५८७६	८२.१९६४७	१७७.३२	info@bagchaurmun.gov.np	०८८-४१२०३५
सल्यान	शारदा	नगरपालिका	२८.३८१६२	८२.१६४१३	१९८.३८	info@shaaradamun.gov.np	०८८-५२०४३८
सल्यान	त्रिवेणी	गाउँपालिका	२८.२८१६५	८२.२३३०३	११९.१३	info@siddhakumakhmun.gov.np	९८५७८५५००४
सुर्खेत	गुर्भाकोट	नगरपालिका	२८.४२८८८	८१.८९३६६	२२८.६६	info@gurbhakotmun.gov.np	०८३-४१००७१
सुर्खेत	चिङ्गगाड	गाउँपालिका	२८.६२०५९	८१.८३३४२	१७०.२१	chingadgaunpalika@gmail.com	९८४८०२५५८४
सुर्खेत	चौकुने	गाउँपालिका	२८.८७५४४	८१.१९४३७	३८१.१२	chaukunegapa@gmail.com	९८५८०५४२८५
सुर्खेत	पञ्चपुरी	नगरपालिका	२८.७८९६०	८१.३८४५२	३२९.९८	info@panchapurimun.gov.np	०८३-४१६०६७
सुर्खेत	बराहताल	गाउँपालिका	२८.६६२३०	८१.४७५७७	४५५.२०	ito.barahatalmun@gmail.com	९८५८०६७४४४
सुर्खेत	भेरीगँगा	नगरपालिका	२८.४५७४७	८१.६९३७३	२५६.२६	info@bherigangamun.gov.np	०८३-५४०१५४
सुर्खेत	लेकवेसी	नगरपालिका	२८.५३९७९	८१.७५३३७	१८०.९७	info@lekbeshimun.gov.np	९८४८०५०२२८
सुर्खेत	वीरेन्द्रनगर	नगरपालिका	२८.६०२२०	८१.६३६३०	२४५.०३	info@birendranagarmun.gov.np	०८३-५२०१२८
सुर्खेत	सिम्ता	गाउँपालिका	२८.५५२१२	८१.९५५१२	२४१.६९	simtagaupalikaskt@gmail.com	९८५८०७७५००
हुम्ला	अदानचुली	गाउँपालिका	२९.७०५३६	८१.८४८२५	१५०.६५	info@adanchulimun.gov.np	९८५१०७८७३६
हुम्ला	खार्पुनाथ	गाउँपालिका	३०.०२३२९	८२.०४३३६	८८०.२१	kharpunathmun@gmail.com	९८६०७५९७६७
हुम्ला	चंखेली	गाउँपालिका	२९.८४८१८	८२.२५३२०	१३१०.७३	info@chankhelimun.gov.np	९८५१०७१६१५
हुम्ला	ताजाकोट	गाउँपालिका	२९.६८४७०	८१.७५९५३	१५९.१४	ito.tajakotmun@gmail.com	९८५१११९२९२
हुम्ला	नाम्खा	गाउँपालिका	३०.१७६७०	८१.६१२२३	२४२०.२२	info@namkhamun.gov.np	९८६८३११९७३
हुम्ला	सर्केगाड	गाउँपालिका	२९.७९२४५	८१.९३२६९	३०६.७७	sarkegadmun.ito@gmail.com	९८६७९४१४११
हुम्ला	सिमिकोट	गाउँपालिका	३०.१२९९१	८१.९२३८७	७८६.०८	info@simkotmun.gov.np	०८७-६८००९४

सन्दर्भ सामाग्रीहरू

1. जिल्ला वस्तुगत विवरण हुम्ला, मुगु, डोल्पा, जुम्ला, कालिकोट, जाजरकोट, रुकुम पश्चिम, दैलेख, सल्यान सुर्खेत, तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेत, जुम्ला, बाजुरा, दाङ, रुकुम पश्चिम।
2. संक्षिप्त शैक्षिक झलक, शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत, २०८१
3. कृषि तथा पशुपन्छी डायरी २०८०, भुमि व्यवस्था कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत।
4. पशु सेवा वार्षिक पुस्तिका २०८०/८१, पशुपन्छी विकास निर्देशनालय सुर्खेत।
5. Human Development Report-2020, National Planning Commission
6. कर्णाली प्रदेश पार्श्व चित्र २०७६, कर्णाली प्रदेश योजना आयोग
7. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१, सर्वोच्च अदालत नेपाल
8. दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना (२०८१/८२ - २०८५/८६) कर्णाली प्रदेश योजना आयोग
9. शैक्षिक प्रोफाईल २०८०/८१ शिक्षा विकास निर्देशनालय सुर्खेत,
10. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१ स्वास्थ्य सेवा निर्देशनालय कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत
11. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१ उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत
12. राष्ट्रिय औद्योगिक सर्वेक्षण २०७८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, नेपाल
13. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१, भुमि व्यवस्था तथा सहकारी रजिष्टारको कार्यालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत
14. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१, नेपाल राष्ट्र बैंक
15. दोस्रो पञ्चवर्षिय योजना भौतिक पुर्वाधार तथा सहरी विकास मन्त्रालय, कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत
16. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१, यातायात व्यवस्था विभाग, काठमाण्डौ नेपाल
17. घरेलु उडान तालिका २०२५(२०८१/८२) नेपाल नागरिक उड्डयन प्राधिकरण, काठमाण्डौ नेपाल
18. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१, प्रदेश प्रहरी कार्यालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत
19. वैसाख महिनाको मास्केवारी विवरण २०८२, कारागार व्यवस्थापन विभाग, काठमाण्डौ नेपाल
20. वार्षिक प्रतिवेदन २०८०/८१ राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण विभाग, नेपाल
21. वार्षिक प्रतिवेदन २०८/८१, हुलाक निर्देशनालय सुर्खेत
22. National Sample Census of Agriculture Nepal, 2021/2022, National Report, National Statistics Office.
23. National Sample Census of Agriculture Nepal 2021/22, District Summary(By Province), National Statistics Office.
24. Provincial Annual Health Report 2078/79, Health Service Directorate Surkhet.
25. National Economic Census 2018 Provincial Profile (Karnali Provience), Central Bureau of Statistice.
26. National Population and Housing Census 2021 Provincial Report (Karnali Provience), National Statistics Office.
27. राष्ट्रिय जनगणना २०६८, २०७८ संक्षिप्त नतिजा, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।
28. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ सामुदायिक प्रतिवेदन, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

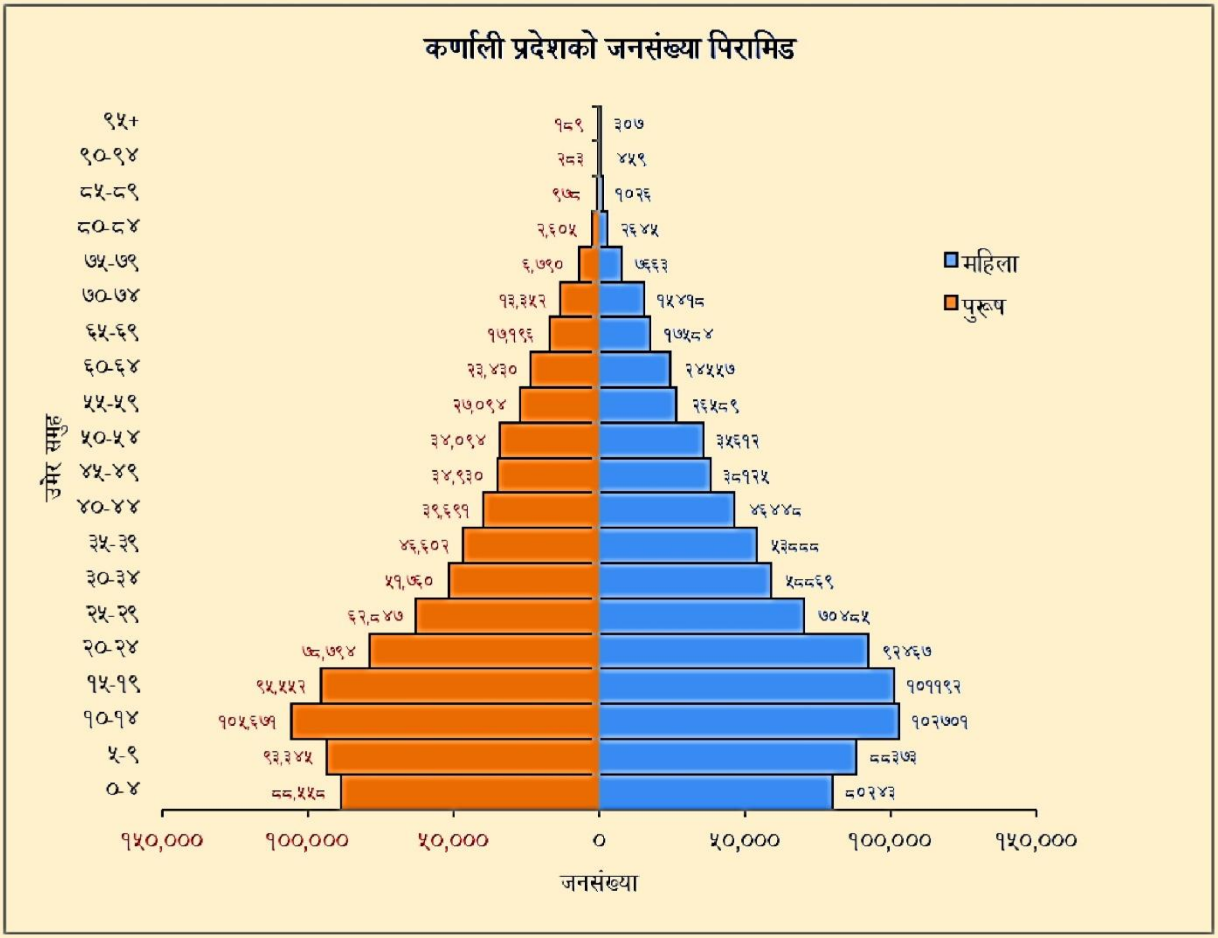
कर्णाली प्रदेशको जनसंख्या पिरामिड
उमेर समूह
९५+
९०-९४
८५-८९
८०-८४
७५-७९
७०-७४
६५-६९
६०-६४
५५-५९
५०-५४
४५-४९
४०-४४
३५-३९
३०-३४
२५-२९
२०-२४
१५-१९
१०-१४
५-९
०-४
१८९
२८३
९७८
२,६०५
६,७९०
१३,३५२
१७,११६
२३,४३०
२७,०९४
३४,०९४
३४,९३०
३९,६९१
४६,६०२
५१,७६०
६२,८४७
७८,७९४
९५,५५२
१०५,६७१
९३,३४५
८८,५५८
३०७
४५९
१०२६
२६४५
७६६३
१५४१८
१७५८४
२४५५७
२६५८९
३५६१२
३८१२५
४६४४८
५३८८८
५८८६९
७०४८५
९२४६७
१०११९२
१०२७०१
८८३७३
८०२४३
महिला
पुरूष
१५०,०००
१००,०००
५०,०००
०
५०,०००
१००,०००
१५०,०००
जनसंख्या

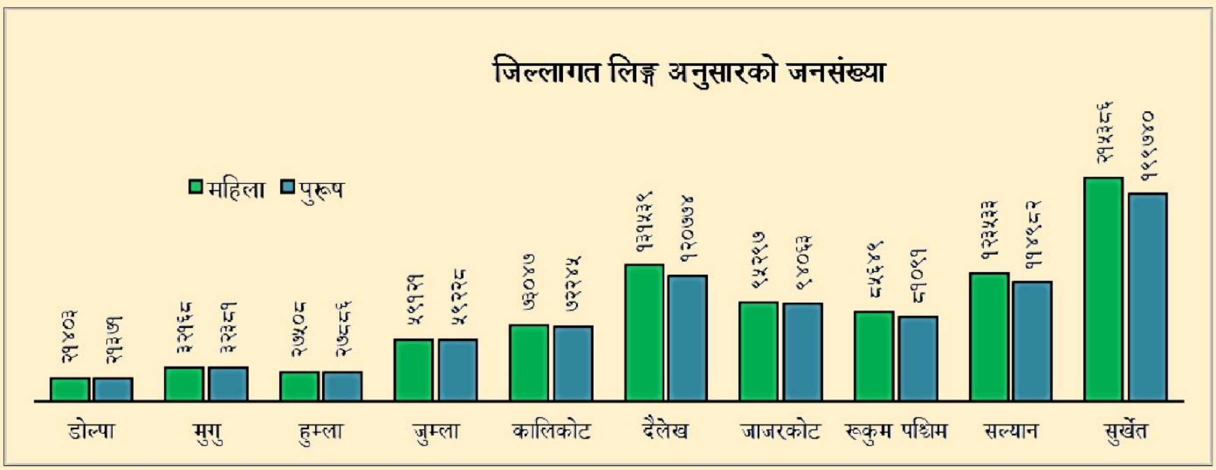
जिल्लागत लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या
महिला
पुरूष
डोल्पा
मुगु
हुम्ला
जुम्ला
कालिकोट
दैलेख
जाजरकोट
रूकुम पश्चिम
सल्यान
सुर्खेत

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयबाट विभिन्न गणना, सर्वेक्षण एवं कार्यालयको नियमित कामको लागि तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न आउने आधिकारिक कर्मचारीलाई समय मै सत्यतथ्य विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुन अनुरोध छ । तथ्याङ्क सङ्कलनको क्रममा सोधिएका विवरणहरू तथ्याङ्क ऐन, २०७९ अनुसार गोप्य रहने छन् । सङ्कलित व्यक्तिगत विवरणहरू प्रकाशनमा ल्याउन कानूनद्वारा निषेधित एवं दण्डनीय भएको हुँदा कुनैपनि व्यक्तिगत विवरणहरू प्रकाशनमा ल्याईने छैन , केवल सामुहिक रूपमा तथ्याङ्किय प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत